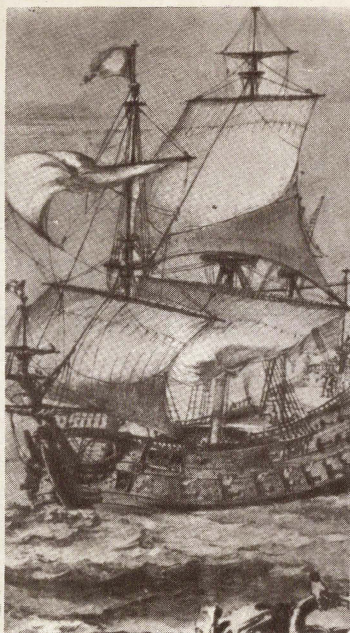
DANIEL DEFOE

Căpitanul Singleton

Editura Univers

clu

Clasicii

Literaturii Universale

Coperta colecției : *Vasile Socoliuc*

DANIEL DEFOE

THE ADVENTURES
OF
CAPTAIN SINGLETON

Daniel Defoe

CĂPITANUL SINGLETON

în românește de ION CARAION

București, 1972

Editura Univers

CĂPITANUL SINGLETON

CAPITOLUL I

Despre originea mea — Cum am fost furat în frageda copilărie și vîndut unei țigănci — La doisprezece ani, stăpînul unei corăbii mă duce cu el în Terra Nova — Sîntem capturați de o corabie algeriană — Luați înapoi de portughezi — Mă ia în grija lui un bătrîn pilot, cu care fac o călătorie și mă apuc de furat — Sînt amestecat într-o răscoală și coborît la țărm împreună cu alți cinci oameni din echipaj — Aici au loc negocieri —

Așa cum se obișnuiește în privința marilor personaje ale căror vieți s-au dovedit vrednice de luat în seamă și ale căror fapte merită a se aminti urmașilor, ca să se stăruie asupra obîrșiei lor și să se dea toate lămuririle cu privire la familiile și la istoricul strămoșilor lor ; tot astfel, și ca să fiu cît mai metodic, voi face și eu, deși — după cum o să vedeți îndată — nu pot privi decît foarte puțin îndărăt în genealogia mea.

Dacă e s-o cred pe femeia căreia am fost învățat să-i zic mamă, eram pe vremea aceea un băiețel de vreo doi ani, foarte bine îmbrăcat și aveam dădacă o femeie care mă îngrijea și care m-a luat la plimbare într-o minunată seară de vară, de-a lungul cîmpiilor dinspre Islington, căci, spunea ea, trebuia să iau aer ; cu dădaca mai venise și-o fetiță din vecini de vreo doisprezece sau treisprezece ani. Dădaca, fie că avea sau nu întîlnire, fapt este că s-a întîlnit cu un tînăr, ibovnicul ei, pe cît bănuiesc ; acesta a dus-o într-o cîrciumă să-i dea o gustare și ceva de băut și, pe cînd ei se veseleau acolo

împreună, fata se juca afară cu mine, ținîndu-mă de mînă, prin grădină și pe la poartă, uneori chiar mai departe, așa încît scăpam de supraveghere; fata însă nu voia să-mi facă nici un rău.

Așa stînd lucrurile, iată că vine la noi una din acele femei care se îndeletniceau cu ademenirea copiilor. Asta era pe atunci o meserie blestemată și se furau mai ales copii mici, foarte bine îmbrăcați, ori și mai mari chiar, pentru a fi vînduți la plantații.

Femeia, luîndu-mă în brațe, mă tot săruta și se prefăcea că se joacă cu mine și-o atrase astfel pe fată la o bună depărtare de cîrciumă, pînă cînd, în cele din urmă, îi înșiră o poveste atrăgătoare, îndemnînd-o să se întoarcă îndărăt la dădacă, să-i spună unde ne aflam noi și cum o doamnă din lumea bună prinsese drag de copil și-l tot săruta — dar că nu trebuia cîtuși de puțin să se teamă, căci eram pe acolo pe-aproape; și uite-așa, de îndată ce fata a plecat, femeia m-a tot dus cu ea.

De atunci, am fost dat pare-se pe mîna unei cerșetoare, care avea nevoie de un copil drăguț să-l arate trecătorilor ca să le inspire milă, iar mai apoi unei țigănci în grija căreia am rămas pînă la șase ani; femeia aceasta, cu toate că mă tîra după ea de la un capăt la altul al țării, nu m-a lăsat niciodată să duc lipsă de ceva, iar eu îi spuneam „mamă", deși îmi mărturisise pînă în cele din urmă că nu era mama mea, ci că mă cumpărase pentru doisprezece șilingi de la o altă femeie, care îi povestise cum ajunsesem pe mîinile ei și tot ea îi spusese că numele meu e Bob Singleton, nu Robert, ci pur și simplu Bob, căci se pare că nici una din ele nu știa cum fusesem botezat.

Nu are rost să mai înșir acum îngrozitoarea spaimă a stricatei ăleia de dădace care n-avusese grijă de mine și care mă pierduse: nici ce pedeapsă a primit de la tatăl și de la mama mea, pe drept cuvînt înfuriați, și nici groaza acestora la gîndul că singurul lor copil fusese răpit, căci eu n-am știut niciodată mai mult decît ceea ce v-am povestit, nici măcar cine or fi fost tata și mama, așa încît n-aș face decît o digresiune fără de rost vorbind despre aceste lucruri aici.

S-a întîmplat ca buna mea mamă, țiganca, să fie judecată pentru vreuna din isprăvile ei mai de soi și spînzurată după aceea; ori cum asta s-a petrecut la o vîrstă prea fragedă

pentru mine, cînd încă nu mă desăvîrşisem în apucăturile tagmei hoinare, parohia în seama căreia fusesem lăsat şi de care zău că nu-mi mai pot aduce aminte a avut desigur grijă de mine, căci primul lucru pe care-l ţin minte este că mergeam la o şcoală parohială şi că preotul mă sfătuia adesea să fiu băiat de treabă ; şi-mi tot spunea că deşi nu eram decît un copil sărac, puteam ajunge om cumsecade, numai să-mi văd de carte şi să-l slujesc pe Dumnezeu.

Cred că am fost purtat adesea dintr-un oraş în altul, probabil după cum îşi disputau parohiile ultimul dintre domiciliile presupuse ale mamei mele. Cam în ce fel se întîmpla asta, eu habar n-am ; dar ultimul oraş în care am fost lăsat, orice nume o fi avut, nu trebuie să se fi aflat departe de ţărmul mării, căci stăpînul unui vas prinzînd drag de mine, a fost primul ins care m-a dus undeva în apropiere de Southampton, într-o localitate despre care mai tîrziu am aflat că era Bussleton, iar acolo m-a pus să fiu mereu cu ochii pe dulgheri şi pe oamenii care munceau la construirea unei corăbii a lui ; iar după ce vasul a fost terminat, deşi nu aveam mai mult de doisprezece ani, m-a luat cu el pe mare, într-o călătorie spre Terra Nova.

O duceam destul de bine şi stăpînul meu era aşa de mulţumit de mine încît mă numea băiatul lui, iar eu i-aş fi spus tată, dar nu-mi dădea voie căci avea şi el copiii lui. L-am însoţit astfel în trei sau patru călătorii şi mă făcusem băiat voinic, cînd, întorcîndu-ne o dată în ţară de pe ţărmurile Terrei Nova, am fost prinşi de un vas corsar algerian sau poate de un vas de război ; ceea ce, dacă socoteala mea nu mă-nşeală, se petrecea cam prin 1659, căci, puteţi fi siguri, nu ţineam nici un fel de jurnal.

Eu nu am fost prea îngrijorat de nenorocirea abătută asupra noastră, deşi am văzut că turcii s-au purtat sălbatic cu stăpînul meu, care în toiul luptei fusese rănit la cap de o schijă ; aşa cum am spus, mie nu prea-mi păsa, pînă ce nu m-am apucat să spun ceva privitor, pe cît mi-aduc aminte, la purtarea cu totul neomenoasă a turcilor faţă de stăpînul meu, şi atunci m-au prins şi m-am bătut cumplit la tălpi cu o stinghie, aşa încît vreo cîteva zile în şir n-am mai fost în stare nici să umblu şi nici măcar să mă ţin pe picioare.

De data aceea însă soarta a ţinut cu mine, căci pe cînd piraţii navigau cu corabia noastră remorcată în chip de pradă

și se îndreptau spre strîmtori, prin apropiere de golful Cadiz, două mari vase de război portugheze au atacat vasul corsar, l-au făcut prizonier și l-au dus la Lisabona.

Așa după cum nu fusesem prea îngrijorat de captivitatea mea, neînțelegîndu-i cîtuși de puțin consecințele dacă ar fi fost să continue, tot astfel nu mi-am dat seama nici de însemnătatea eliberării mele ; de fapt, pentru mine nici n-a prea fost eliberare, în orice caz nu atît cît s-ar fi cuvenit, căci stăpînul meu, singurul meu prieten pe lume, s-a prăpădit la Lisabona de pe urma rănilor căpătate în luptă, iar eu am recăzut în starea aceea de la început, adică am ajuns iar muritor de foame și, pe lîngă aceasta, mă aflam și într-o țară străină, unde nu cunoșteam pe nimeni și nici nu știam măcar un cuvînt din graiul băștinașilor. Totuși am dus-o mai bine decît m-aș fi putut aștepta ; căci după ce toți oamenii noștri au fost lăsați să plece, fiecare unde voia, eu, care nu știam încotro s-o iau, am rămas cîteva zile pe corabie pînă cînd unul dintre ofițeri, observîndu-mă, s-a interesat ce tot învîrte pe acolo cîinele acela de englez și de ce nu fusese și el coborît pe țărm.

Eu l-am auzit și, fără să-i înțeleg cuvintele, am ghicit totuși ce vrea să spună și m-am speriat groaznic ; căci nu știam cum puteam face rost de o bucată de pîine ; dar cîrmaciul corăbiei, un marinar bătrîn, văzînd cît eram de amărît, a venit la mine și, vorbind pocit englezește, mi-a spus că trebuie să plec.

— Și unde să mă duc ? l-am întrebat.

— Unde vrei, mi-a răspuns el. Acasă, la tine în țară, dacă vrei.

— Dar cum pot ajunge acolo ?

— Păi ce, tu n-ai nici măcar un prieten ?

— Nu, i-am răspuns, nici unul pe lume în afară de cîinele ăsta (și i-am arătat cîinele de pe corabie care, după ce furase o bucată de carne, o adusese lîngă mine iar eu o luasem și o mîncasem), căci el mi-a dovedit prietenie, aducîndu-mi ceva să mănînc.

— Bine, bine, îmi zise atunci bătrînul, de mîncat trebui să mănînci. Nu vrei să vii cu mine ?

— Ba da, răspunsei eu, cu dragă inimă.

Pe scurt, bătrînul cîrmaci m-a luat la el acasă și s-a purtat cu mine îndeajuns de bine, deși o duceam destul de prost ; și am locuit împreună vreo doi ani, timp în care omul își vedea

de ale lui şi, în cele din urmă, a ajuns să fie ofiţer pe bord sau pilot sub comanda lui Don Garcia de Pimentesia de Carravallas, căpitan al unui galion sau carrack portughez, care se îndrepta spre Goa, în Indiile de Est; şi de îndată ce şi-a luat postul în primire, m-a dus şi pe mine pe bord şi m-a pus să am grijă de cabina lui în care strînsese din belşug băuturi, dulceţuri, zahăr, mirodenii şi alte merinde pentru tot timpul călătoriei, iar mai tîrziu încărcă o însemnată cantitate de mărfuri europene, dantelă fină şi pînză de in precum şi postav, stofe de lînă, ţesături şi altele, dîndu-le drept lucruri de îmbrăcăminte ale sale.

Eram prea tînăr într-ale meseriei ca să ţin vreun jurnal de călătorie, cu toate că stăpînul meu, care — deşi portughez — era niţel artist, mă îndemna s-o fac; dar faptul că nu înţelegeam limba era o piedică sau cel puţin îmi servea de scuză. Totuşi, după cîtva timp, am început să mă uit prin hărţile şi cărţile lui: şi deoarece puteam scrie cu o caligrafie mulţumitoare, pricepeam ceva latineşte şi prinsesem o spoială de portugheză, am căpătat şi unele cunoştinţe superficiale despre navigaţie, dar nu deajuns ca să mă susţină într-o viaţă de aventuri, cum avea să fie a mea. Pe scurt, am învăţat cîteva lucruri practice în călătoria aceea cu portughezii; de fapt am învăţat să fiu un hoţ înrăit şi un marinar prost; şi cred că pot spune că dintre toate naţiunile de pe lume, portughezii sînt cei mai straşnici profesori în aceste două meserii.

Am pornit în drumul nostru spre Indiile de Est, trecînd prin apropiere de coasta Braziliei; nu că asta ar fi fost calea obişnuită a corăbiilor ce navighează într-acolo; dar căpitanul nostru, fie că aşa socotea el de cuviinţă, fie că se ţinea de poruncile negustorilor, se îndreptă mai întîi în partea aceea, unde în golful Tuturor Sfinţilor sau, cum îi zic ei în portugheză, Rio de Todos los Santos, am livrat aproape o sută de tone de mărfuri şi am încărcat o însemnată cantitate de aur, precum şi cîteva lăzi de zahăr şi şaptezeci sau optzeci de baloturi mari de tutun, fiecare balot cîntărind cel puţin cîte 50 de ocale.

Aici, fiind cazat pe ţărm, din porunca stăpînului meu, aveam în grijă şi treburile căpitanului, deoarece acesta mă văzuse plin de zel în serviciul stăpînului; iar drept mulţumire pentru încrederea lui nemeritată, eu am găsit cu cale să pun deoparte, adică să fur, vreo douăzeci de galbeni din aurul pe

care negustorii îl încărcau pe vas, și asta a fost prima mea ispravă.

Am călătorit destul de bine de acolo pînă la Capul Bunei Speranțe ; iar mie mi se dusese vestea că-s o slugă harnică și tare credincioasă stăpînului meu (harnic eram eu, într-adevăr, dar cinstit, nici pomeneală) ; totuși, ei mă credeau cinstit, ceea ce, în treacăt fie spus, era marea lor greșeală ; și tocmai ca urmare a acestei greșeli, căpitanul prinse o deosebită simpatie față de mine și mă folosea ades pentru treburile lui personale ; iar, pe de altă parte, ca răsplată a vredniciei mele care îi întrecuse așteptările, am primit de la el unele favoruri. Astfel, chiar din porunca lui, am fost făcut un fel de ajutor de intendent pe lîngă intendentul propriu-zis al vasului, în ceea ce privea proviziile necesitate de căpitan pentru masa lui personală ; mai avea el și un alt intendent pentru proviziile particulare, dar slujba mea era legată numai de ce avea nevoie căpitanul din magaziile corăbiei.

Oricum, aveam astfel prilejul să mă îngrijesc mai ales de slujitorul stăpînului meu și să-mi fac rost de provizii îndestulătoare, ca să pot trăi mult mai bine decît ceilalți inși de pe corabie ; căpitanul poruncea să i se aducă numai rareori cîte ceva din magaziile vasului, așa cum am spus, dar eu tot mai ciupeam de acolo ba una, ba alta, făcîndu-mi singur parte. Am ajuns la Goa, în Indiile de Est, după vreo șapte luni de la plecarea din Lisabona și am rămas acolo încă opt luni ; timp în care, stăpînul meu aflîndu-se deobicei mai mult pe țărm, eu nu aveam altceva de făcut decît să deprind tot ce e mai rău la portughezi, care sînt neamul cel mai viclean și mai destrăbălat, cel mai nerușinat și crud, dintre toate cîte își zic pe lumea asta creștine.

Furtul, minciuna, înjurăturile și strîmbul jurămînt, adăugate la destrăbălarea cea mai dezgustătoare, erau purtarea de toate zilele, adînc intrată în firea echipajului corăbiei noastre ; mai trebuie adăugat că în ciuda celor mai nesuferite lăudăroșenii despre curajul lor, de fapt erau cei mai desăvîrșiți fricoși pe care i-am întîlnit vreodată ; iar urmările lașității lor erau vădite în multe ocazii. Totuși, mai găseai ici-colo printre ei și pe cîte unul mai puțin rău decît ceilalți ; și, deoarece soarta mă aruncase în mijlocul lor, asta mă făcea să am cele mai disprețuitoare gînduri despre ceilalți, așa cum și meritau de fapt.

Eram ce-i drept, pe măsura tagmei lor, căci n-aveam în mine nici un simț al virtuții și nici un sentiment religios. Nu auzisem niciodată prea mult despre una sau alta, în afară de ceea ce-mi spusese un bun paroh bătrîn pe cînd eram copil de vreo opt-nouă ani, ba chiar eram pe cale să devin cît mai degrabă tot atît de rău cît poate fi sau a fost vreodată cineva. Soarta mi-a hărăzit desigur un astfel de început, știind că aveam de împlinit pe lume ceva ce nu putea fi dus la capăt decît de unul ca mine, în răspăr cu orice fel de simț al cinstei ; și totuși, chiar în starea aceea de ticăloșie înnăscută, nutream o silă atît de înrădăcinată față de dezmățata josnicie a portughezilor, încît nu puteam decît să-i urăsc din toată inima, de la început și apoi în tot cursul vieții mele. Erau într-așa hal de grosolani în stricăciunea lor, atît de josnici și de perfizi, nu numai față de străini, ci și între ei ; atît de meschin slugarnici cînd se găseau puși în inferioritate ; atît de obraznici, de cruzi și tiranici cînd se simțeau superiori, încît era în ei ceva care se împotrivea cu totul felului meu de a fi. Adăugînd la asta că e în firea lucrurilor ca un englez să urască pe un laș, toate la un loc mă făceau să am față de portughezi o silă aidoma aceleia pe care aș fi avut-o față de diavol.

Totuși, după cum spune proverbul englezesc : „Cel ce s-a suit pe corabie cu dracu' trebuie să străbată apele cu el", mă aflam printre ei, și nu-mi rămînea altceva de făcut decît să mă descurc pe cît puteam mai bine. Stăpînul meu se învoise, după cum am arătat mai sus, să îl ajut pe căpitan în treburile lui ; dar eu, aflînd mai tîrziu că stăpînul meu primea pentru aceasta de la căpitan cîte o jumătate de galben pe lună și că îmi trecuse și numele în registrele corabiei, mă așteptam ca în Indii, atunci cînd pe vas avea să se plătească leafa pe patru luni, așa cum se obișnuise întotdeauna, stăpînu-meu să-mi dea și mie ceva.

Greșeam însă, căci omul meu n-avea de loc o astfel de fire : mă luase pe lîngă el cînd eram în nenorocire și înțelegea să mă țină în aceeași stare, cîștigînd cît mai mulți bani pe socoteala mea ; lucru pe care începusem să-l văd cu alți ochi acum ; căci la început credeam, văzînd nefericirea în care mă aflam, că, mă luase de milă pe lîngă el, și nu mă îndoisem nicicînd că, de îndată ce avea să mă îmbarce pe corabie, îmi va da și mie ceva pentru slujba ce îndeplineam.

El însă era, pare-se, de o cu totul altă părere ; şi cînd am pus pe cineva să-i vorbească despre acest lucru, în momentul cînd s-au plătit simbriile pe corabie la Goa, l-a apucat o furie de neînchipuit şi m-a făcut cîine englez, tînăr eretic şi a ameninţat să mă dea pe mîna Inchiziţiei. De fapt, din toate sudălmile ce se pot alcătui cu ajutorul celor douăzeci şi patru de litere ale alfabetului, numai eretic n-ar fi trebuit să-mi spună, căci, cum eu habar nu aveam despre ale religiei, nici măcar nu puteam deosebi un protestant de un papistaş sau pe vreunul din aceştia de un mahomedan, şi cu atît mai puţin aş fi putut fi eretic. Totuşi, n-a lipsit mult ca, aşa necopt cum eram, să fiu dus în faţa Inchiziţiei ; iar acolo, dacă m-ar fi întrebat ce sînt, protestant sau catolic, aş fi răspuns DA la orice mi-ar fi spus ei mai întîi. Dacă s-ar fi întîmplat să mă întrebe întîi de sînt protestant, desigur că aş fi răspuns „DA", iar ei ar fi făcut din mine un martir fără ca să ştiu de ce.

M-a salvat însă chiar preotul de pe bord sau — cum îi spuneam noi — capelanul vasului, căci văzînd că eram un băiat cu totul neştiutor în privinţa religiei şi gata să fac sau să spun orice mi s-ar fi cerut, preotul îmi puse cîteva întrebări despre religie şi în faţa răspunsurilor mele atît de naive, îşi luă asupră-i să-i asigure pe toţi precum că aş fi un bun catolic ; căci capelanul spera să fie el unealta mîntuirii sufletului meu ; şi-l împăca ideea că asta avea să fie pentru el o treabă meritoasă ; aşa că a făcut din mine, într-o săptămînă, un papistaş la fel de bun ca oricare dintre ceilalţi.

Atunci i-am povestit necazul cu stăpînu-meu ; cum, într-adevăr, mă scăpase dintr-o situaţie mizerabilă, luîndu-mă de pe bordul unui vas de război la Lisabona, şi cum îi eram îndatorat pentru că mă adusese pe puntea acestei corăbii : şi, că, dacă m-ar fi lăsat la Lisabona, puteam muri de foame sau cam aşa ceva ; şi de aceea eram gata să-l slujesc de bună-voie ; dar sperasem că pentru slujba mea avea să mă aibă cît de cît în vedere ori să mă încunoştiinţeze cîtă vreme se aştepta el să-l mai slugăresc pe degeaba.

Zadarnic însă, deoarece nici preotul, nici nimeni altcineva nu-i putea scoate din cap că eu nu-i eram slugă, ci sclav ; că mă luase ostatec pe corabia algeriană ; şi că eram de neam turc şi pretindeam că-s englez, numai ca să-mi obţin libertatea ; şi acum voia să mă dea pe mîna Inchiziţiei, drept turc.

Asta mă înspăimîntă de mă scoase din minți; căci nu aveam pe nimeni care să garanteze pentru mine ce eram ori de unde veneam; dar bunul Padre Antonio, ăsta-i era numele, mă dezvinovăți în privința aceasta într-un fel care scăpa înțelegerii mele; a venit la mine într-o dimineață împreună cu doi marinari și mi-a spus că veneau să mă caute, să cerceteze, ca să poată depune mărturie că nu sînt turc. Stăteam uluit și înspăimîntat în fața lor; și nu-i înțelegeam; nici nu-mi puteam închipui ce intenționau să-mi facă. Totuși, dezbrăcîndu-mă pe de-a-ntregul, se arătară în curînd mulțumiți; iar părintele Antonio mă povățui să fiu liniștit, căci acuma puteau depune mărturie că nu sînt turc. Numai așa am putut scăpa de această parte a cruzimii pe care o dovedise stăpînul meu.

Luasem hotărîrea ca pe viitor, dacă puteam, să fug de el; însă nu aveam nici o posibilitate să fac acest lucru acolo; căci nu existau în port nici un fel de corăbii ale vreunui alt popor din lume, în afară de două sau trei vase persane de la Ormuz: așa că, dacă aș fi încercat să plec de la el, m-ar fi prins pe țărm și m-ar fi adus cu forța îndărăt pe punte; nu-mi rămînea deci alt leac decît răbdarea, dar stăpînul meu a făcut în așa fel ca să se termine și răbdarea cît mai curînd; căci după cele petrecute, a început să se poarte ticălos de tot cu mine și nu numai să-mi micșoreze rațiile de mîncare, dar să mă și bată, și să mă chinuiască barbar pentru te miri ce fleac; așa, într-un cuvînt, viața mea a început să fie foarte nenorocită.

Marea asprime a purtării lui față de mine și neputința de a-i scăpa din gheare mi-au aprins mintea, îndreptîndu-mi-o către tot felul de răutăți; și, mai ales, după ce cercetasem cu gîndul toate celelalte căi de a mă salva și le găsisem pe toate fără speranță, m-am hotărît, ce mai încoace și-ncolo, să-l ucid. Cu hotărîrea aceasta drăcească în cap, îmi petreceam zilele și nopțile tot punînd la cale cum s-o aduc la îndeplinire, diavolul îndemnîndu-mă foarte fierbinte să trec la faptă. Eram însă lipsit cu totul de mijloacele trebuitoare; căci nu aveam nici pușcă, nici spadă, nici vreo altă armă cu care să-l atac. Mă gîndeam mai curînd dacă n-ar fi bună otrava, dar nu știam de unde să fac rost, sau dac-aș fi ajuns s-o capăt, nu știam cuvîntul folosit pentru ea în acea țară și nici cum să întreb de așa ceva.

În chipul ăsta am păcătuit, în gînd, față de el, de sute și sute de ori ; însă providența, fie de dragul său, fie de-al meu, îmi împiedica planurile și niciodată n-am putut ajunge să trec la împlinirea dorinței, așa că am fost silit să trăiesc mai departe înlănțuit, pînă ce corabia, după ce își luase încărcătura, își deschise pînzele pornind înspre Portugalia.

Nu pot spune nimic aici cu privire la amănuntele călătoriei noastre ; căci, după cum v-am pomenit, nu țineam jurnal ; dar atîta lucru pot aminti, că, după ce ajunsesem o dată pînă la Capul Bunei Speranțe, cum îi ziceam noi, sau Cabo da Bona Speranza, cum îl numesc ei, am fost împinși din nou înapoi departe spre est de-o furtună violentă dinspre sud-vest, care ne-a ținut șase zile și șase nopți departe de firul drumului nostru, după care, navigînd împotriva vîntului încă vreo cîteva zile, am ajuns în cele din urmă să ancorăm pe coasta Madagascarului.

Furtuna fusese atît de violentă, încît corabia suferise o mulțime de avarii și ar fi fost nevoie de cîtva timp ca să fie adusă în bunăstare ; așa că, apropiindu-se mai mult de țărm, stăpînul meu mînă corabia pe un drum foarte bun, unde pluteam pe o adîncime de douăzeci și șase de stînjeni marini, la vreo jumătate de milă de țărm.

Și în timp ce corabia se afla acolo, avu loc o răscoală deznădăjduită a oamenilor, din pricina unei reduceri a rațiilor, și lucrurile ajunseră la o asemenea încordare încît îl amenințară pe căpitan că-l vor coborî pe uscat și vor pleca înapoi cu corabia spre Goa. Eu doream din toată inima să facă acest lucru fiindcă îmi umblau prin cap numai răutăți și eram gata de orice ticăloșie. Așa încît, deși nu eram decît un băiat, cum îmi spuneau ei, totuși am ațîțat lucrurile cît am putut mai mult și m-am băgat pînă-ntr-atîta în belea, încît puțin a lipsit să n-ajung să fiu spînzurat încă din prima și cea mai timpurie dimineață a vieții ; căci căpitanului îi ajunsese la ureche că exista un plan urzit de unii dintre oamenii echipajului ca să-l omoare ; și după ce reuși, în parte cu bani și momele, în parte cu amenințări și torturi, să-i facă pe cîțiva să mărturisească amănuntele și numele celor amestecați, aceștia fură prinși pe dată, și tot învinuindu-se unii pe alții, nu mai puțin de șaisprezece inși se pomeniră înhămați și puși în cătușe, iar printre ei mă aflam și eu.

Căpitanul, disperat de primejdia ce-l amenința, hotărî să-și curețe corabia de vrăjmași, astfel că ne judecă și toți, pînă la unu, furăm condamnați la moarte. Eram prea tînăr ca să-mi pot da seama de felul cum s-a petrecut judecata aceea, dar intendentul și unul dintre canonieri fură spînzurați pe loc, iar eu cu ceilalți urma să ne așteptăm la același lucru. Nu-mi aduc aminte cît de îngrijorat voi fi fost în privința soartei mele, țin minte doar că am plîns din cale afară; căci pe atunci știam prea puține despre lumea aceasta și absolut nimic despre lumea cealaltă.

Totuși, căpitanul se mulțumi să le facă de petrecanie celor doi: iar pe cîțiva din ceilalți, în urma umilei lor supuneri și a făgăduielilor de bună purtare pe viitor, îi iertă; se porunci însă ca un număr de cinci, printre care mă găseam și eu, să fie duși la țărm, pe insulă, și părăsiți acolo. Stăpînu-meu se felosi de toată trecerea pe care o avea la căpitan ca să fiu iertat, dar nu putu obține ce dorea, fiindcă cineva îi povestise căpitanului că eu eram unul dintre cei ce fuseseră aleși să-l ucidă; și cînd stăpînu-meu își exprimă dorința ca, dacă s-ar putea, să nu fiu părăsit la țărm, căpitanul îi răspunse că n-aveam decît să rămîn pe corabie, dacă așa dorea el, dar în cazul acesta urma să fiu spînzurat; încît stăpînu-meu putea alege pentru mine ce credea că ar fi mai nimerit. Căpitanul era, pare-se, foc de supărat că eram și eu vîrît în banda trădătorilor, din cauză că el se purtase atît de binevoitor cu mine și mă alesese să-l servesc, așa cum v-am povestit mai înainte; și poate că asta l-a și îndemnat să-i ofere stăpînului meu o alegere atît de aspră, fie să mă lase pe țărm, fie să mă spînzure pe puntea corăbiei; de fapt, dacă stăpînu-meu ar fi știut într-adevăr cîtă bunăvoință aveam față de el, apoi chiar că n-ar fi mai stat prea mult la îndoială ce să aleagă pentru mine; căci mă hotărîsem cu toată îndîrjirea să mă răzbun, de îndată ce aș fi avut prilejul. A fost, așadar, o îndurare cerească pentru mine, că m-a ferit să-mi pătez mîinile cu sîngele lui și cred că asta m-a făcut să fiu apoi mai blînd cînd era vorba de vărsare de sînge, decît aș fi fost altminteri. Cît despre faptul că eu eram cel care ar fi trebuit să-l omoare pe căpitan, în privința asta am fost nedreptățit, căci nu eu fusesem alesul, ci tocmai unul dintre cei iertați, vinovatul avînd norocul să nu se descopere acest amănunt.

Acum urma să încep o viață bazată pe propriile mele puteri, lucru pentru care eram foarte prost pregătit; aveam o purtare într-adevăr de destrăbălat, fiind îndrăzneț și afurisit cînd eram la stăpîn, iar acum cu totul nepregătit pentru libertate; și mă dovedeam gata de orice ticăloșie, atît cît se poate presupune că e înclinat spre ticăloșii un tînăr căruia nu i s-a sădit niciodată în minte vreun gînd sănătos. N-aveam nici un fel de educație, așa cum ați mai auzit, iar puținele întîmplări ale vieții prin care trecusem fuseseră pline de primejdii și de situații disperate; eram însă atît de tînăr, ori atît de neghiob, încît nu știam nici ce-i mîhnirea, nici frica, deoarece nu bănuiam unde duc toate astea și ce urmări pot avea.

Acest fel de a fi, nesocotit și nepăstor, purta de fapt în sine o fericire, căci mă făcea îndrăzneț și gata de orice nesăbuință, ferindu-mă de regretul care, altminteri, ar fi trebuit să mă cuprindă, cînd mă pomeneam în vreo încurcătură; o atare nerozie ținea pentru mine loc de fericire, căci îmi lăsa gîndurile slobode să caute mijloacele de scăpare și izbăvire din nenorocirea în care mă aflam, oricît ar fi fost ea de mare, pe cînd ceilalți tovarăși de nefericire se simțeau atît de doborîți de frica și amărăciunea lor, încît se lăsau pradă deznădejdii și nu se gîndeau decît că vor pieri, că au să moară de foame, că vor fi sfîșiați de fiare sălbatice, omorîți și mîncați poate de canibali; ori se lăsau năpădiți de alte asemenea gînduri.

Eu nu eram decît un tînăr de șaptesprezece sau optsprezece ani; dar aflînd care urma să-mi fie soarta, m-am supus fără nici un semn de descurajare; am întrebat însă ce spunea stăpînu-meu despre asta și povestindu-mi-se că se folosise de toată trecerea lui ca să mă poată salva și cum îi răspunsese căpitanul, că trebuia ori să cobor pe țărm, ori să fiu spînzurat pe punte, cum îi era mai pe plac, mi-am pierdut orice speranță de a mai fi primit înapoi. În sinea mea nu-i eram prea recunoscător stăpînului meu că stăruise la căpitan pentru mine, știind că o făcea nu atît din bunăvoință în ceea ce mă privea, cît dintr-o bunăvoință față de el însuși; adică pentru ca să nu-și piardă cîștigul agonisit prin mine și care se ridica la vreo șase dolari pe lună, punînd la socoteală și ceea ce primea de la căpitan în schimbul serviciilor mele.

Cînd am auzit că stăpînul meu părea atît de binevoitor, am întrebat dacă nu mi s-ar putea îngădui să-i vorbesc,

și mi-au răspuns că asta ar fi cu putință, numai dacă ar voi să coboare el la mine, fiindcă eu nu aveam voie să urc pe punte ; așa că atunci cînd mi-am arătat dorința de a i se aduce la cunoștință stăpînului meu să vină jos la mine, și cînd el a venit, i-am căzut în genunchi și l-am rugat să-mi ierte tot ce făcusem împotriva voinței sale ; și, cu adevărat, hotărîrea ce luasem de a-l ucide îmi apăsa greu pe conștiință în acel moment, așa că eram cît pe-aci să i-o mărturisesc și să-l rog să mă ierte, dar m-am stăpînit ; mi-a spus că făcuse tot ce putea ca să obțină de la căpitan iertarea mea, dar n-a fost cu putință : și nu știa nici o altă cale pentru mine decît să am răbdare și să mă supun soartei ; iar dacă avea să se întîmple ca el să ajungă să stea de vorbă cu oamenii de pe vreo corabie de aceeași nație cu ei, la Cap, apoi se va strădui să-i trimită să vină aici la țărm și să ne ia cu dînșii, dacă ne-or mai găsi.

Atunci m-am rugat să mi se îngăduie să-mi iau hainele cu mine pe țărm. Îmi răspunse că-i era teamă că voi avea prea puțină nevoie de haine, deoarece nu vedea cum am putea rezista multă vreme pe insulă și auzise că locuitorii insulei (deși nu avea nici un motiv să facă o astfel de presupunere), erau canibali sau mîncători de oameni, iar nouă nu ne va fi cu putință să trăim printre ei ; i-am spus că nu mă temeam atît de mult de asta, cît mă temeam să nu mor de foame din lipsă de alimente ; cît despre faptul că locuitorii erau canibali, părerea mea era că mai curînd am putea să-i mîncăm noi pe ei, decît ei pe noi, dacă am fi în stare să ajungem a pune mîna pe dînșii ; dar eram tare îngrijorat, i-am mărturisit, de faptul că nu aveam la noi nici un fel de arme cu care să ne apărăm, și acum nu mă mai rugam de nimic altceva, decît să-mi dea o pușcă și o sabie, ceva pulbere și niscai gloanțe.

El zîmbi ; răspunse că toate astea n-ar însemna nimic pentru noi, deoarece era cu neputință să ne închipuim că am fi în stare să ne salvăm viețile în mijlocul unui popor atît de numeros și de disperat cum erau oamenii cei de pe insulă. I-am spus că totuși măcar la atîta ne-ar ajuta, că n-am fi mîncați sau nimiciți dintr-o dată ; așa încît tare m-am rugat pentru o pușcă. În cele din urmă, mi-a spus că nu știe dacă i-ar îngădui căpitanul să-mi dea o pușcă, și că dacă nu-i îngăduie, de la el n-ar îndrăzni să facă una ca asta ; dar îmi făgădui să-și folosească trecerea pe care o avea ca să obțină pentru mine ceea ce doream, și așa și făcu, iar a doua zi îmi

trimise o pușcă și ceva muniții, dar îmi spuse de căpitan că nu admitea să ni se predea munițiile, pînă ce nu vom fi fost cu toții părăsiți pe țărm și pînă ce el nu va fi gata să întindă pînzele. Dar îmi trimise și puținele haine pe care le aveam pe corabie și care, de fapt, nu erau prea mare lucru.

Două zile mai tîrziu am fost coborîți cu toții pe țărm ; ceilalți tovarăși de osîndă, auzind că eu aveam o pușcă, ceva pulbere și niște gloanțe, cerură voie să ia și ei așa ceva, ceea ce li se îngădui ; și astfel, am fost părăsiți acolo pe țărm, să ne descurcăm cum om putea.

În primele clipe ale sosirii noastre pe insulă, am fost peste măsură de îngroziți la vederea barbarilor ale căror chipuri ni se păreau și mai îngrozitoare decît în realitate, din pricina istorisirilor auzite de la marinari ; dar cînd am ajuns să stăm de vorbă cu ei, am constatat că nu erau canibali, așa cum ni se spusese, sau în orice caz nu dintre aceia care să se repeadă cît ai clipi la noi și să ne înfulece pe loc ; ci oamenii au venit și s-au așezat jos lîngă noi, s-au minunat mult de hainele și de armele noastre și au făcut semne că vor să ne dea cîte ceva de mîncare, din ceea ce aveau și ei, la început numai rădăcini și plante scoase din pămînt, dar după aceea ne-au adus și păsări și carne din belșug.

Asta i-a încurajat foarte mult pe ceilalți patru oameni care erau cu mine, căci puțin mai înainte fuseseră cu totul deznădăjduiți ; acum însă, începură să se arate foarte familiari cu ei și le făcură semne, că dacă or să se poarte blînd cu noi, aveam să rămînem să locuim împreună cu dînșii, lucru de care au părut bucuroși, cu toate că știau prea puțin despre nevoia care ne împingea să facem asta, sau cît de mult ne temeam de ei.

Totuși, gîndindu-ne mai bine, ne-am hotărît să nu rămînem prin părțile acelea decît atîta timp cît corabia va pluti în golf, iar apoi, făcîndu-i să creadă că plecasem cu corabia, aveam să ne ducem și să ne așezăm, dacă s-o putea, undeva unde nu se zăreau nici un fel de locuitori și astfel să trăim cum s-o întîmpla ori să așteptăm — cine știe — trecerea vreunei corăbii care ar putea fi împinsă spre coastă, așa cum fusesem și noi.

Corabia ce ne coborîse rămase în continuare pe acolo încă două săptămîni, pentru ca să-și repare avariile suferite cu ocazia ultimei furtuni și să încarce lemne și apă ; în acest timp,

barca venind des la țărm, cei aflați pe ea ne aduceau diferite gustări, iar băștinașii crezînd că noi aparținem firește vasului, erau destul de cuviincioși. Locuiam într-un fel de cort pe țărm, sau mai degrabă într-o colibă, pe care ne-o făcusem din crengi de copaci, iar noaptea ne retrăgeam uneori într-o pădurice, puțin mai îndepărtată din calea lor, ca să-i facem să creadă că ne-am întors pe puntea vasului. Totuși, i-am găsit destul de sălbatici, de șireți și de ticăloși în felul lor, arătîndu-se cuviincioși numai de frică și de aceea am ajuns la concluzia că, după ce va fi plecat corabia, aveam să le cădem curînd în mîini.

Înțelegerea acestui lucru îi frămînta pe tovarășii mei de suferință pînă la disperare ; iar unul dintre ei, un dulgher, în nebunia ce-l apucase, înotă în timpul nopții pînă la corabie, deși se afla în clipa aceea la distanță de o leghe pe mare, și zbieră într-un chip atît de vrednic de milă cerînd să fie primit înapoi pe vas, încît căpitanul se înduplecă în cele din urmă și-l primi îndărăt, cu toate că-l lăsă să înoate în apă trei ore înainte de a se învoi să-l ierte.

După asta, în condițiile unei supuneri pline de umilință, căpitanul îl primi și, într-un cuvînt, stăruința acelui om (care se rugase atîta să fie primit îndărăt, chiar dacă ar fi fost să-l spînzure de îndată ce-l vor fi avut pe punte), fusese atît de cumplită, încît nu i se putuse rezista ; căci, după ce înotase atîta vreme jur împrejurul vasului, n-ar mai fi fost în stare să ajungă înapoi la țărm ; și căpitanul văzu prea bine că omul trebuia să fie luat pe bord, sau — altminteri — lăsat să se înece, iar toți cei de pe corabie dovedindu-se gata să jure pentru buna lui purtare pe viitor, căpitanul se îmblînzi în cele din urmă și dulgherul fu luat pe punte, însă mai mult mort decît viu, din pricină că stătuse în apă atît de multă vreme.

După ce omul fu primit, el nu încetă o clipă să-l bată la cap pe căpitan și pe toți ceilalți ofițeri, cu privire la noi, cei lăsați pe țărm ; dar de la început pînă la sfîrșit căpitanul se arătă neînduràtor ; cînd veni timpul să se facă pregătirile de întins pînzele și cînd se dădu ordinul de ridicat bărcile pe corabie, toți marinarii într-un singur grup se urcară pînă la balustrada dunetei unde se găsea căpitanul împreună cu cîțiva dintre ofițerii săi și, delegîndu-l pe șeful de echipaj să vorbească în numele lor, acesta se apropie, căzu în genunchi la picioarele căpitanului, și îl rugă în cel mai umil chip cu pu-

tință, să-i primească înapoi pe corabie pe cei patru oameni, oferindu-se să răspundă de lealitatea lor, ori să-i țină în lanțuri pînă vor ajunge la Lisabona și acolo să fie predați justiției, mai curînd decît — cum spunea el — să-i lase să fie uciși de barbari sau sfîșiați de fiarele sălbatice. Trecu multă vreme pînă ce căpitanul să-l bage în seamă cît de cît, dar cînd o făcu, porunci ca șeful de echipaj să fie prins și amenință să-l lege de cabestan pentru că vorbise în sprijinul osîndiților.

CAPITOLUL II

Marinarii intervin să fim luați pe bord — La refuzul căpitanului, douăzeci și trei dintre ei, bine înarmați, părăsesc corabia și vin la noi pe țărm — Învoieli cu băștinașii — Facem un canoe ca să ne salvăm — După felurite aventuri, pornim pe apă —

Văzînd atîta neînduplecare, unul dintre marinari, mai îndrăzneț decît ceilalți, dar totuși cu întreg respectul posibil față de căpitan, îl imploră pe Înălțimea sa, cum îi spunea el, să binevoiască a le îngădui la încă vreo cîțiva dintre ei să se ducă la țărm și să moară acolo împreună cu tovarășii lor sau, dacă va fi cu putință, să-i ajute a face față sălbaticilor. Căpitanul, mai degrabă întărîtat decît intimidat de ceea ce se întîmpla, veni la bara dunetei și, vorbindu-le cu multă prudență oamenilor (căci, dacă le-ar fi vorbit aspru, două treimi dintre ei, de nu chiar toți, ar fi părăsit corabia), le spuse că fusese obligat la această măsură severă atît pentru siguranța lor cît și pentru a lui : că răzmerița pe bordul unei corăbii însemna același lucru ca și trădarea într-un palat regal și că el nu putea răspunde față de proprietarii și funcționarii lui, încredințînd corabia și mărfurile date în grija sa unor oameni care nutriseră gînduri dintre cele mai rebele și mai negre ; că ar fi dorit din inimă ca ei să fi fost pe țărm oriunde în altă parte, unde s-ar fi găsit într-o mai mică primejdie din partea sălbaticilor ; că dacă el ar fi avut de gînd să le facă de petrecanie, ar fi putut tot atît de bine să-i execute pe bord, ca și pe ceilalți doi ; că ar fi vrut să se fi întîmplat asta în alt colț de lume, unde i-ar fi stat la îndemînă să-i predea justiției

civile sau ar fi putut să-i lase printre creştini; dar că era mai bine să fie puse în primejdie vieţile lor decît viaţa lui şi siguranţa vasului; şi că deşi nu ştia să fi meritat atîta rău din partea vreunuia dintr-înşii, încît ei să voiască mai degrabă să plece de pe corabie decît să-şi facă datoria, totuşi, dacă unii sau alţii erau hotărîţi să procedeze astfel în cazul cînd el nu consimţea să ia pe bord o bandă de trădători, care — după cum o dovedise în faţa tuturora — conspiraseră să-l ucidă, atunci desigur că nu avea să-i împiedice şi nici, pentru moment, nu le va lua în nume de rău stăruinţa, dar — chiar de-ar fi să nu rămînă nimeni pe corabie în afara lui, tot nu avea să consimtă niciodată să-i ia pe bord.

Această cuvîntare aşa de bine ticluită era în sine atît de rezonabilă, şi a fost rostită cu atîta sînge rece şi totuşi atît de îndrăzneţ încheiată cu o concluzie negativă, încît cea mai mare parte a oamenilor s-au lăsat convinşi pentru moment; totuşi, cum cuvîntarea îi împărţise în mici grupuri şi opoziţii, oamenii nu se liniştiseră timp de cîteva ore; deoarece şi vîntul se domolise pe înserat, căpitanul ordonă să nu se ridice ancora pînă a doua zi dimineaţa.

În aceeaşi noapte, douăzeci şi trei de inşi, printre care secundul canonierului, ajutorul de chirurg şi doi dulgheri, adresîndu-se secundului de vas, îi spuseră că deoarece căpitanul le dăduse voie să plece pe ţărm la camarazii lor, ei rugau să i se comunice a nu le lua în nume de rău că erau dornici să meargă şi să moară alături de aceia şi că gîndeau că într-o asemenena situaţie disperată nici n-ar putea face altceva, decît să li se alăture; fiindcă, dacă exista vreun mijloc de a le salva vieţile, acela nu era altul decît a le spori numărul, făcîndu-i astfel îndeajuns de puternici ca să se poată ajuta unul pe celălalt şi să se poată apăra contra sălbaticilor, pînă cînd vor putea fi în măsură, cine ştie, cîndva, să afle niscai soluţii de a scăpa de acolo şi de a ajunge iarăşi la ei în ţară.

Secundul le răspunse în cîteva cuvinte că personal nu îndrăzneşte să comunice căpitanului asemenea veşti şi regretă că n-au avut faţă de dînsul mai mult respect, încît să nu-i fi propus transmiterea unui astfel de mesaj; dar dacă sînt hotărîţi cu tot dinadinsul să întreprindă această acţiune, el îi sfătuieşte ca în dimineaţa următoare, în zori, să ia şalupa şi, de vreme ce primiseră încuviinţarea, să plece lăsînd în urmă o scrisoare cuviincioasă pentru căpitan, în care să-l roage să-şi

trimită oamenii lui la țărm, după șalupă, angajîndu-se ca s-o înapoieze în chip cinstit, iar secundul le făgădui la rîndul lui să le păstreze taina.

Așadar, cu o oră înaintea revărsatului de ziuă, cei douăzeci și trei de oameni — fiecare dintr-înșii avînd cîte o flintă, un cutlass[1], cîteva pistoale, trei halebarde ori sulițe scurte și o bună rezervă de pulbere și gloanțe — fără alte provizii decît vreo douăzeci și cinci de kilograme de pîine — în schimb cărîndu-și cu ei toate lăzile cu haine, unelte, cărți și cîte altele, s-au îmbarcat pe tăcute, fără a prinde căpitanul de veste decît după ce fugarii erau la jumătatea drumului care-i despărțea de țărm.

De cum a auzit ce se întîmplă, căpitanul a trimis după ajutorul de canonier (în momentul acela canonierul șef era bolnav la el în cabină) și i-a dat poruncă să tragă în ei ; dar spre amărăciunea lui, secundul plecase cu fugarii, căci era și el dintre ai lor ; și de fapt numai datorită lui putuseră pune mîna pe atîtea arme și muniții. Cînd află căpitanul cum stăteau lucrurile și că nu mai era nimic de făcut, se mai domoli și, fără să mai stăruie mult, îi chemă pe oamenii cîți mai rămăseseră, le vorbi cu blîndețe le spuse că era foarte mulțumit de priceperea și credinciosia lor, a celor rămași la bord ; că avea să le împartă lor, în chip de încurajare, și salariile oamenilor care plecaseră : de asemenea că pentru el era o mare satisfacție că vasul scăpase de o gloată de răzvrătiți ce nu avuseseră nici cea mai mică pricină de nemulțumire.

Oamenii păreau foarte satisfăcuți și mai cu seamă făgăduiala că vor primi salariile celor plecați însemna pentru ei foarte mult.

După aceea, scrisoarea lăsată de fugari a fost înmînată căpitanului chiar de către servitorul său, căruia — după cît se părea — o încredințaseră. Scrisoarea cuprindea cam aceleași lucruri pe care i le spuseseră secundului și pe care acesta refuzase a le transmite din partea lor ; numai că la sfîrșitul scrisorii îi declarau căpitanului că, deoarece le era lipsit gîndul de vreo intenție necinstită, nu luaseră cu dînșii nimic din ceea ce nu le aparținea, afară doar de cîteva arme și muniții, absolut necesare pentru a se apăra contra sălbaticilor, cît și

[1] Cuțit de abordare.

ca să vîneze păsări ori animale sălbatice pentru hrană, ca nu cumva să piară de foame ; și deoarece li se datorau drept simbrie sume însemnate, ei sperau că le va îngădui ca armele și munițiile să fie trecute în contul lor. Îi mai spuneau că, în ceea ce privește șalupa corăbiei, pe care o luaseră ca să-i ducă la țărm, știau cîtă nevoie are de ea și doreau să i-o restituie ; așa că dacă binevoiește să trimită după ea, aveau s-o predea în chip cinstit oamenilor săi, fără a încerca să aducă vreo vătămare vreunuia dintre cei trimiși s-o ia în primire, și fără a se strădui în vreun fel să-i convingă ori să-i poftească pe careva dintr-înșii de a rămîne cu ei ; iar la sfîrșitul scrisorii, se rugau de căpitan cu toată umilința cuvenită ca, pentru apărarea și siguranța vieților lor, să binevoiască a le trimite un butoiaș cu pulbere și ceva muniții și să le încuviințeze a-și păstra catargul și pînza bărcii, pentru ca, dacă le va sta în puteri, să-și facă vreun soi de barcă, și să poată porni pe mare ca să se salveze în ce parte a lumii o să-i îndrepte soarta.

La toate acestea, căpitanul care prin cele rostite cîștigase o mare autoritate asupra celorlalți oameni ai săi și părea foarte calm în privința liniștii generale, deoarece era foarte adevărat că, dintre rebeli, cei mai înverșunați plecaseră, ieși pe puntea din spate a vasului și adunîndu-i pe toți, le aduse la cunoștință cuprinsul scrisorii ; le spuse oamenilor că, deși nu meritau atîta omenie din partea sa, totuși el nu voia să-i expună pe fugari mai mult decît voiseră ei înșiși să se expună și era dispus să le trimită ceva muniții ; și cu toate că nu ceruseră decît un butoiaș de pulbere, el avea să le trimită două butoiașe precum și alice, ori plumb și tipare de turnat gloanțe, într-o cantitate potrivită, și ca să-i facă să vadă că era mai omenos cu ei decît o meritau, porunci să li se trimită pe deasupra, un butoi cu *arrack* [1] și un mare paner cu pîine, ca provizii, pînă cînd aveau să fie în stare să se aprovizioneze singuri.

Restul oamenilor aplaudară generozitatea căpitanului și, la rîndul lor, fiecare dintr-înșii ne trimise cîte ceva ; pe la ceasurile trei după amiază, veni la țărm o *pinassă* și ne aduse toate aceste lucruri, de care ne-am bucurat foarte, iar noi am înapoiat șalupa după cum ne înțeleseserăm ; cît despre oamenii care au venit cu *pinassa* căpitanul îi alesese pe aceia de care

[1] Alcool obținut prin fermentarea orezului ori frunzelor de cocotier.

era sigur că n-ar fi fost în stare să treacă de partea noastră, şi, totodată le dăduse ordine hotărîte să nu cumva să aducă pe careva din noi îndărăt pe bord, sub pedeapsa cu moartea ; şi, într-adevăr şi unii şi alţii ne-am respectat cuvîntul dat, aşa că nici noi nu le-am cerut să rămînă, nici ei nouă să plecăm.

Eram acum o destul de numeroasă ceată, în total douăzeci şi şapte de oameni, straşnic înarmaţi şi aprovizionaţi cu de toate, afară de alimente ; aveam printre noi doi dulgheri, un canonier şi — ceea ce făcea cît întreg avutul nostru — un chirurg sau doctor, adică de fapt pe-un fost asistent al unui chirurg la Goa, îmbarcat supranumerar pe vas. Dulgherii îşi aduseseră cu ei toate sculele, doctorul venise cu toate instrumentele şi medicamentele, aşa că — toţi la un loc — aveam de fapt o mulţime de bagaje, cel puţin puse laolaltă, deoarece unii din noi, în afară de hainele de pe ei, nu prea se puteau mîndri cu nimic altceva, iar printre aceştia mă aflam şi eu ; dar eu dispuneam de ceva ce lipsea oricăruia dintre ceilalţi, adică de cei douăzeci şi doi de galbeni de aur furaţi în Brazilia şi două monede de cîte opt. Cele două monede de opt le-am arătat, ba le-am arătat şi un galben, dar nu mai mult, încît nici unul din ei n-a bănuit vreodată că aş fi avut mai mulţi bani, deoarece eram cunoscut ca băiat sărac, luat de milă, aşa după cum ştiţi, şi tratat ca un sclav, atît cît putea fi de rău tratat un sclav de către crudul meu stăpîn, cîrmaciul.

E uşor de închipuit că noi patru, cei care fusesem părăsiţi la început, eram bucuroşi acum de venirea celorlalţi, dar ce spun eu, ne simţeam într-al nouălea cer de bucurie, deşi la început ne-am cam speriat şi am crezut că veneau să ne ia înapoi ca să ne spînzure ; dar ei se apucaseră să ne convingă repede că se găseau în aceeaşi situaţie ca şi noi, cu singura deosebire că-şi aleseseră singuri soarta, pe cînd soarta noastră ne fusese impusă.

Prima veste pe care ne-au adus-o, după ce ne-au povestit pe scurt plecarea lor, a fost că dulgherul nostru era pe bord, dar cum ajunsese pînă acolo nu ne puteam închipui, căci o ştersese de la noi pe furiş şi nu înţelegeam cum de fusese în măsură să înoate atît de bine încît să se aventureze pînă la corabia care se afla la o distanţă aşa de mare ; ba chiar nici nu bănuisem că se pricepe cît de cît să înoate şi neştiind ce să mai credem despre cele întîmplate, ne-am închipuit că

trebuie să se fi rătăcit prin pădure și că o fi fost mîncat de animale sau că a picat în mîinile băștinașilor și l-au ucis: iar aceste gînduri ne umpleau de tot felul de temeri cu privire la faptul că poate cîndva o soartă asemănătoare ne-ar fi fost dată și nouă, adică să cădem mai curînd sau mai tîrziu în mîinile locuitorilor insulei.

Auzind însă cum anevoie-anevoie fusese totuși primit din nou pe bordul vasului, ne-am simțit mult mai împăcați decît înainte.

Și fiind — precum am spus — în mai mare număr acum și în situația de a ne putea apăra, cel dintîi lucru pe care l-am făcut a fost să ne legăm între noi că, orice s-ar întîmpla, nu ne vom despărți, unii de alții, ci vom trăi laolaltă și vom muri împreună; că orice vînat bun de mîncat am ucide o să-l împărțim cu toții; și că în toate cele, ne va călăuzi părerea majorității și n-o să stăruim nicicum asupra hotărîrilor noastre proprii dacă majoritatea va fi împotrivă; că vom numi dintre noi un căpitan care să ne conducă atîta vreme cît îi va fi voia; că atîta timp cît o fi în funcție, o să-l ascultăm fără șovăire, sub semnul pedepsei cu moartea; și că fiecare pe rînd o să fie șef, dar căpitanul nu va putea nicidecum să acționeze în nicio împrejurare fără avizul celorlalți, ci numai după hotărîrea majorității.

După ce am stabilit aceste rînduieli, ne-am hotărît să luăm unele măsuri privitoare la hrana noastră și să discutăm cu locuitorii insulei în privința aprovizionării; cît despre hrană, ei ne-au fost la început foarte folositori, dar în curînd ne-am săturat de dînșii, văzîndu-i un fel de oameni ignoranți, lacomi, grosolani, mai răi decît locuitorii altor țări pe care le întîlnisem; și în curînd ne-a fost limpede că de fapt grosul celor de trebuință urma să ni-l procurăm cu ajutorul puștilor, vînînd căprioare și păsări de toate soiurile, de care acel ținut era îmbelșugat.

Am constatat că băștinașii nu se tulburau prea mult și nu se sinchiseau de noi; nici nu se interesau sau poate nici nu știau dacă avem să rămînem cu ei ori ba, și cu atît mai puțin îi preocupa că vasul nostru plecase de tot, lepădîndu-ne acolo, așa cum de fapt era cazul, căci a doua zi dimineața, după ce trimisesem înapoi șalupa, corabia a pornit-o spre sud-est și după patru ore a dispărut din privirile noastre.

În ziua următoare, doi dintre noi s-au adîncit înăuntrul acelui ţinut, apucînd un drum, iar alţi doi au luat alt drum, să vadă pe ce fel de meleaguri ne aflam; şi în curînd am descoperit că locurile erau foarte plăcute, roditoare şi bune de trăit în cuprinsurile lor; dar, precum am spus înainte, ţinutul era locuit de o adunătură de fiinţe pe care cu greu le puteai numi „omeneşti" ori în stare de a deveni sociabile în vreun fel oarecare.

Am descoperit că insula era plină de vite şi de roade; însă dacă ne puteam sau nu aventura ca să le luăm de pe unde se găseau, asta nu mai ştiam; şi cu toate că aveam mare nevoie să facem rost de provizii, nu ne-ar fi venit bine să asmuţim dintr-o dată asupră-ne un întreg popor de diavoli şi de aceea unii din grupul nostru se învoiră să încerce a vorbi cu careva dintre localnici, dacă se putea, ca să vedem cum trebuia să ne purtăm cu ei. Unsprezece dintre oamenii noştri, bine înarmaţi şi echipaţi pentru apărare, se înhămară la această treabă. Ei ne-au adus vestea că văzuseră cîţiva băştinaşi care au părut foarte cuviincioşi faţă de dînşii, dar destul de timizi şi de speriaţi văzîndu-le puştile: era uşor de priceput că băştinaşii ştiau ce erau puştile şi la ce foloseau.

Le-au făcut semne să le dea ceva hrană, iar băştinaşii s-au dus şi au adus felurite ierburi şi rădăcini, şi de asemeni ceva lapte; era vădit lucru însă că nu aveau de gînd să le dea, ci să le vîndă, făcînd semne că vor să ştie ce puteau căpăta din partea alor noştri.

Oamenii noştri au rămas încurcaţi, căci nu aveau nimic de oferit; totuşi, unul dintre ei scoase un cuţit şi-l arătă, iar lor le plăcu atît de mult, încît erau gata să se încaiere în lege pentru acel cuţit; văzînd una ca asta, marinarul a vrut să facă o bună afacere cu pofala sa de cuţit şi tot lungindu-se la tocmeală, unii i-au oferit rădăcini, iar alţii lapte; în cele din urmă, unul i-a adus în schimbul cuţitului o capră, pe care marinarul a luat-o. Atunci un altul dintre oamenii noştri le-a arătat alt cuţit, însă băştinaşii nu aveau nimic destul de bun de dat în schimb, şi atunci unul dintr-înşii a făcut semne că se duce şi el şi va veni cu ceva, aşa că oamenii noştri au stat vreme de trei ceasuri în aşteptarea întoarcerii lui, pînă ce într-adevăr a revenit cu o văcuţă măruntă şi grasă, cu carne bună pe ea, pe care a dat-o în schimb.

Era o afacere bună, însă nenorocirea noastră era că nu deţineam nici un fel de marfă, căci de cuţite aveam tot atîta nevoie cît şi ei şi dacă n-am fi fost disperaţi de lipsa de hrană şi tare nevoiţi de a căpăta ceva de mîncare, ai noştri nu s-ar fi despărţit de cuţitele lor.

Totuşi, peste cîtva timp am descoperit că pădurile erau pline de vieţuitoare pe care le puteam ucide ca să ne hrănim şi asta fără să ne facem vinovaţi faţă de ei ; aşa că oamenii se duceau zi de zi la vînătoare şi niciodată nu dădeau greş, omorînd cîte o vietate de un fel sau altul ; în ceea ce-i privea pe băştinaşi, noi nu aveam mărfuri de dat în schimb, cît despre bani, tot ce aveam la un loc nu ne-ar fi ajuns ca să ne hrănim cine ştie cîtă vreme ; totuşi, am convocat un consiliu general ca să vedem care ne erau banii şi să-i punem pe toţi laolaltă, ca să ne ajungă cît mai mult cu putinţă ; cînd a venit rîndul meu, am scos un galben şi cei doi dolari despre care v-am mai vorbit înainte.

M-am aventurat să le-arăt acel galben, ca să nu mă dispreţuiască prea din cale afară că adăugam atît de puţin la rezerva generală şi ca să nu aibă pretenţia să mă percheziţioneze ; şi s-au dovedit foarte cumsecade cu mine, în temeiul presupunerii că fusesem atît de credincios faţă de ei încît să nu le ascund nimic.

Dar banii noştri ne erau de prea puţin folos, căci localnicii nu le ştiau nici valoarea, nici folosul, nici nu puteau să preţuiască cum trebuie aurul faţă de argint ; aşa că toţi gologanii noştri, care nu erau prea mulţi cînd i-am pus laolaltă, însemnau prea puţin pentru noi, dacă ar fi fost să ne cumpărăm cu ei provizii.

Următoarea preocupare era să plecăm din acel loc blestemat şi să ştim încotro s-o apucăm. Cînd s-a ajuns să mi se ceară şi mie părerea, le-am spus că voi lăsa totul în seama lor şi că mai curînd aş vrea să-mi dea voie să mă duc în pădure să le fac rost de ceva de mîncare, decît să se sfătuiască tocmai cu mine, căci eu aveam să fiu de acord cu orice ar hotărî ei ; dar nimeni n-a vrut să consimtă la asta, neînvoindu-se ca vreunul din noi să meargă singur în pădure căci, deşi încă nu văzusem nici lei, nici tigri, nu ne îndoiam totuşi că erau mulţi pe insulă, pe lîngă alte vieţuitoare la fel de primejdioase şi poate chiar mai rele, după cum am constatat mai tîrziu pe propria noastră piele.

Am avut multe aventuri în pădure, umblînd după provizii, şi adeseori ne-am întîlnit cu fiare sălbatice şi îngrozitoare, pe care nu ştiam cum să le numim ; dar cum hoinăreau ca şi noi în căutare de pradă, şi nu erau dintre cele bune de mîncat, le deranjam cît mai puţin cu putinţă.

Consfătuirile cu privire la salvarea noastră din locul acela, consfătuiri de care — după cum am spus — ne ocupam acum, se sfîrşiră doar cu atîta că, deoarece erau printre noi doi dulgheri, care aveau cu dînşii aproape tot felul de unelte, ar fi trebuit să încercăm a ne construi o ambarcaţiune cu care să pornim pe mare şi atunci ne-am fi putut, cine ştie, găsi drumul înapoi spre Goa sau acosta în vreun loc mai potrivit de unde ulterior să putem scăpa. Hotărîrile consfătuirii nu erau de mare importanţă ; totuşi, deoarece ele par a fi pregătitoare pentru multe aventuri mai importante care aveau să se petreacă sub conducerea mea la mulţi ani după aceea, mă gîndesc poate că n-ar fi neplăcut să relatez această scurtă poveste a viitoarelor mele cutezătoare acţiuni.

În ceea ce priveşte construirea bărcii n-am făcut nici o obiecţiune şi, de îndată, dulgherii s-au şi apucat de lucru : însă pe măsură ce înaintau, s-au ivit grele piedici, ca lipsa de joagăre, de cuie, de şuruburi şi de piroane trebuitoare la fixarea lemnăriei, lipsa de cînepă moale şi de gudron pentru călăfăţuirea şi cătrănitul încheiturilor şi altele de soiul ăsta. În cele din urmă, unul din noi propuse ca, în loc să se construiască o barcă, o goeletă, o şalupă sau cum voiau să-i mai spună, lucru care se constatase cît e de greu, ar fi trebuit mai curînd să facă o piroagă mare sau un canoe, ceea ce s-ar fi putut meşteri mai uşor.

Dar pe loc s-a şi făcut observaţia că n-am putea construi un canoe destul de mare ca să poată străbate marele ocean peste care trebuie să trecem spre a ajunge la coasta Malabarului ; nu numai că n-ar rezista călătoriei pe mare, dar nu ar putea căra nici încărcătura, căci nu numai că eram douăzeci şi şapte de oameni, dar mai aveam şi o mulţime de bagaje cu noi şi trebuia să mai încărcăm şi altele încă dacă voiam să ne aprovizionăm.

Nu-mi propusesem niciodată pînă atunci să iau cuvîntul în consfătuirile lor generale, dar văzîndu-i în încurcătură cu privire la natura vasului ce-ar trebui să construiască şi la felul în care ar trebui să-l facă ; văzîndu-i nehotărîţi ce anume era

sau nu era mai potrivit pentru noi, le-am spus că, după mine, ajunseseră la un punct mort în toate discuțiile lor ; că bineînțeles nu trebuia să avem pretenția de a ajunge pînă la Goa ori la coasta Malabarului într-un canoe, chiar dacă am fi încăput cu toții în el și chiar dacă vasul ar fi rezistat la apă, deoarece un canoe nu putea căra și proviziile noastre și mai cu seamă nu aveam cum transporta cantitatea de apă proaspătă necesară pe timpul călătoriei ; ori, ca să ne aventurăm într-o astfel de încercare, însemna să mergem la pieire sigură ; și totuși, eram de părere să construim un canoe.

Mi-au răspuns că înțelegeau perfect tot ceea ce le vorbisem mai înainte, dar în schimb nu pricepeau cîtuși de puțin ce poate însemna faptul că — după ce le arătasem pericolele și neputința de a ne salva într-un canoe — totuși îi sfătuiam să construiască unul.

La care le-am răspuns că, după mintea mea, scopul nostru nu trebuia să fie acela de a încerca să scăpăm de acolo într-un canoe, ci că — deoarece pe mare trebuie c-or mai fi plutind și alte vase în afară de-al nostru, fiindcă doar nu toate populațiile de pe meleagurile acelea erau atît de barbare încît să nu călătorească totuși în vase de un fel sau de altul — scopul nostru era de fapt de a patrula de-a lungul coastei insulei, care era destul de lungă, și de a captura primul vas ceva mai bun decît al nostru, iar după aceea, tot așa, de la unul la altul, pînă ce o să facem rost în cele din urmă de un vas care să ne poată duce încotro vom voi noi.

— Minunat sfat, încuviință unul din ei.

— Admirabil sfat, adăugă un altul.

— Da, da, rosti un al treilea — era canonierul — cîinele de englez ne dă un sfat grozav, numai că asta e calea cea mai sigură ca să ajungem la spînzurătoare. Tîlharul ne-a dat într-adevăr o povață diavolească, să ne punem pe hoție și, așa de la un vas mic la unul mare, să ajungem pirați de-a binelea, pînă cînd în cele din urmă vom atîrna în spînzurătoare.

— N-ai decît să ne spui pirați, dacă vrei, se amestecă un altul, și dacă avem nenorocul să cădem în mîini rele poate că vom fi tratați ca atare, dar nici că-mi pasă de asta ; am să fiu pirat, ba mai mult, să fiu spînzurat ca pirat tot e mai bine decît să mor de foame aici, așa încît eu cred că sfatul e cît se poate de bun. Și astfel au început să strige cu toții : „Hai să facem un canoe !“

Canonierul, pus în minoritate de ceilalți, s-a supus și el, dar cînd am ieșit din adunare a venit la mine, m-a luat de mînă și, privindu-mi în palmă, iar apoi uitîndu-mi-se drept în ochi, mi-a spus foarte serios :

— Băiete dragă, tu ești născut să împui lumea de rele ; ți-ai început foarte devreme cariera de pirat ; ia seama, tinere, la spînzurătoare căci, ți-o spun eu, ești sortit să ajungi hoț de mare faimă.

I-am rîs în față și i-am spus că nu știu ce o să ajung mai tîrziu, deocamdată însă, așa cum stau lucrurile cu noi, nu mă dădeam îndărăt să iau prima corabie ce mi-ar ieși în cale, ca să redevenim liberi ; nu doream decît să zăresc una și să pot ajunge la ea. Și chiar pe cînd vorbeam, unul de-ai noștri care stătea în ușa colibei, ne spuse că dulgherul, care se cocoțase pare-se ceva mai departe, pe colină strigase : „O pînză, o pînză !..."

Am ieșit cu toții numaidecît afară dar, deși era senin, nu am putut zări nimic. Însă cum dulgherul continua să strige : „O pînză... o pînză !", ne-am suit și noi în fugă pe colină și de acolo într-adevăr am văzut o corabie. Era însă mult prea departe ca să-i putem face vreun semnal. Totuși am înălțat pe colină un foc mare, din toate lemnele ce reușisem să adunăm, iscînd fum, cît mai mult fum cu putință. Vîntul se potolise, era aproape calm, însă pe cît ne-am dat seama cu ajutorul unui ochean pe care canonierul îl avea în buzunar, pînzele corăbiei erau întinse și ea se îndrepta spre larg, dusă de vîntul de est-nord-est, nebăgîndu-ne în seamă semnalul, ci îndreptîndu-se către Capul Bunei Speranțe, așa că n-am putut avea din partea ei nici un ajutor.

Ne-am apucat fără zăbavă de lucru la proiectatul canoe și, după ce am ales un copac uriaș, potrivit gîndurilor noastre, am trecut la faptă ; cu trei topoare bune, am doborît copacul, dar asta s-a întîmplat abia după trecerea a patru zile de trudă, cu toate că muncisem din greu. Nu-mi amintesc ce fel de lemn era copacul acela, nici dimenisunile sale exacte, însă știu că era uriaș iar cînd i-am dat drumul pe apă și am văzut că plutea bine și sigur, ne-am simțit tot atît de îmbărbătați cum ne-am fi simțit altădată dacă am fi avut la dispoziția noastră un bun vas de război.

Era atît de mare, că ne purta foarte ușor pe toți, și mai putea căra și vreo trei tone de bagaje, așa că am început a

ne sfătui ce-ar fi s-o pornim de-a dreptul spre Goa ; dar multe motive au pus stavilă acestui gînd, mai ales cînd am ajuns a-l privi mai îndeaproape : de pildă, lipsa de provizii și de butoaie pentru apă proaspătă ; apoi nu aveam compas după care să cîrmim, nici adăpost de izbitura valurilor din larg, ce ne-ar fi scufundat cu siguranță : nici apărarea de arșiță ori de intemperii, așa că toți se reîntoarseră în curînd la planul meu de a patrula din loc în loc și de a vedea ce s-ar putea ivi.

Prin urmare, ca să ne facem hatîrul, într-o bună zi, am pornit-o cu toții pe mare în canoe și era cît pe-aci să ne ajungă în veci de veci, fiindcă după ce ne-am suit și am ajuns la vreo jumătate de leghe depărtare, întîmplîndu-se ca marea să fie destul de agitată, deși nu prea era vînt, ba chiar nu era de loc, „barca" noastră se clătina pe valuri în așa hal, de credeam care mai de care că pînă la urmă va ajunge cu fundul în sus ; așa încît ne-am pus laolaltă pe lucru ca s-o împingem ceva mai aproape de țărm și, mărindu-i viteza, a început să plutească mai sigur, iar după multă sforțare am adus-o din nou la țărm.

Acum ne găseam în mare încurcătură ; băștinașii erau destul de cuviincioși față de noi și veneau adesea ca să stăm de vorbă ; o dată au adus cu ei și pe unul căruia îi arătau respect ca unui rege și au așezat între noi și ei un par înalt, de care atîrna un ciucure mare de păr, nu în vîrf, ci puțin mai sus de mijlocul împodobit cu lănțișoare, scoici, bucățele de alamă și alte drăcovenii de felul ăsta ; ceea ce, după cum am înțeles mai tîrziu, era un semn de prietenie și de bună înțelegere cu noi ; ne-au adus și alimente din belșug, vite, păsări, ierburi și rădăcini ; cît dinspre partea noastră, eram cît se poate de rușinați, căci nu aveam cu ce să le cumpărăm și nu aveam ce le da în schimb ; despre vreo înclinare la ei de a ne da acele lucruri pe degeaba, nici nu poate fi vorba. Pentru ei, banii noștri nu erau decît niște fleacuri fără valoare, cum aveau să-i prețuiască ? Așa că eram pe cale să murim de foame. Dacă am fi avut doar cîteva jucării și brelocuri, lanțuri de alamă, bijuterii ieftine, mărgele de sticlă sau, într-un cuvînt, fleacuri dintre cele mai mărunte, care nu fac nici cît locul pe care-l ocupă în încărcătura unui vas, am fi putut cumpăra vite și provizii suficiente pentru o armată, sau pentru hrănit chiar o flotă de vase de război, însă pe aur sau argint nu puteam căpăta nimic.

Cu privire la treaba asta pluteam într-o mare confuzie. Eu nu eram decît un băietan tînăr, însă nutream părerea că ar fi fost mai bine să tragem în ei cu armele noastre de foc, să le luăm vitele şi să-i trimitem la dracu' să-şi potolească foamea, decît să pierim noi de foame; dar nu luam în seamă faptul că asta ar fi putut scula a doua zi împotriva noastră zece mii de oameni de-ai lor; şi cu toate că am fi reuşit a ucide destui dintre ei şi poate că i-am fi speriat astfel şi pe ceilalţi, totuşi disperarea lor şi numărul nostru mic i-ar fi aţîţat într-atîta, încît mai curînd sau mai tîrziu ne-ar fi nimicit pe toţi.

În toiul consfătuirii, unul de-ai noştri, care se îndeletnicise cu făcutul cuţitelor sau era un soi de lucrător în fier, tresări şi-l întrebă pe dulgher dacă nu cumva, printre toate sculele lui, i-ar putea face rost de o pilă.

— Da, îi răspunse dulgherul, pot, însă e cam mică.

— Cu cît e mai mică, cu atît e mai bună, se bucură celălalt.

Şi după aceea omul s-a apucat de lucru şi mai întîi a încălzit la foc o bucată de daltă veche şi ruptă, apoi a luat trei sau patru monede de cîte opt şi le-a bătut cu ciocanul pe-o piatră, pînă ce au ajuns foarte late şi subţiri, apoi le-a tăiat în formă de păsări şi de animale, a făcut din ele lănţişoare pentru brăţări şi coliere şi le-a prefăcut în atîtea felurite născociri ale minţii lui că ar fi şi greu de povestit acum.

După vreo două săptămîni, în care timp devenise îndemînatic şi iscusit în această îndeletnicire, ne-a fost dat să vedem şi efectul plăsmuirilor lui; căci, întîlnindu-ne din nou cu băştinaşii, am fost uimiţi de neghiobia bieţilor oameni. Pentru cîte o bucăţică de argint în formă de pasăre, am căpătat două vaci şi, ceea e era un cusur aducător de pagubă pentru noi, dacă pasărea ar fi fost de alamă ea ar fi valorat în ochii lor şi mai mult. Pentru cîteva din brăţările făcute din lănţişor am căpătat atîtea provizii de toate soiurile, cît ar fi fost în Anglia valoarea a cincisprezece sau şaisprezece lire; şi la fel s-a întîmplat cu toate celelalte. Astfel, o monedă care nu valora pentru noi nici şase parale, preschimbată în jucării şi fleacuri, preţuia de o sută de ori mai mult decît valoarea ei reală şi puteam cumpăra cu ea orice ne cădea la îndemînă.

Astfel ne-am dus viaţa mai bine de un an, dar în curînd am început cu toţii să ne simţim obosiţi şi ne-am hotărît, orice-ar fi fost să se întîmple, să încercăm o evadare spre lume. Construisem nu mai puţin de trei foarte bune canoe;

şi deoarece ţinutul acela era în general sub înrîurirea musonilor — aria „vînturilor negustoriei“ cum i se mai spune — care suflă în cea mai mare parte a insulei vreme de şase luni într-o direcţie, iar celelalte şase luni în altă direcţie, am ajuns la concluzia că am putea rezista destul de bine pe mare. Dar, de cîte ori ajungeam să privim chestiunea mai îndeaproape, ceea ce ne făcea să renunţăm la o asemenea aventură era lipsa apei de băut căci aveam în faţă o călătorie extraordinar de lungă şi nici un om pe lume n-ar fi fost în stare s-o ducă la bun sfîrşit fără apă de băut.

Convinşi astfel de propria noastră raţiune să renunţăm la gîndurile privitoare la acea călătorie, nu ne mai rămîneau de făcut decît două lucruri: să pornim pe mare în direcţie opusă, adică înspre vest şi să ne îndreptăm către Capul Bunei Speranţe, unde, mai curînd sau mai tîrziu, aveam să ne întîlnim cu unele corăbii de-ale ţării noastre, ori să ne îndreptăm către continentul african şi fie să călătorim pe uscat, fie să plutim de-a lungul coastei spre Marea Roşie, unde aveam să găsim mai curînd sau mai tîrziu o corabie, de orice naţie o fi să fie, care să ne ia şi pe noi: sau poate că am fi fost în măsură să-i luăm noi pe ei, ceea ce — fiindcă veni vorba — era lucrul care mie îmi umbla neîncetat prin minte.

Iscusitul nostru cuţitar, pe care după aceea l-am numit întotdeauna argintar, a fost cel care a propus această soluţie; dar canonierul i-a spus că el fusese în Marea Roşie cu o goeletă din Malabar şi că ştia prea bine că dacă o luam către Marea Roşie, aveam să fim sau ucişi de sălbaticii arabi, sau prinşi de turci şi făcuţi sclavi, de aceea nu era de părere să apucăm o astfel de cale.

Eu am profitat atunci de o ocazie, ca să-mi dau iar cu părerea.

— De ce, le-am spus, să ne gîndim că vom fi ucişi de arabi sau făcuţi sclavi de turci? Nu sîntem noi în stare să înhăţăm aproape orice vas cu care ne vom întîlni în largul acelor mări şi, în loc să ne lăsăm prinşi, să-i prindem noi pe ei?

— Bine ai grăit piratule, răspunse canonierul (cel care mi se uitase în palmă şi-mi prezisese că o să ajung la spînzuratoare). Pot să spun în favoarea lui, rosti el, că vede lucrurile totdeauna la fel. Dar mă gîndesc la conştiinţa mea, căci într-adevăr acum aceasta mi-e singura cale.

— Nu-mi spuneţi, m-am vîrît eu în vorbă, că sînt pirat; trebuie să fim piraţi sau orice altceva, numai să ieşim cu bine din acest loc blestemat.

Pe scurt, au ajuns cu toţii — după sfatul meu — la concluzia că trebuie să patrulăm după orice vas ne-o ieşi în drum. Şi atunci, le-am spus, prima noastră preocupare este să aflăm dacă oamenii de pe insulă n-au cumva ei vreun fel de navigaţie şi anume cel fel de bărci folosesc; iar dacă au vreunele mai bune sau mai mari decît ale noastre, haide să punem mîna pe una dintre ele. De fapt, în primul rînd, scopul nostru era să facem rost, dacă reuşeam, de-o barcă cu punte şi pînze, căci atunci ne putem păstra proviziile, ceea ce altminteri ar fi fost cu neputinţă.

Spre marele nostru noroc, aveam printre noi un marinar care fusese ajutor de bucătar; el ne spuse că avea să găsească o soluţie de conservat carnea de vită, fără butoaie şi fără saramură; şi a izbutit-o cu succes, conservînd carnea la soare cu ajutorul salpetrului, căci salpetru se găsea din belşug pe insulă; aşa că, înainte de a fi găsit noi o cale de scăpare, uscasem carnea a vreo şase ori şapte vaci şi boi, precum şi a vreo zece-douăsprezece capre, şi carnea avea un gust aşa de bun, încît pentru a o mînca nici nu ne mai osteneam s-o fierbem, ci doar o frigeam la grătar sau o înfulecam uscată; dificultatea cea mai mare rămînea însă apa dulce, căci nu aveam nici un fel de vase în care s-o punem, cu atît mai puţin în ce s-o păstrăm de-a lungul călătoriei pe mare.

Prima noastră călătorie urmînd a fi însă numai de-a lungul coastelor insulei, am luat hotărîrea să ne aventurăm chiar şi aşa — cu orice riscuri şi urmări — iar pentru păstrarea a cît mai multă apă proaspătă,dulgherul nostru meşteri un rezervor la un canoe, separîndu-l bine de rest, în aşa fel încît să-l facă etanş ca să poată ţine apa; pentru ca noi să putem păşi peste el, îl acoperi; era un rezervor atît de mare încît încăpea foarte bine în el un butoi de apă. N-aş putea descrie acest soi de puţ decît asemuindu-l cu acelea întîlnite în Anglia la micile ambarcaţiuni de pescari, în care vîslaşii îşi păstrează peştii vii; numai că al nostru, în loc să aibă găuri prin care să intre apa sărată, era făcut în aşa fel ca din nici o parte să n-o lase să intre; şi cred că a fost prima născocire de acest fel, pentru o astfel de întrebuinţare. Dar nevoia e un pinten către fel de fel de scorneli şi e mama invenţiei.

N-a fost nevoie decît de puţine consfătuiri ca să ne hotărîm, după aceea, asupra călătoriei noastre. Primul plan era doar s-o luăm pe lîngă coastă în jurul insulei, atît pentru a vedea dacă nu putem pune mîna pe vreun vas potrivit ca să ne îmbarcăm cît şi ca să nu ne scape nici una din ocaziile ce ni s-ar fi ivit să putem naviga pînă la continent ; şi de aceea hotărîrea noastră a fost să ne ducem spre ţărmul interior, adică pe ţărmul de vest al insulei, unde uscatul — cel puţin într-un punct — întinzîndu-se pe o mare distanţă către nord-vest, nu mai lasă chiar o extraordinar de mare depărtare între insulă şi ţărmul Africii.

O asemenea călătorie şi cu un echipaj aşa de disperat, cred că n-a mai fost făcută niciodată, căci e sigur că am ales cea mai proastă parte a insulei, dacă era vorba să ne uităm după vase de orice fel, mai ales după vase de-ale altor popoare, ruta aceea fiind cu totul în afara drumului lor ; totuşi am pornit-o în larg, după ce ne-am luat cu noi toate proviziile şi muniţiile, toţi sacii şi tot calabalîcul. Înălţasem şi catarg şi pînze pentru cele două pirogi mai mari, iar pe-a treia o puneam în mişcare cît puteam mai bine cu ajutorul vîslelor : aşa că atunci cînd s-a ridicat un vînt şi mai puternic, ne-am lăsat duşi de curent.

CAPITOLUL III

Urmarea călătoriei — Negoţul cu băştinaşii — Blîndeţea lor — Debarcăm şi ne aşezăm tabăra la Punctul Disperării — Alte întîmplări şi aventuri pe insulă — Descoperim epava unui vas olandez — După o muncă de patru luni înjghebăm un vas potrivit să ne ducă mai departe — Plutim spre continentul african şi ajungem acolo cu bine —

Am plutit veseli înainte cîteva zile, neîntîlnind nimic în drum care să ne întrerupă călătoria. Am văzut mai mulţi băştinaşi în mici canoe, prinzînd peşte, şi uneori ne-am dat osteneala să ne apropiem îndeajuns de ei ca să stăm de vorbă, dar oamenii erau totdeauna timizi şi se speriau, luînd-o spre ţărm de îndată ce încercam să micşorăm distanţa dintre noi, pînă cînd careva din grup îşi aminti de semnalul de prietenie pe care ni-l făcuseră băştinaşii din partea de sud a insulei, adică să ridicăm o prăjină înaltă ; ne-a dat astfel prin gînd că poate la ei aşa ceva însemna exact ceea ce înseamnă pentru noi un steag alb de pace, aşa încît ne-am hotărît să încercăm şi noi ; aşadar, la cel dintîi prilej, cînd am zărit nişte bărci de pescuit de ale lor pe mare, am ridicat o prăjină în barca noastră fără pînză şi am vîslit spre ei. Deîndată ce-au văzut acea prăjină, ne-au aşteptat, iar cînd ne-am apropiat, au vîslit spre noi. Şi cînd au ajuns la noi, s-au arătat grozav de bucuroşi şi ne-au dat nişte peşti mari, — nu ştiam cum se numeşte peştele acela, dar era foarte bun. Ghinionul nostru însă era că iarăşi nu aveam să le dăm nimic în schimb, însă

meşterul nostru, argintarul despre care am vorbit mai înainte, le-a fabricat două plăcuţe subţiri de argint, bătute, după cum vă spuneam, dintr-o monedă de opt; erau două plăcuţe în formă de romb, mai lungi într-o parte decît în cealaltă şi cu o gaură la unul din colţurile cele lungi. Le-au plăcut atît de mult, încît ne-au făcut semn să mai stăm pînă ce şi-au aruncat iarăşi undiţele şi năvoadele şi ne-au dat la peşte cît am vrut noi să luăm.

În tot acest timp, eram cu ochii doar la bărcile lor, privindu-le foarte amănunţit şi examinînd în ce măsură vreuna din ele erau sau nu potrivită scopului nostru; arătau însă ca vai de ele. Aveau pînzele dintr-o rogojină mare, numai una părea să fie dintr-o bucată de ţesătură de bumbac şi nici aia bună de ceva, iar frînghiile erau confecţionate din cîrpe răsucite, fără pic de tărie, aşa încît am ajuns la concluzia că era mai bine de noi şi i-am lăsat în pace. Am ţinut-o înainte spre nord, tot prin apropierea coastei, timp de douăsprezece zile la un loc şi, cum vîntul bătea dinspre est şi est-sud-est, am înaintat foarte repede. N-am văzut nicăieri oraşe pe ţărm, adeseori nu zăream pe malul apei, decît nişte colibe căţărate deasupra stîncilor, şi totdeauna în preajma lor o mulţime de oameni, pe care-i observam cum se adună să se holbeze la noi.

Călătoria asta a noastră era atît de ciudată cum n-a mai fost vreodată o călătorie omenească; o mică flotă de trei vase şi o mînă de douăzeci-treizeci de indivizi, mai primejdioşi decît oricare alţii pe care populaţiile acelea îi vor fi avut vreodată în mijlocul lor; iar dacă ar fi ştiut ei cine eram, s-ar fi angajat să ne dea tot ce dorim, numai să scape de noi.

Pe de altă parte, nefericiţi; mai nefericiţi ca noi nici că se putea, căci călătoream, dar drumul nostru nu era nicidecum o călătorie; ne îndreptam undeva şi nicăieri; şi, cu toate că ştiam ce intenţionăm a face, de fapt nu ştiam ce făceam. Şi am mers aşa înainte, tot înainte spre nord, iar pe măsură ce înaintam, căldura creştea; începea chiar să devină insuportabilă pentru noi cei de pe apă, fără nici un acoperiş care să ne apere de arşiţă ori de umezeală; pe lîngă asta, eram acum în octombrie sau cam aşa ceva, la o latitudine sudică; şi cum ne apropiam de ecuator, se apropia şi soarele de noi, zi de zi, pînă ce ne-am aflat în cele din urmă la latitudinea de 20 grade; şi deoarece trecusem tropicele cu vreo cinci-şase zile înainte,

peste alte cîteva zile soarele avea să fie la zenit, drept deasupra capetelor noastre.

Luînd în seamă toate acestea, ne-am hotărît să căutăm un loc bun unde să tragem din nou și unde să ne întindem corturile, pînă ce se mai potolea arșița. Parcursesem pînă atunci jumătate din lungimea insulei și ajunsesem în acea parte unde țărmul, întinzîndu-se către nord-vest, făgăduia să facă traversarea noastră spre continentul african mult mai scurtă decît ne așteptam. Dar cu toate acestea, existau toate motivele să credem că aveam de străbătut vreo sută douăzeci de leghe.

Prin urmare, date fiind și căldurile, ne-am hotărît să intrăm în port ; în afară de asta, proviziile noastre erau și ele pe terminate, nu mai aveam hrană decît pentru puține zile. Așadar, îndreptîndu-ne spre țărm în zori de zi, așa cum obișnuiam la trei-patru zile odată, ca să luăm apă proaspătă, ne-am așezat jos și ne-am sfătuit dacă să continuăm drumul ori să rămînem acolo ; dar, din mai mult motive, prea lungi ca să le repetăm aici, nu ne-a plăcut locul acela, așa că am hotărît să mergem mai departe alte cîteva zile.

După ce vreo șase zile am navigat cu pînzele întinse către nord-vest-nord, cu un vînt puternic dinspre sud-est, și am găsit, undeva departe, un mare promontoriu sau un cap de uscat, intrat adînc în mare ; și, cum doream din cale afară să știm ce era dincolo de acel istm, ne-am hotărît să trecem de el înainte de a pătrunde în port ; așa că ne-am continuat drumul, vîntul puternic continuîndu-și-l și el ; au mai trecut însă patru zile pînă ce am ajuns la locul cu pricina. Este cu neputință de exprimat descurajarea și tristețea ce ne-a cuprins pe toți cînd ne-am văzut ajunși acolo ; căci, după ce-am depășit promontoriul, am constatat cu surprindere că de cealaltă parte țărmul se îndepărta tot atît de mult, pe cît înaintase de partea aceasta, ba chiar cu mult mai mult ; și că — pe scurt — dacă voiam să ne aventurăm a o tăia spre țărmul Africii, apoi de aici trebuia să fi pornit, fiindcă dacă mergeam mai departe, lățimea mării se mărea din ce în ce și cam cît putea să se lățească, habar nu aveam.

În vreme ce meditam asupra noii noastre descoperiri, am fost surprinși și de-o vreme foarte rea, mai ales de niște ploi violente, cu tunete și fulgere, îngrozitoare cum nu mai întîmpinaserăm. În saramura aceea, ne-am grăbit să ajungem la țărm

și, o dată la adăpostul promontoriului, ne-am tras fregatele într-un mic golf, unde am văzut că pămîntul era umbrit de copaci și ne-am grăbit cît am putut să ajungem pe uscat, fiind din cale afară de uzi și de obosiți de arșiță, tunete, fulgere și ploaie.

Acolo ne-am spus că situația noastră era cu adevărat de plîns și de aceea meșterul nostru, de care v-am povestit, a înălțat o cruce mare de lemn pe dealul care se găsea cam la o milă de capătul promontoriului, cu aceste cuvinte pe ea, dar scrise în portugheză :

„Capul Disperării. Isuse, fie-ți milă !"

Ne-am apucat fără întîrziere de lucru, ca să ne înfiripăm niște colibe și să ne zbicim astfel hainele ; și cu toate că eu eram tare tînăr și nu aveam nici o îndemînare în lucruri dealde astea, totuși n-am să uit niciodată mica cetate pe care am ridicat-o, căci asta era de fapt și nimic altceva ; și ne-am întărit-o cum se cuvenea, iar imaginea ei mi-i atît de proaspătă în minte, că nu mă pot opri s-o descriu pe scurt.

Tabăra noastră se afla în partea sudică a micului golf, adăpostită de un deal abrupt, care — deși se găsea de cealaltă parte a golfului — nu era mai departe de un sfert de milă de noi, spre nord-vest către nord și spre fericirea noastră sorbea din plin căldura soarelui tot timpul după-amiezii. Locul pe care ne așezaserăm tabăra era străbătut de un mic pîrîu sau poate de o șuviță de apă dulce, care se vărsa în golf nu departe de noi ; hăt spre răsărit și miază-zi, vedeam vite păscînd pe cîmpuri și prin lunci.

Acolo ne-am durat douăsprezece colibe mici, ca niște corturi de soldați, făcute însă din crengi de copaci împlîntate în pămînt și legate sus între ele cu nuiele de salcie ori cu alte asemenea smicele și curpeni găsite de noi prin jur ; golful ne apăra spre nord, un pîrîiaș ne apăra spre vest, iar părțile dinspre sud și est erau fortificate de un banc de nisip care ne acoperea în întregime colibele ; și fiind îndreptat oblic dinspre nord-vest spre sud-est, el făcea din cetatea noastră un triunghi. În spatele bancului sau liniei de apărare, ni se înălțau colibele, avînd în spatele lor, la o bună distanță, alte trei colibe. Într-una din ele, mică și așezată mai la o parte, ne-am astrucat praful de pușcă și altceva nimic, de teama primejdiei ; în cealaltă colibă ceva mai mare, ne pregăteam de mîncare, așa că ne-am așezat într-însa toate lucrurile trebuitoare ; iar în

a treia, cea mai mare dintre toate, stam la masă, ne adunam la sfat ori ne odihneam şi ne distram, tăifăsuind unii cu alţii, îndeletnicire de fapt cu totul indiferentă pe atunci.

Era absolut necesar să intrăm în legătură cu băştinaşii, aşa că după ce artistul nostru, cuţitarul, meşterise din belşug o puzderie de pătrăţele de-acelea de argint, tăiate în formă de romb, am reuşit să încropim un soi de schimb cu negrii obţinînd ceea ce doream, fiindcă într-adevăr nimicurile acelea le plăceau nespus de mult ; şi ne făceam astfel rost de provizii din plin. Mai ales la început am căpătat vreo cincizeci de capete de vite negre şi de capre, iar ajutorul nostru de bucătar s-a îngrijit să le săreze şi să le conserve, ca pe-o mare rezervă de alimente ; nici nu era prea grea treaba asta, sarea şi salpetrul fiind foarte bune, iar soarele grozav de cald, şi aşa am locuit acolo vreo patru luni.

Solstiţiul sudic trecuse, iar soarele se mutase înapoi spre linia echinocţiului, cînd am început a ne gîndi la noua noastră aventură, aceea de a trece peste Marea de Zanquebar, cum îi spun portughezii, şi de a debarca, dacă o să se poată, pe continentul african.

Am vorbit despre asta cu mulţi dintre băştinaşii pe care i-am putut face să înţeleagă ce voiam ; dar de la ei n-am reuşit să aflăm decît că exista o întinsă ţară a leilor dincolo de mare şi că pînă acolo era cale tare lungă ; ştiam la fel de bine ca şi ei că era cale tare lungă, dar oamenii noştri aveau păreri dintre cele mai felurite în privinţa asta ; unii spuneau că ar fi un drum de o sută cincizeci de leghe, alţii că n-ar fi mai mult de o sută de leghe. Careva dintre ai noştri, avînd o hartă a lumii, ne-a arătat că nu erau decît cel mult optzeci de leghe. Unii spuneau că-n tot lungul drumului întîlneai insule unde ne-am putea aciua ; alţii că nu întîlneai ţipenie de insulă ; cît despre mine, eu habar n-aveam de nimic, nici aşa — nici aşa ; dar auzeam tot ce se vorbeşte, fără să-mi pese dacă era aproape sau departe ; totuşi, atîta lucru am aflat de la un bătrîn care era orb şi pe care îl ducea de mînă un băieţel, că dacă rămînem locului pînă la sfîrşitul lui august, am putea fi siguri că vîntul o să fie favorabil şi marea liniştită cît o ţine călătoria.

Asta însemna o oarecare încurajare ; dar era totodată o ştire foarte neplăcută pentru noi, căci atunci soarele avea să se întoarcă din nou spre sud, adică tocmai ceea ce nu doreau ai noştri. În cele din urmă am convocat o adunare generală ;

dezbaterile au fost prea plictisitoare ca să merite a fi menționate ; amintesc doar că atunci cînd a venit rîndul Căpitanului Bob (căci așa mă numeau ei de cînd îmi asumasem această demnitate în fața unuia dintre conducătorii lor mai mari), eu de fapt nu eram de nici o părere ; le-am spus deci că mie nu-mi păsa nici cît negrul sub unghie, dacă plecam sau rămîneam ; eu n-aveam nici un fel de cămin și pentru mine lumea întreagă era tot o apă și-un pămînt ; așa că i-am lăsat pe ei să hotărască definitiv.

Într-un cuvînt, oamenii au văzut clar că nu era nimic de făcut acolo unde ne aflam, fără o corabie ; că dacă, la urma urmelor, treaba noastră nu era decît să mîncăm și să bem, nici că am putea găsi pe lume un alt loc mai prielnic ; dar dacă dimpotrivă treaba noastră era să plecăm și să ajungem la noi acasă, în țară, apoi nu puteam da de un alt loc mai prost decît cel în care ne găseam.

Voi mărturisi că mie-mi plăcea de minune țara aceea și că încă de pe atunci aveam unele idei ciudate, de a mă întoarce să-mi trăiesc zilele acolo ; și obișnuiam să le spun că, de-aș avea doar o corabie cu douăzeci de tunuri, o goeletă și-un echipaj bun pentru amîndouă, nu mi-aș dori alt loc mai potrivit pe lume pentru a ajunge bogat ca un rege.

Dar să ne întoarcem la consfătuirile lor în privința plecării. S-a hotărît pînă la urmă să ne aventurăm în larg și, de fapt, ne-am și aventurat, însă destul de nebunește, căci peste ținutul acela domnea un anotimp nepotrivit unei asemenea călătorii, deoarece așa cum bat vînturile de la est în toate lunile din septembrie pînă-n martie, la fel bat cele dinspre vest în tot restul anului ; și vînturile ne suflau drept în față, așa că de îndată ce cu ajutorul unei brize de coastă sau cam așa ceva, străbătusem în linie dreaptă vreo cincisprezece sau — aș putea spune — douăzeci de leghe, adică tocmai atît cît trebuia ca să ne rătăcim, am constatat că s-a pornit un proaspăt suflu al vîntului sau o briză de către mare, dinspre vest-sud-vest ori sud-vest către vest și că vîntul bătea mereu numai dintr-acolo ; mai pe scurt noi nu puteam profita de el.

Pe de altă parte, canoele pe care le aveam nici nu urmau cu strictețe direcția vîntului ; dacă ar fi făcut-o, am fi putut înainta spre nord nord-vest și am fi întîlnit în drum multe insule, după cum am și descoperit mai tîrziu, dar noi n-am putut întîlni nimic de felul ăsta, cu toate că am încercat și ne-am

ruinat cu toţii de pe urma încercării noastre ; căci plutind în linie dreaptă spre nord, cît mai pe direcţia vîntului, uitasem de forma şi poziţia insulei Madagascar ; uitasem că noi porneam de la un promontoriu sau de la o limbă de pămînt, situată cam pe la mijlocul insulei, care se întinde în largul mării pînă departe spre vest ; şi că, după ce înaintasem ca la vreo patruzeci de leghe spre nord, acum ţărmul insulei se retrăgea iarăşi cu vreo două sute de mile spre est, aşa că în momentul acela ne găseam în largul oceanului, între insulă şi continent, la cîte o sută de leghe distanţă de fiecare dintre ele.

De fapt, cum vîntul sufla cu putere dinspre vest, ca şi mai înainte, aveam o mare liniştită şi am găsit că era destul de bine de mers cu vîntul din spate şi astfel, luînd la remorcă barca noastră cea mai mică, am pornit-o spre ţărm, cu pînzele cît am putut noi de întinse. A fost o aventură îngrozitoare, căci dacă s-ar fi ridicat o cît de mică rafală de vînt, eram cu toţii pierduţi, canoele noastre fiind adînci şi nicidecum în stare să înainteze pe o mare furtunoasă.

Oricum, această călătorie dură în total unsprezece zile ; şi, în cele din urmă, după ce ne consumasem cea mai mare parte din provizii şi pînă la ultima picătură de apă, am zărit, spre marea noastră bucurie, pămînt, însă la o depărtare de zece-unsprezece leghe ; şi cum în apropierea uscatului vîntul s-a schimbat într-o briză de uscat şi sufla puternic împotriva noastră, a trebuit să mai treacă două zile pînă să ajungem la ţărm, pe-o vreme continuu excesiv de călduroasă şi fără nici o picătură de apă sau de vreo altă băutură, în afara cîtorva stropi de licoare întăritoare, păstraţi încă de unul din noi într-o ladă cu sticle.

Toate acestea ne-au făcut să cam simţim gustul a ceea ce ne-ar fi pîndit dacă ne-am fi aventurat înainte, cu un vînt slab şi pe-o vreme nesigură şi ne-a dezgustat de planul nostru de a ne îndrepta spre continent, cel puţin pînă cînd n-om avea niscai vase cît de cît mai ca lumea ; aşa că iarăşi am debarcat şi ne-am aşezat tabăra, ca şi înainte, cît am putut mai bine, fortificîndu-ne împotriva oricăror surprize ; însă băştinaşii de aici erau deosebit de curtenitori şi de departe mai cuviincioşi decît cei din partea de sud a insulei ; şi cu toate că nu-i puteam înţelege ce spun, şi nici ei pe noi, totuşi am reuşit să-i facem să priceapă că eram navigatori şi străini şi că ne aflam într-o situaţie nenorocită, fiind lipsiţi de orice provizii.

Prima dovadă de bunăvoință din partea lor a fost că de îndată ce ne-au văzut venind pe țărm și începînd să ne ridicăm locuințele, careva din căpeteniile sau regii lor, căci noi nu știam cum să le spunem, coborî spre noi în tovărășia, a cinci-șase bărbați și a cîtorva femei, aducîndu-ne cinci capre și doi tăurași tineri și grași pe care ni i-a dat pe degeaba ; iar cînd am vrut să le oferim și noi cîte ceva, căpetenia sau regele acela nu i-a lăsat pe nici unul dintre ai lui să se atingă de nimic, ori să ia ceva de la noi. Peste vreo două ore, a venit alt rege, sau altă căpetenie, cu patruzeci sau cincizeci de oameni după sine ; am început să ne cam temem de el și am pus mîna pe arme ; dar văzînd aceasta, regele i-a pus pe doi dintre oamenii lui să meargă înaintea sa, ducînd în mîini două prăjini lungi, pe care le țineau înălțate drept în sus, cît puteau ei de sus, ceea ce am înțeles deîndată, că era un semnal de pace, iar cele două prăjini le-au proptit și împlîntat apoi în pămînt ; iar cînd regele și oamenii săi au ajuns în dreptul prăjinilor, și-au împlîntat toate lăncile în pămînt și au venit mai aproape, neînarmați, lăsîndu-și lăncile, precum și arcurile și săgețile undeva îndărăt.

Asta, spre a ne convinge că veniseră ca prieteni, iar noi ne-am bucurat foarte mult ; căci nu țineam de loc să ne certăm cu ei, dacă ne puteam feri de așa ceva.

Căpetenia lor văzîndu-i pe unii dintre oamenii noștri cum își înjghebau colibele și că treaba lor era o treabă de mîntuială, le făcu semn cîtorva din supușii lui să vină să ne ajute. Pe dată, vreo cincisprezece-șaisprezece oameni au venit și s-au amestecat printre noi, apucîndu-se a ne ajuta ; și într-adevăr, s-au dovedit lucrători mai buni decît noi, fiindcă ne-au durat la repezeală trei sau patru colibe, ba încă mult mai frumos construite decît cele încropite de noi.

După aceea ne-au trimis lapte, banane, patlagină, dovleci și o mulțime de rădăcini și de verdețuri care erau foarte bune, și apoi și-au luat rămas bun de la noi și n-au vrut să ia în schimb nimic din ceea ce aveam. Unul de-ai noștri i-a oferit regelui sau căpeteniei acelor oameni o dușcă, pe care el a băut-o și i-a plăcut ; și a întins mîna să i se mai dea una și i s-a dat — în urma cărei întîmplări, venea cu neșovăire la noi de două sau trei ori pe săptămînă, aducîndu-ne întotdeauna cîte ceva ; iar o dată ne-a trimis șapte capete de vite negre, din care o parte le-am conservat și uscat cum învățasem mai înainte.

Şi aici nu pot să nu-mi amintesc de un lucru, care ne-a fost de mare folos după aceea şi anume felul cum carnea caprelor lor, de altfel şi carnea de vită, dar mai ales cea de capră, după ce o uscam şi o conservam, devenea roşie şi tare la mîncat, cum e carnea de vită din Olanda ; lor le plăcea atît de mult şi era pentru ei asemenea delicatesă, încît oricînd după aceea erau dispuşi să facă negoţ cu noi în schimbul cărnii, neştiind şi neînchipuindu-şi măcar ce era ; aşa că pentru zece-doisprezece pfunzi de carne de vită uscată şi afumată, ne dădeau cîte un bou întreg, sau cîte o vacă, sau orice doream noi.

La ei acolo am observat două lucruri foarte importante pentru noi, chiar esenţiale ; am constatat în primul rînd că aveau o mulţime de vase de lut pe care le foloseau ca şi noi în nenumărate feluri ; în special aveau oale de lut înalte şi adînci pe care le îngropau în pămînt, ca să-şi păstreze rece şi plăcută apa de băut ; iar celălalt lucru era că aveau canoe mai mari decît ale băştinaşilor din vecinătatea lor.

Asta ne-a îndemnat să ne interesăm la ei dacă nu cumva aveau alte vase mai mari decît cele pe care le vedeam acolo sau dacă nu cumva alţii dintre locuitorii insulei aveau aşa ceva. Ne-au mărturisit pe dată că ei nu aveau bărci mai mari decît acelea pe care ni le arătaseră ; dar că, de cealaltă parte a insulei, locuitorii navigau pe vase cu punţi şi pînze mari, ceea ce ne-a hotărît s-o luăm pe lîngă coastă, în jurul întregii insule, ca să le vedem şi noi, aşa că ne-am pregătit şi aprovizionat canoele pentru călătorie şi, într-un cuvînt, am pornit-o a treia oară pe mare.

Ne-a trebuit vreo lună sau vreo lună jumătate ca să ajungem la capătul acestei călătorii, în care timp am tras la ţărm de mai multe ori ca să luăm apă şi să căutăm provizii şi întotdeauna indigenii erau foarte darnici cu noi şi binevoitori ; însă într-o dimineaţă devreme, cînd ne găseam la extremitatea cea mai de nord a insulei, nu mică ne-a fost uimirea să auzim pe unul din oamenii noştri strigînd : „O pînză, o pînză !" şi-n curînd am văzut un vas la o mare distanţă pe mare ; dar după ce ne tot uitasem la el cu ocheanele şi încercasem în fel şi chip să deducem cam ce soi de vas era, nu ştiam nici noi ce să mai gîndim, căci nu părea nici corabie, nici keci, nici galeră ori goeletă şi nici nu semăna cu nimic din ceea ce văzusem noi pînă atunci ; tot ce puteam înţelege era că se îndepărta de noi, îndreptîndu-se tot mai către larg. Pe scurt, nu peste

multă vreme l-am pierdut din vedere, căci în situația noastră nu eram nicidecum în stare să urmărim ceva, și nu l-am mai văzut niciodată, însă judecînd în linii mari, și din ceea ce am întîlnit asemănător mai tîrziu, putusem conchide că era vreun vas arab care plecase să facă negustorie pe coasta Mozambicului ori a Zanquebarului, cam prin aceleași părți de lume pe unde ne-am dus și noi ceva mai tîrziu, după cum o să auziți.

Nu-mi aduc aminte ca băștinașii peste care am dat în drumul nostru să se fi deosebit mult unii de alții, fie ca statură, sau culoare, fie prin felul de a se purta și îmbrăca, fie prin soiurile lor de arme ori prin altceva ; și totuși, nu cred să fi avut vreo legătură unii cu alții ; dar erau extrem de binevoitori și cuviincioși cu noi și cei dintr-o parte și cei din partea cealaltă a insulei.

Ne-am continuat călătoria spre sud vreme de săptămîni, deși cu mai multe întreruperi, abătîndu-ne pe uscat să facem rost de provizii și apă. În cele din urmă, după ce înconjurasem un promontoriu care înainta în mare cam cu o leghe mai departe decît de obicei, am fost plăcut surprinși de un spectacol care, fără nici o îndoială, fusese la fel de amar pentru cei în cauză, pe cît era de dulce cînd se arăta privirilor noastre. Era epava unei corăbii europene aruncată și izbită de stînci, care se scufundase acolo, destul de adînc în mare.

Puteam vedea bine că, la reflux, o mare parte din corabie se afla pe uscat ; chiar la flux nu era în întregime sub ape ; și ne dădurăm seama că nici nu se găsea mai departe de cel mult o leghe de țărm. E ușor de înțeles pentru ce — mai ales că vîntul și apa ne-o permiteau — curiozitatea ne-a împins de-a dreptul către ea, ceea ce n-a însemnat vreo greutate și, o dată ajunși, am și descoperit că era o corabie de construcție olandeză, care nu putea să se fi aflat de prea multă vreme în starea aceea, deoarece o bună parte din pupă rămăsese teafără, cu catargul în picioare. Pe cît părea, pupa se blocase între doi colți de stîncă, ceea ce îi ajutase să reziste, în timp ce toată partea din față a corăbiei fusese sfărîmată în bucăți.

N-am socotit că mai era de scos din acea epavă ceva care să merite osteneala noastră ; dar ne-am hotărît să debarcăm și să rămînem mai multă vreme pe acolo, încercînd să vedem dacă nu am putea obține unele lămuriri cu privire la povestea corăbiei ; ba poate că nu eram lipsiți nici de oarecari speranțe

că am putea auzi ceva mai ieşit din comun în legătură cu oamenii ei şi cine ştie dacă pe unii nu ne era dat să-i găsim chiar aici pe ţărm, în aceeaşi situaţie ca şi noi şi ajutîndu-ne astfel să ne mărim numărul.

A fost pentru noi ceva care ne-a încîntat inima, cînd, venind pe ţărm, am dat acolo peste toate urmele şi semnele unui adevărat şantier de dulgheri de corăbii ; am găsit, astfel, un bloc şi nişte sănii de lansare la apă, am găsit schele şi scînduri, şi apoi bucăţi de scînduri, rămăşiţe de la construirea unei corăbii sau a unui vas, într-un cuvînt, o mulţime de lucruri care nu făceau de fapt decît să ne invite să ne apucăm de aceeaşi muncă, şi am ajuns în curînd să înţelegem că oamenii de pe corabia eşuată se salvaseră venind la ţărm, poate în barca lor, iar apoi îşi construiseră o altă barcă sau o goeletă şi-o porniseră cu ea din nou pe mare ; interesîndu-ne la băştinaşi încotro au luat-o, ei ne-au arătat spre sud şi sud-vest, de unde am putut înţelege cu uşurinţă că plecaseră către Capul Bunei Speranţe.

Nimeni nu-şi va închipui că eram atît de proşti încît că nu pricepem că am putea folosi şi noi aceeaşi metodă pentru a ne salva ; aşa că, în mare, ne-am hotărît ca înainte de orice să încercăm, dacă va fi posibil, să ne construim o ambarcaţie oarecare şi s-o pornim pe mare după cum ne-o îndrepta soarta.

În care scop, primul lucru ce aveam de făcut era să-i punem pe dulgheri să caute peste tot ce materiale, care ne-ar putea fi de folos, lăsaseră în urma lor olandezii ; dulgherii descoperiră ceva de foarte mare folos — un cazan de topit smoală, cu puţină smoală în el, pe care l-am întrebuinţat mult şi din plin, cu unul găsîndu-mi destul de lucru la el.

Cînd ne-am apucat ca lumea de lucru, am văzut că planul nostru era foarte greu şi obositor ; greu şi ca efort depus şi ca posibilităţi de realizare, căci nu aveam decît puţine unelte, fierăria ne lipsea cu totul, iar otgoanele şi pînzele deasemeni ; aşa că, pe scurt, de orice lucru ne-am fi apucat, eram siliţi să facem totodată pe fierarii, pe frînghierii, şi pe frabricanţii de pînze, adică să îndeplinim de fapt vreo douăzeci de meserii din a căror dibăcie ştiam prea puţin sau chiar nimic ; totuşi, nevoia da pinten minţii noastre ca să născocească, aşa că am scornit multe drăcii pe care mai înainte le credeam cu neputinţă de făcut, într-o situaţie ca a noastră vreau să spun.

După ce amîndoi dulgherii au căzut la învoială asupra dimensiunilor a ceea ce vroiau ei să construiască, ne-au pus pe toţi ceilalţi la muncă, trimiţîndu-ne să mergem cu canoele ca să desfacem în bucăţi epava vechii corăbii şi să aducem din ea tot ce puteam găsi şi îndeosebi, dacă nu era imposibil, artimonul — cum i se spune catargului din spate — care rămăsese în picioare, ceea ce noi am reuşit cu mare greutate, după mai mult de douăzeci de zile de strădanie din partea a paisprezece oameni.

Am demontat în acelaşi timp şi am ales multă fierărie, şuruburi, ştifturi, cuie şi altele, din care meşterul şi artistul nostru, despre care v-am vorbit în repetate rînduri şi care ajunsese între timp foarte iscusit fierar, ne-a făurit piroane şi balamale pentru cîrmă şi crampoanele de care aveam nevoie.

Dar ne lipsea o ancoră şi chiar dacă am fi avut-o, n-am fi fost în măsură să-i adaptăm şi un cablu, aşa că ne-am mulţumit să împletim cu ajutorul băştinaşilor cîteva frînghii din materialul din care îşi făceau ei rogojini, iar din frînghiile alea am obţinut pînă la urmă un fel de cablu sau de parîmă, destul de trainic să putem lega nava de ţărm, ceea ce pentru moment ne-a mulţumit.

În fine, ce s-o mai lungim, am petrecut acolo patru luni în care — nimic de zis — am şi trudit pe rupte ; iar la sfîrşitul celor patru luni ne-am lansat la apă fregata, care — ca s-o spun pe scurt — avea multe defecte, însă, la urma urmelor n-a fost mai rea decît ne-am fi aşteptat să fie.

Era un fel de goeletă de aproape optsprezece sau douăzeci de tone încărcătură, iar dacă am fi avut catarge şi pînze, manevre fixe şi curente, frînghii de susţinere şi de manevră, cum se obişnuieşte în atari cazuri, ca şi toate cele de trebuinţă, vasul ne-ar fi putut purta oriunde ne-ar fi poftit inima ; din toate materialele care ne lipseau, totuşi cel mai rău era că nu aveam gudron şi că aveam prea puţină smoală ca să putem cătrăni încheieturile şi asigura fundul ; şi cu toate că am făcut şi noi ce-am putut, cu seu şi cu ulei, ca să obţinem un amestec mai corespunzător trebuinţelor, totuşi acesta n-a corespuns pe deplin scopului ; cînd am lansat goeleta, era atît de plină de spărturi şi lua atît de repede apă, încît ne-am gîndit că toată truda ne fusese zădarnică, deoarece foarte greu am putut-o face să plutească, iar cît despre pompe, nu aveam nici una şi nici vreun mijloc de a executa o pompă.

În cele din urmă, careva dintre băştinaşi, un negru dintre cei mai tuciurii, ne-a arătat un copac al cărui lemn pus pe foc dădea un soi de răşină la fel de lipicioasă şi aproape tot aşa de tare ca gudronul şi, din răşina aceea, prin fierbere, am scos un soi de esenţă care ne-a servit drept smoală şi a corespuns într-adevăr scopului nostru, căci ne-am pus la punct vasul, acuma solid şi perfect legat, încheietură cu încheietură, aşa că smoala şi gudronul n-au mai trebuit. Iar taina aceasta m-a ajutat în multe alte ocazii de atunci înainte, prin ţinuturile acelea.

Astfel terminată, i-am făcut navei noastre un catarg foarte bun din artimonul corăbiei şi, potrivind cît mai bine pînzele, i-am adăugat apoi şi o cîrmă şi o pîrghie pentru cîrmă, într-un cuvînt toate cele cerute de nevoile noastre ; pe urmă am încărcat-o cu provizii şi ne-am luat pe bord cîtă apă dulce am socotit noi că ne-ar fi necesară sau cîtă ne-am priceput să depozităm, căci butoaie tot nu aveam, şi am pornit-o pe mare cu un vînt prielnic.

Se scursese aproape încă un an cu această muncă şi aceste hoinăreli, căci acum — după spusele oamenilor noştri — eram pe la început de februarie, iar soarele se îndepărta repede de noi, ceea ce ne da o deplină satisfacţie, căci căldurile erau din cale afară de copleşitoare. După cum am spus, vîntul bătea prielnic, deoarece — lucru pe care aveam să-l învăţ după aceea — de obicei, vînturile se schimbă brusc dinspre est, pe măsură ce soarele se îndepărtează de locuitorii acelor meleaguri, plecînd spre miazănoapte.

Sfadele noastre erau acum pe ce drum ar fi mai bine s-o luăm şi poate că nicicînd nu am fost mai nehotărîţi ; după părerea unora trebuie s-o luăm spre est şi s-o ţinem drept înainte spre coasta Malabarului, alţii — care cîntăreau cu mai multă seriozitate ce lungă avea să fie călătoria — clătinau din cap la propunere, ştiind foarte bine că nici proviziile noastre (îndeosebi cele de apă) şi nici vasul nu erau la înălţimea unei asemenea curse de aproape două mii de mile, fără nici un fel de ţărm la care să poposim în tot lungul drumului.

Oamenii n-avuseseră tot timpul în minte altceva decît o călătorie spre continentul african, unde ne aştepta o frumoasă şansă de a ne salva vieţile şi unde puteam fi siguri că o să ne îmbogăţim, ori încotro am fi luat-o, numai dacă eram în măsură să ne tăiem drum într-acolo fie pe mare, fie pe uscat.

În afară de asta, așa cum stăteau lucrurile cu noi, nici nu prea aveam de ales în privința drumului căci, dacă ne-am fi hotărît pentru răsărit, era tocmai anotimpul cel mai neprielnic al anului și deci ar fi trebuit să mai zăbovim pînă-n aprilie sau pînă-n mai, înainte de a ne încumeta pe mare. În cele din urmă, cum bătea vîntul dinspre sud-est și est-sud-est și cum vremea era frumoasă și promițătoare, ne-am învoit cu toții aceleiași propuneri de a ne îndrepta către coasta Africii. Prea multă vreme n-am pierdut nici cu sporovăielile privitoare la călătoria de-a lungul coastelor insulei, căci acum ne găseam tocmai în partea de insulă cea mai nepotrivită călătoriei plănuite ; așa că am cîrmit spre nord și, după ce am înconjurat Capul, am schimbat direcția către sud, la adăpostul insulei, gîndindu-ne să ajungem punctul vestic al uscatului care, după cum am arătat mai înainte, înaintează atît de departe spre coasta Africii, încît ne-ar fi scurtat cursa cu aproape o sută de leghe. Dar după ce navigasem vreo treizeci de leghe, am găsit că vînturile erau variabile în apropiere de țărm și că suflau tocmai împotrivă-ne, așa încît ne-am hotărît s-o tăiem drept, căci numai astfel vîntul ni se arăta prielnic, iar vasul nostru nu era destul de bine echipat să poată rezista vîntului ori să se îndrepte în indiferent ce direcție altfel decît cu vîntul bătînd prielnic din spate.

Și, după ce ne-am hotărît o dată și în privința asta, am tras la țărm ca să ne aprovizionăm iarăși cu apă dulce și cu felurite alimente, iar către sfîrșitul lui martie, mai mult cu îndrăzneală decît cu discernămînt, mai mult cu hotărîre decît cu judecată, am pornit-o pe apă, spre coastele Africii.

Cît despre mine, nu mă încerca nici o teamă de nici un fel, dat fiind că n-aveam în vedere decît să ajungem la o țară sau alta, și puțin îmi păsa care sau unde avea să fie țara aceea, personal neavînd pe atunci nici un fel de păreri despre ceea ce mi se deschidea în fața ochilor și nici prea multe gînduri despre ceea ce putea sau nu să mi se întîmple ; dar cu atît de puțină minte cîtă se poate presupune că ar avea cineva la vîrsta mea, consimțeam la tot și la toate cele propuse, oricît ar fi fost de riscante în sine și oricît de improbabil succesul lor.

După cum din disperare și totală neștiință fusese întreprinsă călătoria, tot așa a fost dusă mai departe, nu cu prea multă hotărîre și nu cu cine știe cîtă judecată ; tot ce știam noi despre direcția în care trebuia să cîrmim era doar atît, că undeva cam

spre vest, între două-trei grade latitudine nord ori sud, se afla punctul către care ne îndreptam ; și cum nu aveam cu noi nici măcar compas, în afară de unul mic, de buzunar, un compas de alamă nimerit întîmplător la unul din oamenii noștri, firește că nu puteam păstra direcția precisă.

Totuși, cum cerul a vrut ca vîntul de miază-zi dinspre sud-est să continue a fi neprielnic, am socotit că orientarea nord-vest spre vest, care se găsea drept în bătaia vîntului, era pentru noi tot atît de bună ca oricare alta, și am mers astfel înainte.

Călătoria a fost mult mai lungă decît ne așteptam ; de fapt și vasul nostru, care nu avea o pînză de mărimea trebuitoare, înainta pe mare foarte încet și greoi. De fapt, în cursul acestei călătorii nu am întîmpinat nici un fel de aventuri mai de seamă, fiind în afara oricărei ocazii în măsură să ne distragă ; iar cît despre zărit vreun vas, departe de noi cel mai mărunt prilej de a saluta vreunul în toată călătoria noastră ; n-am văzut nici țipenie de vas, fie mic, fie mare, deoarece marea pe care pluteam se afla total în afara drumului oricărui negoț, locuitorii Madagascarului neștiind nici ei despre țărmurile Africii mai mult decît știam noi, ci doar atît că exista o țară a leilor — cum o numesc băștinașii — în direcția aceea.

Navigam de opt sau nouă zile, cu vînt prielnic, cînd spre marea noastră bucurie, unul dintre oameni strigă : „Pămînt !“ Aveam motive serioase să fim bucuroși de această descoperire, căci nu ne mai rămăsese apă decît pentru vreo două-trei zile, socotind în rații mici. Totuși, după ce am descoprit uscatul, deși era dimineața devreme, pînă să ajungem la el s-a făcut aproape noapte, vîntul slăbind aproape cu totul și corabia noastră fiind, precum am mai spus, un navigator fără vlagă.

Am fost tare dezamăgiți însă cînd am pus piciorul pe uscat și am descoperit că, în loc să fi dat de continentul Africii ajunsesem doar pe o mică insulă, fără urmă de locuitor pe ea, sau cel puțin fără nici un soi de oameni cu care noi să ne fi putut întîlni ; și nici vite nu păreau să existe, poate cîteva capre doar, dintre care noi n-am omorît decît trei. Totuși, ele ne-au oferit carne proaspătă și am găsit apă foarte bună ; au mai trecut astfel încă cincisprezece zile pînă să ajungem la țărmul continentului, unde în cele din urmă am acostat și, ceea ce era deosebit de important pentru noi, am sosit acolo chiar cînd ni se terminaseră definitiv proviziile. De fapt, pu-

team spune că proviziile ni s-au sfîrşit înainte de a ajunge pe coastă, căci în ultimele două zile nu mai avusesem drept decît la o jumătate de litru de apă. Spre marea noastră bucurie însă, cu o seară înainte am zărit pămîntul, deşi încă la mare depărtare, şi avînd peste noapte norocul unei plăcute aripi de vînt prielnic, pînă dimineaţa am fost la două leghe de ţărm.

N-am şovăit o clipă să ancorăm în cel dintîi punct în care am nimerit, cu toate că dacă am fi avut răbdare, puteam găsi, puţin mai departe, un foarte frumos rîu. Totuşi, ne-am fixat fregata cu ajutorul a doi pari mari pe care i-am înfipt ca pe nişte ţăruşi în pămînt şi de care am ancorat-o ; iar micilor frînghii slabe pe care, după cum am spus, le împletisem din material de rogojini, le-a fost dat să ne servească destul de bine la fixarea vasului.

După ce ne-am rotit puţin ochii asupra ţinutului am făcut rost de ceva apă dulce şi ne-am aprovizionat cu niscai lucruri de-ale mîncării, găsite foarte anevoie acolo, ne-am urcat din nou pe bord cu agoniselile noastre. Tot ce încropisem ca provizii erau cîteva păsări vînate şi un fel de bizon sălbatic sau de tăuraş a cărui carne s-a dovedit însă bună. Aşa cum spuneam, cu această agoniseală încărcată pe vas, ne-am hotărît să plutim de-a lungul coastei care se întindea spre nord-nord-est, pînă ce o să găsim vreun golf sau vreun rîu pe care să putem pătrunde înlăuntrul ţării, ori măcar un oraş, ori poate niscai oameni ; căci aveam destule motive să credem că ţinutul era locuit, deoarece de mai multe ori văzusem focuri în timpul nopţii şi fum în timpul zilei, din toate părţile, la o mare depărtare de noi.

CAPITOLUL IV

Primirea ce ne-o fac băştinaşii — Ne hotărîm să străbatem ţara pe uscat — Cearta şi încăierarea cu negrii — Luăm şaizeci de prizonieri şi ni-i facem servitori în călătoria noastră — Eu sînt ales şeful expediţiei şi numit căpitan — Servitorii noştri negri ne procură o provizie de vite —

În cele din urmă, am ajuns la un foarte întins golf, în care dădeau mai multe guri de rîu sau mai multe rîuri cu vărsare în mare, alcătuind alte golfuleţe, iar noi ne-am repezit cutezători în primul dintre cele întîlnite, văzînd în jur cîteva colibe şi, pe lîngă ele, pe ţărm, cîţiva sălbatici ; am tras aşadar vasul într-un golf mai mic, pe partea de miază-noapte a golfului mare şi am înălţat o prăjină înaltă cu o bucată de pînză albă în vîrf, ca semn de pace între noi şi ei. Ne-am dat seama că ne înţeleseseră de îndată, căci au venit în cale îngrămădindu-se ca o turmă spre noi, bărbaţi, femei şi copii, cei mai mulţi dintre ei goi puşcă. La început au stat uimindu-se şi holbîndu-se la noi, de parcă am fi fost nişte monştri şi arătau ca şi cum erau înspăimîntaţi ; dar ceva mai tîrziu am socotit că erau dispuşi a ne arăta prietenie. Cel dintîi gest făcut de noi, ca să-i încercăm, a fost de a ne duce mîinile la gură, ca şi cînd am fi vrut să bem, dîndu-le a înţelege prin asta că avem nevoie de apă. Lucru pe care l-au înţeles de îndată, căci trei dintre femeile lor şi doi băieţi au luat-o la fugă spre uscat şi s-au întors cam într-un sfert de oră cu mai multe oale de pămînt, destul de frumuşele şi, pe cît bănuiesc, uscate la soare. Ni le-au adus pline cu apă, le-au aşezat pe jos în apropiere de

țărmul mării și le-au lăsat acolo, dîndu-se puțin îndărăt, ca noi să putem veni să le luăm, ceea ce am și făcut.

La cîtva timp după asta, ne-au adus rădăcini și verdețuri și cîteva fructe, de care soi nu-mi amintesc, și ni le-au dat; dar cum noi nu aveam nimic să le oferim în schimb, am observat că nici ei nu erau darnici cum fuseseră cei din Madagascar. Totuși, meșter-cuțitarul nostru s-a apucat de lucru, și, cum pusese de o parte ceva fier din epava corăbiei, a făurit o mulțime de jucării, păsări, cîini, ace, cîrlige și inele, iar noi l-am ajutat să le pilească și să le facă să strălucească; iar cînd am înmînat negrilor cîteva din ele, atunci ne-au adus de toate, felurite daruri din ceea ce aveau și ei, capre, porci și vaci, și am căpătat o sumedenie de alimente.

Debarcasem acum pe continentul Africii, ținutul cel mai dezolat, mai pustiu și mai inospitalier de pe lume, neexceptînd nici chiar Groenlanda și Nova Zemlia însăși: cu singura diferență că aici, chiar și în părțile cele mai păcătoase, am descoperit că se găseau locuitori, deși — avînd în vedere firea și apucăturile unora dintre ei — cred că ar fi fost mult mai bine pentru noi dacă ar fi lipsit cu totul.

Și, ca adaos la exclamația pe care sînt în curs a o face cu privire la natura ținutului, am luat chiar acolo una dintre cele mai necugetate, mai sălbatice și mai disperate hotărîri din cîte vor fi fost vreodată luate de oameni pe lume: anume hotărîrea de a călători pe uscat prin inima continentului, de la coasta Mozambicului, aflată pe malul Oceanului de Est, pînă la coasta Angolei sau a Guineei, de pe malul Oceanului de Vest sau Atlantic, adică o întindere de cel puțin 1800 mile; călătorie în care aveam de îndurat călduri excesive, și de mers prin deșerturi de nestrăbătut; nici un fel de vehicule, nici un soi de cămile ori de alte dobitoace, indiferent de ce fel, care să ne ajute la căratul bagajului, nenumărate întîlniri cu fiare sălbatice și nesățioase, lei, leoparzi, tigri, șopîrle și elefanți; trebuia să pășim peste linia echinocțială și așadar aveam să trecem chiar prin centrul zonei toride; aveam să întîlnim populații de sălbatici, barbari și de un primitivism neînchipuit; și trebuia de luptat cu foamea, de luptat cu setea; într-un cuvînt, potop de terori în stare să înfricoșeze pînă și cele mai curajoase inimi închise vreodată în cuști de carne și oase.

Totuși, fără a ne teme de toate acestea, am hotărît să ne aventurăm și, în consecință, ne-am pregătit de călătorie, atîta

cît ne-o îngăduia locul unde ne găseam şi cît părea să ne silească la drum puţina noastră familiarizare cu realităţile lui.

Cam trecuse ceva timp de cînd prinseserăm a ne obişnui să păşim cu picioarele goale pe stîncile, pietrişul, iarba şi nisipul ţărmului ; dar, cum găseam că lucrul cel mai dăunător pentru noi era să umblăm ori să călătorim desculţi pe nisipurile uscate şi arzătoare dinlăuntrul ţării, ne-am echipat cu un fel de încălţări din piei de animale sălbatice, încălţări cu părul înăuntru şi care, fiind bine uscate la soare pe toate părţile exterioare, erau groase şi tari şi aveau să dureze mult. Pe scurt, după cum spuneam eu — şi consider şi acum foarte potrivită expresia — ne-am făcut nişte mănuşi pentru picioare şi am găsit că erau foarte confortabile.

Am stat de vorbă cu unii dintre băştinaşi care erau destul de prietenoşi, totuşi habar n-am ce limbă vorbeau. Am vorbit cu ei în măsura în care i-am putut noi face să ne înţeleagă, şi le-am pomenit nu numai despre proviziile ce ne trebuiau, ci şi despre intenţiile noastre ; şi arătînd cu mîinile înspre vest, i-am întrebat ce ţară se găsea în direcţia aceea. Ne-au spus prea puţine despre ceea ce ne interesa pe noi, doar atîta am înţeles din tot răspunsul lor, că într-acolo erau multe rîuri mari ; mulţi lei, tigri şi furioase pisici sălbatice, care pînă la urmă ni s-au arătat a fi doar nişte civete şi alte vietăţi de acest fel.

Iar cînd i-am întrebat dacă dintre ei călătorise careva în direcţia aceea, ne-au răspuns că „Da !" ; unii merseseră încotro doarme soarele, vrînd să ne spună prin asta că spre vest ; dar nu ne puteau arăta şi cine fuseseră aceia. Cînd le-am cerut pe cineva ca să ne călăuzească, au ridicat stingheriţi din umeri, aşa cum fac francezii cînd le e frică să întreprindă ceva. Cînd i-am întrebat iarăşi despre lei şi sălbăticiuni, au rîs şi ne-au dat a înţelege că nu aveau să ne facă nici un rău şi ne-au indicat într-adevăr un bun mijloc de a ne purta cu ele : să aţîţăm un pui de foc, fiindcă întotdeauna focul le sperie şi le pune pe fugă ; şi într-adevăr am văzut mai tîrziu că aşa era.

Cu încurajările acestea ne-am hotărît să purcedem la drum şi multe alte motive ne-au împins a o face, hotărîre pentru care — dacă lucrul în sine ar fi fost cu putinţă — n-aveam de ce merita chiar atîtea critici cît s-ar presupune ; voi menţiona aici doar cîteva din acele motive, ca să nu fac prea plicticoasă povestirea.

Mai întîi, eram complet lipsiți de mijloacele de a ne duce la bun sfîrșit eliberarea pe orice altă cale : ne aflam pe-un țărm și într-un loc îndepărtat cu totul de orice navigație europeană ; așa că nu ne-am fi putut gîndi niciodată să fim salvați și luați de vreunul dintre compatrioții noștri, din acea parte a lumii unde ne aflam. În al doilea rînd, dacă ne-am fi aventurat să plutim de-a lungul coastei Mozambicului și de-alungul dezolatelor țărmuri ale Africii, înspre Nord, pînă ce am fi sosit la Marea Roșie, tot ce puteam spera o dată ajunși acolo era să fim prinși de arabi și vînduți ca sclavi turcilor, ceea ce nu era cu mult mai de preferat decît moartea. Nu puteam nici construi un vas care să fie în stare să ne poarte peste marea cea mare a Arabiei, pînă în India, și nici nu puteam ajunge la Capul Bunei Speranțe, vînturile fiind prea schimbătoare, iar marea la acea latitudine prea bîntuită de furtuni ; dar știam în schimb cu toții că dacă am fi putut străbate pe uscat continentul, atunci puteam ajunge la careva din marile fluvii care se varsă în oceanul Atlantic, și că pe malurile lor eram în măsură să ne construim pe loc bărci care ne-ar fi putut duce în josul apei, chiar de-ar fi trebuit să mergem așa mii de mile ; n-aveam nevoie de nimic decît de hrană ; hrana de care eram siguri că ne-o puteam procura cu puștile și, pe lîngă satisfacția eliberării, am ajuns și la concluzia că nu era exclus ca fiecare din noi să facă rost și de o cantitate de aur, care, dacă ne întorceam sănătoși, avea să ne răsplătească din plin truda.

N-aș putea spune că eu, în vreuna din toate consfătuirile noastre, am apreciat vreodată greutatea ori meritul uneia sau alteia din aventurile întreprinse pînă atunci. Punctul meu de vedere de mai înainte fusese, pe cît socoteam, foarte bun, anume că ar fi trebuit să ajungem în Golful Arabiei, sau la intrarea în Marea Roșie ; iar acolo, așteptînd să treacă ori să se înapoieze vreun vas din multele ce-și au drumul prin părțile acelea să-l fi capturat cu forța pe primul dintre cele ce ne-ar fi ieșit în cale, și nu numai că ne-am fi îmbogățit cu încărcătura lui, dar ne-am fi și îndreptat apoi spre oricare parte a lumii am fi avut chef ; cînd însă au ajuns a-mi vorbi despre un marș de două sau trei mii de mile pe jos, ori a-mi spune că trebuia să rătăcim prin deșerturi, printre lei și tigri, apoi vă mărturisesc deschis că mi-a înghețat sîngele în vine ; și

am folosit toate argumentele pe care le-am avut ca să-i conving să renunțe la acel proiect.

Ei însă erau cu toții de cealaltă părere, încît aș fi făcut la fel de bine să-mi țin gura ; nu mi-a rămas decît a-i asigura că mă voi ține de legea noastră dintîi, aceea de a ne lăsa conduși de majoritate, și așa ne-am hotărît s-o pornim. Prima grijă a fost să luăm cu atenție aminte și să stabilim cam unde pe harta lumii ne aflam, ceea ce am și făcut și am văzut că ne aflam la latitudinea de 12 grade și 35 de minute sud de ecuator. Lucrul următor era să observăm în hărți spre a vedea unde se găsește coasta continentului, care era țelul nostru, și ne-am lămurit că ea ar fi între 8 și 11 grade latitudine sudică, dacă o luam spre fluviul Niger și în spre țărmul Guineei.

Ținta ce-o urmăream era coasta Angolei, care aflîndu-se — după hărțile noastre — foarte aproape de latitudinea la care ne găseam, trebuia ca direcția să ne fie spre vest ; și cum n-aveam nici o îndoială că vom întîlni rîuri, eram siguri că ele ne-ar putea ușura călătoria, mai ales dacă știam descoperi mijloacele de a traversa marele lac, sau marea interioară, căruia băștinașii îi spun Coalmucoa și din care se zice că și-ar avea izvorul sau începutul fluviul Nil ; dar ne făceam niște planuri pripite (căci socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din tîrg), așa cum veți vedea mai departe în povestirea noastră.

Alt lucru de luat în considerație era cum să ne cărăm bagajul, fără de care eram de la început hotărîți să n-o pornim la drum ; de fapt nici n-ar fi fost cu putință altfel, fără niște bune mijloace de transport, căci pînă și muniția, absolut necesară și de care depindeau atît subzistența, adică hrana, cît și apărarea împotriva fiarelor și a sălbaticilor, pînă și muniția noastră, zic, ar fi fost o încărcătură prea grea ca să ne-o putem căra singuri, de-a lungul unor ținuturi unde arșița era atît de mare încît și noi ne eram nouă o destul de grea povară.

Ne-am interesat în ținut și am aflat că nu existau nici un fel de vite de povară ; vreau să spun că nici cai, nici catîri, nici măgari, cămile sau dromaderi ; singurul lor dobitoc de muncă era un fel de bivol sau de taur îmblînzit, asemeni aceluia pe care noi îl sacrificasem ca să ne hrănim : pe unii din taurii aceia — după cum am aflat — îi deprinseseră să vină și să plece la chemarea lor și ni s-a spus că îi puteam folosi

la cărat poveri ; băştinaşii recurgea la ei mai cu seamă pentru a traversa pe spinarea lor lacurile şi rîurile, aceste dobitoace ştiind să înoate foarte bine.

Dar noi nu ne pricepeam de loc să-i îngrijim ori să-i mînăm şi nici măcar să le legăm samarele în spinare şi acest ultim neajuns de care ne-am dat seama în consfătuirea noastră ne punea în cea mai mare încurcătură ; eu le-am propus, în cele din urmă, o soluţie convenabilă : aceea de a ne lua la harţă cu unii dintre băştinaşii negri, de a pune mîna pe vreo zece-doisprezece prizonieri dintre ei şi, făcîndu-i sclavi, de a-i obliga să ne însoţească în marea noastră călătorie, punîndu-i să ne care bagajele ; ceea ce susţineam eu ar fi fost convenabil şi util în multe privinţe, atît ca să ne ajute, cît şi ca să tratăm printr-înşii cu ceilalţi băştinaşi.

Sfatul meu nu a fost acceptat de la început, dar băştinaşii le-au dat în curînd tuturor suficiente motive ca pînă la urmă să-l ia drept bun ; de asemenea le-au dat şi ocazia de a-l pune în practică ; căci cum neînsemnatul nostru negoţ cu băştinaşii fusese pînă atunci bazat pe încrederea în bunăvoinţa lor dintîi, în cele din urmă i-am descoperit cu ticăloşii ; după ce cumpărasem nişte vite în schimbul jucăriilor meşterite, după cum am spus, de fierarul nostru, careva dintre noi totuşi nu s-a putut înţelege cu negustorul negru, care l-a scos de-a dreptul din fire, păstrîndu-şi lucrurile primite în locul vitelor, dar punîndu-şi în schimb tovarăşii să împrăştie vitele, chiar în faţa omului nostru, ca astfel să-şi rîdă de el ; şi cum, revoltat de măgăria asta, cel batjocorit a strigat chemînd într-ajutor pe cîţiva de-ai noştri care nu erau departe, negrul cu care se tocmea a aruncat o lance spre el şi lancea a fost trimisă cu atîta precizie, că dacă omul n-ar fi sărit cu mare agilitate în lături şi nu şi-ar fi ridicat pavăza mîna ca să întoarcă arma din drum în momentul cînd venea ţintă spre el, lancea l-ar fi lovit în plin, străpungîndu-i corpul ; însă aşa n-a făcut decît să-l rănească la braţ ; atunci omul nostru s-a înfuriat, a pus mîna pe puşcă şi a tras împuşcîndu-l pe negru drept în inimă.

Cei din apropierea negrului, ca şi toţi cei aflaţi împreună cu noi la oarecare distanţă, au fost îngrozitor de înspăimîntaţi ; în primul rînd de ţîşnirea de foc ; în al doilea rînd de zgomot ; şi, în al treilea rînd, de faptul că l-au văzut pe semenul lor ucis, aşa încît au rămas prostiţi şi uluiţi, la început, cîtva timp ; dar după ce şi-au revenit cît de cît din spaimă,

unul dintre ei, la o bună depărtare de noi, a scos un şuierat pătrunzător, care se pare că e semnalul dat de ei cînd pornesc la luptă : şi toţi ceilalţi, pricepînd ce însemna acel şuierat, i-au răspuns adunîndu-se grabnic în jurul său, iar noi, neştiind ce avea să se întîmple, am stat liniştiţi locului uitîndu-ne unul la altul, ca o adunătură de neghiobi.

În curînd ne-am lămurit, însă, căci peste încă două sau trei minute am auzit semnalul acela prelung şi pătrunzător, transmiţîndu-se din loc în loc, tot mai departe, prin toate cătunele lor ; ba mai mult, chiar dincolo de golf în partea cealaltă ; şi am văzut deodată o mulţime de făpturi goale alergînd, ca la o întîlnire, din toate părţile, spre locul unde şuierase primul dintre negri, şi cred că în mai puţin de o oră se adunaseră aproape cinci sute de inşi, înarmaţi unii cu arcuri şi săgeţi, cei mai mulţi însă cu lăncii, pe care ştiau să le arunce la o bună depărtare şi atît de bine, că ar fi lovit o pasăre în zbor.

Aveam doar foarte puţin timp de ţinut sfat, căci mulţimea negrilor creştea clipă de clipă ; şi eu sînt într-adevăr încredinţat că dacă am fi întîrziat mai mult, în scurtă vreme s-ar fi adunat acolo o mie. Nu aveam nimic de făcut, aşadar decît ori să fugim către corabia sau barca noastră, unde — ce-i drept ne-am fi putut apăra foarte bine, ori să înaintăm spre ei şi să vedem ce putea realiza în sprijinul nostru o salvă sau două de alice.

Ne-am hotărît cît ai clipi pentru alternativă, contînd pe faptul că focul şi groaza de împuşcătura noastră îi va pune curînd pe fugă ; aşa că am înaintat cu toţii în linie şi am mărşăluit cu îndrăzneală spre ei ; stăteau gata să ne întîmpine, contînd — bănuiesc eu — pe faptul că or să ne nimicească pe toţi cu lăncile lor ; noi am oprit şi, stînd la o distanţă bună unul de altul, ca să ne întindem cît mai departe linia, i-am salutat cu o salvă de gloanţe care, în afara celor răniţi, despre al căror număr habar n-aveam, a doborît pe loc şaisprezece dintre ei, iar alţi trei fură atît de schilodiţi, încît au căzut la vreo douăzeci-treizeci de yarzi mai departe.

De îndată ce am tras, piepturile lor au slobozit cel mai groaznic urlet auzit pînă atunci şi de atunci încoace ; un urlet scos în parte de cei răniţi, iar în parte de cei care-i plîngeau, jelind trupurile ce zăceau fără viaţă înaintea ochilor lor.

După ce trăsesem, am stat locului neclintiţi, ca să ne încărcăm din nou puştile şi văzîndu-i că nu dau înapoi, am tras

iarăși în plin ; la a doua salvă am ucis vreo nouă ; dar cum nu mai erau atît de deși ca la început, ai noștri n-au mai tras toți, șapte dintr-înșii primind ordin să-și rezerve încărcătura și să înainteze de îndată ce vom fi tras ceilalți, iar ei între timp să-și încarce armele ; lucru despre care voi mai vorbi îndată.

Descărcînd așadar a doua salvă, am și însoțit-o de chiotele noastre din răsputeri, iar cei șapte au înaintat spre sălbatici ; restul dintre noi, rămași îndărăt, încărcînd cu toată viteza, i-am urmat : dar cînd ne-au văzut înaintînd iarăși, negrii au luat-o la fugă țipînd, ca și cînd ar fi fost vrăjiți.

Cînd am ajuns pe cîmpul de luptă, am găsit un mare număr de trupuri zăcînd la pămînt, cu mult mai mulți decît puteam noi presupune că omorîsem sau rănisem, ba chiar mai mulți decît numărul gloanțelor din puștile noastre ; și nu știam ce să credem despre una ca asta ; dar în cele din urmă am descoperit cum stăteau lucrurile : am aflat că erau înspăimîntați și scoși din minți, ba și mai și, cred că unii dintre morți, dintre cei morți de-a binelea, pieriseră pur și simplu de frică, fiindcă nu aveau nici o rană pe trup.

Dintre cei îngrozitor de speriați, după cum spuneam, o bună parte, pe măsură ce-și veneau în fire, se apropiau de noi și ni se închinau luîndu-ne drept zei sau drept diavoli — nu știu nici eu drept ce, și pentru noi nici nu prea avea importanță — unii îngenunchind, alții aruncîndu-se cu totul la pămînt, făcînd o mie de gesturi, dar toate cu cea mai adîncă supunere. Îndată mi-a venit în minte că în clipa aceea s-ar putea, după legea armelor, să luăm și cîți prizonieri voiam și să-i punem să ne însoțească de-a lungul continentului, cărîndu-ne bagajele. De îndată ce le-am propus-o oamenilor noștri, au fost cu toții de aceeași părere ; prin urmare, ne-am asigurat de vreo șaizeci de indivizi tineri și robuști și le-am adus la cunoștință că trebuie să meargă cu noi, ceea ce păreau foarte dispuși să facă. Următoarea întrebare a fost cum trebuie tratați ca să ne putem încrede în ei, deoarece descoperisem că nu semănau cu cei din Madagascar, ci erau îndîrjiți, răzbunători și perfizi, din care eram siguri că nu vom avea nici un alt serviciu din partea lor, în afara acelora la care te poți aștepta din partea unor simpli sclavi, adică nici o supunere care să continuie dincolo de timpul cît aveau să fie stăpîniți de teamă, și nici vreo muncă obținută altfel decît prin violență.

Înainte de a continua povestirea trebuie să-i aduc la cunoștință cititorului că, din acel moment, am început să-mi dau mai bine seama de situația în care mă aflam și m-am preocupat mai stăruitor de conducerea treburilor noastre, căci, deși tovarășii mei erau cu toții oameni mai vîrstnici ca mine, totuși am început să-i găsesc lipsiți de judecată, sau — cum aș spune eu acum — lipsiți de prezență de spirit, cînd ajungeau să ducă la îndeplinire un lucru oarecare. Cea dintîi ocazie pe care am avut-o de a observa acest lucru mi-o oferise proaspăta lor încăierare cu băștinașii cînd, în ciuda unei nimerite hotărîri de a-i ataca și de a trage într-înșii, totuși după prima salvă și după ce văzură că negrii nu o luau la fugă, așa cum se așteptaseră ei, curajul a început să le slăbească și, sînt convins, dacă barca ar fi fost mai la îndemînă, ar fi tulit-o cu toții.

Cu ocazia aceea am început încetul cu încetul să iau asupra mea conducerea, să-i îmbărbătez și să le strig să încarce din nou armele și să mai tragă o salvă, spunîndu-le că eram gata, dacă voiau să se lase conduși de mine, să-i fac pe negri s-o ia destul de repede la goană. Am văzut că vorbele mele i-au îmbărbătat și de aceea cînd au tras a doua oară, le-am arătat că aș dori să mai păstreze ceva gloanțe pentru o încăierare de sine stătătoare, așa cum v-am povestit înainte.

După a doua tragere, m-am văzut într-adevăr pus în situația de a-i comanda, cum s-ar zice. „Acum, domnilor le-am spus eu — haide să scoatem și noi un chiot" ; așa că mi-am deschis gîtlejul și-am chiuit strașnic de trei ori, după cum fac marinarii noștri englezi în atari ocazii. „Și acum urmați-mă le-am poruncit celor șapte care mă ascultaseră și nu trăseseră și vă garantez că o să lichidați cu ei", lucru ce s-a și adeverit căci, de cum ne-au văzut venind, au și luat-o la fugă, după cum v-am mai spus.

Din ziua aceea, toți nu mai voiau să-mi zică altfel decît „Señor Capitanio", dar eu le-am spus că nu doresc să-i aud numindu-mă astfel.

— Ei bine, propuse atunci, canonierul, care vorbea bine englezește, o să-ți zicem „Căpitanul Bob" și așa mi-a rămas numele după aceea.

Nimic nu e mai adevărat în privința portughezilor decît că luați fie ca națiune în bloc, fie ca indivizi în parte — sînt în stare să meargă înainte numai dacă sînt conduși de cineva și îmbărbătați, iar dacă acel cineva îi încurajează și prin

pilda lui, atunci au să se comporte destul de bine ; în schimb, dacă e să urmeze doar propriul lor instinct, se prăbușesc la iuțeală. Toți ar fi luat-o cu siguranță la fugă din fața acelei adunături de sălbatici în pielea goală, deși fugind nu și-ar fi salvat viețile, dacă eu — pentru a le susține curajul — nu aș fi strigat și chiuit și n-aș fi făcut din toată întîmplarea aceea mai degrabă un joc decît o luptă.

Și mai pe urmă am fost nevoit să procedez de multe ori la fel și mărturisesc sincer că adeseori m-am mirat cum de a fost cu putință ca niște oameni prin firea lor atît de neajutorați să aibă — la impas — curajul de a propune și de a întreprinde cea mai disperată și impracticabilă tentativă ce și-au propus-o pe lume vreodată niște făpturi omenești.

Ce-i drept, se găseau printre ei și doi-trei oameni neobosiți, al căror curaj și a căror hărnicie era sprijinul tuturor celorlalți și, într-adevăr, aceia doi-trei le-au și fost conducători la început ; e vorba de canonier și de fierar, căruia eu îi spun meșter făurar, iar al treilea dintr-înșii se purta destul de bine și el, cu toate că nici pe departe nu le semăna primilor doi ; era unul dintre dulgheri. Toți trei erau cu adevărat viața și sufletul celorlalți și curajului lor își datorau ceilalți hotărîrea pe care o arătau în orice împrejurare. Dar cînd au văzut că-mi iau și eu asupră-mi un dram de răspundere, m-au îmbrățișat și m-au tratat cu o deosebită căldură, începînd chiar din clipa aceea.

Canonierul era un admirabil matematician, un om învățat și un marinar desăvîrșit. Conversațiilor particulare cu el datorez eu acele noțiuni care au format mai tîrziu temeiul tuturor cunoștințelor ce le-am avut vreodată despre navigație și mai cu seamă în ceea ce privește geografia.

Descoperind din convorbirile noastre că eram realmente dornic să înțeleg și să învăț, el a pus în mintea mea temelia unor cunoștințe generale, sădindu-mi idei neeronate despre forma pămîntului și a mărilor, despre așezarea țărilor și cursul fluviilor, și tot el mi-a explicat știința sferelor și mișcarea aștrilor, învățîndu-mă — într-un cuvînt — o seamă de cunoștințe astronomice pe care mai tîrziu le-am sporit singur.

Într-un anume chip, el mi-a îmbogățit mintea cu aspirații și cu o serioasă dorință de a învăța tot ceea ce mi s-ar fi explicat, convingîndu-mă că nimic nu putea să mă pregătească mai ca lumea pentru faptele mari pe care vream să le întreprind,

decît o treaptă de cultură superioară aceleia întîlnită îndeobște printre marinari ; tot el mi-a spus că a fi ignorant însemna să rămîi în mod sigur într-o situație de inferioritate printre oameni, în timp ce bogăția cunoștințelor era un prim pas către înaintarea în viață. Mă măgulea întotdeauna cu privire la capacitatea mea de a învăța și, cu toate că acest fapt îmi hrănea mîndria, totuși, cum purtam în mine o ambiție secretă, impulsurile ce mi le da îmi ațîțau și mai mult setea nesățioasă de învățătură, așa încît m-am hotărît că, dacă vreodată m-aș întoarce îndărăt în Europa și mi-ar rîmîne cumva și niscai bani, să-mi completez cu seriozitate cunoștințele spre a deveni un marinar desăvîrșit ; dar apoi, cînd mi s-a ivit prilejul visat, nu am mai fost consecvent în cele ce hotărîsem.

Dar, să revenim la povestea noastră : canonierul, cînd a văzut serviciile pe care le adusesem în luptă și cînd a auzit propunerea mea de a păstra un număr de prizonieri pentru marșul nostru și ca să ne care bagajele, s-a întors spre mine și, în fața tuturor celorlalți a spus :

— Căpitane Bob, eu cred că tu trebuie să fii căpetenia noastră, căci întreaga izbîndă a încăierării de azi ție ți-o datorăm.

— Nu, nu, am ripostat eu, nu mă felicitați ; dumneata, vei fi *Señor Capitanio* al nostru, dumneata vei fi general ; eu sînt prea tînăr pentru așa ceva.

Pe scurt, am căzut cu toții de acord ca să ne fie conducător, dar el n-a vrut să accepte o asemenea însărcinare de unul singur, ci a ținut să mă aibă de ajutor al său, iar toți ceilalți împărtășindu-i părerea, am fost silit să consimt.

Prima sarcină pe care mi-au dat-o în acest nou post de conducere a fost una dintre cele mai grele din toate cîte le puteau trece prin minte și anume, să-i dirijez pe prizonieri ; ceea ce totuși am primit și am adus cu voie bună la îndeplinire, după cum veți auzi de îndată : dar chestiunea care s-a pus anticipat în discuție era totuși de o mai mare importanță și anume de a hotărî înainte de toate pe ce cale trebuia să pornim, și apoi cum să ne asigurăm proviziile de călătorie.

Se găsea printre prizonieri un vlăjgan înalt, bine făcut și frumos, căruia ceilalți păreau să-i acorde un mare respect și care — după cîte am înțeles mai tîrziu — era fiul unuia dintre regii lor ; tatăl său fusese, pare-se, ucis la prima noastră salvă, iar el era rănit de un glonte la braț și de altul chiar în șold

sau în pulpă. Rana din șold fiind într-o parte cărnoasă a corpului, sîngera foarte și omul părea pe jumătate mort din pricina pierderii de sînge. Cît despre împușcătura din braț, glontele îi rupsese încheietura mîinii și din cauza celor două răni era aproape ca și invalid, așa că la un moment dat eram gata-gata să-l alungăm și să-l lăsăm să piară ; dacă am fi făcut-o s-ar fi stins în cîteva zile ; dar cum am văzut că i se arăta un oarecare respect, mie mi-a trecut prin minte că am putea să-l vindecăm ca să ne fie de folos și poate să-l numim mai mare peste ceilalți. Așa că l-am dat pe mîna chirurgului nostru și i-am spus bietului nenorocit o seamă de cuvinte încurajatoare, adică am vorbit cu el prin semne, pe cît am putut mai frumos, ca să-l fac să priceapă că aveam să-l facem bine.

Asta a creat în mințile lor o nouă venerație față de noi, închipuindu-și că așa cum puteam să-i ucidem de la distanță, prin ceva invizibil pentru ei — căci într-adevăr așa le părea tirul nostru — tot astfel puteam să-i și însănătoșim. Așa încît tînărul prinț, pentru că așa l-am numit după aceea, a chemat la el vreo șase-șapte sălbatici și le-a spus ceva ; ce le va fi spus noi nu știam, dar neîntîrziat cei șapte au venit la mine și au îngenuncheat în fața mea, ridicîndu-și mîinile în sus și făcînd semne de implorare, arătînd spre locul unde zăcea unul din cei pe care i-am ucis.

A trecut multă vreme pînă ce eu sau vreunul dintre noi să-i putem înțelege ; dar unul dintre sălbatici a alergat și a ridicat un mort, arătînd spre rana lui, care era la ochi, deoarece glonțul cu care fusese împușcat în cap îi intrase prin orbită. Apoi altul a arătat spre chirurg și, în cele din urmă, am descoperit că asta însemna că ar trebui să-l vindecăm și pe tatăl prințului, care era mort, fiind împușcat în cap, cum am spus mai adineauri.

Noi le-am înțeles gîndul și nu am voit să le mărturisim că asta nu putem face, ci doar le-am adus la cunoștință că oamenii care fuseseră uciși erau cei dintîi care ne atacaseră și ne provocaseră, de aceea nu voiam nicidecum să-i înviem ; și că, dacă vreunul dintre ei ar mai face așa ceva, îl vom omorî de asemenea și nu-l vom mai lăsa să trăiască niciodată ; dar dacă el — prințul — dorea să vină cu noi și să facă așa cum îi vom porunci, atunci nu-l vom lăsa să moară și îi vom vindeca brațul. Prin urmare, auzind aceasta, el le-a poruncit oamenilor săi să se ducă să aducă un băț sau un baston lung și

s-a întins la pămînt. Cînd l-au adus, am văzut că bățul cu pricina era de fapt o săgeată ; prințul a luat-o cu mîna stîngă, fiindcă pe cealaltă o avea beteagă și, arătînd cu săgeata în sus către soare, a rupt-o în două și a îndreptat-o cu vîrful înspre pieptul său, iar după aceea mi-a întins-o mie. Aceasta însemna, cum cîte am înțeles mai apoi, că dorea ca soarele, căruia el i se închina, să-l lovească în piept cu o săgeată, dacă vreodată s-ar dezminți în prietenia lui față de mine, iar faptul că mi-a dat mie vîrful săgeții era o mărturie că eu eram omul căruia îi jurase credință ; și nicicînd vreun creștin n-a fost mai credincios jurămîntului său decît negrul acela, căci omul ne-a fost mai apoi slugă devotată luni multe și grele.

Cînd l-am înfățișat chirurgului, acesta i-a bandajat la repezeală rana din șold și a descoperit că glontele zgîriase doar carnea și trecuse, cum s-ar zice, pe lîngă el fără să se oprească în carne, așa că în curînd rana i s-a vindecat și prințul s-a făcut bine ; în ceea ce privește brațul însă, chirurgul a descoperit un os rupt la antebraț, adică între încheietura mîinii și cot ; l-a așezat la loc și l-a pus în scîndurele, i-a legat brațul c-o eșarfă, atîrnîndu-i-l de gît și făcîndu-i semne că nu trebuie să-l miște ; povață de care el a înțeles ca să asculte cu atîta strictețe, încît s-a așezat jos și nu s-a mișcat nici într-o parte, nici în alta pînă cînd nu i-a îngăduit-o chirurgul.

Mi-am dat multă osteneală ca să-l fac pe acel negru să priceapă ceea ce intenționam noi și la ce aveam de gînd să-i folosim pe oamenii lui ; și îndeosebi ca să-l învăț sensul celor ce spuneam noi și să-l fac să deprindă cîteva cuvinte, ca *da* și *nu*, cu semnificația respectivă : de asemenea ca să-l ajut a se obișnui cu felul nostru de a vorbi ; iar el era foarte doritor și capabil să învețe orice îl învățam eu.

A fost lesne să-l fac să priceapă că țineam să ne cărăm proviziile cu noi din prima zi ; dar el ne-a făcut semne că nu era nevoie, deoarece aveam să găsim provizii îndestulătoare peste tot, vreme de patruzeci de zile. Ne-a venit foarte greu să înțelegem cum exprima el cifra patruzeci ; căci omul nu cunoștea nici un fel de cifră, ci doar niște cuvinte pe care le foloseau între ei și prin care înțelegeau numărul respectiv. În cele din urmă, unul dintre negri, la porunca prințului, a așezat patruzeci de pietricele una lîngă alta, ca să ne arate cîte zile puteam călători cu certitudinea că vom găsi provizii îndestulătoare.

Apoi i-am arătat bagajul nostru, care era greu, în special pulberea, şi apoi alice, plumb, fier, unelte de dulgheri, instrumente marinăreşti, lăzi cu sticle şi felurite vechituri. A luat în mînă cîteva din aceste obiecte ca să le chibzuie greutatea şi a cam clătinat din cap, aşa că le-am spus oamenilor noştri că trebuia să se hotărască să-şi împartă lucrurile în pachete mici, ca să le facă mai uşor de purtat ; ca urmare, aşa au şi făcut, ceea ce ne-a obligat să părăsim acolo toate lăzile noastre, care erau unsprezece la număr.

Apoi tînărul prinţ ne-a făcut semn că o să ne procure nişte bivoli, sau tăuraşi, cum îi numeam eu, ca să ne care lucrurile, şi ne-a mai dat a înţelege că, dacă eram obosiţi, bivolii ne puteau purta şi pe noi în spinare ; dar acest lucru nu l-am luat în seamă, doream să dispunem de dobitoace doar pentru că, în cele din urmă, cînd ele nu ne-ar mai fi putut servi la transport, puteam să le mîncăm, dacă nevoia ne-ar fi împins la aşa ceva.

L-am condus apoi la barca noastră şi i-am arătat ce fel de lucruri aveam acolo ; el a părut uluit la vederea bărcii, deoarece nu mai văzuse niciodată ceva asemănător, ale lor fiind ca vai de ele, cum nu mai văzusem noi niciodată : nu aveau nici proră, nici pupă şi erau construite numai din piei de capră, cusute între ele cu maţe uscate de capră şi de oaie şi unse pe deasupra cu un fel de materie vîscoasă ca sacîzul şi uleiul, însă cu un miros greţos şi respingător ; nişte bărcuţe amărîte şi nenorocite, cele mai proaste din cîte am putut şi noi vedea în vreo parte a lumii ; un canoe este pe lîngă ele o invenţie nemaipomenită.

Dar, ca să ne întoarcem la ambarcaţiunea noastră, ziceam că l-am dus pe prinţ să i-o arătăm şi l-am ajutat să treacă bordul fiindcă el era invalid ; i-am făcut semne că oamenii lui trebuiau să ne care lucrurile şi i-am arătat ce lucruri aveam ; el a răspuns : „*Ce Señor*“, „Da, domnule“, căci îl învăţasem această expresie şi sensul ei şi, ridicînd o legătură cu lucruri, ne-a făcut semne că după ce i se va vindeca braţul, ne va căra şi el cîte ceva.

I-am răspuns tot prin semne că dacă îi va pune pe oamenii lui să care, noi nu-l vom lăsa pe el să se înhame la nimic. Adunasem toţi prizonierii într-un ţarc strîmt, cu gard de pari şi-i legasem cu frînghii de rogojini ; deci cînd l-am coborît pe prinţ pe ţărm, am mers împreună cu el la dînşii, punîndu-l

să-i întrebe dacă erau dispuşi să meargă cu noi pînă-n ţara leilor. El, prin urmrare, le-a ţinut o cuvîntare lungă din care am putut înţelege cum le spunea că dacă erau de acord, trebuie să răspundă „*Ce Señor*", explicîndu-le ce însemna asta. Ei au răspuns imediat „*Ce Señor*" şi au bătut din palme, înălţînd ochii spre soare, ceea ce, după cum ne-a lămurit prinţul, însemna că jurau să fie credincioşi. Dar de îndată ce el ne spusese asta, unul dintre ostateci i-a ţinut prinţului o lungă cuvîntare, din care am înţeles, prin gesturile lui foarte caraghioase, că şi ei doreau ceva de la noi şi erau foarte îngrijoraţi în privinţa asta. Aşa că l-am întrebat pe prinţ, pe cît am putut de bine, care era lucrul pe care-l doreau de la noi ; şi el ne-a răspuns prin semne că ostatecii ar fi vrut ca noi să batem din palme în faţa soarelui, adică să jurăm că nu o să-i ucîdem, că le vom da *Chiaruck*, adică pîine, că nu-i vom lăsa să moară de foame şi că nu le vom îngădui leilor să-i mănînce. L-am încredinţat că le vom asigura toate acestea ; atunci prinţul a arătat înspre soare şi a bătut din palme, în semn că aşa trebuia să fac şi eu, ceea ce am şi făcut, la care toţi ostatecii noştri s-au aruncat la pămînt şi apoi, ridicîndu-se iar, au scos cele mai stranii, cele mai sălbatice strigăte pe care le-am putut auzi vreodată.

Cred că atunci a fost pentru prima oară în viaţa mea cînd m-a înfiorat un gînd sacru ; dar nu mi-am putut înfrîna unele emoţii şi aproape că m-au podidit lacrimile, dîndu-mi seama cît de fericit eram că nu mă născusem printre nişte astfel de fiinţe şi că nu eram atît de stupid, de ignorant şi de barbar ca ei. Gîndul acesta a zburat şi el însă repede şi multă vreme după aceea n-am mai fost tulburat de nici un atare dubiu.

Cînd ceremonia a luat sfîrşit, prima noastră grijă a fost să facem rost de ceva provizii atît pentru subzistenţa imediată a prizonierilor, cît şi pentru existenţa noastră ; şi făcîndu-i prinţului nişte semne referitor la ceea ce gîndeam, el m-a lămurit că, dacă aş vrea să îngădui unuia dintre prizonieri să se repeadă pînă în cătunul său, el ar aduce provizii şi ar veni şi cu nişte vite care să ne care bagajele. I-am arătat că nu prea eram dispus să am încredere în el şi că mă stăpîneşte bănuiala că ar putea fugi ; atunci prinţul a făcut semne de mare fidelitate cu propriile lui mîini şi şi-a legat o frînghie în jurul gîtului, dîndu-mi mie celălalt capăt, sugerînd că am

dreptul să-l spînzur dacă omul nu mai vine înapoi. Așa că m-am învoit, iar el i-a dat o mulțime de porunci și i-a spus să plece, arătînd totodată către lumina soarelui, ceea ce părea să însemne că-i hotărăște ora la care trebuie să se întoarcă.

Omul o luă la fugă de parcă ar fi fost nebun și o ținu tot așa pînă ce îl pierdurăm din văz, fapt de pe urma căruia am înțeles că avea de străbătut cale tare lungă. A doua zi dimineața, la vreo două ceasuri înainte de timpul statornicit, prințul negru — căci așa îi spuneam eu mereu — făcîndu-mi semn cu mîna și strigîndu-mă după cum îi era obiceiul, mi-a cerut să vin lîngă el, ceea ce am și făcut; arătînd cu mîna înspre un mic deal de la vreo două mile depărtare, am văzut deslușit o mică cireadă de vite și, însoțindu-le, cîțiva oameni; prințul mi-a dat de înțeles prin semne că era vorba de omul pe care îl trimisese și de alți cîțiva alături de el, precum și de vite pentru noi.

Și-așa, la ora hotărîtă, a sosit chiar la colibele noastre, aducînd cu sine un mare număr de vaci, juncănași, vreo șaisprezece capre și patru tăurași deprinși să care poveri.

CAPITOLUL V

Ne continuăm drumul — Ne sînt de mare folos taurii ținutului, ca animale de povară — Cum poți naviga două sute de mile pe un fluviu înlăuntrul unei țări — Ne oprește din drum o uriașă cataractă — Canonierul împușcă un leopard de toată frumusețea, spre marea groază și uimire a negrilor noștri — Cum am procedat după ce am părăsit barca — Primejdioasă întîlnire cu sălbaticii —

Aveam acum provizii îndeajuns ; cît despre pîine, eram siliți să o înlocuim cu niște rădăcini de care ne mai folosisem și înainte. Ne-am gîndit apoi să ne confecționăm niște saci mari ca ranițele soldaților, în care oamenii lor să ne care bagajele, și ca să le ușurăm sarcina ; iar după ce caprele au fost omorîte, am poruncit ca pieile să fie întinse la soare, iar în două zile au fost atît de uscate cît doream noi să fie și am avut material cu ce să ne confecționăm niște saci mici, așa cum aveam nevoie, și am început să ne încărcăm bagajele în ele ; cînd prințul cel negru a descoperit la ce ne erau de folos și cît de ușor erau de cărat a zîmbit ușor și l-a trimis din nou pe om să mai aducă piei, venind el însuși cu încă doi băștinași și aducînd cu toții piei și mai bine uscate decît ale noastre, de alte soiuri, cărora noi nici n-am fi știut ce nume să le dăm.

Cei doi oameni i-au adus prințului cel negru două lănci, asemănătoare celor folosite de ei în lupte, dar mai frumoase decît cele obișnuite, fiind lucrate din lemn negru și neted, la fel de bun ca abanosul și terminate la vîrf printr-un lung dinte

de nu știu de ce fel de jivină ; vîrful acela era atît de bine fixat și dintele atît de tare, deși nu mai lung decît degetul mare al mîinii, și pe deasupra așa de ascuțit, cum n-am mai întîlnit altundeva pe lume.

Prințul nu a vrut să ia lăncile pînă ce nu i-am îngăduit-o eu, ci le-a făcut semn să mi le înmîneze ; i-am permis totuși să le ia, căci observasem la el dovezi ale unui caracter nobil.

Ne pregăteam de drum, cînd prințul venind la mine și arătînd spre cele patru părți ale lumii făcu semne că dorește să afle încotro intenționam s-o apucăm, iar cînd i-am arătat cu degetul către vest mi-a adus pe dată la cunoștință că exista un rîu mare ceva mai departe spre nord, care ne-ar putea duce corabia cale de multe leghe în țara dinspre vest. Am înțeles fără întîrziere sugestia lui și m-am interesat cam pe unde era gura rîului, care — după cum mi-am dat seama repede de la el — se afla la depărtare de mai mult de o zi de mers, iar după socoteala noastră, am stabilit că trebuie să fie la vreo șapte leghe mai departe. Presupun că era vorba de marele fluviu menționat de cartografii noștri în partea cea mai de nord a coastei Mozambicului și numit acolo Qilloa.

Sfătuindu-ne deci așa cum ne era obișnuința, ne-am hotărît să-l luăm cu noi pe prinț și atîția prizonieri cîți puteam grămădi în fregată și să intrăm în rîu prin golf ; iar opt dintre noi, care aveau să care armele, urmau să meargă pe uscat, ca să ne întîlnească pe malul rîului, deoarece prințul, cățărîndu-se cu noi pe o ridicătură de pămînt, ne arătase foarte clar cursul rîului, undeva la o distanță mare înlăuntrul țării ; și exista un loc de unde n-ai fi zis că pînă la rîu e o distanță mai mare de șase mile.

Mie mi-a revenit sarcina de a merge pe uscat și de a fi căpitanul întregii caravane. Mă însoțeau opt oameni de-ai noștri și treizeci și șapte de prizonieri, fără bagaje, căci întreg bagajul ne era pe bord. Mînam cu noi și tăurași ; n-am văzut ființe mai blînde, mai cu îndemn la trudă și mai gata să care orice. Negrii călăreau pe ei cîte patru deodată, iar taurii mergeau de bună voie ; și mîncau din mîna noastră, și ne lingeau picioarele și erau la fel de supuși ca un cîine.

Mînam din urmă, de asemenea, șase-șapte vaci care aveau să ne servească drept hrană : dar negrii noștri habar n-aveau de conservatul cărnii prin sărare și uscare, pînă ce nu le-am arătat noi cum se face treaba asta, iar apoi au fost grozavi de

dispuşi să se ocupe de ea în continuare, atîta timp cît nu ne-a lipsit sarea pentru aşa ceva, ba chiar să care sare de la drum lung, după ce-am descoperit că o să ni se cam termine.

Pentru noi cei de pe uscat a fost un marş uşor pînă la malul rîului şi am ajuns acolo într-o singură etapă de o zi, avînd a străbate — cum amintisem ceva mai înainte doar şase mile englezeşti ; însă pînă să ajungă şi ceilalţi la noi, pe calea apei, a durat nu mai puţin de cinci zile, deoarece în golf nu avuseseră vînt prielnic şi, din cauza unei mari cotituri a rîului, drumul de înconjur fusese de vreo cincizeci de mile.

Ne-am petrecut vremea ocupîndu-ne de un lucru pe care i-l vîrîseră în cap prinţului cei doi străini veniţi să-i aducă cele două lănci : am făcut „sticle" din pieile de capră, ca să cărăm în ele apă proaspătă, căci băştinaşii ştiau, se pare, că vom ajunge să ducem lipsa apei, iar oamenii s-au înhămat la asta cu atîta îndemînare, după ce au uscat pieile aduse de cei doi oameni încît, înainte de a sosi nava noastră, fiecare om avea cîte o pungă în formă de băşică pentru cărat apă proaspătă, agăţată de umăr cu o curea făcută din alte piei şi lată cam de trei inci, ca o bandulieră de puşcă.

Prinţul nostru, ca să ne asigure de credincioşia oamenilor săi în timpul marşului, poruncise să fie legaţi doi cîte doi de încheietura mîinii, aşa cum încătuşăm noi, în Anglia, prizonierii, şi i-a făcut să înţeleagă atît de bine cît de rezonabil era acest lucru, încît i-a pus chiar pe ei să-l facă, numind patru dintr-înşii care să-i lege pe ceilalţi ; noi însă i-am găsit atît de cinstiţi şi mai ales atît de supuşi faţă de prinţ, încît, după ce am ajuns ceva mai departe de ţara lor, i-am lăsat slobozi, deşi cînd ne-a ajuns el din urmă, a ţinut să-i lege din nou şi au continuat a merge aşa încă o bucată de drum.

Tot ţinutul de pe malul rîului era un teren înalt, fără bălţi şi mlaştini ; era verdeaţă din plin şi belşug de vite care păşteau în toate părţile pe unde umblam şi încotro ne uitam ; ce-i drept, pădure nu prea era, sau cel puţin nu prin apropierea noastră ; dar mai departe am văzut stejari, cedri şi pini, dintre care unii foarte voinici.

Rîul semăna cu un canal frumos şi deschis, lat cam cît Tamisa mai jos de Gravesend, iar o umflare puternică a apei, din pricina fluxului al cărui soroc era chiar atunci, a ţinut de-a lungul a vreo şaizeci de mile, canalul fiind adînc ; pe o mare distanţă nu am dus lipsă de apă. Ca s-o scurtăm, e de spus că

mergeam voioși în susul rîului, duși de curent și de vîntul care încă mai sufla puternic dinspre est și est-nord-est ; am înaintat de asemenea ușor și împotriva refluxului, mai ales atît timp cît rîul a continuat să fie lat și adînc ; dar cînd am trecut de umflarea mareelor și a trebuit să mergem împotriva curentului firesc al rîului, am descoperit că era prea puternic pentru noi și am început să ne gîndim la părăsirea vasului, însă prințul nu a vrut cu nici un chip să se învoiască la una ca asta, deoarece aflînd că aveam pe bord o provizie bună de frînghii făcute din rogojini și cîrpe, așa cum v-am descris mai înainte, le-a poruncit prizonierilor noștri de pe mal să vie să apuce de acele frînghii și să ne tragă la edec de-a lungul malului ; iar cum înălțasem și pînza, ca să le venim în ajutor, oamenii alergau pe lîngă noi cu o viteză destul de mare.

În acest fel fluviul ne-a dus către miază-noapte, după socoteala noastră aproape două sute de mile, iar apoi a început să se îngusteze rapid și acum nu era mai lat decît Tamisa la Windsor, sau cam atîta ; și după încă o zi, am ajuns în dreptul unei mari căderi de apă sau cataracte, destul de vijelioase ca să ne înspăimînte, căci cantitatea de apă cădea dintr-o dată perpendicular în jos, într-o prăpastie mai adîncă de șaizeci de picioare, huind cu destulă sălbăticie ca să asurzească oamenii ; la urechile noastre huietul cascadei ajunsese încă de pe cînd eram la vreo zece mile depărtare de ea.

Iată că ne aflam la un punct limită, iar ostatecii noștri au fost primii care s-au dus la mal ; ei munciseră din răsputeri și cu destul de multă voioșie, schimbîndu-se unii pe alții, cei obosiți fiind luați, rînd pe rînd, în corabie. Dacă am fi avut niște canoe sau orice altfel de bărci care să poată fi trase de oameni, am mai fi putut merge încă două sute de mile în sus pe rîul acela, însă nava noastră, mare cum era, nu putea să înainteze mai departe.

În tot lungul acelui drum, ținutul fusese verde și plăcut și priveliștea era plină de vite (am văzut și cîțiva oameni, deși nu mulți), dar observasem acum un lucru nou, că oamenii acelor meleaguri nu se puteau înțelege cu prizonierii noștri mai mult decît ne înțelegeam noi, fiind — se pare — de neamuri diferite și vorbind o altă limbă. Încă nu văzusem fiare sălbatice sau cel puțin nici unele care să se apropie de noi, decît cu două zile înainte de a ajunge la cascadă, cînd ni s-au arătat ochilor trei dintre cei mai frumoși leoparzi ce s-au văzut

vreodată, stînd pe malul rîului în partea dinspre nord, pe cînd prizonierii noştri erau toţi pe malul celălalt. Cel dintîi care i-a zărit a fost canonierul şi a alergat să-şi aducă puşca, vîrînd un glonte extraordinar în ea : apoi, îndreptîndu-se către mine, îmi spuse :

— Ei, Căpitane Bob, unde ţi-e prinţul ?

L-am chemat pe prinţ.

— Acum, continuă el, spune-le oamenilor tăi să nu le fie frică ; spune-le că vor vedea cum lucrul ăsta din mîna mea va vorbi cu foc către una din acele dihănii şi o va face să se omoare...

Bieţii negri arătau ca şi cînd ar fi urmat să fie ei cu toţii ucişi, în ciuda celor ce le spunea prinţul lor, şi stăteau cu ochii holbaţi, aşteptînd rezultatul, cînd, dintr-o dată, canonierul trase şi, cum era un ţintaş bun, nimeri animalul cu două gloanţe drept în cap. De îndată ce leopardul se simţi lovit, se cabră pe cele două picioare din spate, sări drept în sus şi, aruncîndu-şi labele dinainte în aer, se prăbuşi pe spate, horcăind şi zbătîndu-se, pentru a muri după scurt timp, ceilalţi doi, înspăimîntaţi de foc şi de zgomot, o luară la fugă şi se făcură nevăzuţi într-o clipită.

Dar cei doi leoparzi speriaţi nu erau nici pe jumătate atît de năuciţi pe cît se dovediră prizonierii noştri : patru sau cinci dintre ei căzură din picioare de parcă ar fi fost ei cei împuşcaţi, iar mulţi, mulţi alţii se lăsară în genunchi, ridicînd mîinile spre noi, fie ca să ni se închine, fie să ne roage să nu le luăm viaţa, nici noi nu ştiam prea bine de ce anume ; i-am făcut semne prinţului să-i încurajeze, ceea ce el a şi încercat, şi totuşi abia cu mare greutate a reuşit să-i facă să-şi vină în fire. Ba mai mult, prinţul însuşi, cu toate cele ce i se spuseseră pentru a-l pregăti, cînd s-a tras cu puşca a tresărit de parcă ar fi fost cît pe-aci să sară în rîu.

După ce-am văzut că dihania a fost ucisă, mare poftă mi-a venit să am pielea ei şi i-am făcut semne prinţului să trimită cîţiva din oamenii săi să jupoaie leopardul de piele. De cum le-a spus doar un cuvînt, patru dintre ei, care se oferiseră, au şi fost dezlegaţi şi au sărit imediat în rîu, înotînd pînă la malul celălalt şi apucîndu-se de lucru, împreună cu el. Prinţul, avînd un cuţit pe care i-l dădusem noi, a meşterit la iuţeală patru cuţite de lemn cu atîta dibăcie, că niciodată în viaţa mea n-am mai văzut ceva asemănător ; şi-n mai puţin

de o oră mi-au adus pielea leopardului care era înfiorător de mare, căci de la urechi la coadă măsura vreo şapte picioare, iar lăţimea spatelui era aproape de cinci picioare şi avea pe tot întinsul nişte pete minunate. Pielea acelui leopard, am dus-o cu mine la Londra, mulţi ani mai tîrziu.

Acum, coborîţi pe uscat, ne găseam toţi la acelaşi nivel în privinţa modului de a călători, căci barca nu putea să plutească mai departe şi de cărat în spate era prea grea ; însă constatînd că rîul mergea cale lungă mai departe, ne-am sfătuit cu dulgherii noştri dacă n-am putea să desfacem vasul în bucăţi şi să ne construim trei-patru bărci mai mici, cu care să continuăm călătoria. Ei ne-au spus că am putea încerca aşa ceva, dar că ar dura foarte mult şi, după ce vom fi izbutit, n-o să avem nici smoală, nici gudron, ca să le facem etanşe, spre a nu pătrunde în ele apa, şi nici cuie ca să ţintuim scîndurile ; unul dintre dulgheri ne-a spus totuşi că, de îndată ce-om ajunge la vreun copac mare, undeva prin apropierea rîului, el avea să ne cioplească un canoe sau două, în a patra parte din timpul ce l-am fi irosit altfel, canoele acelea putîndu-ne servi la fel de bine în toate ocaziile în care am fi avut nevoie de o barcă şi că ele vor fi astfel făcute, că dacă ajungem la vreo cascadă, să le putem totuşi ridica şi căra în spate, cale de o milă sau două, pe uscat.

Prin urmare, am renunţat la gîndurile de a ne salva fregata şi, trăgînd-o într-un mic golf sau mai curînd de-a lungul unui braţ de apă, unde un pîrîiaş se vărsa în rîul cel mare, am pus-o la păstrare pentru cine avea să vină în urma noastră şi noi am pornit-o mai departe. De fapt, ne-am petrecut două zile împărţindu-ne bagajul şi încărcîndu-l pe spatele bivolilor noştri domestici şi-n spatele negrilor : pulberea şi cartuşele, lucrul de care aveam cea mai mare grijă, le-am aranjat astfel : în primul rînd am împărţit pulberea în săculeţe mici de piele, adică în pungi de piei uscate, cu părul înăuntru, ca praful de puşcă să nu prindă umezeală, apoi, am vîrît acele săculeţe în alte pungi din piele de bou, foarte groase şi durabile, cu părul în afară, ca să nu le pişte umezeala ; şi treaba asta ne-a reuşit atît de bine, că în ciuda celor mai crîncene ploi, dintre care unele straşnic de mînioase şi care parcă nu se mai sfîrşeau, ne-am păstrat întotdeauna pulberea uscată. Pe lîngă pungile amintite, care conţineau principalul nostru depozit de muniţii, am împărţit pe cap de om cîte

un sfert de pfund de pulbere şi cîte o jumătate de pfund de cartuşe pe care să le purtăm fiecare, tot timpul, la noi ; şi pentru că atît ne era deajuns pentru urgenţele noastre, — din pricina căldurii — nu doream să avem de cărat o mai mare greutate decît cea absolut trebuitoare.

Am mers mai departe pe malurile rîului şi de aceea comunicam foarte puţin cu seminţia ţării ; avînd şi barca încărcată vîrf cu provizii, nu ne osteneam să mai alergăm după una-alta încoace şi încolo, dar mai apoi, cînd a fost a merge pe jos, eram adesea obligaţi să ne căutăm cele de hrană. Cea dintîi aşezare la care am ajuns în lungul rîului şi unde am poposit, a fost un cătun de negri, cu vreo cincizeci de colibe şi, după judecata noastră, cu vreo patru sute de oameni, căci au ieşit toţi să ne vadă şi să se mire de noi. Cînd s-au ivit şi negrii noştri, localnicii au început să alerge la arme, crezînd că eram niscai duşmani care veneau să-i atace ; însă negrii noştri, deşi nu le puteau vorbi limba, le-au făcut semne că nu aveau la ei arme şi că erau legaţi doi cîte doi, ca nişte prizonieri ce se aflau, iar în urma lor veneau oameni coborîţi din soare şi care puteau să-i omoare pe toţi şi să-i învie din nou, dacă aveau plăcere, dar că nu aveau să le facă nici un rău şi că soseau acolo cu gînd de pace. De îndată ce au înţeles asta, ei au lăsat jos lăncile şi arcurile cu săgeţi şi au venit de-au înfipt doisprezece ţăruşi mari în pămînt, în semn de pace, înclinîndu-se către noi în semn de supunere. Însă de îndată ce i-au văzut pe oamenii albi cu bărbi, adică vreau să spun cu mustăţi, au luat-o la fugă ţipînd cu înspăimîntare.

Ne-am ţinut la oarecare distanţă de dînşii, ca să nu devenim prea familiari ; iar cînd apăream în văzul lor, atunci ne iveam doar cîte doi-trei odată. Iar prizonierii noştri i-au făcut să priceapă că tot ceea ce vrem de la ei sînt niscai provizii ; aşa că ei ne-au adus nişte vite negre, căci era belşug de vaci şi de bivoli în toată latura aceea de ţară şi ne-au adus de asemenea un mare număr de cerbi şi de căprioare. Meşterfăurarul nostru, care făcuse şi avea acum o sumedenie de nimicuri lucitoare, mitocosite de el, le-a înmînat cîteva fleacuri de acelea, bunăoară nişte plăcuţe de argint şi de fier în formă de romb sau de inimioară şi nişte inele, iar ei au fost foarte mulţumiţi. Ne-au adus şi felurime de fructe şi de rădăcini, la care noi nu ne pricepeam, dar pe care negrii noştri

le-au înfulecat cu plăcere şi, după ce i-am văzut că mănîncă, le-am urmat şi noi pilda.

După ce ne-am aprovizionat acolo cu atîta carne şi atîtea rădăcini cît puteam noi căra, am împărţit poverile între negrii noştri, dînd fiecăruia să care cam treizeci pînă la patruzeci de pfunzi, ceea ce socoteam că e o greutate destul de mare pentru o ţară caldă, dar negrii nu s-au plîns de loc ; uneori cînd începeau să obosească — se ajutau unul pe altul, ceea ce totuşi se întîmpla din cînd în cînd, dar nu prea des ; pe lîngă asta, cum cea mai mare parte din bagajul cărat de ei îl alcătuiau proviziile noastre, greutatea se uşura pe zi ce trecea, ca şi coşul de pîine al lui Esop, pînă ce a fost necesar să ne aprovizionăm din nou. De altfel, cînd i-am încărcat, le-am dezlegat mîinile şi i-am legat doi cîte doi de picior. În a treia zi de mers, după plecarea de acolo, voia şefului dulgherilor noştri fu să poposim în locul unde ajunsesem şi să ridicăm cîteva colibe, căci descoperise nişte copaci care-i erau pe plac şi hotărîse să cioplească nişte canoe : căci, după cum mi-a spus, ştia că o să avem de mers pe jos berechet, după ce o să părăsim rîul, iar el socotea că nu trebuie să mergem pe uscat mai mult decît era strict necesar.

Nici nu dădusem bine ordinele pentru mica noastră tabără şi nici nu le îngăduisem negrilor să-şi lase poverile, cînd s-au apucat de treabă, să ne înfiripe nişte colibe ; şi cu toate că erau încă legaţi, aşa cum v-am spus mai sus, totuşi au făcut-o cu atîta sprinteneală, că ne-au uimit. Acolo i-am şi descătuşat cu totul pe unii dintre ei, adică am renunţat să-i mai ţinem legaţi avînd cuvîntul prinţului cu privire la lealitatea lor ; iar o parte din aceşti negri au primit poruncă să ajute dulgherilor, ceea ce au făcut cu destulă îndemînare, arătîndu-li-se doar ici-colo cîte ceva, iar pe alţii i-am trimis să vadă dacă nu puteau face rost de ceva provizii prin jur ; în loc de provizii, trei dintre ei s-au întors cu două arcuri cu săgeţi şi cu cinci lănci. Nu au putut prea uşor să ne facă să înţelegem cum de ajunseseră în stăpînirea armelor, tot ce am priceput a fost că pînă la urmă luaseră prin surprindere nişte femei băştinaşe găsite în colibele lor, în timp ce bărbaţii le erau plecaţi de acasă, şi găsiseră arcurile şi lăncile în colibele de unde femeile şi copiii, văzîndu-i, fugiseră speriaţi ca din faţa unor hoţi. Ne-am prefăcut supăraţi şi l-am pus pe prinţ să-i întrebe dacă nu omorîseră vreo femeie, lăsîndu-i să creadă că, dacă au omo-

rît pe cineva, noi îi vom face să moară şi ei, dar negrii noştri s-au apărat, spunînd că-s nevinovaţi, aşa încît i-am iertat. Atunci ne-au înmînat arcurile şi lăncile, însă la un semn al prinţului le-am dat înapoi şi le-am dat voie să se ducă să vadă cam ce puteau vîna pentru mîncare. Tot cu acel prilej i-am învăţat şi legea armelor, adică numai de vine careva să-i atace, ori îşi vădeşte gîndul de a trage într-înşii, ori de a încerca indiferent ce violenţă asupră-le, atunci au dreptul să-l ucidă pe atacant, dar că nu trebuie să caute vreodată să ucidă ori să facă vreun rău cuiva care le oferea pacea ori îşi lăsa jos armele, şi nicidecum vreun copil sau vreo femeie şi asta oricît de grea ar fi fost situaţia în care se găseau. Acestea erau legile noastre de război.

Cei doi negri plecaţi să vîneze nu lipsiseră mai mult de trei-patru ore, cînd unul din ei apăru în goana mare, venind spre noi, fără arc şi săgeţi, strigînd şi chiuind ca un apucat, înainte de a ajunge aproape : „Okoamo ! Okoamo !" ceea ce părea să însemne „Ajutor, ajutor !" Ceilalţi negri s-au ridicat în grabă şi, doi cîte doi, aşa cum puteau, au luat-o la goană după tovarăşii lor, să afle ce se întîmplase. Cît despre mine, nu mai înţelegeam nimic şi nici vreun altul dintre ai noştri : prinţul arăta ca şi cînd s-ar fi petrecut o adevărată nenorocire, iar unii dintre noi am pus mîna pe arme ca să fim gata la nevoie. Negrii au descoperit însă în curînd ce era ; şi am văzut că patru dintre ei s-au întors repede, cărînd în spinare o mare greutate. Nu se întîmplase altceva decît că primii doi, cei plecaţi cu arcuri şi săgeţi la vînat, întîlnind în cîmpie o mare turmă de căprioare, fuseseră destul de ageri să tragă în trei dintre ele ; şi unul dintr-înşii venise atunci în fugă să ceară ajutor ca să le care. Era primul vînat bun de mîncat cu care ne întîlneam în tot marşul nostru, aşa că ne-am ospătat din plin ; şi a fost şi prima oară cînd am început a-l convinge pe prinţul nostru să mănînce carne gătită în felul în care o găteam noi, pentru ca după aceea oamenii lui să se lase convinşi de pilda sa, deşi mai înainte nu mîncau carnea altfel decît crudă de tot.

Ce doream acum era să luăm cu noi nişte arcuri şi săgeţi, ceea ce am şi făcut ; începusem să avem atîta încredere în negrii noştri şi să fim atît de familiari cu ei, încît adesea îi lăsam să meargă toţi sau cei mai mulţi dintre ei dezlegaţi, avînd siguranţa că n-au să ne părăsească şi că n-or să ştie încotro s-o ia fără noi ; un singur lucru totuşi am hotărît să

rea le încredințăm, și anume încărcarea puștilor ; ei au crezut întotdeauna că puștile noastre aveau într-însele o putere cerească, în măsură să trimită oricînd foc și fum, să vorbească printr-un îngrozitor zgomot și să ucidă la distanță, de cîte ori am fi poruncit.

În vreo opt zile am terminat trei canoe și i-am îmbarcat pe albi și bagajul, împreună cu prințul nostru și cu cîțiva dintre prizonieri. De asemenea am găsit că era nevoie să ținem întotdeauna alți cîțiva dintre noi pe mal, nu numai ca să-i conducă pe negri, ci și ca să-i apere de dușmani și de fiarele sălbatice. În cursul acelui marș s-au petrecut o mulțime de mici incidente, pe care ar fi cu neputință să le însăilăm în această povestire ; îndeosebi am văzut mai multe fiare sălbatice acum decît văzusem înainte, ne-am întîlnit cu cîțiva elefanți și cu doi sau trei lei ; așa ceva nu zăriseră ochii niciunuia dintre noi mai înainte, și am observat că negrilor noștri le era și mai frică decît nouă, mai ales fiindcă nu aveau arcuri și săgeți sau lănci, arme familiare lor, pe care învățaseră a le folosi încă de copii.

Dar i-am vindecat de spaimă fiind întotdeauna gata să intervenim cu armele noastre de foc. Totuși, cum eram dornici a ne economisi pulberea, iar uciderea oricăreia din acele dihănii întîlnite nu ne-ar fi fost de nici un folos acum, avînd în vedere că înseși pieile lor erau prea grele ca să le putem căra, iar carnea nu le era bună de mîncat, am hotărît să ținem cîteva din puștile noastre încărcate doar cu capse, iar fiarele, pînă și leii, tresăreau totdeauna cînd auzeau pocnetul capselor și o luau la fugă, ștergîndu-se la repezeală din fața privirilor noastre.

Am trecut pe lîngă o mulțime de băștinași în părțile acelea superioare ale rîului și am luat aminte că aproape la fiecare zece mile ajungeam la oameni de o altă seminție, și fiecare norod avea o altă limbă, sau poate că limba lor avea dialecte diverse așa că nu se înțelegeau unii cu alții. Peste tot întîlneam vite din belșug, mai cu seamă în apropierea rîului ; iar în cea de-a opta zi a celei de a doua călătorii pe apă am dat de o mică așezare de negri care cultivau un fel de cereale asemănătoare orezului, foarte dulci la gust ; și de cum am căpătat și noi niscai cereale cît am putut căpăta de la oame-

nii locului, ne-am preparat din ele turte foarte bune şi, aţîţînd un foc, le-am copt de minune pe pămîntul gol, în spuza, rămasă după ce trecuse focul; astfel, pînă una-alta, nu duceam lipsă de nici un fel de provizii din cîte ne-am fi putut dori.

Ajutaţi de negri care ne remorcau, călătoream cu o iuţeală considerabilă şi, după socoteala noastră, nu se putea să fi parcurs mai puţin de douăzeci sau douăzeci şi cinci mile englezeşti pe zi, rîul continuînd să fie cam de aceeaşi lăţime şi foarte adînc pe tot drumul, pînă ce, în ziua a zecea, am ajuns la o nouă cataractă, o creastă de stînci înalte tîrîndu-se în lungul întregii albii a rîului; apa se rostogolea în jos pe stînci de pe o treaptă pe alta, într-un chip ciudat, aşa că exista un lanţ continuu de cataracte de la o treaptă la alta, în felul unei cascade; şi aceste cascade erau uneori la un sfert de milă una de alta, iar zgomotul lor era înfricoşător şi învălmăşit.

Am socotit deci că drumul nostru pe apă ajunsese la un punct mort, însă trei dintre noi, cu ajutorul unei perechi de negri, luînd altă cale şi căţărîndu-se pe dealuri ca să examineze cursul rîului, au descoperit un alt curs favorabil, la vreo jumătate de milă de mers, şi care părea să ne mai poată duce o bună bucată de drum înainte. Încît ne-am pus cu toţii la lucru, am descărcat încărcătura şi ne-am tras canoele la ţărm, ca să vedem dacă le puteam căra în spate.

Dar încercînd, am văzut că erau foarte grele; totuşi dulgherii noştri, cheltuind o singură zi de muncă, le-au cioplit pînă-ntr-atîta lemnăria părţilor exterioare, încît greutatea li s-a micşorat simţitor, fără a ştirbi cu nimic însuşirile lor de bune plute. Treabă în urma căreia zece oameni au ridicat în pari un canoe şi greutatea lui, pe umeri, li s-a părut acum o nimica toată, fiind uşor la cărat. Aşa că am pus cîte douăzeci de oameni la fiecare canoe, ca să se poată schimba între ei zece cu zece; în felul ăsta ne-am cărat toate canoele şi le-am dat iarăşi drumul pe apă, apoi ne-am adus bagajul şi l-am încărcat din nou în micile noastre vase şi toate acestea într-o singură după-amiază; iar a doua zi dimineaţă, devreme, am pornit-o din nou înainte. După ce am mai tras la edec încă vreo patru zile, canonierul nostru, care ne era cîrmaci, păru să bage de seamă că parcă nu ne ţineam chiar de direcţia noastră, aşa

cum ar fi trebuit, deoarece rîul pe care mergeam cotea puţin către nord ; şi omul ne-a atras atenţia, după cum se cuvenea. Totuşi nu eram dispuşi să pierdem de bunăvoie avantajul transportului pe apă, cel puţin atîta timp cît nu eram forţaţi la una ca asta ; aşa că am tot împins din greu înainte, iar rîul ne-a mai slujit încă vreo şaizeci de mile în continuare ; dar după aceea am găsit şi noi că apa devenea foarte mică şi puţin adîncă, după ce trecusem de gurile mai multor pîrîiaşe sau rîuleţe ce se vărsau în rîul — mamă, care — în cele din urmă — începu el însuşi să nu mai fie decît un pîrîu.

Am tras la edec atunci cînd bărcile noastre n-au mai putut pluti şi am mers două zile, făcînd la un loc vreo douăsprezece zile, în lungul ultimei părţi a rîului, dat fiind că am uşurat bărcile scoţînd din ele bagajul pe care l-am dat negrilor să-l care, dornici să ne fie nouă mai uşor, cîtă vreme încă se mai putea ; dar — ca s-o scurtez — la sfîrşitul ultimelor două zile pe rîu nu mai era apă nici cît să poată pluti o bărcuţă londoneză.

Ei, şi am pornit-o mai departe doar pe uscat, fără nici o nădejde că o să mai avem şansa vreunui transport pe apă. Întreaga noastră preocupare cu privire la apă era doar să ne asigurăm că vom avea o sursă de aprovizionare pentru băut şi de aceea, ori de cîte ori ne apropiam de o colină, ne urcam în vîrf ca să scrutăm ţinutul din faţa noastră şi să judecăm cît mai bine pe ce drum e mai bine să mergem, ca să ne menţinem în cuprinsul terenurilor celor mai joase şi cît mai aproape de vreun curs de apă.

Ţinutul a continuat să fie stăpînit de verdeaţă, bine acoperit de copaci şi împînzit cu rîuri şi pîrîiaşe şi cu destul de mulţi locuitori, încă vreo treizeci de zile de la părăsirea bărcilor, în care timp ne-a mers destul de binişor : nu căutam anume cînd să mergem şi cînd să odihnim, dar o făceam după cum ne convenea şi după cum o cereau sănătatea şi înlesnirea oamenilor, şi a noastră şi a servitorilor.

Pe la mijlocul acestui drum, ne-am pomenit într-un ţinut jos şi plat, în care am dat de un mai mare număr de locuitori decît în orice altă parte de pînă atunci ; însă ceea ce era mai rău pentru noi, am descoperit că aveam de-a face cu o populaţie fioroasă, barbară, perfidă şi care la început ne-a privit ca pe nişte tîlhari şi s-au adunat în mare număr să ne atace.

Oamenii noştri au părut dintîi cuprinşi de o frică neobişnuită ; şi însuşi prinţul nostru negru părea în încurcătură ; eu însă i-am zîmbit şi, arătîndu-i puştile, l-am întrebat dacă socotea că puterea ce omorîse pisica pătată, (fiindcă aşa spuneau ei, în limba lor, leopardului), n-ar putea face să moară, dintr-o singură lovitură, o mie din aceste făpturi despuiate ; atunci prinţul a rîs şi a spus că da, el crede că ar putea. Ei bine, atunci, i-am adăugat eu, spune-le alor tăi să nu le fie frică de aceşti oameni, căci în curînd le vom da să guste din ceea ce ştim noi, dacă încearcă să ne supere. Totuşi, am ţinut seama de faptul că ne aflam în inima unui ţinut vast şi că habar n-aveam de cîţi oameni şi de cîte noroade am putea fi înconjuraţi ; iar mai presus de orice, nu ştiam cît de mult am putea avea nevoie de prietenia celor printre care ne găseam acum ; aşa că, le-am poruncit negrilor să încerce toate metodele pe care le puteau ei încerca, spre a se împrieteni cu cei între care nimeriserăm.

Prin urmare, cei doi negri ai noştri care căpătaseră de la noi dreptul de a purta arcuri şi săgeţi, şi încă doi prizonieri cărora le-am dăruit cele două frumoase lănci ale prinţului, au pornit-o în frunte, împreună cu alţi cinci, ducînd în mîini prăjini lungi, iar în urma lor, înaintau zece dintre oamenii noştri ; au pornit-o către cea mai din apropiere aşezare de negri, iar noi stăteam cu toţii gata să le venim în ajutor, dacă ar fi fost vorba de aşa ceva.

Cînd au ajuns destul de aproape de colibele lor, trimişii noştri au înălţat glas şi au strigat către dînşii cît au putut de tare. La chemarea aceea, cîţiva bărbaţi au ieşit afară şi au răspuns, iar apoi, imediat, a apărut întreaga aşezare — bărbaţi, femei şi copii au răsărit de pretutindeni ; cu prăjinile lor lungi în mîini, negrii noştri au înaintat puţin şi le-au înfipt pe toate în pămînt, lăsîndu-le înfipte acolo, ceea ce în ţara lor era semnal de pace ; dar ceilalţi n-au înţeles ce înseamnă asta. Cei doi arcaşi şi-au aşezat atunci arcurile şi săgeţile jos şi au păşit neînarmaţi şi le-au făcut semne de pace, pe care în cele din urmă ceilalţi au început să le înţeleagă şi, astfel, doi din oamenii lor şi-au pus şi ei jos arcurile şi săgeţile, înaintînd spre noi. Ai noştri le-au făcut fel de fel de semne de prietenie ce le-au putut trece prin minte, ducîndu-şi totodată mîinile la gură, spre a le arăta că doreau de mîncare,

iar solii băştinaşilor s-au prefăcut că-s mulţumiţi şi prietenoşi şi s-au întors la tovarăşii lor, cu care au stat de vorbă un timp ; apoi iar s-au apropiat şi au făcut semne că vor aduce, înainte de scăpătat, ceva provizii ; şi astfel, oamenii noştri s-au întors foarte mulţumiţi de data aceea.

Cu o oră înainte de scăpătat, s-au dus din nou la dînşii, la fel ca şi mai înainte, şi băştinaşii au venit, aşa cum îşi dăduseră întîlnire, şi au adus carne de căprioară, rădăcini şi cerealele acelea care se asemănau cu orezul (şi de care v-am pomenit eu înainte), iar negrii noştrii aprovizionaţi cu jucării meşterite de cuţitarul nostru, le-au dat cîteva dintre ele, de care au părut nesfîrşit de mulţumiţi, iar băştinaşii au făgăduit ca a doua zi să ne aducă şi mai multe provizii.

Prin urmare, s-au dus din nou în ziua următoare, însă oamenii noştri au băgat de seamă că erau în mult mai mare număr decît înainte : totuşi, deoarece trimisesem în avangardă zece oameni cu puşti, gata pregătiţi, iar întreaga noastră oaste era şi ea pe picior de luptă, nu ne-au prea luat prin surprindere ; e adevărat că nici trădarea inamicului nu a fost organizată cu atîta şiretenie ca în alte cazuri, fiindcă ei ar fi putut să-i înconjoare pe solii noştri, care nu erau decît nouă, cu aparente gesturi paşnice ; dar cînd i-au văzut înaintînd pînă aproape de locul unde fuseseră şi cu o zi înainte, tîlharii şi-au pregătit arcurile şi săgeţile şi s-au repezit asupra lor ca nişte furii, la care cei zece oameni ai noştri au strigat solilor să se întoarcă, ceea ce s-au şi grăbit să facă, rămînînd apoi cu toţii strînşi în spatele alor noştri. Dar în timp ce solii pe care-i trimisesem să trateze se retrăgeau, urmăritorii lor au înaintat slobozind asupră-le aproape o sută de săgeţi, cu care au rănit zece dintre negrii noştri, iar pe unul am crezut că-l uciseseră. Şi ajunşi în dreptul celor cinci prăjini înfipte în pămînt, s-au oprit un timp şi s-au adunat jur-împrejurul lor, zgîindu-se şi atingîndu-le cu mîna, de parcă s-ar fi întrebat ce însemnau. Atunci noi, cei rămaşi mai în urmă am trimis pe unul să le spună celor zece oameni ai noştri să şi poftească să tragă în ei, cîtă vreme stăteau acolo înghesuiţi buluc şi să-şi încarce puştile şi cu ceva alice mici, pe lîngă încărcătura obişnuită, asigurîndu-i că şi noi vom ajunge imediat la dînşii.

Prin urmare s-au pregătit, dar pînă să fie gata să tragă, gloata de negri se lăsase de nedumerirea iscată de prăjini

şi începuse să se agite, ca şi cînd ar fi vrut să se apropie, deşi văzînd mulţimea de oameni care stăteau la o oarecare distanţă în spatele negrilor noştri, sălbaticii nu prea ştiau ce să creadă ; însă dacă nu ne înţeleseserăm înainte, ne-am înţeles şi mai puţin după aceea ; căci de îndată ce oamenii noştri i-au văzut că încep să înainteze, au şi tras în plin, unde era grămada mai deasă, aflîndu-se la o distanţă cam de o sută douăzeci de yarzi, pe cît am putut noi aprecia.

Ar fi cu neputinţă de exprimat spaima, ţipetele şi urletele acelor nenorociţi la pocnetul primei salve ; am omorît şase din ei şi am rănit unsprezece sau doisprezece, pe cît mi-am putut da eu seama ; căci, cum erau foarte înghesuiţi, iar alicele mici, aşa le spuneam noi, adică plumbii s-or mai fi risipit printre ei, aveam motive să credem că am rănit mai mulţi, socotindu-i şi pe cei aflaţi la mai mare distanţă ; micile noastre alice erau turnate din plumb şi bucăţele de fier, din capete de cuie şi resturi de tot felul, făurite de vrednicia dibaciului nostru meşter.

La vederea celor ucişi şi răniţi, năuceala şi înfricoşarea fără de margini a celorlalţi era stîrnită de gîndul că nu ştiau ce anume îi putuse răni, căci de văzut nu vedeau nimic altceva decît găuri, găurile din trupurile lor, cu care se aleseseră fără să ştie cum. În afară de asta, focul şi zgomotul uluiseră femeile şi copiii, scoţîndu-i din minţi de spaimă, aşa încît toţi alergau în toate părţile, holbîndu-se şi urlînd ca nebunii.

Ceea ce însă nu i-a făcut s-o ia la fugă, aşa cum doream noi ; şi nici n-am văzut pe vreunul din ei să moară de frică, lucru întîmplat la începuturile aventurii noastre ; ne-am hotărît, aşadar, să tragem o a doua salvă şi apoi să înaintăm, cum făcusem şi în altă împrejurare. Dispunînd ca să înainteze şi oamenii noştri de rezervă, ne-am înţeles să tragem doar cîte trei deodată, dar să înaintăm asemenea unei unităţi care trage în pluton. Astfel, cu toţii în linie, am tras întîi trei din dreapta, apoi trei din stînga şi aşa mai departe ; şi, de fiecare dată, omoram sau răneam cîţiva dintre ei, însă tot n-o luau la fugă, deşi erau atît de înspăimîntaţi că nu-şi mai foloseau nici arcurile şi săgeţile, nici lăncile ; nouă ni se părea însă că numărul lor creşte văzînd cu ochii ; aşa ni se părea, judecînd mai cu seamă după larma stîrnită ; încît am poruncit oamenilor noştri să oprească pentru o clipă, să tragă o salvă întreagă şi

apoi să izbucnească în urlete şi chiote, aşa cum procedaserăm în prima încăierare ; după care să înaintăm asupra lor, doborîndu-i cu muschetele.

Dar s-au dovedit mai iscusiţi decît manevra noastră, căci de îndată ce am tras o salvă întreagă şi am izbucnit în strigăte, au şi luat-o cu toţii la fugă — bărbaţi, femei şi copii — aşa de repede, că în cîteva clipe nu se mai vedea nici ţipenie de sălbatic, în afara celor cîţiva răniţi şi schilodiţi, care zăceau gemînd şi ţipînd, ici-colo, pe jos, cum le fusese dat să cadă.

CAPITOLUL VI

Călătoria continuă — Ajungem într-un întins pustiu de nisip — Aventuri în timpul străbaterii deșertului — Poposim pe malurile unui uriaș lac — Descrierea fiarelor de pradă —

După aceasta ne-am dus pe cîmpul de luptă, unde am văzut că omorîsem treizeci și șapte dintre ei, printre care și trei femei, și că rănisem șaizeci și patru, dintre care și două femei. Prin răniți îi înțeleg pe cei care nu se mai puteau ridica și pe care, cu sînge rece, după aceea, negrii noștri i-au ucis în mod laș, lucru pentru care ne-am supărat rău de tot și i-am amenințat că o să-i facem să meargă după ei dacă mai săvîrșesc vreodată asemenea faptă.

Nu aveam ce jefui de la dînșii, căci toți erau despuiați de-a binelea, așa cum veniseră pe lume, bărbați și femei laolaltă, unii dintre ei purtînd pene înfipte în păr, iar alții niște brățări în jurul gîtului, nimic însă altceva ; negrii noștri au făcut totuși rost de pradă și de acolo și au fost foarte mulțumiți de ea, căci era vorba de arcurile și săgețile celor învinși, și au găsit mai multe asemenea arme decît ar fi avut ce face cu ele, toate aparținînd celor uciși sau răniți. Am ordonat să le culeagă și ne-au fost foarte de folos mai apoi. În urma bătăliei, după ce dădusem negrilor noștri arcuri și săgeți, i-am trimis în pîlcuri să vadă pe ce mai pot pune mîna și într-adevăr au găsit niscaiva provizii ; dar ceea ce ne-a încîntat mai mult decît toate e că au venit cu încă patru bivoli ori tăurași, deprinși la muncă, pentru ca să ne care poveri. Se pare că negrii îi recunoscuseră ca vite de povară după faptul că aveau spi-

narea roasă de greutățile cărate pînă atunci ; în acele ținuturi păștinașii necunoscînd și neavînd șei să-i acopere.

Bietele animale nu numai că au înlesnit munca negrilor noștri, dar ne-au dat posibilitatea să cărăm și mai multe provizii, oamenii noștri încărcîndu-se acolo cu mari cantități de carne și rădăcini, care ne-au prins în curînd bine.

În cătunul acela am găsit un pui de leopard, înalt de vreo palmă-două, foarte blînd și care torcea ca o pisică, dacă-l mîngîiai ; am bănuit că fusese crescut printre negri ca un cîine domestic. Prințul nostru, pare-se, a fost acela care dînd o raită prin colibele și casele părăsite, a dat de acea mică vietate și, plăcîndu-i foarte mult, i-a zvîrlit o bucățică sau două de carne, după care jivina l-a urmat ascultătoare ca un cîine.

Printre negrii omorîți în bătălie se afla și unul cu o bucată subțire de aur plat, ca o monedă de șase pence, ce-i atîrna de frunte, legată cu o împletitură de mațe uscate, ceea ce m-a făcut să deduc că era vorba de unul mai de vază dintr-înșii ; însă atîta nu era deajuns, căci bucata aceea de aur ne-a stîrnit să căutăm cu de-amănuntul dacă nu cumva se mai găsea prin împrejurimi ceva aur ; dar nu am mai găsit nici un dram.

De acolo am mers mai departe cam cincisprezece zile, după care ne-am văzut siliți să trecem peste o culme înaltă de munte, îngrozitoare la vedere și cea dintîi de acest fel din cîte întîlnisem ; neavînd altă călăuză decît micul nostru compas de buzunar, n-aveam cum ști dacă drumul pe care apucasem era cel mai bun ori cel mai rău, așa că ne-am văzut în situația de a merge și noi cum ne tăia capul și de a trece peste acea culme de munți așa cum am putut. În largurile cîmpiei, pînă să fi ajuns la munți, am întîlnit mai multe seminții de sălbatici despuiați și am găsit că erau mult mai de înțeles și mai prietenoși decît acei diavoli cu care ne pomeniserăm siliți a ne lupta ; dar prea multe n-am putut afla de la ei, deși înțelegeam din semnele pe care și le făceau că îndărătul colinelor se află un foarte mare deșert precum și, după spusa negrilor noștri, mulți lei sau pisici sălbatice — așa le spuneau ei leoparzilor. Ne-au mai făcut semne, de asemenea, că trebuie să luăm apă cu noi. După ce i-am lăsat în urmă, ne-am aprovizionat cu cîtă apă eram în stare să ducem, neștiind cît vom avea de suferit, nici cît o să avem de mers ; și ca să nu ne rătăcim pe drum, propunerea mea a fost să facem cîțiva prizonieri dintre ultimii locuitori pe care îi vom întîlni și să-i

luăm cu noi drept călăuze de-a lungul deșertului, ca să ne ajute atît la căratul proviziilor, cît și — poate — la a mai căpăta altele. Hotărîrea trebuia adusă cu șiretenie la îndeplinire, așa încît aflînd prin semnele noastre mute, de la localnici, că de cealaltă parte a munților, la picioarele lor, trăiau alte seminții, ne-am înțeles ca prin mijloace fie cinstite fie smintite să ne asigurăm cîteva călăuze.

Socotind fără exagerare, am ajuns la concluzia că ne aflăm cam la șapte sute de mile departe de țărmul mării, de unde ne începusem călătoria.

Prințului cel negru tocmai i se eliberase brațul din eșarfa care i-l sprijinise, căci chirurgul nostru îl vindecase de-a binelea, iar prințul a arătat alor săi brațul acum sănătos, ceea ce pe ei i-a făcut să se mire foarte. De asemenea au început să se însănătoșească și ceilalți doi negri, iar rănile lor se vindecau văzînd cu ochii căci chirurgul nostru era un om foarte priceput în tratamentul cerut de rănile lor.

După ce cu nesfîrșită greutate am urcat acele culmi de munte și am ajuns să vedem ținutul de dincolo de ele, într-adevăr ne-am dat seama că priveam la un spectacol în măsură să încremenească și cea mai tare inimă din cîte vor fi fost vreodată. Înaintea noastră se întindea o vastă pustietate, ceva înfiorător, în tot cuprinsul căreia nu zăreai nici un copac, nici un rîu, nici un pic de verdeață, căci cît vedeai cu ochii pînă departe era doar un nisip arzător, care cînd sufla vîntul se ridica în nori destul de groși ca să acopere și om și vită ; nici pomeneală să cuprinzi marginile acelui deșert, ori încotro ne era calea, dacă spre dreapta sau spre stînga ; așa că ai noștri au început să fie cu adevărat descurajați și cereau să ne întoarcem înapoi. De fapt nici nu ne puteam gîndi a ne aventura peste un atît de îngrozitor pustiu cum era cel deschis în fața ochilor noștri, în largurile căruia nu vedeam nimic altceva decît spectrul morții imediate.

Eu am fost la fel de impresionat de priveliște ca oricare dintre toți ceilalți ; și totuși, mi-era de neîndurat gîndul de a ne întoarce înapoi. Le-am spus, de aceea, că străbătuserăm șapte sute de mile din drumul nostru și că ar fi ceva mai rău decît moartea să ne gîndim la întoarcere, iar dacă ei credeau că nu putem trece deșertul, eu eram de părere că am putea mai degrabă să ne schimbăm direcția apucînd-o spre sud, pînă vom ajunge la Capul Bunei Speranțe, sau spre nord, către

ţara de pe malurile Nilului, unde cine ştie dacă n-am putea găsi vreo cale către Marea de Apus, căci nu încăpea îndoială că Africa întreagă nu era numai un pustiu.

Canonierul care, după cum v-am mai spus, ne era călăuză în orientarea geografică, ne-a mărturisit că nici el singur nu ştia ce să ne sfătuiască în privinţa călătoriei spre Capul Bunei Speranţe, căci pînă acolo era o distanţă îngrozitoare, cam vreo mie cinci sute de mile de locul unde ne aflam acum ; şi, după socoteala lui, noi făcusem o treime din drumul spre coasta Angolei, unde aveam să întîlnim Oceanul de Vest şi să găsim destule căi de a ajunge acasă. Pe de altă parte, ne-a asigurat canonierul şi ne-a arătat-o şi pe hartă, dacă o luam spre nord, ţărmul de vest al Africii înainta în mare cu peste o mie de mile ; aşa că am avea cu încă pe atîta dacă nu chiar şi mai mult de mers pe uscat, după aceea, uscat ce s-ar putea, din cîte ştiam, să nu fie nici el mai puţin sălbatic, mai puţin sterp şi pustiu decît cel către care priveam. Iată pentru ce, propunea el să încercăm a străbate, la urma urmelor, deşertul de la picioarele muntelui, care poate că nu va fi chiar atît de lung cît ne temeam noi ; totuşi sugeră să vedem mai întîi cam pînă unde ne-ar ajunge proviziile şi mai ales apa ; şi să nu ne aventurăm dincolo de jumătatea distanţei pînă unde ar fi să avem apă ; iar dacă pe distanţa aceea n-aveam să dăm de sfîrşitul deşertului, apoi n-avem decît să ne întoarcem înapoi în toată siguranţa.

Sfatul era atît de binevenit, încît ne-am învoit cu toţii să facem aşa cum ne spusese el ; am calculat prin urmare că sîntem în stare să cărăm provizii de apă pentru patruzeci şi două de zile, deşi era de presupus că proviziile aveau să se împută înainte de trecerea acestei durate. Aşa că am ajuns la concluzia că, dacă nu dădeam de vreo apă în răstimp de zece zile, să ne întoarcem ; dacă însă aveam să găsim o provizie de apă, atunci puteam călători chiar douăzeci şi una de zile şi dacă nici în trei săptămîni n-avem să dăm de hotarele pustietăţii, atunci ne vom întoarce de unde am plecat.

După ce ticluisem astfel lucrurile, am coborît munţii şi au mai trecut încă două zile pînă să ajungem în cîmpie unde am avut mîngîierea de a nimeri peste un frumos pîrîiaş cu apă tare bună, peste o mulţime de cerbi şi de căprioare şi peste o vietate care seamănă cu iepurele, dar nu e atît de sprintenă şi a cărei carne ne-a plăcut grozav ; dar am fost înşelaţi oare-

cum în planul făcut, căci oameni n-am găsit de loc, aşa că, pofta-n cui de a lua de undeva prizonieri care să ne ajute la cărat bagajele.

Am descoperit că puzderia de cerbi şi de alte vietăţi întîlnite acolo se datora vecinătăţii cu deşertul, de unde se retrăgeau în căutare de hrană şi mînate de sete. Acolo ne-am aprovizionat cu carne şi rădăcini de felurite soiuri, la culesul cărora negrii noştri se pricepeau mai bine decît noi şi care ne serveau drept pîine, şi tot de acolo ne-am luat apă să avem timp de douăzeci de zile (cîte un litru şi un sfert pe zi de fiecare negru, cîte un litru şi jumătate pe zi de fiecare alb şi cîte trei litri şi jumătate pe zi de fiecare bivol) ; şi astfel încărcaţi pentru un marş lung şi nenorocit, am pornit-o mai departe, toţi sănătoşi şi plini de voioşie, dar nu şi deopotrivă de rezistenţi la o atît de mare oboseală căci — spre amărăciunea noastră — ne lipsea o călăuză.

Încă de la intrarea în deşert, am fost din cale afară de descurajaţi, căci nisipul era aşa de adînc şi ne ardea picioarele atît de tare, încît pot spune că mai degrabă am înotat decît am mers prin el vreo şapte sau opt mile, şi eram cu toţii obosiţi şi storşi ; pînă şi negrii zăceau la pămînt şi gîfîiau, ca nişte fiinţe împinse dincolo de puteri.

Şi ne-am dat seama că în privinţa posibilităţii de a ne odihni împrejurimile ni-s tare potrivnice, deoarece mai înainte reuşeam totdeauna să ne încropim nişte colibe în care să dormim, care ne apărau şi de aerul nopţii, deosebit de nesănătos în acele ţinuturi calde ; dar acum nu mai aveam nici un fel de adăpost nici un fel de locuinţă, după un atît de greu marş, căci acolo copaci nu erau, şi nici vreun tufiş în apropiere, iar ceea ce era şi mai înfricoşător, la căderea nopţii am început să auzim cum urlă lupii, cum rag leii şi cum zbiară o mulţime de măgari sălbatici şi multe alte zgomote urîte, pe care nu le cunoşteam, au năvălit spre urechile noastre.

Faţă în faţă cu toate acestea, ne-am gîndit ce neprevăzători fusesem că nu adusesem cu noi nici măcar nişte prăjini sau nişte pari cu care am fi putut înjgheba un gard peste noapte, ca măcar să putem dormi în siguranţă, orice alte neajunsuri ne-ar mai fi fost ursite. Totuşi, în cele din urmă, am găsit o cale ca să ne uşurăm cît de cît situaţia. Căci mai întîi am înălţat lăncile şi arcurile pe care le aveam şi ne-am străduit a le aşeza cu vîrfurile cît mai apropiate unul de altul, iar apoi

ne-am atîrnat hainele în ele, cîrpindu-ne astfel un fel de corturi amărîte. Pielea de leopard și alte cîteva piei puse pînă atunci laolaltă ne-au acoperit destul de bine și astfel ne-am tolănit să ne culcăm și am dormit chiar foarte bine prima noapte, grijind cu toate acestea să avem o bună pază, din doi oameni ai noștri înarmați, pe care-i schimbam la început din oră în oră, iar apoi din două în două ore ; și a fost foarte bine că am făcut așa, căci, după cîte am băgat de seamă, pustietatea roia de tot felul de jivine furioase, dintre care unele veneau de-a dreptul pînă în preajma cortului nostru. Sentinelele noastre aveau însă ordin să nu le sperie trăgînd cu arma în timpul nopții, ci numai să scapere spre a le speria, ceea ce au și făcut, constatînd că metoda își atingea scopul, deoarece vietățile fugeau de îndată la vederea focului, uneori cu ceva larmă sau urlete, și porneau în urmărirea altui vînat ce le ieșea în cale.

Dacă ne obosise cumplit călătoria din timpul zilei, la fel de obosiți am fost cu toți și de sălașul de peste noapte ; prințul însă ne-a spus dimineața că voia să ne dea un sfat și, ce-i drept, a fost un foarte bun sfat. Ne-a spus că ne vom prăpădi cu toții dacă o să continuăm această călătorie străbătînd deșertul fără nici un adăpost pentru noapte, așa că ne povățuia să mergem înapoi pînă la malul pîrîului unde dormisem cu o noapte mai înainte și să rămînem acolo pînă ce ne vom face — cum le spunea el — case, pe care să le purtăm cu noi și să locuim în ele noaptea. Și cum începuse a ne înțelege puțin limba, iar noi să-i înțelegem foarte bine semnele, am știut ușor ce voia să spună, adică să ne împletim acolo rogojini (într-adevăr, pe marginea pîrîului văzusem o mulțime de răchite sau de tei, din care băștinașii făceau așa ceva), trebuia — după cum spun — să ne împletim niște rogojini mari cu care să ne acoperim corturile în care să dormim peste noapte.

Am fost toți de aceeași părere cu el și ne-am hotărît să ne întoarcem, cale de o zi îndărăt și, chiar dacă era să cărăm mai puține provizii, în schimb să luăm cu noi rogojini ca să ne adăpostim noaptea. Cei mai sprinteni dintre noi ne-am întors înapoi la rîu cu mai multă ușurință decît călătorisem cu o zi înainte ; cum însă ne grăbeam, ceilalți au făcut un popas și și-au așezat tabăra pentru încă o noapte, ajungîndu-ne din urmă abia în ziua următoare.

La întoarcerea din această călătorie de o zi, cei dintre oamenii noştri care străbătuseră acelaşi drum în două zile, au fost martorii a ceva cum nu se poate mai surprinzător, care le-a dat de gîndit să fie mai cu grijă pe viitor cînd se vor mai despărţi de grosul grupului. Iată întîmplarea. În dimineaţa zilei următoare, cînd nu străbătuseră nici o jumătate de milă, uitîndu-se în urmă, au zărit un mare nor de nisip sau praf care se ridica în aer, aşa cum vedem uneori vara, cînd drumul e plin de praf şi se apropie vreo cireadă numeroasă de vite ; numai că norul ăsta era şi mai uriaş ; oamenii şi-au dat seama lesne că namila de nor venea după ei şi se apropia mai repede decît se puteau ei îndepărta de el. Norul de nisip era atît de mare, încît nimeni nu putea să vadă ce putere îl înălţa ; şi au ajuns la concluzia că trebuie să fie vreo armată de duşmani care-i urmărea ; însă gîndindu-se mai apoi că veneau din marea pustietate nelocuită, au ştiut că era cu neputinţă ca vreun norod sau vreo seminţie din partea aceea să fi aflat despre ei, sau despre direcţia încotro se îndreptau ; şi, prin urmare, dacă era o armată trebuie să fi fost alcătuită din oşteni care se abătuseră pe drumul acela din întîmplare. Pe de altă parte, cum ştiau că nu trăiesc neamuri de cai în ţinutul acela şi totuşi urmăritorii se apropiau atît de repede, au judecat pînă la urmă că trebuie să fie vorba de vreo uriaşă turmă de fiare sălbatice, care poate că se îndreptau spre ţinutul deluros în căutare de hrană sau de apă, şi că aveau să fie cu toţii mîncaţi ori călcaţi în picioare de mulţimea jivinelor.

Cu gîndul la toate acestea, oamenii au observat, cu multă prudenţă, încotro părea să se îndrepte norul şi au cotit puţin din drumul său înspre nord, bănuind că ar putea să treacă pe lîngă dînşii. Cînd nu-i mai despărţea decît vreun sfert de milă, s-au oprit să vadă ce putea fi. Careva dintre negri, un bărbat mai sprinten decît ceilalţi s-a întors puţin îndărăt şi a venit în cîteva minute, alergînd cît îi îngăduia de repede nisipul greu ; şi prin semne i-a încuviinţat pe ceilalţi că era vorba de o mare cireadă sau turmă — ori cum s-o fi numind — de uriaşi şi monstruoşi elefanţi.

Cum se petrecea un spectacol dintre acelea pe care oamenii noştri nu le mai văzuseră vreodată, erau dornici să fie martorii întîmplării, dar erau totuşi cam neliniştiţi de primejdie : căci deşi un elefant e o făptură greoaie şi stîngace, totuşi, în nisipul adînc, care pentru aceste animale e o nimica toată,

aleargă cu viteză mare şi în curînd turma i-ar fi obosit pe oamenii noştri, dacă ei ar fi trebuit să-şi urmeze drumul urmăriţi de elefanţi.

Canonierul nostru era cu ei şi tare îi da ghies inima să se apropie de unul din elefanţii mai din margine şi să-şi alăture iute arma de urechea lui, şi să tragă în el, spre a se încredinţa dacă, aşa cum i se spusese, nici un fel de împuşcătură nu pătrunde în ei ; dar toţi ceilalţi oameni l-au convins să nu facă una ca asta, de frică să nu-i întărîte să se întoarcă toţi, din pricina detunăturii, şi să ne urmărească ; aşa că l-au convins să renunţe şi să-i lase mai bine să treacă, ceea ce, în situaţia oamenilor noştri, era cu siguranţă soluţia cea mai cuminte.

Erau vreo douăzeci-treizeci de elefanţi, însă nebănuit de mari ; şi, cu toate că le-au arătat de mai multe ori oamenilor noştri că i-au văzut, totuşi nu s-au întors din drumul lor, nici nu le-au dat vreun fel de atenţie, decît — am putea spune — aceea de a se fi uitat la ei. Noi, cei care eram departe în faţă, am văzut norul de praf pe care-l ridicau, dar am crezut că era înălţat chiar de caravana noastră, aşa că nu i-am dat importanţă ; însă cum elefanţii şi-au deviat cursa cam cu un grad al compasului spre sud şi cum noi ne îndreptam direct spre est, turma lor a trecut pe lîngă noi la oarecare depărtare ; aşa încît nu i-am văzut, nici n-am ştiut nimic de ei pînă seara, cînd au sosit oamenii noştri şi ne-au povestit de cele de mai sus. Totuşi, întîmplarea a însemnat o experienţă folositoare pentru noi pe viitor, în timpul străbaterii deşertului, aşa cum o să aflaţi la timpul potrivit.

Acum ne-am apucat de treabă, iar prinţul nostru negru era supraveghetor şef, căci el însuşi se dovedi un foarte bun împletitor de rogojini, după cum toţi oamenii lui se pricepeau la treaba asta ; aşa că în scurt timp ne-am furnizat aproape o sută de rogojini, şi cum fiecare om, vreau să spun dintre negri, căra cîte una nu era nicidecum o povară grea şi nu a trebuit să cărăm nici cu o uncie măcar mai puţine provizii decît înainte. Povara cea mai mare era să cărăm însă şase prăjini lungi, în afară de cîţiva ţăruşi mai scurţi, dar negrii au tras un folos din asta, căci, cărîndu-le cîte doi, şi-au uşurat bagajul pe care-l aveau de dus, legîndu-l de cîte două prăjini şi au alcătuit trei asemenea perechi. De cum am văzut asta, am tras şi noi un mic folos ; rămînîndu-ne, faţă de ce puteau căra oamenii, încă vreo trei-patru saci cu aşa-zisele noastre

sticle (mă refer la pungile din piele sau la bășicile de cărat apă), le-am umplut și pe acelea și le-am transportat astfel, ceea ce însemna apă pentru încă o zi sau chiar pentru mai multe de-a lungul călătoriei.

După ce sfîrșirăm lucrul, terminarăm cu rogojinile, completarăm provizia de lucruri trebuitoare și ne asigurarăm de frînghii și rogojini pentru situații ce s-ar fi putut ivi pe neprevăzute, am pornit-o iarăși la drum, după ce ne întrerupsesem marșul vreo opt zile aproape, îndeletnicindu-ne cu ceea ce am arătat. Și, spre marea noastră bucurie, în noaptea dinaintea plecării, a căzut o mamă de ploaie, foarte vijelioasă, ale cărei urmări le-am putut desluși în nisip ; deși o singură zi a uscat din nou nisipul de deasupra la fel de strașnic precum fusese, totuși, dedesubt, era ceva mai tare ca înainte și parcă nu atît de anevoios la mers și chiar întrucîtva mai răcoros la picioare, mulțumită cărui fapt am putut străbate, după cît am socotit eu, vreo patrusprezece mile, în loc de șapte, și mai cu ușurință fără doar și poate.

Cînd am ajuns să ne așezăm tabăra, aveam totul pregătit, căci ne aranjasem cortul și-l montasem de încercare acolo unde apoi l-am și instalat, așa că, în mai puțin de o oră, am înălțat un cort mare, cu o încăpere interioară și una exterioară și cu două intrări. Într-una din încăperi ne-am culcat noi, în cealaltă negrii, acoperindu-ne cu rogojini ușoare și plăcute, iar altele așternîndu-ni-le dedesubt. Dispuneam de oarecare loc în afara cortului pentru aciuat bivolii, căci și ei meritau grija noastră fiindu-ne de foarte mare folos, în afară de faptul că își cărau singuri și furajele și apa. Ca nutreț, se mulțumeau cu o rădăcină, pe care ne-a arătat prințul negru cum s-o găsim (destul de asemănătoare cu păstîrnacul), foarte mustoasă și hrănitoare, care se găsea din plin pretutindeni pe unde am trecut, nu însă și în cuprinsurile acelui deșert îngrozitor.

A doua zi în zori, cînd ne-am ridicat tabăra, negrii noștri au dat jos cortul și au scos din pămînt țărușii ; și totul a fost pus în mișcare în tot atît de scurtă vreme cîtă trebuise ca să fie așezat. Procedînd astfel, am mers timp de opt zile și nu puteam vedea totuși nici un sfîrșit, nici o schimbare a perspectivei, totul înfățișîndu-ni-se sub același sălbatic și disperat aspect ca și la început. Dacă era vreo schimbare, aceasta consta doar în aceea că nisipul nu se mai prezenta

nicăieri așa de adînc și greu de înfruntat cum fusese în primele trei zile. Asta, ne-am gîndit, se putea datora faptului că timp de șase luni vînturile suflînd dinspre vest (după cum în celelalte șase luni suflau constant dinspre est), nisipul era îndreptat cu furie în partea aceea a deșertului dincotro porniserăm noi și unde, munții fiind foarte înalți, musonii de est, cînd suflau, nu aveau aceeași putere de a-l împinge înapoi ; și această presupunere ni s-a confirmat prin faptul că am dat de același adînc nisip la marginea dinspre vest a deșertului.

Eram într-a noua zi a călătoriei noastre prin acea pustietate, cînd am ajuns să vedem un mare lac ; și puteți fi încredințați că a fost deosebită mulțumire pentru noi, din pricină că nu ne mai rămăsese apă decît pentru două-trei zile, socotind în rații foarte mici și păstrîndu-ne rezerve de întoarcere, dacă aveam să fim nevoiți a ne întoarce. Apa ne ajunsese două zile mai mult decît ne așteptasem, deoarece bivolii găsiseră în ultimele două sau trei zile o iarbă ca un fel de ciulin lătăreț și teșit, însă fără spini, întins pe pămînt, crescînd în nisip și care părea să le placă nespus, ținîndu-le deopotrivă de foame și de sete.

În ziua următoare, a zecea de cînd pornisem, am ajuns la marginea lacului pe care-l văzusem și, din fericire pentru noi, am ajuns în partea sa cea mai de sud, așa că am mers pe lîngă lac și am călătorit trei zile pe malul său, ceea ce ne era de mare ajutor, căci ne ușura povara, nefiind nevoie să cărăm apă, atîta timp cît o aveam lîngă noi. Și totuși, deși se găsea acolo atît de multă apă, n-am constatat decît unele foarte mici deosebiri în ceea ce privea înfățișarea deșertului : nici un fel de copac, nici un fel de iarbă ori verdeață, în afară de acel ciulin, cum l-am numit eu, și de încă două sau trei plante pe care noi nu le cunoșteam, însă de care deșertul începuse să fie întesat.

Dar, așa cum vecinătatea lacului ne răcorea, tot el ne atrăsese în mijlocul unui uluitor de mare număr de locuitori fioroși, cum nici nu mai văzuse vreodată ochi de om, lucru de care nu mă îndoiesc de loc, fiindcă nu cred pentru nimic în lume că vreodată vreun om sau vreun pîlc de oameni să mai fi trecut, de la potop încoace, prin acel deșert ; după cum iarăși cred că nu mai viețuiește o asemenea adunătură de dihănii nesățioase de pradă și de lacome nicăieri în lumea toată ; vreau adică să spun că în nici un alt loc anume.

Timp de o zi de drum, înainte de a ajunge pe țărmurile lacului, și în tustrele zile cît am mers pe lîngă el, precum și în alte vreo șase-șapte zile de marș care au urmat, am găsit împrăștiați pe jos o mulțime de colți de elefant, într-un număr necrezut de mare; se prea poate ca unii dintre ei să fi zăcut acolo de sute de ani și, avînd în vedere că fibra din care-s alcătuițl nu putrezește aproape niciodată, se prea poate să continue a rămîne acolo, pe cît presupun, pînă la sfîrșitul veacurilor. Mărimea unora li s-a părut celor cărora le-am povestit la fel de incredibilă ca și numărul lor, însă vă pot asigura că mulți erau atît de grei, încît cel mai puternic dintre noi n-ar fi fost în stare să ridice de jos un fildeș de acela. Cît despre numărul lor, nu mă îndoiesc că erau destui cît să fi încărcat o mie dintre cele mai mari corăbii din lume, lucru prin care vreau să spun că erau într-adevăr puzderie, căci așa cum se întindeau în fața ochilor noștri, pe o distanță mai mare de optzeci de mile, tot așa puteau continua pe o distanță asemănătoare spre dreapta și la fel spre stînga, ori mult mai departe chiar de cît fusesem noi în stare să observăm; căci se pare că prin părțile acelea numărul elefanților este prodigios. Într-un loc, mai cu seamă, am întîlnit o căpățînă de elefant, cu mai mulți dinți, însă una dintre cele mai mari căpățînl văzute de mine vreodată: carnea de pe ea, firește, dispăruse cu sute și sute de ani în urmă, ca și toate celelalte oase; dar țeasta aceea, cu dinții ei cu tot, nu putură s-o ridice trei oameni de-ai noștri dintre cei mai voinici: dintele cel mare cred că trebuie să fi cîntărit pe puțin 174 kg. Lucru deosebit de interesant pentru mine, căci am observat că întregul craniu era din fildeș, la fel de bun ca și fildeșul dinților; și cu totul, cred să fi cîntărit țeasta aceea cam 348 kg; dar, deși nu știu, n-ar fi exclus ca prin aceeași lege toate oasele acelui elefant să fi fost de fildeș, deși mi s-ar putea obiecta, socot, pe drept cuvînt la afirmația mea, că atunci toate celelalte oase ale elefantului aceluia ar fi trebuit să fie acolo, împreună cu căpățîna.

I-am propus canonierului, ca, dat fiind că trecuseră paisprezece zile neîntrerupte de cînd călătoream și că dădusem acolo de apă ca să ne răcorim, fără a duce încă lipsă de hrană și fără măcar a ne teme de așa ceva, să ne odihnim puțin și, în același timp, să vedem dacă nu am putea vîna niscai vietăți bune de mîncat. Canonierul, care avea mai multă prevedere

în privința asta decît mine, a fost de acord cu propunerea și a adăugat că de ce n-am încerca să prindem chiar și ceva pește din lac. Ceea ce aveam de făcut mai întîi, era să căutăm a ne făuri cîrlige, lucru care l-a pus la strașnică treabă pe meșterul nostru; totuși, cu oarecare muncă și anevoință, a făcut-o și pe asta, așa că am prins pește proaspăt și de mai multe soiuri. Cum de se găseau acolo pești, habar n-avea nimeni de cît Cel de Sus, care a făcut lacul și lumea toată, căci nici un fel de mîini omenești, cu siguranță, nici nu puseseră și nici n-au scos înaintea noastră vreun pește.

Și nu numai că prinsesem destul pește pentru gustarea noastră din ziua aceea, dar am și uscat la soare o mulțime de bucăți mari, din soiuri ce nu le pot descrie, mărindu-ne considerabil proviziile; căci căldura soarelui îi usca admirabil, chiar fără sare, încît într-o singură zi erau perfect conservați, uscați și tari.

Ne-am odihnit acolo cinci zile, timp în care am avut de întîmpinat nenumărate aventuri plăcute cu sălbăticiunile, poate prea multe ca să le mai povestesc. Una dintre ele însă a fost mai deosebită decît celelalte și anume lupta între o leoaică și o căprioară voinică: deși căprioara este de la natură o făptură foarte sprintenă, și zburase ca vîntul pe lîngă noi, așternînd între ea și vrăjmașă o depărtare de vreo sută de yarzi, totuși am văzut că leoaica, prin forța și plămînii ei buni, cîștiga teren. Au trecut cam la un sfert de milă de noi și le-am putut urmări cu privirea pe o mare distanță, cînd — după ce renunțasem a le mai urmări — cam după o oră, am avut surpriza să le vedem venind fulgerător înapoi, din partea cealaltă, leoaica fiind însă acum numai la vreo treizeci-patruzeci de yarzi de căprioară; și amîndouă se străduiau să atingă viteza lor maximă, cînd căprioara, ajungînd la lac, s-a azvîrlit în apă și a început să înoate ca să-și salveze viața, așa cum pentru același scop alergase mai înainte.

Leoaica s-a aruncat după căprioară și a înotat un pic, dar apoi s-a întors îndărăt; și după ce a ieșit pe uscat, a dat drumul la cel mai hidos răget pe care l-am auzit vreodată în viață, ca și cînd ar fi turbat de necaz că și-a pierdut prada.

Dimineața și seara umblam prin împrejurimi; în miez de zi, ne răcoream sub cort; dar într-o dimineață, de vreme, am fost martorii unei alte lupte care ne privea mai îndeaproape decît cealaltă, căci prințul nostru cel negru, umblînd

pe malul lacului, a fost atacat de un crocodil uriaş, care a ieşit din lac şi s-a repezit la el ; şi cu toate că era foarte iute de picior, totuşi prinţului nu i-a fost uşor să scape : a alergat cît îl ţineau puterile înspre noi şi adevărul este că nu prea ştiam ce să facem, căci ni se spusese că în platoşa crocodilului nu pătrund gloanţele ; aşa am crezut şi noi la început mai ales că — deşi trei dintre ai noştri traseseră în el — dihaniei nici că-i păsa de ei ; însă prietenul meu canonierul, o fire îndrăzneaţă, suflet viteaz şi cu o mare prezenţă de spirit, s-a apropiat atît de mult încît şi-a înfipt ţeava puştii în gura lui şi a tras, apoi a lăsat să-i cadă puşca şi a luat-o la fugă chiar după ce a tras ; dihania s-a zbătut ca turbată multă vreme şi şi-a întors furia asupra puştii, lăsînd cu dinţii semne în fier, dar după cîtva timp puterile i-au slăbit şi a murit.

În toată această vreme, negrii noştri se împrăştiau pe malurile lacului căutînd vînat şi, în cele din urmă, au făcut rost de trei căprioare, una foarte mare şi două foarte mici. Erau pe lac şi păsări de apă, dar niciodată nu ne-am putut apropia de ele cît trebuie ca să reuşim a vîna ceva ; iar în ceea ce priveşte deşertul, n-am zărit ţipenie de pasăre nicăieri, decît în preajma lacului.

Am ucis şi vreo două-trei civete, însă carnea lor parcă-i a celui mai respingător hoit. Ceva mai departe am văzut o mulţime de elefanţi şi am băgat de seamă că umblă totdeauna în cirezi mari, adică mai mulţi la un loc şi mereu înşiraţi în linie dreaptă de bătălie ; se spune chiar că în felul ăsta se şi apără de duşmani, căci — dacă ar fi atacaţi de lei sau tigri, de lupi ori de alte animale — prin însuşi faptul că-s înşiruiţi într-un lung cordon uneori de cîte cinci pînă la şase mile, orice le iese în cale e cu siguranţă călcat în picioare, sau rupt în bucăţi cu trompele sau ridicat de trompele lor în aer, aşa încît dacă o sută de tigri sau de lei ar fi să întîlnească un şir de elefanţi, totdeauna leii şi tigrii o iau la fugă îndărăt, pînă ce găsesc loc de trecere fie prin dreapta fie prin stînga lor ; dacă n-ar face aşa, n-ar scăpa nici unul dintre ei, căci elefantul, deşi făptură greoaie, e totuşi atît de îndemînatic şi de sprinten cu trompa, că nu dă greş nici o clipă şi poate să ridice chiar pe cel mai mare leu sau orice altă fiară sălbatică, şi să-l arunce în aer pînă-l răstoarnă, şi apoi îl calcă în picioare şi-l ucide. Am văzut mai multe asemenea

şiruri de elefanţi în linie de bătaie; unul era atît de lung încît nu i se vedea nici unul din capete, cred că puteau fi vreo două mii de elefanţi într-un asemenea şir. Elefanţii nu-s fiare de pradă, ci trăiesc păscînd iarba cîmpului, cum face şi boul; şi se spune că, deşi atît de mari, totuşi le ajunge o cantitate de nutreţ mai mică decît i-ar fi necesară unui cal.

Numărul lor prin acele părţi de lume este de neînchipuit, după cum se poate deduce din uluitoarea cantitate de dinţi pe care, după cum spuneam, dat mi-a fost s-o văd în acel întins deşert; şi, de fapt, cred că am văzut cîte o sută de elefanţi de fiecare animal de alte feluri.

Într-o noapte am fost surprinşi; cei mai mulţi dintre noi ne întinseserăm pe rogojini şi eram gata-gata să adormim, cînd ne-am pomenit cu oamenii de pază venind în fugă la noi, înfricoşaţi de răgetul unor lei ce se iviseră brusc în imediata lor apropiere şi pe care, noaptea fiind foarte întunecoasă, pare-se că nu-i văzuseră decît atunci cînd s-au repezit la ei. Am stabilit că era vorba de un leu bătrîn, apărut acolo cu toată familia sa, căci pe patriarhul rege, monstruos de mare, îl însoţeau leoaica şi trei tinere odrasle; unul dintre leii tineri, şi ei fiare în toată puterea, a sărit la unul din negrii noştri, care stăteau sentinelă, înainte ca negrul să-l fi văzut, aşa că s-a speriat îngrozitor, a ţipat şi a intrat valvîrtej în cort; cealaltă sentinelă, care avea puşcă, n-a avut la început prezenţa de spirit să tragă în el, ci doar l-a lovit cu patul puştii, ceea ce l-a făcut să schelălăie puţin, iar apoi să mîrîie îngrozitor; dar paznicul s-a retras şi acum fiind cu toţi alarmaţi, trei dintre ai noştri şi-au luat la iuţeală puştile, au ieşit în uşa cortului, şi au tras mai întîi în leul cel uriaş, dar bătrîn după lumina ochilor, şi au tras mai întîi în el, pare-se fără să-l nimerească; în orice caz de ucis nu l-a ucis, căci cu un răget hidos, de parcă ar fi cerut ajutor, toată familia celor cinci lei s-a îndepărtat, însă răgetele lor au atras un număr neînchipuit de alţi lei şi de alte fiare înfuriate, nici nu mai ştim de ce neam, căci nu le puteam vedea; era însă un zgomot şi un urlet şi un răget şi o muzică de tot felul de larme sălbatice jur împrejurul nostru, de parcă s-ar fi adunat acolo toate fiarele deşertului ca să ne înghită.

L-am întrebat pe prinţul nostru ce-i de făcut.

— Mă duc eu, ne-a spus, şi le sperii pe toate. Şi numai ce-l vedem că înhaţă două-trei rogojini dintre cele mai proaste

şi, luînd cu sine pe unul de-ai noştri ca să scapere foc, iată-l că agaţă rogojina sus, de vîrful unei prăjini, şi-i dă foc, iar flacăra s-a putut vedea multă vreme de la mare distanţă, ceea ce a silit toate fiarele s-o ia din loc, fiindcă le-am auzit mugind şi scoţînd tot felul de urlete de la mare distanţă.

— Ei bine, a intervenit canonierul, dacă asta trebuie făcut, nu e nevoie să ne ardem rogojinile, care ni-s paturi de odihnă şi acoperiş. Lăsaţi-mă pe mine să descurc treaba !

Şi iată-l că se întoarce în cort şi se apucă să prepare focuri de artificii sau ceva asemănător, înmînînd cîteva din ele sentinelelor, ca să le aibă gata la îndemînă în caz de nevoie, şi, mai ales, a aninat o rachetă mare de aceeaşi prăjină de care fusese legată şi rogojina, şi i-a dat foc, şi a ars racheta aceea acolo, în vîrful prăjinii, atît de multă vreme, că toate sălbăticiunile ne-au lăsat, cel puţin atunci, în pace.

Totuşi, a început să ni se cam facă lehamite de o astfel de societate şi ca să scăpăm de jivinile ce ne îndrăgiseră am pornit-o la drum, cu două zile mai devreme decît aveam de gînd. Şi de data aceasta am descoperit că deşi deşertul tot nu se sfîrşea — nici semn măcar de aşa ceva — totuşi pămîntul era îndestul de acoperit cu plante verzi, de felurite forme, aşa că vitele noastre nu duceau lipsă de hrană ; şi în afară de asta, întîlneam mult mai multe pîrîiaşe care se vărsau în lac şi atîta vreme cît terenul continua să nu fie ridicat, am găsit apă din belşug, lucru care ne-a uşurat simţitor povara ; şi am mers încă înainte alte şaisprezece zile, fără să ajungem la vreun altfel de pămînt, cu o înfăţişare mai mănoasă. Pe urmă, după cîte se observa, terenul a prins iar a se înălţa puţin cîte puţin şi ne-am dat astfel seama că ne va lipsi din nou apa ; aşadar, temîndu-ne de ce era mai rău, ne-am umplut încă o dată băşicile cu apă. Am văzut prin urmare cum terenul se ridica treptat, vreme de trei zile la rînd, pentru ca brusc, apoi, să ne pomenim că — deşi urcuşul fusese uşor — ne găseam pe vîrful unei foarte înalte creste deluroase, deşi nu chiar atît de înaltă ca primele.

CAPITOLUL VII

Ajungem la capătul deşertului — Urmează un ţinut plăcut — Sosirea la Rîul de Aur — Cădem la învoială să căutăm aur şi să împărţim frăţeşte întregul cîştig — Începînd anotimpul umezelii, ne aşezăm tabăra pe malurile rîului — Descrierea taberei — Primejdii de pe urma mulţimilor de fiare sălbatice — Ne ridicăm tabăra şi călătorim printr-un ţinut inospitalier —

Cînd am ajuns a privi în jos, de cealaltă parte a dealurilor, spre marea bucurie a tuturor inimilor noastre, am văzut că deşertul se sfîrşea, iar ţinutul era îmbrăcat în verdeaţă, cu copaci din belşug şi cu un mare rîu ; desigur, nu ne îndoiam că vom întîlni şi oameni şi vite. După socoteala canonierului nostru, care ţinea evidenţa calculelor, o dată ajunşi acolo, însemna că mersesem prin acel posomorît ţinut al groazei cam patru sute de mile, iar asta în cursul a treizeci şi patru de zile, prin urmare parcursesem cam o mie o sută de mile din călătoria noastră.

Cu dragă inimă am fi coborît dealurile chiar în noaptea aceea, dar era prea tîrziu. A doua zi de dimineaţă am văzut totul şi mai clar şi ne-am odihnit la umbra unor copaci, care erau acum pentru noi cel mai înviorător lucru ce poate fi închipuit, după ce îndurasem mai bine de o lună arşiţa soarelui, neîntîlnind nici umbră de pom care să ne acopere. Acolo am nimerit peste un ţinut foarte plăcut, avînd mai ales în vedere pustietatea din care veneam ; şi am vînat şi cîţiva

cerbi și căprioare, de care ascunzișurile pădurii nu duceau de loc lipsă. Am ucis și un fel de capră, a cărei carne era foarte bună de mîncat, și am găsit și destule păsări, un fel de potîrnichi, însă ceva mai mici și tare blînde ; așa că am dus-o foarte bine acolo, dar n-am aflat nicăieri oameni sau cel puțin vreun om, nici pomeneală, timp de cîteva zile, iar ca să ne mai domolească bucuria, aproape noapte de noapte eram treziți de lei și de tigri. Elefanți n-am văzut nici unul pe-acolo.

După trei zile de mers, am ajuns la un rîu pe care-l văzusem de pe dealuri și căruia aveam să-i spunem Rîul de Aur ; și am descoperit că-și avea cursul înspre nord, fiind primul curs de apă întîlnit cu o astfel de orientare. Se rostogolea foarte iute, iar canonierul nostru, scoțîndu-și harta, m-a asigurat că sau era Nilul sau se vărsa în marele lac din care se zice că-și are izvoarele Nilul, iar el și-a întins hărțile maritime și geografice pe care, din cîte mă învățase, începeam și eu să le înțeleg foarte bine, și mi-a făgăduit că avea să mă convingă de acest lucru și, într-adevăr, pe cît se părea, mi-a explicat lucrurile atît de clar, că i-am împărtășit și eu părerea.

Dar nu am înțeles motivele care-l împingeau să tot stăruie în a cerceta care-i adevărul adevărat — n-am înțeles cîtuși de puțin, pînă ce nu a continuat să ne lămurească, arătîndu-ne că dacă apa din fața noastră era fluviul Nil, apoi atunci de ce să nu ne construim iarăși niște canoe și de ce să n-o luăm mai degrabă în jos, pe curentul apei, decît să ne expunem din nou deșerturilor și nisipurilor arzătoare, în căutarea mării, iar cînd vom ajunge la mare să fim la fel de lipsiți de mijloacele de a ajunge acasă, cum am fost și în insula Madagascar ?

Argumentul ar fi fost bun, dacă nu ne-ar fi stat în cale piedici de un gen la care nu puteam răspunde nici unul din noi și, în general, propunerea era de așa natură, că mai fiecare o credeam impracticabilă, și asta din mai multe pricini, iar chirurgul nostru, el însuși om învățat și care citea mult, deși fără cunoștințe de navigație, s-a opus îndemnului, și îmi aduc aminte că unele dintre motivele sale sunau cam așa : în primul rînd lungimea drumului care — după socoteala lui și a canonierului — datorită cursului apei și cotiturilor fluviului, părea a fi pe puțin de vreo patru mii de mile ; în

al doilea rînd, nenumărații crocodili ce mișunau în apa fluviului și de care nu vom fi în stare să scăpăm ; în al treilea rînd, îngrozitoarele deșerturi ce ne stăteau în cale ; și, în cele din urmă, apropierea sezonului ploios, în timpul căruia cursul Nilului avea să fie atît de furios, ridicîndu-se atît de sus și revărsîndu-se așa de mult peste tot ținutul de cîmpie, încît n-aveam să mai putem ști cînd ne aflăm pe albia fluviului și cînd nu, așa că sigur o să ne pomenim aruncați în alte și alte direcții, răsturnați ori împinși pe uscat, iar asta atît de des, încît ar fi fost cu neputință să înaintăm pe fluviul din cale afară de periculos, ce ni se deschidea în fața ochilor.

Acest ultim argument ne-a fost înfățișat de chirurg cu atîta claritate, încît am început să ne dăm seama și noi de cele spuse ; prin urmare am căzut de acord să lăsăm la o parte propunerea canonierului și să o ținem drept înainte pe direcția noastră dintîi, către vest și către mare ; dar, ca și cînd ne-ar fi fost urît să ne smulgem din loc, am continuat, pe motiv că ne învioram, să hoinărim pe malurile apei, timp în care prințul nostru cel negru, căruia grozav îi plăcea să rătăcească încoace și încolo, a sosit într-o seară aducînd cu sine cîteva mici bucățele de metal, nu știa nici el de care ; dar găsea că bulgărașii aduși sînt grei și arată frumos, așa că mi i-a arătat și mie ca pe o adevărată raritate. Nu i-am dat prea mare atenție, totuși ieșind afară din cort și chemîndu-l pe canonier, i-am arătat la rîndul meu bulgărașii, spunîndu-i și ceea ce credeam, anume că negreșit ar fi bulgări de aur ; canonierul a fost de aceeași părere cu mine și s-a învoit ca a doua zi să-l luăm cu noi pe prințul negru și să-l punem să ne arate unde i-a găsit ; iar dacă nimerim cumva peste vreo cantitate mai mare, apoi o să le spunem și tovarășilor noștri ; dacă însă nu era vorba decît de puțin, atunci vom păstra taina și vom lua aurul pentru noi.

Numai că am uitat să-l facem părtaș la secretul acesta și pe prinț, care cu nevinovăție a povestit atît de stăruitor și celorlalți ce găsise, încît ei au ghicit cum stau lucrurile și au venit la noi să vadă bulgărașii ; cînd am constatat că toată lumea aflase, am căutat mai degrabă să le îndepărtăm bănuiala că am fi avut cumva de gînd să ne ascundem de ei și, spunîndu-ne pe față părerea, l-am chemat și pe meșteșugar să-i ascultăm priceperea și el n-a tăgăduit o clipă că ar fi aur ; așa că le-am propus ca, împreună cu prințul, să mergem

cu toții la locul unde fuseseră găsiți bulgărașii, iar dacă aveam norocul să dăm peste o cantitate mai mare, să rămînem acolo cîtva timp și să vedem ce putem face.

Prin urmare, ne-am dus cu toții, om cu om, căci nici-unul nu dorea să fie lăsat în afara unei atari descoperiri. Cînd am ajuns, am văzut că locul cu pricina era în partea de vest a fluviului, nu pe cursul principal, ci pe prundul altui rîu sau curs de apă ceva mai mic, venind dinspre vest și care se vărsa în marele fluviu. Ne-am apucat să scurmăm nisipul și să-l spălăm în mîini și rar se întîmpla să luăm un pumn de nisip fără să ne alegem după spălare și cu cîteva mici grăunțe rotunde, de mărimea unei gămălii de ac, sau uneori de mărimea unui sîmbure de strugur, care ne rămîneau în mînă, și ne-am dat seama că, după două sau trei ore, fiecare agonisise cîte nițel, așa că ne-am învoit să întrerupem lucrul și să mergem la masă. Pe cînd mîncam, mi-a fulgerat prin minte că în vreme ce lucram atît de iute la o treabă așa de minuțioasă și de importantă, existau șanse de zece la unu ca aurul — veche sămînță de ceartă a omenirii — aurul pe care-l culegeam noi, să ajungă, mai devreme sau mai tîrziu, să ne facă să ne încăierăm și să încălcăm legile bune de pînă atunci, înțelegerile dintre noi, ba să ne îndemne chiar la despărțiri sau poate la lucruri și mai rele ; de aceea le-am spus celorlalți că eu, deși cel mai tînăr dintre toți, îndrăznesc totuși — fiindcă mi-au permis totdeauna să-mi exprim ca și ei părerea, iar uneori mi-a fost rezervată chiar plăcerea de a-i vedea urmîndu-mi sfatul — îndrăznesc să le propun un lucru care socot că va fi întru totul spre folosul nostru și că o să le placă și lor ca și mie. Le-am spus că ne aflam într-un ținut unde se găsea, o știam cu toții, foarte mult aur și că lumea întreagă trimitea într-acolo corăbii după aur ; că, de fapt, noi nu știam bine unde se găsește metalul și de aceea puteam aduna sau foarte mult sau foarte puțin, rămînea de văzut ; eu însă le propuneam să țină seama dacă nu cumva, cea mai bună cale pentru noi, spre păstrarea bunei înțelegeri și a prieteniei ce ne legase totdeauna și care ne era absolut necesară spre a ne simți în siguranță, era aceea de a pune laolaltă, într-un singur depozit comun, tot ceea ce vom găsi, împărțind la urmă în mod egal, ca să nu ne expunem riscului feluritelor certuri ce ar putea izbucni între noi din faptul că unul a găsit mai mult sau mai puțin aur decît altul. Le-am

mai spus că dacă ne va uni acelaşi ţel pe toţi, atunci aveam să ne silim cu toţii din răsputeri la muncă şi, în afară de asta, i-am putea pune pe toţi negrii noştri să lucreze pentru noi şi să-şi primească, la fel ca şi noi, fiecare rodul muncii sale, căci ştiindu-ne toţi părtaşi absolut egali, nu s-ar putea ivi printre noi nici un motiv de ceartă ori de invidie.

S-au învoit cu toţii şi fiecare în parte a jurat, dîndu-şi mîna unii cu alţii, că nimeni nu va ascunde nici o fărîmă de aur ; şi au consimţit de asemenea ca, dacă se va afla că unul sau mai mulţi au dosit ceva, să li se ia tot ce au şi să se împartă celorlalţi ; iar canonierul a mai adăugat ceva, din motive la fel de bune şi de drepte, şi anume că dacă vreunul din noi, prin orice mijloc, rămăşag, jocuri de noroc sau parlu ar cîştiga fie bani, fie aur, fie orice valoare de la un altul, de-a lungul întregii noastre călătorii, pînă la întoarcerea definitivă în Portugalia, să fie obligat de către noi toţi ceilalţi să dea înapoi acel cîştig sub pedeapsa — în caz de împotrivire — de a fi dezarmat şi alungat dintre noi şi de a nu primi nici un ajutor din partea noastră, în nici un fel de situaţie. Măsura aceasta era luată ca să se prevină pariurile şi jocurile pe bani, obişnuite printre oamenii noştri, chiar dacă le lipseau cărţile şi zarurile.

După ce am făcut această conversaţie sănătoasă, ne-am apucat cu voioşie de muncă şi le-am arătat şi negrilor cum să lucreze pentru noi ; şi, scotocind în susul curentului, de amîndouă părţile, şi la fundul rîului, am petrecut astfel aproape trei săptămîni, bălăcindu-ne prin apă ; în care timp, cum totul se afla în drumul nostru, am înaintat vreo şase mile, nu mai mult, şi cu cît mergeam mai sus, cu atît mai mult aur găseam ; pînă cînd, în cele din urmă, după ce trecusem de coasta unui deal, am observat deodată că aurul se oprea acolo şi că mai sus de locul acela nu mai întîlneai nici strop ; pe dată mi-a venit ideea că din coasta acelui deluşor trebuie să se fi desprins toată cantitatea de aur găsită de noi.

Prin urmare, ne-am întors la deal şi ne-am apucat iarăşi de lucru. Am văzut că pămîntul de acolo era afînat şi de o culoare gălbuie, argiloasă, iar în unele locuri am dat de un fel de piatră albă şi tare, pe care am descris-o mai tîrziu multora dintre specialiştii noştri şi toţi mi-au confirmat că era vorba de spatul care se găseşte lîngă minereu şi-l înconjoară cu timpul. Totuşi, chiar dacă minereul ar fi fost cu totul de

aur, noi nu aveam unelte ca să-l scoatem ; aşa că am renunţat la a mai încerca, dar scormonind cu mîinile noastre în ţărîna afînată, am ajuns la un loc surprinzător unde pămîntul se fărîmiţa, aproape fără să-l atingi, şi părea să conţină mai mult aur. L-am luat pe tot, cu multă grijă şi, spălîndu-l în apă, pămîntul lutos s-a scurs lăsîndu-ne în pumni praful de aur curat ; dar cel mai vrednic de notat ni s-a părut faptul că după ce înlăturasem tot acel pămînt afînat şi după ce am ajuns la stînca sau la piatra cea tare, nu mai era de găsit nici firicel de aur.

Cînd s-a înnoptat, ne-am adunat cu toţii să vedem în sfîrşit ce şi cît adunasem ; şi s-a stabilit că în grămada de pămînt descoperită în ziua aceea găsisem pulbere de aur în greutate de vreo cincizeci de pfunzi, în timp ce în tot restul zilelor muncite pe cursul apei acelui rîu nu găsisem decît vreo treizeci şi patru de pfunzi.

A fost un fel de dezamăgire fericită pentru noi că ne-am văzut munca ajunsă la un punct final ; căci, dacă s-ar mai fi găsit vreo cantitate de aur ori cît de mică, nu ştiu dacă am fi renunţat uşor : şi, după ce-am scotocit pe acolo fără a mai da nicăieri de vreun bob de aur, în tot pămîntul răvăşit, în afară de acea porţiune mai afînată, ne-am întors înapoi, coborînd pe pîrîu în jos, căutînd iar şi iar în aceleaşi locuri, cîtă vreme am avut norocul de a mai afla cîte ceva, oricît de puţin ; şi, ce-i drept, tot am mai scos a doua oară vreo şase-şapte pfunzi. Apoi ne-am întors la rîul dintîi şi am încercat în susul şi în josul apei, pe o parte şi pe alta. În sus, nu am găsit nimic, nici cît gămălia acului ; în josul apei, am găsit foarte puţin, nu mai mult de o jumătate de uncie, după o muncă desfăşurată de-a lungul a două mile ; aşa că ne-am întors înapoi la Rîul de Aur, după cum îl botezasem pe bună dreptate, şi iar am trudit în susul şi în josul apei, încă de două ori, şi de fiecare dată am mai ciugulit cîte un pic de aur şi poate că tot aşa am fi continuat dacă mai rămîneam acolo, pînă în ziua de azi ; în cele din urmă însă, agoniseala era atît de mică şi munca atît de grea, încît am hotărît cu toţii să renunţăm, căci altfel ne-am fi obosit şi noi şi negrii în aşa hal, încît n-am mai fi fost în stare să ne urmăm călătoria. După ce-am adunat laolaltă tot ce reuşisem să strîngem, la împărţire ne-a revenit fiecăruia cîte trei pfunzi şi jumătate, cîntărind mai mult pe ghicitele cu greutăţile şi cîntarul pe care le-a putut înjgheba iscusitul nos-

tru meşter, şi care ne-a asigurat că mai mult poate fi, dar mai puţin în orice caz nu, ceea ce s-a şi dovedit pînă la urmă : căci un pfund de-al lui avea aproape cu două uncii mai mult decît cel adevărat. Afară de asta, ne-au mai rămas şapte-opt pfunzi de aur, pe care ne-am înţeles să i le lăsăm lui ca să le prelucreze cum o crede el de cuviinţă, meşterind felurite drăcovenii de dăruit populaţiilor cu care ne întîlneam în drum şi de la care puteam avea prilejul să ne procurăm provizii ori chiar să le cîştigăm prietenia sau aşa ceva — şi, în sfîrşit, am dat un pfund prinţului cel negru, care şi l-a bătut singur cu ciocanul, lucrîndu-şi-l cu mîna lui neobosită, ajutîndu-se cu cîteva unelte pe care i le-a împrumutat meşterul nostru, şi titirind din el nişte bile rotunde, rotunde, aproape ca nişte mărgele, deşi de o formă nu tocmai precisă, pe care însă găurindu-le şi înşirîndu-le una cîte una pe o sfoară, le purta ca pe un colier în jurul gîtului său negru şi vă asigur că-i stătea foarte bine. Dar e drept că a durat multe luni de zile pînă ce şi le-a făcut. Şi astfel s-a încheiat prima noastră aventură cu aurul.

După aceea am început să descoperim altceva, un lucru cu care nu ne prea bătusem noi capul mai înainte ; şi asta din pricină că, bun sau rău, prin ţinutul pe care îl străbăteam nu mai puteam călători în continuare, cine ştie cît timp. Eram acum de peste cinci luni pe drum şi începea să se schimbe anotimpul ; natura ne spunea că, aflîndu-ne într-un climat cu iarnă şi vară, deşi cu ierni şi veri diferite de ale ţării noastre, trebuia să ne cam aşteptăm la venirea anotimpului umed, în cursul căruia nu vom putea călători, atît din cauza ploilor propriu-zise cît şi din pricina inundaţiilor pe care le vor isca ploile ori încotro ne-am îndrepta ; şi, cu toate că nu fusesem cu totul străini de astfel de anotimpuri umede nici în Madagascar, totuşi nu cugetasem prea mult la ele de la începutul călătoriilor noastre şi pînă acum ; asta deoarece pornind-o la drum cam pe cînd soarele era încă la solstiţiu, adică în momentul cînd se găsea la cea mai mare depărtare de noi spre nord, beneficiasem de situaţia asta în călătoriile noastre. Dar acum soarele se apropia de noi cu paşi repezi şi am constatat că începeau ploile ; de aceea am ţinut un alt sfat general, discutînd situaţia noastră de moment şi în deosebi dacă trebuia să mergem mai departe, ori să căutăm un loc potrivit pe malul Rîului nostru de aur, care ne adusese atîta noroc, şi să ne aşezăm tabăra pe timpul iernii acolo.

Pînă la urmă s-a luat hotărîrea să rămînem unde eram ; şi nu mică a fost fericirea noastră că aşa am făcut, după cum se va vedea la timpul potrivit.

După ce am luat această hotărîre, primele noastre măsuri au fost să-i punem pe negri la treabă, ca să ne ridice nişte colibe ori sălaşuri de locuit ; şi am reuşit-o cu multă îndemînare, numai că am ales o altă vatră în locul celei pe care voisem să ne aşezăm la început, gîndindu-ne, după cum s-a şi întîmplat, că la o ploaie neaşteptată vechea vatră ar putea fi acoperită de apele rîului. Tabăra noastră arăta ca un fel de tîrguşor în care colibele se aflau la mijloc, avînd în mijlocul lor o aşezare ceva mai înaltă, în care răspundeau toate locuinţele noastre personale ; aşa că nici unul dintre noi nu putea intra la el în odaie decît trecînd printr-un cort public, unde mîncam şi beam cu toţii împreună şi unde ţineam consfătuirile noastre şi petrecerile ; iar dulgherii ne-au cioplit mese, bănci, şi scaune din belşug, cîte ne-au trebuit.

De hornuri nu aveam nevoie — era destul de cald şi fără foc, dar am fost obligaţi totuşi să facem focul în fiecare noapte, dintr-un motiv special : căci, deşi în toate celelalte privinţe situaţia noastră nu lăsa de loc de dorit, totuşi eram foare supăraţi de vizitele nepoftite ale fiarelor sălbatice, chiar mai mult aici decît în deşert : dacă, bunăoară, cerbii, căprioarele şi alte vietăţi blînde se simţeau atrase către noi din speranţa de a-şi găsi adăpost şi hrană, în schimb nu mai puţin bîntuiau leii, tigrii şi leoparzii, mereu oaspeţi în căutare de pradă prin acele locuri.

Cînd am descoperit acest fapt la început, eram atît de îngrijoraţi, încît ne-am gîndit să ne mutăm ; dar, după multă sfadă, ne-am hotărît să ne întărim în aşa fel, încît să nu mai fie nici o primejdie, iar dulgherii noştri şi-au luat sarcina de a rezolva ei acest neajuns ; în primul rînd au înconjurat jur împrejur tabăra cu nişte pari înalţi (căci lemn aveam destul), care nu erau înfipţi unul după altul, ca nişte ţepuşe, ci în zigzag, în număr foarte mare, şi aşezaţi în aşa fel, încît acopereau aproape doi yarzi în lăţime, fiind unii mai înalţi, alţii mai scunzi, toţi însă ascuţiţi la vîrf, şi bătuţi în pămînt la depărtare de un picior unul faţă de altul, aşa fel încît orice dihanie ar fi încercat să sară peste ei, dacă nu sărea dintr-o dată, ceea ce de fapt era foarte greu, rămînea spînzurată în cele douăzeci-treizeci de vîrfuri ascuţite.

La intrare erau nişte pari mai înalţi decît ceilalţi şi astfel aşezaţi unul în faţa altuia, încît să formeze trei sau patru cotituri, prin care era cu neputinţă să se strecoare o vietate cu patru picioare mai mare decît un cîine ; şi pentru a nu fi atacaţi în acelaşi timp de o haită mai numeroasă şi speriaţi prin somn, aşa cum ni se mai întîmplase, şi pentru a nu fi obligaţi să ne risipim zadarnic muniţiile, cu care eram tare puţin darnici, ţineam în fiece noapte aprins afară, în dreptul intrării la îngrăditura noastră, un foc mare, şi aveam şi o colibă de adăpost, chiar în dreptul intrării şi-n apropierea focului, pentru cele două sentinele, ca să nu le ude ploaia.

Ca să putem întreţine continuu focul, am tăiat o ditai grămada de lemne şi le-am stivuit ca să se usuce, iar din crengile verzi, ne-am făcut un al doilea acoperiş al colibelor noastre, atît de înalt şi des încît să poată azvîrli ploaia departe, nelăsînd-o să ajungă la primul acoperiş, iar noi să avem siguranţa că ne vom păstra îmbrăcămintea uscată.

De-abia sfîrşisem cu toate aceste trebi, că şi veniră ploile atît de cumplite şi de continue, încît nu ne rămînea decît foarte puţin timp să ne mişcăm din casă după mîncare, pe cînd negrii noştri, ce-i drept, care umblau despuiaţi, păreau a nu face mare caz de averse, deşi pentru noi europenii nu există altă urgie mai mare în climatele acelea calde.

Am dus-o în continuare astfel timp de patru luni, adică de la începutul lui iunie pînă la începutul lunii octombrie, căci deşi poile s-au terminat — sau cel puţin furia lor cea mai mare — cam pe la echinocţiu, totuşi, cum soarele era atunci drept deasupra capetelor noastre, ne-am hotărît să mai rămînem puţin timp acolo, pînă ce va fi trecut ceva mai spre sud

Cîtă vreme ne-am avut tabăra acolo, felurite au fost aventurile noastre cu nesăţioasele dihănii ale acestor meleaguri şi dacă n-am fi ţinut continuu focul aprins, tare nu cred — cu tot gardul nostru, pe care după aceea l-am mai întărit cu încă douăsprezece sau paisprezece şiruri de ţăruşi, dacă nu mai mult chiar — că ne-am mai fi putut socoti în siguranţă. Neplăcerile din partea fiarelor aveau loc totdeauna în timpul nopţii, iar uneori ele veneau în mulţimi atît de mari, încît gîndeam că toţi leii, tigrii, leoparzii şi lupii din Africa se adunaseră la un loc ca să ne atace. Într-o noapte cu lună plină, unul dintre oamenii noştri de pază ne spuse că el apreciază să

fi văzut vreo zece mii de jivine, de un soi sau de altul, trecînd prin apropierea micii noastre tabere și, de îndată ce vedeau focul, o coteau spre larg, însă cu siguranță nu fără a scoate urlete sau răgete sau ce naiba or fi fost alea, după ce treceau de noi.

Muzica glasurilor lor era foarte departe de a ne încînta, iar uneori ne tulbura atît de mult încît din pricina lor nici nu puteam dormi ; adeseori sentinelele ne chemau, pe cei care ne trezisem, să venim și să privim fiarele. Într-o noapte furtunoasă și bătută de vînt, după o foarte ploioasă zi, am fost chiar strigați să ne trezim cu toții ; căci se adunaseră în jurul nostru nenumărate vietăți diavolești în număr atît de mare, încît sentinelele noastre au crezut chiar că ne vor ataca. Fiarele nu se apropiau de partea unde era focul ; și cu toate că ne socoteam în siguranță și din celelalte părți, totuși ne-am sculat cu toții și am pus mîna pe arme. Luna era aproape plină, dar cerul acoperit de nori care se fugăreau și mai sufla și un straniu uragan, adăugînd o notă în plus la teroarea nopții ; uitîndu-mă în partea din spate a taberei, mi s-a părut că zăresc o dihanie chiar înăuntrul fortificației noastre, și așa și era, doar că nu-i vedeam coapsele, deoarece, sărind în fugă, pe cîte bănuiesc se aruncase din toate puterile peste garduri, neputînd însă depăși un țăruș mai înalt decît ceilalți în care se și agățase, așa că spînzura acum cu toată greutatea de vîrful parului care-i străpunsese pulpa din spate ori șoldul pe dinăuntru, și atîrna mîrîind și mușcînd lemnul cu furie. Am înșfăcat o lance de la un negru care se afla chiar lîngă mine și, alergînd spre dihanie, am înfipt-o de trei-patru ori în ea și am dat-o gata ; apoi am căutat muniție, din cauză că aveam poftă să trag o salvă în fiarele celelalte, pe care le puteam vedea cum stau afară, bulucite ca o cireadă de boi în drum spre iarmaroc. Fără a zăbovi, i-am poftit afară pe-ai noștri și le-am arătat pricina groazei ce ne apăsa și, fără vreo altă vorbă, am tras o salvă în ele, cele mai multe din armele noastre fiind încărcate cu cîte trei gloanțe fiecare. Focul a stîrnit o îmbulzeală cumplită și mai toate jigăniile au luat-o la fugă, însă am putut observa că unele dintre ele s-au urnit mult mai grav și mai cu majestate decît altele, nearătîndu-se prea speriate de detunătură și de foc ; și am mai putut vedea că o parte au rămas întinse pe jos, luptîndu-se să-și salveze viața, însă noi nu cutezam să ne

repezim afară ca să ne dăm seama la fața locului de ce soi erau.

Ce-i drept, stăteau atît de înghesuite unele într-altele și erau atît de aproape de noi, încît ar fi fost cu neputință să fi dat greș și să nu fi ucis sau rănit măcar cîteva, și ne gîndeam că negreșit ne adulmecaseră sau pe noi, sau urmele vînatului ucis de noi ; căci cu o zi înainte omorîsem un cerb și trei sau patru din acele vietăți asemănătoare caprelor ; iar o parte din măruntaiele lor fuseseră aruncate în dosul taberei, ceea ce, presupuneam, a atras jivinele în așa de mare număr spre noi ; de aceea pe viitor am evitat acest lucru.

Deși sălbăticiunile au luat-o la fugă, totuși întreaga noapte am auzit un răget înfiorător dinspre locul unde stătuseră și presupuneam că vine de la fiarele rănite, așa că de îndată ce s-a făcut ziuă, am ieșit să vedem cîte și ce anume jivine omorîsem și, într-adevăr, ni s-a înfățișat un spectacol straniu : zăceau uciși trei tigri și doi lupi, în afară de făptura căreia îi venisem de hac eu în interiorul îngrăditurii și care părea să fie un soi de corcitură între tigru și leopard. Încă viu, dar cu amîndouă labele din față rupte, așa încît nu se putea urni din loc, mai zăcea acolo și un nobil leu bătrîn, care aproape că se omorîse singur zbătîndu-se toată noaptea ; am descoperit astfel cine era soldatul rănit care răgea atît de tare și care ne tulburase atîta. Chirurgul nostru, uitîndu-se la el, a zîmbit.

— Acum, ne-a spus el, dacă aș putea fi sigur că leul ăsta îmi va fi la fel de recunoscător cum i-a fost unul dintre strămoșii majestății sale lui Androcles, sclavul roman, i-aș pune la loc amîndouă picioarele și l-aș vindeca.

Eu nu auzisem niciodată de povestea lui Androcles, așa că mi-a istorisit-o pe larg : în privința chirurgului însă, noi i-am spus că nu avea altă cale de a afla dacă leul o să fie sau nu recunoscător decît vindecîndu-l mai întîi și apoi încrezîndu-se în onoarea lui ; dar chirurgul n-avea încredere așa că, pentru ca să-l dea gata și să-l scape de chinuri, îl împușcă în cap și termină cu el, fapt pentru care l-am numit de atunci încolo numai „ucigaș de regi".

Negrii noștri au descoperit nu mai puțin de cinci asemenea prădalnice dihănii rănite și căzute la oarecare depărtare de cantonamentul nostru, dintre care un lup, un pui de leopard frumos pătat și alte fiare cărora nu știam cum să le spunem fiindu-ne necunoscute nouă.

Am avut și mai tîrziu parte de mulți asemenea gentilomi prin preajma noastră, însă niciodată un atare „rendez-vous" general ; lupta descrisă a avut însă o neplăcută urmare pentru noi și anume că a speriat cerbii, căprioarele și alte făpturi din vecinătate, de a căror tovărășie am fi fost mult mai dornici și care ne erau necesare pentru hrană ; totuși, negrii noștri ieșeau în fiecare zi la vînătoare, cum spuneau ei, cu arc și săgeată și aproape niciodată nu se întîmpla să dea greș și să nu vină acasă cu cîte ceva ; și am găsit în deosebi în acea parte a ținutului, după ce plouase cîtva timp, belșug de păsări asemănătoare celor pe care le avem și în Anglia : rațe, lișițe, califari și altele, ceva gîște și cîteva specii cum nu mai văzusem și, de multe ori, vînam din ele. Prindeam de asemenea mult pește proaspăt din rîu, așa că nu duceam lipsuri, și dacă ne lipsea ceva, acest lucru era sarea cu care să mîncăm carnea proaspătă ; ne mai rămăsese puțină și o foloseam cu economie ; cît despre negrii noștri, lor nu le plăcea de loc, nici nu țineau să consume carne gătită cu sare.

Vremea începea acum să se însenineze, ploile se terminaseră și inundațiile se retrăseseră, iar soarele, care trecuse de zenit, se dusese cale lungă spre sud, așa că am pornit-o mai departe la drum.

Era în ziua de 12 octombrie, sau cam așa ceva, cînd ne-am reînceput drumul avînd de călătorit printr-un ținut plăcut, unde nu era greu nici de procurat provizii, dar tot un ținut fără locuitori ; am călătorit mai repede, mergînd uneori — după socotelile noi — cîte douăzeci sau douăzeci și cinci de mile pe zi ; și nu ne-am oprit nicăieri, într-un marș de unsprezece zile, cu excepția uneia singure, cînd am făcut o plută cu care să trecem peste un mic rîu umflat de ploi al cărui debit încă nu scăzuse.

Cînd am trecut rîul care, în treacăt fie zis, curgea tot spre nord, am întîlnit în cale un mare șir de dealuri ; de fapt vedeam că ținutul se deschide spre dreapta, la o distanță apreciabilă ; dar, cum o țineam pe direcția noastră înspre vest, nedorind să ocolim de bună-voie o mare bucată de drum numai ca să evităm cîteva dealuri, am mers tot înainte ; care nu ne-a fost însă surpriza cînd, înainte chiar de a ajunge pe creastă, unul dintre noi, care o luase ceva mai înainte, însoțit de doi negri, strigă deodată :

— Marea !... Marea !— şi începu să danseze şi să ţopăie de bucurie.

Canonierul şi cu mine am fost foarte surprinşi, căci chiar în dimineaţa aceea calculasem că ne aflam la mai mult de o mie de mile de malul mării şi nu ne puteam aştepta să ajungem la ţărm înainte de venirea încă a unui sezon ploios, aşa că atunci cînd omul nostru a strigat „Marea !", canonierul s-a îmbufnat şi a spus că e nebun.

Dar amîndoi am fost nespus de uimiţi cînd, ajungînd pe creasta dealului, cu toate că era foarte înalt, nu văzurăm nimic altceva decît apă, atît în faţa noastră cît şi în dreapta sau stînga, totul înfăţişîndu-se ca o mare vastă fără alte margini decît orizontul.

Canonierul coborî plin de nedumerire dealul, fără să-şi poată da seama prin ce meleaguri ne aflam sau ce putea fi priveliştea la care ne uitam, căci, după toate hărţile noastre, marea trebuia să fie încă foarte departe.

Nu am avut de parcurs mai mult de trei mile de la coasta dealului pînă ce am ajuns la ţărm sau la malul acelei ape, iar acolo surpriza noastră a sporit, găsind apă proaspătă şi plăcută de băut ; aşa că, pe scurt, nu mai ştiam încotro s-o luăm : marea, cum crezusem noi că era, punea capăt călătoriei noastre — vreau să spun spre vest — căci ne stătea acum în cale. Întrebarea era în ce direcţie s-o luăm acum, spre dreapta ori spre stînga ? Dar dilema s-a rezolvat repede, căci necunoscînd întinderea apei, am considerat că drumul nostru, dacă aceea era cu adevărat marea, trebuie să fie spre nord şi, prin urmare, dacă o luam acum spre sud, în cel mai bun caz nu făceam altceva decît un ocol. Aşa că, după ce ne petrecusem cea mai mare parte a zilei minunîndu-ne de descoperirea noastră şi sfătuindu-ne ce-i de făcut, am pornit-o înainte spre nord.

Am călătorit pe malul acelui lac fără a ne putea da seama că trecuseră douăzeci şi trei de zile încheiate cînd, în zorii unei dimineţi, careva dintre marinarii noştri a strigat : „Pămînt !" şi strigătul lui nu a fost o falsă alarmă, căci am văzut limpede vîrfurile unor dealuri pe celălalt mal al apei, înspre vest ; dar, deşi tabloul ne-a convins că ceea ce descoperisem noi nu era oceanul ci o mare interioară sau un lac, totuşi spre nord nu vedeam uscat, adică nu vedeam sfîrşitul lacului ; şi am fost siliţi să călătorim încă opt zile şi încă aproape o sută de mile pînă

să ajungem la capătul acelui lac, iar acolo am constatat că lacul sau marea se termina în locul unde un foarte mare fluviu începea să curgă spre nord sau nord-est, ca și celălalt fluviu despre care v-am pomenit ceva mai în urmă.

Prietenul meu canonierul, examinîndu-l, a convenit că probabil greșise înainte și că de fapt acesta trebuie să fie Nilul, dar rămînea la aceeași părere pe care o avuseserăm cu toții anterior, și anume că nu ar trebui să ne gîndim la o călătorie pe cale fluvială pînă în Egipt ; așadar ne-am hotărît să traversăm fluviul, ceea ce totuși nu a fost la fel de lesne ca-n celălalt caz, apa fiind foarte repede, iar albia foarte largă.

Am pierdut acolo vreo săptămînă ca să facem rost de materialele necesare pentru a putea trece împreună cu vitele peste fluviu ; căci deși copacii nu lipseau, totuși nu era de găsit nici unul de dimensiuni mai mari ca să ne putem ciopli un canoe.

În cursul marșului de-a lungul malului ne-a cuprins o copleșitoare oboseală, așa încît am parcurs mai puține mile pe zi decît înainte, căci dădeam peste un număr neașteptat de pîrîiașe, care tot coborau de pe dealurile dinspre răsărit, vărsîndu-se în acest golf, iar apele lor erau destul de mari, deoarece ploile de-abia încetaseră.

În ultimele trei zile ale călătoriei am întîlnit și cîțiva locuitori, dar am descoperit că își aveau sălașele pe micile coline, nu pe malul apei ; tot atunci am cam dus și grija hranei, deoarece patru-cinci zile n-am putut prinde nimic, în afară de cîțiva pești din lac, nu prea din belșug nici ăia, ca altădată.

Drept compensație, nu am avut însă nici o altă supărare pe malul acelui lac, de pe urma nici unui soi de sălbăticiuni ; singura neplăcere de acest gen a fost că am întîlnit în pămînturile jilave din preajma lacului un fel de șarpe sau de năpîrcă, o tîrîtoare urîtă, veninoasă și diformă, care ne-a urmărit de mai multe ori ca și cînd ar fi vrut să ne atace ; și dacă aruncam cu ceva în ea, se ridica în coadă și sîsîia așa de tare că se auzea pînă departe ; era hidoasă ca iadul s-o vezi și s-o auzi, iar oamenii noștri erau încredințați că era chiar diavolul, numai că nu prea știam ce caută satana acolo, unde nu erau oameni.

E de reținut că umblasem o mie de mile fără să întîlnim țipenie de om în toată inima continentului african, unde cu siguranță că n-a pus piciorul nici o făptură omenească de cînd

s-au răspîndit fiii lui Noe pe toată faţa pămîntului. În locul acela, canonicerul nostru făcînd cu instrumentele lui o cercetare ca să determine latitudinea, a găsit că după ce mersesem vreo treizeci şi trei de zile spre nord, acum ne aflam la şase grade şi douăzeci şi două de minute latitudine sudică.

După ce am reuşit anevoie să trecem peste acel fluviu, am ajuns într-un ţinut ciudat şi sălbatic care a început să ne cam înspăimînte ; căci deşi ţinutul nu era un deşert de nisip uscat şi arzător, ca deşertul străbătut mai înainte, totuşi era muntos, sterp şi plin de fiare sălbatice dintre cele mai fioroase şi în număr neobişnuit, cum nu mai întîlnisem nicăieri în locurile prin care trecusem pînă atunci. Ce-i drept, întîlneam un fel de buruiană aspră, întinsă pe faţa pămîntului, şi ici-colo cîţiva copaci sau mai degrabă niscai tufişuri ; dar nu vedeam de loc viaţă şi ne-a cuprins o mare îngrijorare cu privire la hrană, căci de multă vreme nu mai vînasem nici o căprioară, ci trăisem mai mult cu peşte şi cu păsări, tot prin preajma apei, dar acum se părea că or să ne lipsească şi ele ; şi eram cu atît mai consternaţi, cu cît nu ne puteam face nici o provizie cu care să pornim la drum, ci eram obligaţi să ne chibzuim totul cu zgîrcenie, fără vreo nădejde de aprovizionare.

Nu aveam, totuşi, alt leac decît răbdarea ; şi după ce am vînat cîteva păsări şi am uscat ceva peşte, cam atîta cît am socotit noi că ne-ar ajunge, socotind în raţii mici, pentru cinci zile, ne-am hotărît să ne aventurăm la drum, ba chiar ne-am şi aventurat ; dar nu degeaba ne îngrijoraserăm de pericol, căci am mers cinci zile şi n-am aflat nici peşte, nici păsări, nici vreun patruped cu carne bună de mîncat : şi ne era o îngrozitoare frică să nu ajungem să murim de foame ; în ziua a şasea aproape că am postit, adică am consumat toate resturile pe care le păstrasem, iar noaptea ne-am întins pe rogojini, fără să cinăm, cu inimile grele, văzîndu-ne siliţi în cea de a opta zi să ne descotorosim de una din bietele noastre slugi credincioase — bivolii care ne cărau bagajele ; carnea tăuraşului era foarte bună şi cu atîta cumpătare ne-am înfruptat din ea, încît ne-a ajuns la toţi trei zile şi jumătate, cînd iarăşi n-am mai avut ce mînca ; şi tocmai eram pe punctul de a mai tăia un bivol, cînd am zărit în faţa ochilor un ţinut mai făgăduielnic, străbătut de un mare rîu în mijloc şi împodobit cu copaci înalţi.

Priveliştea ne-a încurajat şi am grăbit pasul către malul rîului, deşi cu burta goală, foarte slăbiţi şi aproape leşinaţi ;

înainte însă de a ajunge la rîu, am avut norocul să ne întîlnim cu nişte pui de căprioare, lucru pe care ni-l dorisem de multă vreme. Într-un cuvînt, omorînd trei dintr-însele, ne-am oprit să ne îndestulăm pîntecele şi nici n-am lăsat friptura să se răcească bine, că am şi înfulecat-o ; dar ce spun eu ! a fost prea mult şi că am avut răbdare să aşteptăm să le omorîm şi că nu le-am mîncat de vii, căci, pe scurt, eram lihniţi de foame.

De-a lungul acelui inospitalier ţinut, cît am tot mers, n-am văzut decît lei, tigri, leoparzi, civete şi o mulţime de alte dihănii al căror nume nu-l ştiam ; n-am văzut însă elefanţi, ci doar din cînd în cînd cîte un dinte de elefant zăcînd pe pămînt, unii dintre ei pe jumătate îngropaţi, de cînd tot zăceau acolo.

Cînd în sfîrşit am ajuns la malul noului rîu, am găsit că şi el curgea tot spre nord, ca şi celelalte, cu singura deosebire că în timp ce cursul celorlalte rîuri devia spre est sau nord-nord-est, cursul acestuia era spre nord-nord-vest.

CAPITOLUL VIII

Ajungem într-un ținut locuit — Localnicii sînt naivi și prietenoși — Intrăm în cuprinsul unui al doilea deșert — Izvoarele sînt ca saramura — Chirurgul descoperă un mijloc de a face apa dulce — Întîmplări în timpul călătoriei — Convoiul începe să se îmbolnăvească, iar unul dintre negri moare — Găsim în țara negrilor un om alb, despuiat și care se dovedește a fi un englez —

Ceva mai departe pe malul rîului am dat de unele semne care ne arătau că ar exista locuitori, dar în prima zi, nu am întîlnit pe nimeni ; a doua zi însă am ajuns într-adevăr într-un ținut locuit, oamenii pămîntului fiind cu toții negri, goi pușcă, fără noțiunea rușinii, atît bărbații cît și femeile.

Le-am făcut semne de prietenie și am găsit că erau niște oameni tare sinceri, de bună cuviință și prietenoși. Ei s-au apropiat de negrii noștri fără nici un fel de bănuieli și nici nu ne-au dat vreun prilej să-i suspectăm de cine știe ce nemernicie, cum se întîmplase cu ceilalți ; le-am făcut semne că ne era foame și, pe dată, cîteva femei goale au zbughit-o și ne-au adus o mulțime de rădăcini și niște legume asemănătoare cu dovlecii, pe care le-am mîncat fără nici o șovăire ; iar meșteșugarul nostru le-a arătat cîteva din brelocurile făcute de el, unele din fier și altele din argint, nici unul însă din aur ; și au avut destulă minte să le prefere pe cele de argint celor de fier ; dar cînd le-am arătat și cîteva de aur, am aflat că localnicii nu prețuiau aurul nici măcar pe măsura fierului.

În schimbul cîtorva „bijuterii“ de acelea, ei ne-au adus noi provizii şi trei vite vii, mari cît nişte viţei, dar care semănau a altceva ; nici nu mai văzusem pînă atunci ; carnea lor era însă minunată ; şi după aceea ne-au mai adus încă doisprezece asemenea viţei şi încă vreo cîteva vieţuitoare mai mici, ca nişte iepuri, toate foarte binevenite pentru noi, care duceam într-adevăr foarte mare lipsă de provizii.

Ne-am împrietenit îndeaproape cu oamenii şi de fapt i-am socotit cei mai curtenitori şi prietenoşi dintre toţi pe care-i întîlnisem pînă acum, iar ei, la rîndul lor, păreau tare încîntaţi de noi ; îndeosebi, ne era mult mai uşor să-i facem să înţeleagă intenţiile noastre, decît pe oricare dintre cei cu care venisem în legătură pînă atunci.

Am început în cele din urmă să ne interesăm de drumul nostru, arătînd înspre vest ; ei ne-au făcut să înţelegem cu uşurinţă că nu puteam merge în direcţia aceea şi ne-au arătat că trebuia s-o luăm spre nord-vest, noi înţelegînd astfel de îndată că ne stătea în cale un alt lac, ceea ce s-a şi dovedit a fi adevărat ; căci după încă două zile, am văzut clar şi lacul acela, iar lungimea lui a ţinut pînă cînd am trecut noi de linia echinocţială, avîndu-l tot timpul la stînga, deşi la o mare distanţă de noi.

Călătorind astfel spre nord, canonierul era foarte îngrijorat cu privire la înaintarea noastră ; căci ne asigurase, iar pe mine m-a făcut să pricep cu ajutorul hărţilor în care mă deprinsese a citi, că în clipa cînd vom ajunge la latitudinea de şase grade, sau cam atîta, la nord de ecuator, ne vom afla în punctul de unde uscatul se întinde spre vest, pe o asemenea lungime, încît n-o să putem ajunge la mare fără un marş de mai bine de o mie cinci sute de mile în continuare spre vest, direcţia în care intenţionam să mergem. L-am întrebat dacă nu existau rîuri navigabile pe care le-am putea întîlni şi care, vărsîndu-se în Oceanul de Vest, ne-ar fi putut purta pe cursul lor ; căci chiar dacă ele ar fi fost de o mie cinci sute de mile sau de două ori pe atîta, tot am fi reuşit să ne descurcăm, făcîndu-ne însă — bineînţeles — rost de provizii.

Atunci canonierul mi-a arătat iarăşi hărţile pe care nu se vedea nici un fluviu al cărui curs să aibă o asemenea lungime încît să ne poată fi de vreun ajutor, pînă ce nu ajungeam poate la vreo două sau trei sute de mile de ţărm, cu excepţia doar a lui Rio Grande, cum îl numesc ei, care se găsea

mai departe de noi către nord, la cel puţin şapte sute de mile ; şi apoi, nici canonierul nu ştia prin ce fel de ţinut ar putea să ne poarte ; căci, spunea el, după părerea sa căldurile erau mai năpăditoare la nord de ecuator, chiar la aceeaşi latitudine, iar ţinutul mai dezolat, mai sterp şi mai barbar decît în sud ; şi că, atunci cînd vom ajunge printre negrii din partea de nord a Africii, care locuiesc în apropierea mării, mai ales printre cei care văzuseră europeni (ca olandezi, englezi, portughezi, spanioli şi alte neamuri) şi care făcuseră negustorie cu europenii, majoritatea lor fiind — într-un moment sau altul — foarte prost trataţi, aceia cu siguranţă că îşi vor vărsa asupra noastră toată ura de care erau în stare, numai ca să se răzbune.

Drept urmare a acestor puncte de vedere, el ne-a sfătuit ca, deîndată ce vom fi trecut de noul lac, s-o luăm spre vest-sud-vest, să cotim adică puţin către sud, căci pe parcurs o să dăm de marele fluviu Congo, de la care începe coasta numită Congo, aflată puţin mai la nord de Angola, unde la început intenţionaserăm noi să mergem.

L-am întrebat dacă el fusese vreodată pe coasta Congoului. Îmi răspunse că da, fusese, dar că nu debarcase niciodată acolo. Atunci l-am întrebat cum vom ajunge noi de acolo la coasta unde veneau corăbiile europene, avînd în vedere că dacă uscatul se întinde brusc spre vest, cale de o mie cinci sute de mile, apoi va trebui să traversăm tot acel ţinut înainte de a trece de promontoriul său de vest.

Canonierul îmi spuse că ar exista zece şanse la una, ca să auzim de vreo corabie europeană care să vrea să ne ia, deoarece atari vase vizitau adesea coasta Congoului şi pe cea a Angolei, făcînd negoţ cu negri ; şi chiar dacă n-am afla nici un fel de corabie, tot am putea găsi măcar ceva provizii şi ne-am putea continua atunci drumul la fel de bine de-a lungul ţărmului, cît şi de-a lungul rîului, pînă ce am ajunge la coasta de aur care, spunea el, nu se găsea la o mai mare distanţă de patru sau cinci sute de mile nord de Congo ; mai era apoi şi cotitura coastei spre vest, lungă de încă vreo trei sute de mile ; ţărmul aflîndu-se la o latitudine de şase sau şapte grade, englezii, olandezii sau francezii aveau poate cu toţii acolo aşezări sau fabrici.

Trebuie să vă mărturisesc însă că eu, tot timpul cît canonierul argumenta, mă gîndeam că mai degrabă ar fi trebuit să ne îndreptăm spre nord şi că n-ar fi stricat să ne fi făcut

un vas cu care să plutim pe Rio Grande, sau Rio Negro sau Niger — cum îi spun neguţătorii — căci ştiam că în cele din urmă tot ne va duce la Capul de Verd, de unde eram încredinţaţi că vom scăpa ; pe cînd aşa, pînă la coasta spre care mergeam acum, mai aveam de bătut o cale îngrozitor de lungă, fie pe apă, fie pe uscat, fără nici un mijloc sigur de a ne face rost de provizii altfel decît cu forţa ; dar mi-am ţinut deocamdată gura, căci era doar vorba de propunerea tutorelui meu.

Cînd însă, urmînd dorinţei lui, am ajuns a coti spre sud, după ce trecusem de-al doilea mare lac, oamenii noştri începură a se arăta cu toţii neliniştiţi şi spuseră că de data aceasta sigur ne abătusem din drumul cel bun, că ne îndepărtam şi, de fapt, chiar eram destul de departe de casă.

Dar nu mersesem mai mult de încă douăsprezece zile, dintre care opt le făcusem înconjurînd lacul şi încă patru înaintînd spre sud, ca să ne îndreptăm către fluviul Congo, cînd am ajuns iarăşi la un punct final, căci iată-ne din nou pătrunzînd într-un ţinut atît de dezolant, de înspăimîntător şi de sălbatic, încît nu ştiam ce să credem şi ce să facem : fiindcă, în afară de faptul că ne apărea ca un deşert groaznic şi fără de margini, lipsit de păduri, copaci, rîuri şi localnici, neîntîlnind pe aici ţipenie de om, nici nu aveam vreun mijloc de a ne strînge niscai provizii înainte de străbaterea deşertului, cum obişnuiserăm pînă atunci să facem, cînd a fost, bunăoară, de traversat primul deşert, decît dacă ne-am fi reînapoiat cale de patru zile pînă la locul de unde începusem a înconjura capătul lacului.

Ei bine, neţinînd seama de toate acestea, ne-am aventurat totuşi, căci pentru nişte oameni care trecuseră prin locuri atît de sălbatice ca noi, nimic nu părea prea disperat pentru a nu merita să fie întreprins ; ne-am aventurat, vă spuneam, şi asta mai degrabă pentru că am zărit nişte foarte înalţi munţi în calea noastră, undeva tare departe, şi ne-am închipuit că oriunde sînt munţi vor fi şi izvoare şi rîuri ; că unde sînt rîuri, vor fi copaci şi iarbă ; că unde sînt copaci şi iarbă vor fi şi vite ; şi că unde-s vite vom găsi şi vrun soi oarecare de locuitori.

În cele din urmă, ca urmare a acestei speculaţii filozofice, am pătruns în pustietatea aceea, nelipsită totuşi de o grămadă de rădăcini şi de plante menite să ne ţină loc de pîine, de soiul acelora pe care ni le dăduseră indienii, însă neavînd decît foarte puţină carne şi sare şi doar un pic de apă.

Am călătorit către acei munți două zile dar ne apăreau la fel de departe ca și la început și de-abia într-a cincea zi am izbutit să ajungem la ei ; ce-i drept, mergeam încet, căci era peste măsură de zăpușitor, iar noi ne aflam chiar pe linia echinocțială — habar n-aveam dacă la nord sau la sud de ea.

După cum trăsesem singuri concluzia, că unde erau munți vor fi și izvoare, așa s-a și întîmplat ; dar care nu ne-a fost nu numai surpriza ci de-a dreptul spaima, cînd ne-am dat seama că primul izvor la care ajunsesem și care părea încîntător de limpede și de frumos, era sărat ca saramura. Ce groaznică dezamăgire pentru noi, și la început ne-a umplut de melancolice presimțiri, însă canonierul, al cărui temperament îl ajuta să nu se descurajeze niciodată, ne-a spus că lucrul nu trebuia să ne tulbure, ci merita să fim foarte recunoscători, pentru că sarea era un bun de care aveam tot atîta nevoie ca și de multe altele și, fără îndoială, vom găsi și apă dulce, pe lîngă cea sărată ; a intrat însă în vorbă și chirurgul nostru, ca să ne încurajeze, și ne-a spus că, dacă nu știam, avea să ne arate el o cale de a îndulci apa sărată, ceea ce cu adevărat ne-a făcut pe toți mai voioși, deși de fapt eram cam nedumeriți ce voia să spună.

Între timp, oamenii noștri, fără să se lase rugați, căutaseră prin împrejurimi și alte izvoare și dăduseră peste mai multe ; dar toate erau la fel de sărate, de unde am tras concluzia că în acei munți se găsea o rocă sărată sau o piatră minerală și că poate munții aceia erau chiar în întregime alcătuiți dintr-o asemenea substanță ; dar eram încă nedumerit prin ce vrăjitorie avea de gînd meșterul nostru, chirurgul, să prefacă apa sărată în apă dulce ; și de-abia așteptam să văd experiența sa, care a fost cu adevărat foarte ciudată, însă el s-a apucat de lucru cu atîta siguranță, de parcă ar fi încercat-o de mai înainte și chiar în acele locuri.

A luat două din rogojinile noastre cele mari și le-a cusut laolaltă ; ele formau acum un fel de sac lat de patru picioare și înalt de trei și jumătate, iar cînd l-am umplut, avea o grosime cam de un picior și jumătate.

Chirurgul ne-a pus să umplem sacul cu nisip uscat și să-l îndesăm cît putem de tare, dar nu chiar pînă vor plesni rogojinile. După ce sacul fusese umplut astfel cam de un picior, a ales un alt soi de pămînt cu care a umplut restul sacului, și tot l-a mai îndesat, cît a putut el de tare. După ce a terminat

şi cu asta, a făcut o gaură în pămîntul de deasupra, largă cam cît borul unei pălării sau poate chiar ceva mai mare, dar nu atît de adîncă, şi a pus pe un negru s-o umple cu apă şi, mereu, pe măsură ce apa era absorbită în pămînt, s-o umple din nou şi s-o menţină plină. Sacul fusese de la început agăţat de două căpătîie de lemn, cam la un picior înălţime de pămînt ; iar dedesubtul sacului a cerut să fie întinse cîteva din băşicile în care ţineam apa. Cam peste o oră, nu mai devreme, apa a început să picure din fundul sacului şi, spre marea noastră surpriză, era într-adevăr dulce şi proaspătă ; şi treaba a continuat cîteva ore, pînă la urmă însă, apa începu să fie puţin sălcie. I-am atras atenţia chirurgului.

— Ei bine, atunci — ne zise el — aruncaţi nisipul şi umpleţi din nou sacul.

Dacă totul era o experienţă scornită de imaginaţia lui sau dacă mai văzuse înainte pe altcineva procedînd astfel — iată că nu ştiu.

A doua zi am urcat în vîrful munţilor, de unde perspectiva era într-adevăr uluitoare căci, cît priveai cu ochii în jur, spre sud sau vest, ori spre nord-vest, nu se putea vedea nimic altceva decît o vastă şi îngrozitoare pustietate, fără copaci sau rîuri şi fără urmă barem de verdeaţă. Pe întreg întinsul vedeam, ca şi în părţile străbătute cu o zi înainte, un fel de muşchi des de o culoare moartă, negricioasă, dar nimic altceva care să aducă o hrană de om sau de vite.

Dacă am fi avut provizii de alimente şi de apă dulce, aşa cum avusesem înainte, ca să intrăm înarmaţi pentru zece sau douăzeci de zile în sălbăticia aceea, am fi avut poate şi destul curaj să ne aventurăm, chiar de-ar fi trebuit ulterior să ne întoarcem înapoi căci, în caz că o luam spre nord, cine putea şti dacă nu ne vom întîlni cu acelaşi lucru ; dar noi nici nu aveam provizii, nici nu ne găseam într-un ţinut unde să fi fost posibil a face rost de aşa ceva. Am vînat cîteva animale sălbatice la picioarele acelor munţi, dar — cu excepţia a două vietăţi neasemănătoare cu nimic din ceea ce văzusem pînă atunci — n-am întîlnit nimic bun de mîncat. Animalele acelea erau ceva între bivol şi cerb, dar de fapt nu semănau nici cu una nici cu alta ; căci coarne nu aveau, dar în schimb picioarele le erau mari ca de vacă şi trupul li se termina cu un cap frumos şi cu un gît ca de cerb. Am ucis de asemenea cîţiva tigri, doi pui de lei şi un lup ; dar, slavă Domnului,

nu ajunsesem chiar pînă acolo încît să consumăm carne de animale de pradă.

În fața perspectivei aceleia îngrozitoare, mi-am reînnoit propunerea de a ne întoarce spre nord și, îndreptîndu-ne către fluviul Niger sau Rio Grande, să cotim apoi spre vest către așezările engleze de pe Coasta de Aur, lucru la care au consimțit numaidecît toți ; toți în afară de canonier, care ne era de fapt călăuza cea mai bună, deși s-a întîmplat să greșească și de data aceea. El a sugerat că, deoarece coasta noastră era acum situată spre nord, am putea coti spre nord-vest în așa fel încît, străbătînd ținutul, să întîlnim poate vreun alt rîu care se vărsa în Rio Grande spre nord, sau în jos către Coasta de Aur spre sud, ceea ce, în amîndouă cazurile, ne-ar orienta drumul și ne-ar scurta truda ; și de asemenea, că, dacă totuși exista vreun ținut locuit și roditor, apoi aveam să-l găsim probabil pe malurile rîurilor, singurul loc unde puteam spera să dăm și de provizii.

Sfatul său era un sfat bun și prea rațional ca să nu fie urmat ; însă preocuparea noastră imediată era ce și cum să facem ca să ieșim din îngrozitorul ținut în care ne aflam. În spatele nostru se întindea un pustiu, care ne costase de fapt cinci zile de mers și nu ne mai rămăseseră provizii pentru alte cinci zile, ca să ne întoarcem pe același drum. Iar în fața noastră nu stăpînea decît oroarea, cum v-am arătat : așa că am hotărît, avînd în vedere că munții unde ne și aflam amăgeau cu o oarecare aparență de rodnicie și păreau să se întindă mult spre nord, am hotărît, zic, să rămînem la picioarele lor, pe partea dinspre răsărit, pentru a înainta cît mai departe vom putea, iar între timp să ne căutăm cu hărnicie de mîncare.

Am pornit-o prin urmare a doua zi de dimineață ; căci nu aveam timp de pierdut și, spre marea noastră mîngîiere, am ajuns, chiar în cursul primei dimineți, la niște foarte bune izvoare de apă dulce ; și, ca să nu ne pomenim din nou ducînd lipsă, ne-am umplut cu apă toate bășicile și le-am cărat cu noi. Ar fi trebuit să nu uit să vă adaug că, profitînd de ocazia oferită de acele izvoare sărate, chirurgul nostru ne-a înzestrat prin meșteșugurile lui și cu vreo trei-patru pachete de sare foarte bună.

În cursul celui de-al treilea marș, am descoperit o minunată sursă de hrană, munții în care eram dovedindu-se plini

de iepuri ; erau alt soi decît ai noştri din Anglia, mai mari şi nu atît de iuţi de picior, dar aveau carnea foarte bună. Am împuşcat mai mulţi, iar micul nostru leopard domesticit, despre care v-am povestit că-l luasem din aşezarea de negri pe care i-am prădat, îi vîna ca un cîine şi omora nenumăraţi în fiecare zi ; nu vroia să mănînce însă din ei, decît dacă-i dădeam noi, ceea ce — e drept — în situaţia noastră de atunci, era foarte îndatoritor din partea sa. I-am sărat puţin şi i-am uscat bine la soare, cărînd cu noi un pachet ciudat. Cred că erau aproape trei sute de iepuri, căci nu ştiam cînd vom mai putea găsi alţii asemănători, sau niscai hrană ca lumea. Ne-am continuat în tihnă drumul, la adăpostul munţilor, timp de vreo opt-nouă zile, cînd — spre marea noastră satisfacţie — am descoperit că ţinutul din faţa noastră începea să arate ceva mai binişor. Cît despre coasta vestică a munţilor, n-am examinat-o niciodată pînă în ziua cînd trei din convoiul nostru, pe cînd poposiseră ca să se răcorească ori ca să îmbuce cîte ceva, au suit munţii doar aşa, de curiozitate ; însă totul se înfăţişa absolut aidoma vederii lor ; deci tot n-au putut vedea vreun capăt al pustiului, nici măcar spre nord încotro ne îndreptam noi, aşa că într-a zecea zi, văzînd că munţii făceau o cotitură şi duceau, cum ar fi, către marele pustiu, îi părăsirăm şi ne continuarăm drumul înspre nord, ţinutul fiind bine îmbrăcat în păduri, cu unele postaţe pustii, dar nu plictisitor de lungi, pînă ce am ajuns, după observaţia canonierului nostru, la latitudinea de opt grade şi cinci minute, ceea ce am realizat în decurs de nouăsprezece zile.

Pe toată acea suprafaţă nu am întîlnit nici un fel de locuitori, în schimb găsirăm din belşug fiare sălbatice, fiare de pradă, pe care ajunsesem să le cunoaştem atît de bine, încît de fapt nu prea ne mai păsa de ele. Vedeam destui lei, tigri şi leoparzi în fiecare noapte şi în fiecare dimineaţă ; dar cum rareori se apropiau de noi, îi lăsam să-şi vadă de treabă şi dacă băgam de seamă că au de gînd totuşi să se apropie, trăgeam în gol cu orice puşcă neîncărcată, iar ei se îndepărtau de îndată ce vedeau scăpărînd flacăra.

Ne-am descurcat destul de bine în privinţa hranei în tot lungul acelui drum : căci uneori vînam iepuri, alteori ceva păsări, deşi vă jur pe viaţa mea că n-aş putea să le dau nume nici unora dintre ele, în afară de un soi de potîrniche şi a altei zburătoare ce semăna cu turtureaua de pe la noi. Cînd

şi cînd, am început să întîlnim iarăşi elefanţi şi tot în număr mare ; aceste animale se simţeau în voie mai ales în partea împădurită a ţinutului.

Marşul nostru de lungă durată ne-a obosit foarte mult, iar doi dintre oameni s-au îmbolnăvit, de fapt erau atît de rău bolnavi încît am crezut că vor muri ; şi unul dintre negri a şi murit subit. Chirurgul nostru a spus că a făcut apoplexie, dar se mira, spunea el, pentru că nimeni nu se putea plînge că mîncase prea mult. Un alt negru era de asemeni foarte bolnav, dar chirurgul convingîndu-l cu mare tărăboi, de fapt aproape forţîndu-l, să îngăduie să i se ia sînge, se făcu bine.

Am poposit acolo douăsprezece zile, de hatîrul celor bolnavi, şi chirurgul mă convinse şi pe mine şi pe încă vreo trei-patru dintre ei, să ne ia sînge în timpul odihnei, ceea ce, împreună cu alte bolbotine pe care ni le-a dat să le înghiţim a contribuit din plin la menţinerea sănătăţii noastre într-un marş atît de obositor şi într-un climat atît de cald.

În cursul marşului ne întindeam noapte de noapte corturile de rogojini care erau de-a dreptul confortabile pentru noi, deşi găseam în cele mai multe locuri arbori şi păduri care ne-ar fi putut adăposti. Foarte ciudat ni s-a părut însă că în toată acea parte a ţinutului nu întîlnisem încă locuitori ; dar motivul principal, după cum am descoperit-o mai tîrziu, era că noi, luînd-o la început spre vest şi apoi spre nord, pătrunsesem prea adînc în inima regiunii şi prin deşerturi, ori, îndeobşte, locuitorii se găsesc mai ales printre rîuri, lacuri şi lunci, atît la sud-vest cît şi spre nord.

Pîrîiaşele întîlnite erau atît de secate, încît cu excepţia cîtorva gropi şi bălţi ceva mai întinse, nici nu prea vedeai apă prin ele şi părea mai curînd că în lunile ploioase erau doar nişte albii, decît că ar fi purtat într-adevăr pe ele apă curgătoare ; din care fapt, pentru noi era lesne să deducem că mai aveam de mers cale lungă ; dar asta nu ne descuraja cîtă vreme aveam provizii şi adăposturi bune, oricum, împotriva căldurii zăpuşitoare, parcă într-adevăr mai sufocante acum decît atunci cînd soarele aninase exact deasupra capetelor.

După ce bolnavii noştri s-au făcut bine, am pornit-o iar mai departe, foarte bine aprovizionaţi cu alimente şi cu apă, şi cotind puţin de la nord spre vest, am călătorit cu speranţa în vreun curs de apă favorabil pe care să poată pluti un canoe ; dar n-am găsit nici unul decît după douăzeci de zile de călă-

torie, din care opt ne-am odihnit ; căci oamenii noştri fiind slăbiţi acum, ne odihneam foarte des, mai ales cînd ajungeam în locuri potrivite pentru acest lucru, în locuri cu vite, păsări sau vînat bun de mîncat.

În cele douăzeci de zile de mers, am înaintat patru grade spre nord, pe lîngă distanţa longitudinală spre vest, şi am întîlnit o mulţime de colţi de elefant risipiţi în sus şi-n jos, mai ales prin pămînturile pădurite ; nişte fildeşi foarte mari. Dar ei nu însemnau pentru noi o pradă ; scopul nostru era să găsim provizii şi să dăm de o trecere bună ca să putem ieşi din ţinutul acela ; şi era mult mai avantajos pentru noi să dăm de un cerb bun şi gras pe care să-l ucidem, ca să avem de hrană, decît să dăm de o sută de tone de colţi de elefant ; şi totuşi, după cum veţi auzi îndată, cînd am ajuns a ne începe călătoria pe apă, ne-am gîndit la un moment dat să construim un canoe mare, pe care să-l încărcăm cu fildeş, dar asta se întîmpla pe vremea cînd nu ştiam nimic despre rîuri, şi nimic despre cît de periculos şi greu era să treci peste ele, şi cînd nici nu luasem încă în considerare greutatea încărcăturii cu care trebuia să ne lansăm pe acele ape care duceau nave.

La capătul a douăzeci de zile de călătorie, după cum de fapt v-am şi spus, la latitudinea de trei grade şi şaisprezece minute, am descoperit într-o vale, nu prea departe, un curs de apă destul de potrivit care am socotit că ar merita numele de rîu şi care curgea spre nord-nord-vest, adică tocmai cum doream noi. Aşadar, fiindcă ne învoiserăm asupra călătoriei pe apă, am ales ca punct de experienţă locul acela şi ne-am îndreptat spre vale fără a mai coti încoace şi încolo.

În drumul nostru era un mic desiş de arbori, prin preajma căruia am trecut fără nici un gînd rău, cînd, dintr-o dată, unul dintre negrii noştri a fost grav rănit de o săgeată trasă oblic, între umeri, de undeva din spatele lui. Lucru ce ne-a obligat să ne oprim locului, iar trei dintre oamenii noştri, împreună cu doi negri s-au risipit prin pădure — căci nu era vorba decît de o mică pădurice — şi au dat de un negru cu un arc dar fără nici o săgeată, care ar fi putut scăpa, însă cei ce-l descoperiseră, ca răzbunare pentru răutatea săvîrşită, l-au împuşcat ; aşa că am pierdut prilejul de a-l lua prizonier ; dacă am fi făcut acest lucru, şi dacă l-am fi trimis la ai săi, purtîndu-ne bine cu el, ar fi putut veni înapoi, însoţit de alţii, în chip de prieteni.

Mergînd ceva mai departe, am ajuns la cinci colibe ori sălaşuri de negri, construite altfel decît cele pe care le văzusem pînă atunci : iar înaintea uşii uneia dintre ele, erau aşezaţi pe jos şapte colţi de elefant, stivuiţi şi sprijiniţi de peretele colibei. de parcă ar fi fost pregătiţi pentru vînzare. Nu am văzut bărbaţi, ci numai şapte sau opt femei şi vreo douăzeci de copii : nu ne-am îngăduit nici un fel de necuviinţă faţă de ei, ci le-am dat la fiecare cîte o bucăţică de argint bătut subţire, cum vă povestisem mai înainte, şi tăiat în formă de romb, sau în formă de pasăre ; la care femeile s-au arătat peste măsură de bucuroase şi ne-au adus de mîncare mai multe feluri necunoscute de noi, turte dintr-o făină de rădăcini care se coc la soare şi care-s foarte gustoase. Am mers puţin mai departe şi ne-am aşezat şi noi tabăra pentru noaptea aceea, neavînd nici o îndoială că atenţiile noastre faţă de femei vor avea poate urmări bune cînd li s-or întoarce soţii acasă.

Prin urmare, a doua zi de dimineaţă, femeile, împreună cu unsprezece bărbaţi, cinci băieţi tineri şi două fete destul de mari, au venit la tabăra noastră ; înainte de a ajunge chiar destul de aproape de noi, femeile au strigat cu glas tare şi au făcut un zgomot ciudat, pătrunzător, ca să ne vestească să ieşim afară ; prin urmare am ieşit, şi două dintre ele, arătînd ceea ce le dădusem şi arătînd de asemenea cu degetul spre pîlcul celor din spatele lor, au făcut semne despre care am înţeles cu uşurinţă că însemnau prietenie. Cînd au înaintat şi bărbaţii, cu arcuri şi săgeţi, ei şi-au lăsat armele jos, au scurmat şi şi-au pus nisip pe cap, învîrtindu-se de trei ori pe loc, cu mîinile pe creştet. Acesta se pare că era un fel de legămînt solemn de prietenie. După aceea noi le-am făcut semn să se apropie ; au trimis atunci la noi mai întîi băieţii şi fetele, pare-se cu scopul de a ne mai aduce unele turte de pîine şi ceva ierburi bune de mîncat, pe care le-am primit, şi am luat băieţii în braţe şi i-am sărutat, şi pe ei şi pe fete ; atunci bărbaţii s-au apropiat de noi şi s-au aşezat jos pe pămînt, făcîndu-ne semne să ne aşezăm lîngă dînşii, iar noi i-am ascultat. Şi şi-au spus multe lucruri unul altuia, noi însă nu i-am putut înţelege şi nici n-am putut găsi o cale de a-i face să ne înţeleagă ; cu atît mai puţin să-i lămurim încotro mergem, sau ce doream, doar atîta că i-am făcut cu uşurinţă să priceapă că aveam nevoie de alimente ; la care unul dintre ei, aruncîndu-şi privirile jurîmprejur către un teren ceva mai ridicat, care se găsea la

depărtare de vreo jumătate de milă, tresări ca şi cînd s-ar fi speriat, alergă spre locul unde-şi lăsaseră arcurile şi săgeţile, puse mîna pe un arc şi pe două săgeţi şi o porni în goană într-acolo ca un cal de curse ; cînd ajunse pe ridicătura aceea, aruncă amîndouă săgeţile şi pe urmă veni înapoi la noi, fugind la fel de iute ; văzîndu-l că vine cu arcul dar fără săgeţi, eram şi mai curioşi, însă ciudatul alergător, fără să ne spună ceva, îi făcu semn unuia dintre negrii noştri să-l însoţească, iar noi i-am poruncit să se ducă ; aşa că l-a însoţit înapoi la locul pomenit, unde zăcea un fel de căprioară, străpunsă de cele două săgeţi şi zbătîndu-se încă ; şi au adus-o amîndoi jos. Era un dar pentru noi şi vă asigur că foarte bine-venit, căci stocul nostru de provizii scăzuse foarte. Toţi localnicii erau goi puşcă.

A doua zi ni s-au înfăţişat vreo sută de bărbaţi şi de femei, cu aceleaşi neîndemînatice semne de prietenie, şi dănţuind, şi arătîndu-se cu toţii foarte încîntaţi, ne-au dat tot ce aveau. Nu ne puteam închipui cum de ajunsese cel întîlnit în pădure să fie atît de crud şi de grosolan încît să tragă în oamenii noştri, fără să fi făcut nici o încălcare, căci — iată — semenii lui erau oameni simpli, deschişi şi inofensivi în toate relaţiile cu noi.

De acolo am mers în jos pe malul pîrîului de care am pomenit şi ne-am dat seama că vom întîlni un întreg popor de negri : dar că aveau să fie sau nu prietenoşi cu noi, despre asta nu puteam face încă nici o presupunere.

Multă vreme rîul nu ne-a fost de nici un folos în planurile noastre de a ciopli un canoe şi, mergînd pe malul său, am străbătut ţinutul încă vreo cinci zile, pînă cînd dulgherii noştri, văzînd creşterea curentului, ne-au îmbiat să ne întindem corturile şi să ne apucăm de lucru, construindu-ne cîteva canoe ; dar după ce începuserăm treaba şi doborîsem doi-trei copaci, şi muncisem vreo cinci zile, unii dintre oamenii noştri, hoinărind mai departe în josul apei, ne-au adus ştirea că mai degrabă curentul apei descreştea decît creştea, absorbit de nisipuri sau pierind de arşiţa soarelui, aşa că rîul nu părea să fie în stare să care nici un fel de canoe, oricît de mic, care să ne poată fi cît de cît de folos ; aşa că am fost obligaţi să renunţăm la planurile noastre şi s-o pornim mai departe.

Înaintînd pe drumul acela, am mers trei zile întregi spre vest, deoarece ţinutul dinspre nord era extraordinar de muntos şi

mai scorojit şi mai uscat decît toate cele de pînă atunci ; dimpotrivă, în partea dinspre vest, valea era plăcută şi se întindea pe o mare distanţă între două creste de munţi înalţi. Munţii păreau înfiorători, fiind pe de-a-ntregul despuiaţi de copaci şi de ierburi, ba chiar albi de uscăciune şi de nisip ; pe vale erau însă copaci, iarbă şi ceva animale bune de mîncat, ba şi cîţiva locuitori.

Am trecut pe lîngă unele din colibele ori sălaşele lor şi am zărit în jur oameni, dar de îndată ce ne vedeau o şi zbugheau în munţi. La sfîrşitul văii am găsit un ţinut populat şi la început am stat în cumpănă dacă trebuia să ne apropiem de oameni ori să ne urmăm calea noastră, pe sus, către munţii dinspre nord ; şi cum principalul nostru ţel era, ca şi mai înainte, să ne tăiem drum către fluviul Niger, am înclinat spre a doua alternativă, urmîndu-ne drumul după busolă către nord-vest. Am mărşăluit astfel fără întrerupere încă şapte zile, cînd ne-am pomenit în faţa unei situaţii surprinzătoare, mult mai dezolante şi mai de nemîngîiat decît a noastră proprie şi care, în perspectivă, părea de necrezut.

Nu căutam prea mult să stăm de vorbă ori să facem cunoştinţă cu băştinaşii din regiune, decît atunci cînd aveam nevoie de ei pentru proviziile necesare ori ca să ne indice drumul, aşa că, deşi am observat că în părţile acelea ţinutul începea să fie foarte populat, mai ales înspre stînga, adică spre sud, noi ne ţineam totuşi la o distanţă mai mare spre nord, înaintînd mereu tot către vest.

În acea regiune găseam şi cîte ceva de vînat şi de mîncat, lucruri ce totdeauna ne satisfăceau trebuinţele, deşi nu într-a-tîta ca în prima parte a călătoriei, cînd fusesem aprovizionaţi îndestulător. Aşa stînd lucrurile, adică silindu-ne să ocolim punctele mai populate ale regiunii, am ajuns în cele din urmă la un curs de apă foarte plăcut şi ademenitor, nu destul de mare însă pentru a-l numi rîu, dar care se îndrepta spre nord-nord-vest, adică tocmai încotro doream noi să mergem.

Pe celălalt mal al pîrîului, am zărit cîteva colibe de negri, nu multe, iar jos în vale, într-un ogor mic, creştea ceva porumb sau grîu indian, ceea ce ne-a ajutat de îndată să înţelegem că prin partea aceea trăiau nişte locuitori mai puţin barbari decît cei pe care-i întîlnisem prin alte părţi pe unde mai trecusem.

Şi-n timp ce ne continuam drumul, întreaga noastră caravană făcînd un singur convoi, negrii noştri care mergeau în frunte strigară că au văzut un om alb! La început nu am fost prea surprinşi, socotind că trebuie să fie vorba de o greşeală a lor şi i-am întrebat ce voiau să spună, cînd unul dintre negri s-a apropiat de mine şi arătînd cu mîna spre o colibă de pe cealaltă parte a muntelui, am fost uimit să văd într-adevăr un om alb, dar gol puşcă, părînd foarte preocupat, stînd lîngă uşa colibei sale, aplecat spre pămînt şi ţinînd nu se vedea ce în mînă, ca şi cînd ar fi lucrat ceva; fiind cu spatele la noi, omul nu ne vedea.

Le-am atras atenţia negrilor noştri să nu facă zgomot, şi am aşteptat pînă s-au apropiat cîţiva dintre ai noştri, ca să le arăt şi lor spectacolul, spre a se încredinţa singuri că nu greşisem şi, în curînd, am fost cu toţii convinşi de adevăr; căci omul, cînd auzise rumoarea, a tresărit şi s-a uitat drept la noi, la fel de uimit, desigur, ca să se încredinţeze la rîndul său că e adevărat ce vede; însă nu ştiam încă dacă uimit de frică ori de speranţă.

După ce ne-a zărit el, acelaşi lucru s-a întîmplat şi cu ceilalţi locuitori din colibele înconjurătoare, care s-au îngrămădit toţi buchet, uitîndu-se de departe la noi; cum între noi şi ei se găsea o mică vîlcea prin care curgea pîrîul, albul şi toţi ceilalţi stăteau în aşteptare, după cum ne-a povestit el după aceea, neştiind nici ei prea bine dacă aşa trebuie sau dacă ar fi mai bine s-o ia la goană. Totuşi, mie mi-a fulgerat prin minte că dacă printre ei se aflau albi, ne va fi mult mai uşor să-i facem să înţeleagă ce anume aveam de gînd, pace sau război; aşa că, legînd o bucată de cîrpă albă într-un vîrf de prăjină, am trimis doi negri cu solia aceea pînă pe malul apei, spunîndu-le să ţină prăjina cît mai sus. Băştinaşii au înţeles de îndată, iar doi dintre ei, însoţiţi de omul alb, au venit la mal, de partea cealaltă a rîului.

Totuşi, cum albul nu vorbea portugheza, nu s-au putut înţelege unii cu alţii decît prin semne; negrii noştri însă l-au făcut pe alb să înţeleagă că aveau cu ei şi oameni albi, la care, ne-au spus ei, omul alb a izbucnit în rîs. Totuşi, ca să fiu scurt, oamenii noştri s-au întors îndărăt şi ne-au spus că erau cu toţii prieteni buni; cam peste o oră, patru dintre oamenii noştri, doi negri şi prinţul s-au dus din nou pe malul rîului, unde albul a venit la ei.

Nu stătuseră acolo nici un sfert de oră, cînd mă pomenii cu un negru, care veni în goană spre mine și-mi aduse vestea că albul era „Inglese", cum îi spunea el, la care eu am alergat înapoi cu negrul cît am putut mai repede, puteți fi siguri, și m-am încredințat că, după cum îmi spusese, era vorba de un englez ; omul m-a îmbrățișat cu multă patimă și-i curgea în același timp lacrimile pe obraji. Prima surpriză provocată de vederea noastră îi și trecuse, pînă să venim noi ; dar oricine și-o poate imagina, aflînd scurta explicație pe care ne-a dat-o referitor la nefericita lui situație și la o atît de neașteptată eliberare, cum poate că nu i se mai întîmplase nici unui om pe lume ; căci șansele sale de a mai fi salvat vreodată fuseseră de una la un milion — nimic nemaiîndreptățind, în cazul său, vreo speranță, decît dacă ar fi recurs la o aventură cum nu s-a mai auzit sau citit de cînd e lumea, sau dacă proniile, cumva, printr-o minune de nepresupus, s-ar fi milostivit de el.

Părea să fie un gentleman, nu un marinar oarecare sau vreun muncitor fără cine știe ce învățătură ; asta se vedea în comportarea sa din prima clipă a convorbirii noastre, și în ciuda tuturor dezavantajelor situației lui mizerabile.

Era un ins de vîrstă mijlocie, să fi avut cel mult treizeci și șapte sau treizeci și opt de ani, deși îi crescuse o barbă foarte mare, iar părul de pe cap și de pe față îl acoperea în chip ciudat pînă la mijlocul spatelui și al pieptului ; era alb și avea pielea foarte fină, cu toate că de o culoare schimbată, iar în unele părți spuzită și unsă cu o unsoare brună negricioasă, o piele plină de cruste solzoase și aspră, ceea ce arăta urmările arșiței mistuitoare a soarelui ; era gol pușcă și așa trăise, după cum ne-a povestit, mai bine de doi ani.

Era cu totul tulburat de întîlnirea cu noi încît aproape că nu putu sta de vorbă în ziua aceea ; iar cînd s-a mai depărtat, l-am văzut cum umbla de unul singur, dînd dovadă de cea mai extravagantă bucurie posibilă, și chiar după aceea, multe zile în șir, nu-l puteam întîlni niciodată fără să-i vedem lacrimi în ochi la cel mai mic cuvînt rostit de noi cu privire la situația lui, sau de el însuși în legătură cu salvarea sa.

Am găsit că purtarea lui era cea mai curtenitoare și mai afectuoasă din cîte văzusem vreodată la un om, iar în tot ce făcea ori spunea, apăreau semnele din ce în ce mai evidente ale unei persoane manierate și bine crescute ; cel puțin oame-

nii noștri îl îndrăgiseră din cale afară. Era un om învățat și un bun matematician ; nu știa să vorbească portugheza, ce-i drept, însă vorbea latinește cu chirurgul nostru, franțuzește cu un altul dintre oamenii noștri și italienește cu un al treilea.

Gîndurile nu-i dădeau răgaz să ne întrebe de unde veneam, încotro ne îndreptam sau cine eram : însă își răspundea totdeauna singur că ori încotro am fi mers, veneam desigur din cer și fusesem anume trimiși ca să-l salvăm pe el din cea mai nenorocită împrejurare în care soarta aruncase vreodată un om.

CAPITOLUL IX

Povestea englezului — După o odihnă de treisprezece zile, pornim mai departe, luîndu-l cu noi pe noul tovarăș — Ajungem la un alt rîu care dă aur — Mare izbîndă în pescuitul aurului — Încheierea acestei călătorii și istorisirea sosirii mele în Anglia —

După ce ai noștri și-au așezat tabăra pe un mal de pîrîu, față în față cu omul alb, acesta a început să se intereseze ce rezerve de provizii ne mai rămăseseră și cum aveam de gînd să ne aprovizionăm ; cînd a aflat că economiile noastre sînt așa de amărîte, a spus că o să vorbească el cu băștinașii și că o să căpătăm destule provizii ; căci, ne asigură dînsul, erau cei mai cumsecade și mai buni la suflet dintre toți locuitorii acelor meleaguri, așa cum puteam presupune din însuși faptul că el trăia în siguranță printre ei.

Primele servicii pe care acest gentleman le-a făcut pentru noi, ne erau într-adevăr de cea mai mare trebuință, deoarece în primul rînd ne-a informat precis unde ne aflam și care era cea mai potrivită direcție spre care să ne îndreptăm ; în al doilea rînd, ne-a pus pe calea cea bună în privința aprovizionării cu alimente, și în al treilea rînd, a fost sută în sută interpretul și pacificatorul nostru cu toți indigenii care de acum încolo începeau să se arate tot mai numeroși în jurul nostru, și care erau o seminție mult mai îndîrjită și mai vicleană decît cele cu care ne întîlniserăm înainte ; căci nu se lăsau chiar așa lesne îngroziți de armele noastre și nici nu erau atît de ignoranți încît să-și dea proviziile și grînele pe micile noastre jucării, născocite, după cum v-am mai spus,

de meşter-făurarul nostru : cum ei făcuseră negoţ şi avuseseră de-a face pe coastă cu europenii, sau cu alte naţii de negri care la rîndul lor avuseseră de-a face cu europenii şi făcuseră negoţ cu ei, erau mai puţin ignoranţi şi mai puţin fricoşi, aşa că nu se putea obţine mai nimic de la ei, decît în schimbul unor lucruri care să le placă.

Toate acestea se referă la băştinaşii negri printre care aveam să ajungem în curînd ; cît despre bieţii oameni în mijlocul cărora trăia albul nostru, ei nu aveau cunoştinţă de prea multe lucruri, aflîndu-se la o distanţă de mai bine de trei sute de mile de coastă, doar atît că dezgropau colţi de elefant pe munţii dinspre nord şi-i cărau de acolo vreo şaizeci-şaptezeci de mile înspre sud, unde se întîlneau de obicei cu alţi negri care făceau negoţ şi cărora le dădeau fildeşii pe mărgele, sticle, scoici şi melcişori, procuraţi de la englezi şi de la alţi comercianţi veniţi din Europa cu atari momeli.

În sfîrşit, începurăm să fim mai familiari cu noua noastră cunoştinţă ; deşi făceam noi înşine o figură destul de amărîtă în privinţa îmbrăcăminţii, neavînd nici ghete, nici ciorapi, nici mănuşi sau vreo pălărie la noi şi lăudîndu-ne doar cu foarte puţine cămăşi, totuşi l-am îmbrăcat cît am putut mai bine, şi, înainte de toate, chirurgul nostru care avea foarfeci şi brice, l-a bărbierit şi l-a tuns ; cu o pălărie, după cum vă spuneam, nu ne puteam făli niciunul, însă prietenul nostru s-a descurcat singur, croindu-şi cu multă pricepere o şapcă dintr-o bucată de piele de leopard. Cît despre ghete sau ciorapi, el umblase atîta vreme fără aşa ceva, încît nici de jambierele şi mănuşile-de-picior pe care le purtam noi şi pe care vi le-am descris mai înainte nu avea chef.

Aşa cum fusese curios să audă întreaga tărăşenie a călătoriilor noastre şi cum era din cale afară de încîntat de povestire, nici noi nu eram mai puţin curioşi să aflăm povestea lui şi ne-a făcut plăcere să i-o ascultăm şi să auzim istoria venirii sale pe acele ciudate meleaguri unde-l găsisem singur şi în starea pe care v-am descris-o. De fapt istoria vieţii lui ar putea alcătui ea singură subiectul unei plăcute povestiri, la fel de lungi şi de atractive ca şi a noastră, fiind presărată cu destule incidente stranii şi extraordinare, dar nu este aici locul să ne lăsăm furaţi de astfel de digresiuni. Iată aici rezumatul poveştii sale :

Fusese agentul comercial la Sierra Leone al companiei engleze pentru Guineea ; La Sierra Leone sau poate în vreun alt loc, în orice caz trecut apoi în mîinile francezilor, iar francezii îl prădaseră de tot ce avea și de tot ce-i încredințase compania. Fie că vechii patroni nu i-au făcut dreptate restituindu-i lucrurile, sau poate pentru că nu a fost mulțumit de felul în care l-au folosit în continuare, fapt este că omul n-a mai rămas în slujba lor, ci s-a angajat la altfel de negustori pe care el îi numea particulari ; iar după aceea, rămînînd și fără această slujbă, a încercat un negoț pe cont propriu ; o dată însă trecînd imprudent printr-una din așezările companiei, fie că a fost trădat și dat pe mîna indigenilor, fie că lucrurile s-au petrecut altfel, omul s-a pomenit răpit de aceștia. Totuși, dat fiind că nu l-au omorît, de data aceea a găsit mijloace să scape din mîinile lor, și a fugit la o altă nație de băștinași, care fiind în dușmănie cu ceilalți l-au primit și l-au întreținut prietenește ; dar neplăcîndu-i nici sălașele și nici tovărășia acestora, a fugit din nou și și-a schimbat reședințele de mai multe ori ; uneori a fost luat ostatic, alteori îl gonea frica, în circumstanțe a căror felurime ar merita ea însăși o poveste, pînă cînd, în cele din urmă, se îndepărtase atît de mult, încît orice posibilitate de întoarcere îi părea cu neputință și își aflase ocrotire acolo unde l-am găsit noi și unde fusese bine primit de regele mărunt al tribului cu care locuia ; iar albul nostru, în schimb, îl învățase cum să valorifice produsul muncii supușilor și în ce termeni să facă negoț cu acele neamuri de negri care veneau la ei după fildeș.

Așa cum îl găsisem despuiat și fără nici un fel de haine, tot așa de lipsit era și de arme pentru apărare, neavînd la el nici pușcă, nici sabie, nici bîtă ori vreun altfel de instrument de luptă, nici măcar cu ce să se apere de atacurile unor fiare sălbatice de care ținutul mișuna. L-am întrebat cum de-a ajuns să fie atît de lipsit de orice preocupare privind siguranța lui. Ne-a răspuns că pentru el, care-și dorise atît de des moartea, viața nu merita să fie apărată ; pe de altă parte, aflîndu-se cu totul în mîna negrilor, aceștia aveau mult mai multă încredere într-însul văzîndu-l fără nici un fel de arme cu care să le facă vreun rău. Cît despre fiarele sălbatice, nu era prea îngrijorat, căci el de-abia dacă ieșea uneori din coliba lui ; dar dacă o făcea, atunci regele negru și oamenii săi mergeau cu toții înarmați cu arcuri și săgeți și cu lănci

care ar fi putut ucide orice animal de pradă, fie lei, fie altceva ; dar sălbăticiunile își făceau rar apariția în timpul zilei și negrii — dacă pleacă undeva noaptea — atunci își fac totdeauna colibe unde poposesc și înalță foc la ușă, ceea ce este o pază destul de bună.

Ne-am interesat la el ce trebuia să întreprindem acum ca să ajungem la țărmul mării ; și ne-a spus că ne aflam cam la o sută și douăzeci de leghe englezești de coasta unde se găseau aproape toate așezările europene și reprezentanțele comerciale și care se numește Coasta de Aur, dar că ne așteptau atît de multe și de pestrițe populații de negri în cale, încît erau șanse de zece la una să nu facem altceva tot timpul decît să ne luptăm și să pierim de foame din lipsă de provizii ; însă mai existau și alte drumuri pe care se putea merge și pe care, dacă ar fi avut tovarăși de drum, ar fi încercat și el să se salveze de multă vreme. Unul dintre ele ducea drept spre vest și, cu toate că destul de lung, avea totuși avantajul de a nu fi prea umblat ; iar oamenii pe care i-am întîlni în cale ar fi cu mult mai cuviincioși față de noi, sau nouă ne-ar fi mult mai ușor să luptăm cu ei ; iar drumul celălalt l-am fi găsit dacă am fi putut să ajungem la Rio Grande și de acolo să coborîm pe cursul apei în canoe. I-am spus că tot asta era și calea ce o alesesem noi înainte de a ne întîlni cu el, dar atunci omul ne-a atras atenția că trebuia să trecem printr-un imens pustiu și prin păduri tot atît de uriașe, pînă a ajunge la Rio Grande, și că amîndouă piedicile la un loc ar fi însemnat cel puțin douăzeci de zile de mers pentru noi, oricît am fi călătorit de repede.

L-am rugat să ne spună dacă în ținutul acela existau cai sau măgari sau măcar boi ori bivoli, pe care să-i putem folosi la un asemenea drum, și i-am arătat bivolii noștri, din care nu ne mai rămăseseră decît trei ; ne-a răspuns că nu — întregul ținut nu oferea nimic de acest fel.

Ne-a prevenit însă că, în uriașa pădure care ne aștepta, trăiau sumedenie de elefanți, iar prin deșert forfoteau mulțime de lei, lincși, tigri, leoparzi și alte jivine ; și că în acea pădure și în acel deșert negrii se duceau după colți de elefant și nu dădeau niciodată greș, căci se găseau fildeși în număr mare.

Ne-am mai interesat apoi de multe și mărunte, în deosebi de drumul spre Coasta de Aur și dacă în cale nu erau rîuri care să ne ușureze transportul ; și i-am mai spus că în privința

luptelor cu negrii nu prea ne sinchiseam ; şi nici frică nu ne era că o să murim de foame, căci dacă ei aveau niscai alimente, apoi ne vom face şi noi parte din ele şi de aceea, dacă el ar dori să se aventureze să ne arate drumul, ne-am aventura şi noi s-o pornim ; cît despre soarta lui, l-am asigurat că vom trăi şi muri împreună, că nici un om de-al nostru nu se va clinti de lîngă el.

Ne-a răspuns că se învoieşte din toată inima ; dacă noi ne hotăram şi voiam să ne aventurăm, puteam fi siguri că el îşi va uni soarta cu a noastră şi se va strădui să ne călăuzească în aşa fel încît să întîlnim în cale doar sălbatici prietenoşi, care se vor purta bine cu noi şi poate că ne vor şi sprijini împotriva altora mai puţin paşnici ; aşa că, într-un cuvînt, ne-am hotărît să apucăm direct spre sud către Coasta de Aur.

A doua zi dimineaţa a venit din nou la noi şi, fiind cu toţii adunaţi la sfat, căci cum ar fi să-i spun altfel, a început să ne vorbească foarte serios, cum că — deoarece ajunsesem acum, după o atît de lungă călătorie, să întrevedem sfîrşitul necazurilor şi fusesem atît de îndatoritori faţă de dînsul încît să ne oferim să-l luăm cu noi — el se frămîntase cu gîndul toată noaptea cam ce am putea face, atît el cît şi noi ca să obţinem o răsplată pentru atîtea şi atîtea necazuri ; şi, în primul rînd, mărturisi, voia să-mi aducă mie la cunoştinţă că ne aflam într-una dintre cele mai bogate părţi ale lumii ; deşi altminteri nu era decît o sălbatică şi deznădăjduită pustietate, căci — urmă el — aici nu există rîu pe care să nu curgă aur, nici deşert care — fără nici o arătură — să nu dea recoltă de fildeşi. Noi nu ne dăm seama ce mine de aur, ce imense rezerve de aur pot conţine munţii din care vin aceste rîuri sau meleaguri pe lîngă care curg apele acestea, dar ne putem imagina cît sînt de bogate numai văzînd ce cantitate de aur rămîne pe marginile uscatului, încît ajunge pentru toţi neguţătorii pe care-i trimite încoace lumea europeană. L-am întrebat cît de departe mergeau după el, avînd în vedere că navele lor fac negoţ numai pe coastă. Ne-a răspuns că negrii de pe coastă cercetează rîurile în sus, pe o lungime de o sută cincizeci sau două sute de mile, şi că neguţătorii pleacă de acasă pentru cîte o lună sau două, sau chiar pentru cîte trei luni în şir şi întotdeauna revin destul de bine răsplătiţi ; dar, ne-a precizat, ei nu ajung niciodată chiar pînă aici şi totuşi prin preajmă se află aur tot atît de mult cît şi pe-acolo pe unde umblă el.

Cu privire la asta, englezul ne spuse că, de cînd venise el aici, socotea că ar fi putut să adune o sute de pfunzi de aur, dacă i-ar fi fost aminte să se uite după el şi să se trudească a-l aduna ; dar cum nu avea ce face cu aurul şi cum de multă vreme îşi pierduse speranţa de a mai fi vreodată salvat din nenorocirea în care se găsea, lăsase cu totul la o parte gîndul de a-l agonisi.

— Ce avantaj aş fi avut — adăugă el — sau cu ce aş fi fost mai bogat, dacă aş fi strîns o tonă de pulbere de aur, în car să zac şi să mă bălăcesc ? Bogăţia asta, continuă el, nu mi-ar fi dat nici o clipă de bucurie, nici nu m-ar fi uşurat în nenorocirea mea. Nu, după cum bine vedeţi cu toţii, nu-mi puteam cumpăra nici haine să mă acopăr, nici vreun strop de apă ca să mă salvez de la pieire. Aici aurul nu are nici o valoare şi sînt mulţi oameni prin aceste colibe care ar plăti cu greutatea lor în aur cîteva mărgele de sticlă sau o cochilie de moluscă şi ar fi în stare să-ţi dea un pumn de pulbere de aur în schimbul unui pumn de scoici.

După ce ne mărturisi toate acestea, scoase o oală de lut ars şi întărit la soare :

— Aici — spuse dînsul — este ceva din gunoiul ţării acesteia şi, dacă aş fi vrut, aş fi putut strînge, fireşte, cu mult mai mult ; iar cînd ne-a arătat, cred că era acolo pulbere de aur în greutate de doi pînă la trei pfunzi, de acelaşi soi şi de aceeaşi culoare cu aurul pe care-l adunaserăm noi mai înainte. După ce ne-am uitat puţin la el, omul ne-a spus zîmbind că eram salvatorii săi şi că tot ce avea, ca şi însăşi viaţa lui, era al nostru şi, cum credea că darul său ne va fi de folos cînd vom ajunge acasă, dorea să-l primim din parte-i şi să-l împărţim între noi, asta fiind întîia oară cînd regreta că nu culesese mai mult.

Eu am vorbit în numele său, ca interpret, către tovarăşii mei şi apoi i-am mulţumit în numele lor ; dar, vorbindu-le lor în portugheză, le-am exprimat dorinţa mea de a amîna primirea darului pînă a doua zi dimineaţă ; aşa am şi făcut, spunîndu-i omului că vom mai discuta despre povestea asta în dimineaţa următoare ; aşa că, pentru moment, ne-am despărţit.

După plecarea lui, am văzut că erau cu toţii foarte mişcaţi de spusele şi de generozitatea firii sale, precum şi de bogăţia darului ce ni-l făcuse, dar care în orice altă împrejurare ar

f: fost extraordinar. Pînă la urmă, ca să nu vă rețin cu amănunte, a căzut de acord ca, avînd în vedere că el era acum unul de-ai noștri și că, așa cum noi îi eram lui de ajutor, prin faptul că îl scoteam din situația îngrozitoare în care se afla, ne era și el de ajutor nouă, urmînd a ne fi călăuză în restul continentului, și tălmaci în întîlnirile cu băștinașii și sfătuitor cu privire la purtarea noastră față de sălbatici și la găsirea celor mai bune mijloace de a ne înavuți din bogățiile țării ; avînd prin urmare în vedere toate acestea, am căzut de acord să punem aurul laolaltă cu al nostru și fiecare dintre noi să-l completeze cît trebuie pentru ca partea lui să devină egală cu părțile noastre ; iar pe viitor, să împărțim în comun ceea ce vom găsi, supunîndu-l și pe el aceluiași legămînt solemn către noi pe care și noi îl făcusem unii față de alții mai înainte, și anume că nu vom ascunde unul față de ceilalți nici cel mai mic grăunte de aur găsit.

În următoarea noastră convorbire i-am adus și lui la cunoștință întîmplarea de la Rîul de Aur și cum ne împărțisem tot ce adunasem acolo, așa că fiecare dintre noi avea ca parte a sa o cantitate de aur mai mare decît a lui ; deci, în loc să luăm ceva de la el, noi ne hotărîsem mai degrabă să adăugăm fiecare cîte puțin la partea lui. Omul a părut foarte bucuros că dăduse peste un asemenea noroc, dar nu a vrut să ia nici un grăunte de la noi, pînă cînd, în cele din urmă, la stăruințele noastre, ne-a spus că va primi, dar numai în condițiile care urmează : atunci cînd vom ajunge să mai strîngem ceva, va primi din prima recoltare atît cît lipsea ca să devină egal cu noi, după care vom merge mai departe în întîmpinarea norocului, ca tovarăși egali ; așa am și căzut la învoială.

Apoi ne-a adăugat că, după părerea sa, nu ar fi o aventură lipsită de profit, dacă — înainte de a porni mai departe și după ce ne vom fi asigurat o rezervă de provizii — am face o incursiune în nord, pînă la marginea deșertului despre care ne povestise el, prin părțile de unde negrii noștri ar putea aduce fiecare cîte un colț mare de elefant și că ne va mai face și el rost de cîțiva, ca să ne ajute ; iar după ce îi vom căra pînă la o distanță destul de mare, colții puteau fi transportați de acolo pînă la coastă în niște canoe și o dată ajunși pe coastă, puteam fi siguri că ne vor aduce cîștig foarte mare.

Eu m-am împotrivit propunerii, din pricina celuilalt plan pe care-l aveam, anume de a strînge praf de aur, și le-am arătat că negrii noștri, de care eram siguri că ne vor fi credincioși, ne-ar fi de mult mai mult folos căutînd pentru noi aur din rîuri, decît cărînd cîte un fildeș de o sută cincizeci de pfunzi, cale de o sută de mile sau mai mult, ceea ce ar fi o muncă insuportabilă după o călătorie atît de lungă, și cu siguranță că i-ar ucide.

El s-a resemnat, socotind just răspunsul meu, dar ar fi fost bucuros dacă am fi vrut să vizităm partea împădurită a muntelui și marginea deșertului, ca să vedem noi înșine cum zăceau risipiți pe acolo, în toate părțile, dinții de elefant; cînd i-am spus însă povestea celor văzute de noi mai înainte, după cum v-am istorisit altă dată, n-a mai stăruit.

Am stat acolo douăsprezece zile, în care timp băștinașii s-au arătat foarte îndatoritori față de noi și ne-au adus fructe, dovleci și rădăcini ce semănau cu morcovii, avînd însă cu totul alt gust, nu neplăcut; ne-au adus de asemeni un fel de bibilici, al căror nume nu-l cunoșteam pe atunci. Pe scurt, ne-au dăruit din belșug cu tot ce aveau și ei și am dus-o foarte bine, iar noi în schimb le-am dat la toți mărunțișuri din acelea meșterite de făurarul nostru, căci el avea un sac întreg de asemenea fleacuri.

În ziua a treisprezecea, am pornit-o mai departe, luîndu-l cu noi pe noul nostru gentleman. La despărțire, regele negru a trimis la dînsul doi sălbatici cu un dar, niște carne uscată, dar nu-mi amintesc de care, iar el le-a lăsat în schimb trei păsări de argint primite din partea meșter-făurarului nostru, ceea ce era, vă asigur, un dar potrivit pentru un rege.

Am luat-o acum spre sud, deviind puțin spre vest, și am întîlnit în cale primul rîu, după mai bine de două mii de mile de mers, a cărui apă curgea în sfîrșit spre sud, toate celelalte îndreptîndu-și cursul înspre nord sau vest. Am urmat firul rîului, dar apa lui nu era mai mare decît a unui pîrîu ceva mai măricel din Anglia, pînă cînd, mai încolo, a început să crească. Din cînd în cînd, îl vedeam pe englezul nostru coborînd parcă pe furiș la apă, ca să încerce nisipul. În cele din urmă, după o zi de mers pe rîul acela, a venit alergînd la noi cu mîinile pline de nisip, și strigînd: „Uitați-vă aici!“ Privind, am văzut că nisipul era înțesat cu o mulțime de paiete strălucitoare de aur.

— Acum, ne-a asigurat el, cred că putem începe lucrul !

Aşa că i-a împărţit pe negrii noştri în perechi şi i-a dus la muncă, să caute şi să spele nisipul şi nămolul din fundul apei, unde nu era apa adîncă.

După o zi şi ceva, oamenii noştri strînseseră laolaltă un pfund şi două uncii de aur, sau cam aşa ceva, şi deoarece am descoperit că norocul creştea pe măsură ce mergeam mai departe, am urmat rîul acela vreo trei zile, pînă în locul unde un alt pîrîiaş se unea cu primul, şi atunci, căutînd în susul curentului, am găst şi acolo aur ; astfel că ne-am aşezat tabăra la întretăierea pîraielor şi ne-am delectat — nu ştiu nici cu ce cuvînt aş putea găsi îndeletnicirii aceleia — spălînd aurul găsit în nisipurile apei şi adunîndu-ne provizii.

Acolo am zăbovit încă treisprezece zile, timp în care am avut multe aventuri plăcute cu sălbaticii : unele ar cere însă prea mult timp ca să le înşir aici, iar altele sînt prea grosolane ca să merite a fi povestite ; căci unii dintre oamenii noştri îşi cam făcuseră de cap cu femeile lor, drept care, dacă noua noastră călăuză n-ar fi făcut pace între noi şi unul dintre bărbaţii negri, cu preţul a şapte foiţe de argint tăiate de meşteşugarul nostru în formă de lei, peşti ori păsări, şi apoi găurite ca să poată fi agăţate la gît — comoară de nepreţuit ! — apoi mai mult ca sigur că ar fi trebuit să ne încăierăm cu ei şi cu tot neamul lor.

Tot timpul cît noi nu mai ştiam de altceva decît de spălarea prafului de aur cules din rîuri, iar negrii noştri aşijderi, iscusitul nostru meşteşugar făurar, ciocănea, tăia şi potrivea fiur-una şi, datorită obişnuinţei, ajunsese atît de îndemînatic, încît scotea fel de fel de năzdrăvănii. Reuşea să facă elefanţi, tigri, civete, struţi, vulturi, cocori, păsări, orătănii, peşti, într-adevăr orice îi trecea prin minte din foiţe subţiri de aur ciocănit căci i se terminase aproape tot argintul şi tot fierul.

Într-una din aşezările acelor sălbatice seminţii, am fost primiţi foarte prietenos de către regele băştinaşilor şi, cum el părea foarte atras de jucăriile făurarului nostru, acesta i-a vîndut un elefant decupat dintr-o plăcuţă de aur subţire ca o monedă de şase penny, la un preţ neînchipuit. Regelui îi plăcea însă atît de mult, încît nu s-a liniştit pînă nu i-a dat în schimb aproape un pumn de pulbere de aur, cum îi spun ei. Presupun că era o cantitate ce putea cîntări trei

sferturi de pfund, iar plăcuța din care fusese făcut elefantul putea fi cel mult aceea a unui pistol [1], sau chiar mai puțin, dar nu mai mult. Meșterul nostru era însă atît de cinstit, deși munca și arta erau în întregime ale lui, încît a venit cu tot aurul și ni l-a înmînat nouă, să-l adăugăm tezaurului comun ; dar ce-i drept, nu aveam nici un motiv, oricît de mic, să-l pizmuim, căci așa cum ne-a lămurit noua noastră călăuză, noi care eram destul de puternici ca să ne apărăm de orice atac și care aveam destul timp să rămînem acolo (doar nici unul dintre noi nu avea vreo grabă !) oricît ne dorea inima, am fi putut aduna cu timpul cîtă cantitate de aur vroiam, chiar pînă la greutatea de o sută de pfunzi, dacă am fi crezut de cuviință ; și de aceea călăuza ne-a mărturisit că — deși avea tot atîtea motive ca și oricare dintre noi să se fi săturat pînă în gît de ținuturile acelea — totuși, dacă aveam de gînd să ne abatem puțin din drumul nostru spre sud-est și să ne așezăm tabăra într-un loc potrivit, am putea găsi provizii din belșug și, din locul acela, ne-am putea întinde jur-împrejur pe tot cursul apelor, vreme de doi-trei ani, și la stînga și la dreapta, și în curînd am fi descoperit foloasele acestui plan.

Dar propunerea, oricît ar fi fost ea de bună în privința părții materiale, nu ne convenea nici unuia dintre noi, căci eram cu toții mai dornici să ajungem acasă, decît să ne îmbogățim, fiind sătui de atîta și atîta oboseală, după mai bine de un an de rătăcire continuă printre deșerturi și fiare sălbatice.

Totuși, graiul noii noastre cunoștințe avea în el un fel de farmec și călăuza noastră întrebuința asemenea iscusite argumente, avînd atîta putere de convingere, încît nu i se putea rezista lesne. Omul ne-a spus că era absurd să nu culegem roadele trudelor noastre, acum cînd ajunsesem la sorocul recoltei, și că puteam vedea singuri ce riscuri înfruntau europenii, cu corăbii și oameni, și mari cheltuieli, ca să se întoarcă pe vechiul continent cu ceva aur ; și că deci ar fi fost de neiertat pentru noi, care ne aflam la izvoarele aurului, să plecăm de acolo cu mîinile goale ; a adăugat că eram destul de puternici ca să ne deschidem drum luptînd printre se-

[1] Monedă spaniolă de aur.

minţii întregi, şi după aceea ne puteam îndrepta paşii spre orice parte a coastei vom voi; şi că nu ne vom ierta-o noi înşine niciodată, după ce vom ajunge fiecare în ţara lui, dacă vom vedea că ne-am ales cu cinci sute de pistoli de aur, cînd am fi putut fi cu tot atîta lesniciune stăpîni a cinci ori zece mii de pistoli, sau a cîţi ne poftea inima; ne-a spus că el nu era mai lacom decît noi, dar ţinînd cont că sta în puterea noastră să ne mîngîiem dintr-o dată pentru toate necazurile îndurate şi să ne înstărim pentru tot restul vieţii, nu s-ar socoti credincios faţă de noi, nici recunoscător pentru binele pe care i-l făcusem, dacă nu ne-ar făcea să vedem norocul ce-l aveam la îndemînă; şi ne-a asigurat că ne va ajuta să pricepem că ar fi cu putinţă, în decurs de doi ani, printr-o bună organizare şi cu ajutorul negrilor noştri, să strîngem fiecare cîte o sută de pfunzi de aur şi să adunăm la un loc poate vreo două sute de tone de fildeş; pe cînd altminteri, o dată ajunşi pe coastă, şi după ce o să ne despărţim, nu vom mai fi niciodată în măsură să revedem ţinutul din care plecam ori să facem altceva decît au făcut cei păcătoşi cu paradisul — să-şi dorească a fi acolo, dar să ştie că nu vor mai ajunge niciodată.

Chirurgul nostru a fost primul care a cedat raţionamentului, iar după el şi canonierul; ei doi aveau, ce-i drept, o mare înrîurire asupra noastră, dar niciunul din ceilalţi nu avea chef să rămînă, de altfel nici eu, căci trebuia să mărturisesc că nu-mi dădeam cîtuşi de puţin seama ce înseamnă să ai o mulţime de bani, şi ce-ar fi trebuit să fac cu mine însumi ori cu banii dacă i-aş fi avut. Eu socoteam că de fapt aveam destui şi singurul meu gînd cu privire la folosirea lor, dacă am fi ajuns în Europa, era doar acela de a-i cheltui cît mai repede, cumpărîndu-mi ceva haine, ca să plec din nou pe mare şi să mă apuc iar de muncă grea.

Totuşi, cu ademenitoarele lui vorbe, însoţitorul nostru ne-a convins în cele din urmă să mai rămînem prin ţinutul acela măcar încă şase luni şi apoi, dacă totuşi decideam să plecăm, el avea să se supună hotărîrii noastre, aşa că în cele din urmă i-am cedat, iar el ne-a călăuzit la vreo cincizeci de mile engleze spre sud-est, unde am dat de mai multe pîrîiaşe care păreau că vin toate dintr-o creastă înaltă a munţilor, aflată spre nord-est şi care, după socotelile noastre, trebuia să fi

fost marginea din acea parte a marelui deşert, pe care — ca să-l putem ocoli — fusesem obligaţi s-o luăm spre nord.

Noul ţinut ni s-a părut destul de sterp, dar urmînd îndrumările lui — am avut totuşi hrană din belşug; căci sălbaticilor din împrejurimi le dădeam niscai jucării de-ale noastre, de care v-am vorbit atît de des, şi ei ne aduceau în schimbul acelor fleacuri tot ce aveau; acolo am găsit şi ceva porumb sau grîu indian, pe care femeile negre îl sădeau cum semănăm noi seminţe în grădină şi pe dată noul nostru consilier le porunci cîtorva dintre negrii noştri să-l planteze; şi a crescut la iuţeală şi, udîndu-l des, am avut o recoltă în mai puţin de trei luni.

De îndată ce ne-am instalat şi ne-am aranjat tabăra, ne-am apucat de vechea meserie a pescuitului de aur prin rîurile despre care v-am pomenit mai înainte, iar gentlemanul nostru englez ştia atît de bine cum să ne îndrume, încît aproape niciodată truda nu ne-a fost în zadar.

Într-un rînd, după ce ne pusese la treabă, a întrebat dacă i-am da voie să plece pentru şase-şapte zile, luînd cu el patru sau cinci negri, să-şi caute norocul şi să vadă ce poate descoperi prin regiune, încredinţîndu-ne că orice ar aduna va fi al tuturora. I-am dat cu toţii consimţămîntul şi i-am împrumutat o puşcă, iar doi dintre oamenii noştri, dorind să-l însoţească, au luat cu ei şase negri şi doi bivoli, care făcuseră călătoria întreagă alături de noi; şi au mai luat cu ei şi provizii de pîine, pentru vreo opt zile, nu însă şi carne, în afară de nişte carne uscată, pentru două zile.

Au urcat sus pe vîrful munţilor despre care am vorbit adineaori, de unde au văzut (aşa cum ne-au întărit-o după aceea şi oamenii noştri) acelaşi deşert de care fusesem pe bună dreptate atît de îngroziţi, cînd ne aflaserăm la celălalt capăt al său şi care, după socoteala noastră, nu putea fi mai mic de trei sute de mile în lăţime şi de peste şase sute de mile în lungime, fără a şti unde putea sfîrşi.

Jurnalul călătoriei lor e prea lung pentru ca să ne ocupăm de el aici; au lipsit de lîngă noi cincizeci şi două de zile, după care s-au întors cu şaptesprezece pfunzi de praf de aur, dacă nu mai mult (căci nu aveam greutăţi exacte), din care o parte în bulgăraşi mai mari decît cei pe care-i găsisem înainte; pe lîngă asta, au adus vreo cincisprezece tone de colţi de elefant, obţinuţi de însoţitorul nostru de la sălbaticii din

regiune, pe care — în parte purtîndu-se bine și în parte purtîndu-se rău cu ei — îi obligase să meargă să-i caute și să-i coboare de pe munți, iar pe alții dintre sălbatici i-a pus chiar să-i care, întovărășiți de el, pînă la tabăra noastră. Eram chiar nedumeriți ce-i cu toți oamenii ăia care se apropiau de noi, cînd l-am văzut pe gentilom însoțit de mai bine de două sute de negri; dar el ne-a lămurit iute cum stau lucrurile, cînd i-a pus să-și arunce poverile unele peste altele, într-o grămadă la intrarea în tabără.

Afară de asta, au mai adus cu ei și blăni de lei și cinci piei de leopard, foarte mari și foarte frumoase. Ne-a cerut iertare că lipsise atît de multă vreme și că nu se întorsese cu mai multe trofee, dar ne-a spus că mai avea de întreprins un drum, din care spera că o să ne alegem cu mai bogate agoniseli.

Așa că, după ce s-a odihnit și după ce, răsplătindu-i, le-a dat sălbaticilor care căraseră fildeșul vreo cîteva foițe de argint și de fier tăiate în formă de romburi și două dintre ele în formă de cățel, le-a îngăduit să plece și ei fură grozav de încîntați.

În cea de a doua călătorie în care a pornit, a ținut să meargă cu el mai mulți dintre oamenii noștri, așa că a alcătuit un pîlc de zece oameni albi și de zece negri, luînd cu dînșii cei doi bivoli ca să le ajute la cărat proviziile și munițiile. Au apucat-o în aceeași direcție, dar nu chiar pe aceeași cărare și au mai stat treizeci și două de zile, în care timp au ucis nu mai puțin de cinciprezece leoparzi, trei lei și diferite alte jigănii și ne-au adus douăzeci și patru de pfunzi și cîteva uncii de pulbere de aur, însă numai șase dinți de elefant, care e drept că erau foarte mari.

Prietenul nostru, englezul, ne-a arătat acum că timpul pierdut acolo ne fusese din plin răsplătit; căci în cinci luni, cîte trecuseră de cînd ne întrerupsesem călătoria, reușisem să adunăm atît de mult aur, încît atunci cînd am ajuns să-l împărțim, ne reveniră cîte cinci pfunzi și un sfert de fiecare, în afară de ceea ce aveam de înainte și în afară de alți șase-șapte pfunzi încredințați în diferite rînduri făurarului nostru, ca să meșterească din el giuvaere ieftine; așa că am început a ne sfătui acum s-o pornim în continuare spre coastă, ca să punem o dată capăt călătoriei noastre; dar călăuza ne-a rîs în nas:

— Hei ! Nu, nu puteţi pleca acum, zicea el, căci de luna viitoare începe sezonul ploios şi va fi cu neputinţă de făcut vreo mişcare.

Ascultîndu-l, am convenit că era rezonabil ceea ce spunea, aşa că ne-am hotărît să ne facem rost de provizii, ca să nu fim siliţi a ieşi prea mult apoi pe afară prin ploaie, şi ne-am risipit care încotro, unii într-o parte, alţii în alta cît mai de departe doream să ne aventurăm, ca să facem rost de provizii ; iar negrii noştri ne-au vînat şi ei ceva cerbi şi căprioare, a căror carne am conservat-o cît am putut mai bine, la soare, căci sarea ne lipsea cu desăvîrşire.

Între timp, iată că nu s-au lăsat aşteptate nici lungile zile ploioase şi, mai bine de două luni, abia dacă ne puturăm uita afară din colibele noastre. Dar asta nu era totul, căci rîurile fură atît de umflate de viituri, încît cu greu desluşeam micile pîrîiaşe şi pîraie de marile rîuri navigabile. Poate că ar fi fost o foarte bună ocazie de a transporta pe apă, cu plutele, fildeşii pe care-i aveam, adică ditai stiva, căci — cum întotdeauna îi răsplăteam pe sălbatici pentru munca lor — pînă şi femeile începuseră să ne aducă, ori de cîte ori li se ivea un prilej, colţi de elefant, iar uneori chiar cîte unul foarte mare, pe care-l cărau două negrese ; aşa încît avuţia noastră sporise cam la vreo douăzeci şi două de tone de fildeş.

Dar de cum s-a reîmbunătăţit vremea, însoţitorul nostru ne-a spus că el nu avea de gînd să stăruie să mai rămînem, deoarece se părea că nouă ne e totuna dacă mai făceam sau nu rost de aur ; că eram într-adevăr primii oameni întîlniţi de el în viaţă, care să creadă că au destul aur, atunci cînd se putea spune cu adevărat că aurul ne stătea la picioare şi că noi nu voiam să ne aplecăm să-l luăm. Dar, deoarece el ne făgăduise ceva, nu avea să-şi calce făgăduiala, nici să stăruie să mai rămînem, însă gîndea că ar trebui totuşi să ne atragă atenţia că tocmai acum, după trecerea inundaţiilor, era timpul cînd se putea găsi cea mai mare cantitate de aur ; şi că dacă mai rămînem măcar o lună, apoi aveam să vedem mii de sălbatici risipindu-se prin întreg ţinutul, ca să spele aurul descoperit în nisip şi pe care îl adunau pentru corăbiile europene ce-or să apară pe coastă ; că ei, negrii ţinutului, fac asta în acel moment deoarece furia viiturilor scoate întotdeauna la iveală o mare cantintate de aur din munţi ; iar

dacă noi ştim să profităm de avantajul de a fi acolo înaintea lor, nici nu putem bănui peste ce extraordinare bogăţii ne e dat să nimerim.

Totul era atît de convingător şi de bine argumentat, încît s-a citit pe toate chipurile noastre că ne lăsaserăm convinşi ; aşadar i-am răspuns că vom rămîne cu toţii în continuare ; căci, deşi într-adevăr eram dornici să plecăm, totuşi în faţa clarei perspective a unui atît de mare avantaj nu se putea rezista uşor ; l-am asigurat că era greşit cînd presupunea că noi n-am dori să ne mărim rezerva de aur şi că în această privinţă eram hotărîţi să tragem cît mai multe foloase din rodnicele prilejuri care ni se ofereau mură în gură, şi că vom rămîne acolo atîta timp cît se putea spera în agonisirea aurului, chiar de-ar fi să mai zăbovim un an. Nici că-şi putea exprima bucuria care l-a cuprins ; şi, venind în sfîrşit vremea bună, am început, întocmai cum ne învăţa el, să scormonim prin rîuri, după aur. La început, am avut prea puţine motive încurajatoare şi am cam început să ne îndoim ; dar era clar ca lumina zilei că pricina consta în aceea că apele nu scăzuseră de tot, iar rîurile nu erau încă retrase în albia lor obişnuită. În cîteva zile însă, am fost răsplătiţi cu vîrf şi îndesat, căci am găsit mult mai mult aur decît la început şi chiar bulgăraşi mari ; ba unul dintre oamenii noştri a spălat din nisip un bulgăre mare cît o mică nucă şi greu de aproape o uncie şi jumătate, socotind după ochi, fiindcă nu aveam greutăţi mici.

Această baftă ne-a făcut nespus de harnici şi, în ceva mai mult de o lună, strînsesem cu totul aproape şaizeci de pfunzi de aur ; dar mai pe urmă, aşa precum ne vestise el, am întîlnit o groază de sălbatici — bărbaţi, femei şi copii — scotocind prin fiecare rîu şi pîrîu şi chiar prin pămîntul uscat al munţilor, după aur, aşa că mare lucru n-am mai realizat noi faţă de ceea ce reuşisem pînă atunci.

Dar iată că meşter-făurarul nostru a mirosit un mijloc de a-i face pe alţii să ne aducă aur, fără a mai trudi noi ; căci, cînd au început să apară acei căutători băştinaşi, făurarul avea o considerabilă comoară de jucării de-ale lui — păsări, animale şi cîte alte năzbîtii, ca şi mai înainte — gata pentru a le ademeni ochii — iar gentlemanul englez, făcînd pe tîlmaciul, a atras sălbaticii către noi, ca să le admire ; aşa încît meşterul nostru avea destui clienţi şi negreşit că-şi

vindea marfa la nişte preţuri monstruoase, căci căpăta o uncie de aur, ba uneori chiar două, pentru cîte o plăcuţă de argint care nu valora nici o para şi acelaşi lucru dacă plăcuţa era de fier, iar dacă era de aur — negrii tot nu dădeau mai mult pe ea ; era aproape de necrezut ce belşug de aur a adunat făurarul în acest fel.

Într-un cuvînt, ca să ajungem totuşi la încheierea fericitei noastre călătorii, rămînînd încă trei luni acolo ne-am sporit comoara de aur într-atît, încît adăugîndu-l celui strîns înainte, ca să ni-l împărţim, ne-a revenit iarăşi aproape cîte patru pfunzi de fiecare ; şi am pornit-o apoi înainte către Coasta de Aur, ca să vedem ce cale am putea găsi pentru a trece marea şi să ajungem în Europa.

În noua parte a călătoriei noastre, s-au întîmplat fel de fel de lucruri foarte preţioase pentru noi, fie în legătură cu felul cum am fost întîmpinaţi prieteneşte sau nu de felurite triburi de sălbatici printre care am trecut ; fie în legătură cu salvarea din captivitate a unui rege negru, care fusese binefăcătorul noii noastre călăuze şi căruia, gentlemanul englez, drept recunoştinţă, ajutat de noi, i-a înapoiat regatul, care putea să tot numere, mari şi laţi, vreo trei sute de supuşi ; fie despre cum ne-a primit acel rege ca oaspeţi şi despre cum i-a pus pe supuşii lui să se ducă împreună cu englezul nostru şi să aducă toţi colţii de elefant pe care fusesem obligaţi să-i lăsăm în urma noastră şi să ni-i care pînă la rîu — un rîu al cărui nume l-am uitat. După aceea ne-am construit plute şi unsprezece zile mai tîrziu am tras la una din coloniile olandeze de pe Coasta de Aur, unde am ajuns perfect sănătoşi şi foarte satisfăcuţi. Cît priveşte încărcătura noastră de fildeş am vîndut-o reprezentanţei olandeze, primind în schimb haine şi tot ce ne era de trebuinţă nouă ori negrilor pe care am găsit cu cale să-i păstrăm cu noi, dar nu este fără importanţă de menţionat că, la sfîrşitul călătoriei, încă ne mai rămăseseră patru pfunzi de praf de puşcă. Pe prinţul cel negru l-am eliberat cu totul, îmbrăcîndu-l din prisosurile noastre ale tuturor, şi i-am dat şi un pfund şi jumătate de aur, pe care ştia foarte bine cum să-l întrebuinţeze ; şi, o dată ajunşi acolo, ne-am despărţit cu toţii în cel mai prietenesc chip cu putinţă. Englezul nostru a rămas un timp la reprezentanţa olandeză şi, după cîte am auzit ceva mai tîrziu, s-a prăpădit acolo de inimă rea, căci trimisese

prin Olanda o mie de lire sterline în Anglia la prietenii săi, pentru retragerea lui după ce se va fi întors, dar corabia a fost capturată de francezi și toată încărcătura s-a pierdut.

Ceilalți tovarăși ai mei au pornit-o într-un vas mic, spre cele două fabrici portugheze de lîngă Gambia, la latitudinea de paisprezece grade, iar eu — împreună cu doi negri, pe care mi i-am păstrat — m-am dus la Capul Coast Castle, de unde m-am îmbarcat spre Anglia, și am ajuns acolo în septembrie. Și astfel s-au încheiat hoinărerile primei mele tinereți ; iar ceea ce avea să urmeze după aceea, nu a mai fost la fel de rodnic pentru mine.

CAPITOLUL X

În Anglia nimeresc în tovărășie proastă și-mi irosesc banii — Mă îmbarc într-o călătorie spre Cadiz — Tovărășia pe care am legat-o acolo — Mă fac pirat — Aventuri — Povestiri despre William Walters și despre expedițiile noastre —

Nu aveam nici un prieten, rudă sau cunoștință în Anglia, deși era țara mea natală; prin urmare nu cunoșteam pe nimeni căruia să-i încredințez averea mea sau care să mă povățuie cum s-o pun bine ori s-o economisesc; dar, nimerind în tovărășii de tot felul și încredințînd o mare parte din bani unui crîșmar din Ritherhithe, iar cealaltă parte risipind-o în grabă mare, toată uriașa sumă strînsă de mine cu atîtea și atîtea greutăți și riscuri, s-a dus pe apa sîmbetei în ceva mai mult de doi ani; și, cum mie însumi îmi vine să turbez cînd îmi amintesc cum s-a spulberat întreagă agoniseala aceea, mai bine să nu mai vorbesc nimic; iar cît privește restul, zău că merită să fie ascuns; mă face să roșesc deoarece a fost cheltuit pe nebunii și stricăciuni de tot felul, așa încît se poate spune că această întîie dimineață a vieții mele a început în hoție și s-a sfîrșit în desfrîu; trist punct de plecare, iar sosirea — de o și mai tristă netrebnicie.

Cam prin 1686, am început să dau de fundul comorii, așa că era timpul să mă gîndesc la alte aventuri; fiindcă jefuitorii mei, altfel n-am cum să le spun, au început să-mi aducă la cunoștință că, pe măsură ce banii mi se împuținau, prețuirea lor avea să dispară și ea, și că nu mai aveam nimic de așteptat în continuare de la dînșii, nimic altceva decît

îmi puteam oferi singur prin banii mei, și că — pe scurt — niciunul nu avea să miște un deget mai departe pentru mine, în ciuda tuturor părăluțelor pe care le cheltuisem cu ei mai înainte.

Asta m-a rănit de moarte și m-a apucat o îndreptățită silă față de atîta nerecunoștință, dar am depășit și acea încercare ; nici măcar nu am regretat risipirea unei sume de bani atît de grase cum fusese aceea pe care o adusesem cu mine în Anglia.

Pe urmă, într-un ceas rău, desigur, m-am îmbarcat pentru o călătorie către Cadiz, pe o corabie numită *Crucișătorul*, iar în cursul călătoriei aceleia, aflîndu-ne pe coasta Spaniei, am fost obligați să acostăm la Groyn, din cauza unui vînt puternic dinspre sud-vest.

Acolo m-am pomenit în tovărășia unor ași ai crimei, iar printre ei se găsea unul mai îndrăzneț ca toți ceilalți, care a încercat să-mi arate o prietenie atît de fără ascunzișuri, că ajunsesem a ne spune unul altuia „frate" și ne povesteam tot ce ni se întîmpla : numele său era Harris. Individul acesta a venit la mine într-o bună dimineață, întrebîndu-mă dacă voiam să merg pe țărm, iar eu i-am spus că da ; așa că i-am cerut voie căpitanului să luăm barca și am plecat amîndoi. Cînd am fost numai noi doi împreună, m-a întrebat dacă n-aveam poftă de-o aventură care ne-ar putea alina toate necazurile trecute. „Ba bine că nu, i-am răspuns eu, din toată inima !" căci nu-mi păsa încotro mergeam, neavînd nimic de pierdut și pe nimeni de lăsat în urmă.

Atunci m-a întrebat dacă îi jur să păstrez taina și dacă, în caz că nu voi fi de acord cu ceea ce el avea să-mi propună, mă leg totuși să nu-l trădez niciodată ? Am încheiat pe loc legămîntul ăsta, cu cele mai îndrăcite blesteme și înjurături pe care le-a putut scorni dracul și noi amîndoi.

Atunci mi-a destăinuit că pe cealaltă corabie — arătîndu-mi cu degetul spre o altă corabie engleză care plutea în port, — se afla un flăcău viteaz care se învoise cu cîțiva dintre oamenii de pe punte, și se hotărîseră să se răzvrătească a doua zi în zori și s-o șteargă în larg cu corabia ; și că dacă eram în stare să ne adunăm și noi puterile laolaltă, cît mai mulți, pe corabia noastră, am putea face la fel. Mie mi-a plăcut strașnic propunerea, iar el i-a făcut pe alți opt dintre noi să ni se alăture ; și ne-a spus că de îndată ce prie-

tenul său se va apuca de treabă și va pune stăpînire pe corabie, trebuie să fim gata să le urmăm și noi pilda. Acesta îi era planul ; iar eu, fără cea mai mică șovăire, fie cu privire la nemernicia faptei, fie la greutatea aducerii ei la îndeplinire, m-am și vîrît în infama conspirație și astfel buruiana răului gînd s-a răspîndit printre noi ; dar nu ne-am putut juca rolul ca lumea.

Prin urmare, la ziua hotărîtă, tovarășul său de pe cealaltă corabie, al cărui nume era Wilmot, s-a apucat de treabă și, făcîndu-i prizonieri pe secund și pe alți ofițeri, a pus mîna pe corabie și ne-a dat semnalul știut. Pe corabia noastră nu erau decît unsprezece intrați în complot și n-am putut atrage mai mulți în care să avem încredere, așa că — părăsind corabia — am luat cu toții barca și ne-am dus să ne alăturăm celuilalt răsculat.

După ce am părăsit astfel corabia noastră, am fost primiți cu multă bucurie de căpitanul Wilmot și de noua lui bandă, fiind gata la orice fel de golănie, îndrăzneț, disperat — așa cum eram — lipsit de orice mustrări de conștință pentru ceea ce mă apucasem a săvîrși sau pentru orice aș fi putut să săvîrșesc mai tîrziu, și cu atît mai puțin bîntuit de vreo presimțire rea în legătură cu urmările ce ar fi putut să le aibă faptele mele ; după ce m-am înhăitat astfel, spun, cu echipajul acela, care pînă la urmă m-a făcut să împart soarta celor mai faimoși dintre pirații epocii, unii ajunși să-și sfîrșească zilele în ștreang, cred că istorisirea cîtorva din aventurile la care am luat parte poate fi o poveste plăcută ; și asta îndrăznesc s-o spun înainte, jurînd pe cuvîntul meu de pirat, cu toate că nu voi fi în măsură să-mi amintesc nici pe departe totul din felurita sumedenie de peripeții care a alcătuit una din cele mai ticăloase urzeli din cîte a fost în stare vreodată un om ca să înfățișeze lumii.

Eu, care — după cum am dat de înțeles și pînă aici — eram hoț din naștere și pirat din fire, chiar și mai înainte vreme, mă aflam acum în elementul meu și niciodată în viață n-am întreprins ceva cu o mai mare satisfacție.

Căpitanul Wilmot (căci așa îl vom numi de acum înainte) intrînd astfel în posesia unei corăbii, prin metoda pe care ați auzit-o, se poate ușor trage concluzia că nu avea de gînd nicidecum să rămînă în port, ori să aștepte fie încercările făcute de pe țărm, fie vreo schimbare ce putea avea loc prin-

tre oamenii săi. Dimpotrivă, el a ridicat ancora cu prilejul celui dintîi flux şi a pornit-o spre mare, cîrmind spre Insulele Canare. Corabia noastră avea douăzeci şi două de tunuri, dar ar fi fost în stare să ducă pe ea treizeci ; în afară de asta, cum nu era echipată decît ca vas comercial, fireşte că îi lipseau şi muniţiile, şi armele mici, în măsura trebuitoare scopului nostru, sau pentru a face faţă surprizelor în caz de luptă ; aşa că am acostat la Cadiz, adică am ancorat în golf, iar căpitanul şi un marinar căruia noi îi spuneam tînărul căpitan Kid şi care era canonierul nostru, împreună cu alţi cîţiva demni de cea mai mare încredere, printre care ne număram şi tovarăşul meu Harris, făcut secund, şi eu însumi, făcut locotenent, ne-am propus să luăm cu noi cîteva baloturi de mărfuri englezeşti pe care să le ducem la ţărm şi să le vindem ; tovarăşul meu, însă, om foarte priceput în astfel de treburi, a propus o soluţie mai bună, şi, deoarece el mai fusese în oraş, ne-a spus, pe scurt, că va cumpăra singur pulbere şi gloanţe, arme mici şi orice altceva doream noi, pe cuvîntul său de onoare, rămînînd ca neguţătorii să fie plătiţi în mărfuri englezeşti, care nouă nu ne lipseau, cînd vor veni pe bord. Aceasta era o soluţie mult mai bună şi, în consecinţă, el şi cu căpitanul s-au dus singuri pe ţărm şi s-au tîrguit cît au putut de bine în vederea atingerii scopului lor, venind înapoi după două ore şi aducînd cu dînşii un butoi cu vin şi cinci butoiaşe de coniac, în timp ce noi toţi ceilalţi am rămas pe corabie.

A doua zi dimineaţa au venit la noi, după negoţ, două şalupe bine încărcate, cu cîte cinci spanioli la bord. Căpitanul nostru le-a vîndut marfă bună şi ei ne-au livrat în schimb şaisprezece butoiaşe de pulbere, douăsprezece pungi rotunde cu pulbere fină pentru armele noastre mici, şaizeci de muschete şi douăsprezece puşti ofiţereşti ; şi, de asemenea şaptesprezece tone de ghiulele de tun, cincisprezece butoiaşe de gloanţe de muschete, împreună cu cîteva săbii şi cu douăzeci de perechi de pistoale bune. Pe lîngă asta, ne-au adus treisprezece butoaie cu vin (căci noi, care acum deveniserăm cu toţii gentlemeni, dispreţuiam berea pe care o aveam pe corabie) şi şaisprezece butoiaşe de rachiu, alături de douăsprezece putini de struguri şi de douăzeci de lăzi de lămîi ; toate acestea le-au fost plătite în mărfuri englezeşti ; iar pe deasupra, căpitanul a mai primit şi şase sute de taleri în bani. Ei ar fi vrut să mai vină, dar noi n-am vrut să mai rămînem.

De acolo am plutit spre Insulele Canare și din Canare mai departe, spre Indiile de Vest, unde am săvîrșit ceva prădăciuni asupra spaniolilor, pentru a ne asigura de provizii, și, într-adevăr, am luat ceva pradă, însă nu chiar de mare preț, cel puțin cîtă vreme am participat și eu alături de ei, ceea ce de data aceea n-a ținut prea mult, căci, după ce capturaserăm o goeletă spaniolă pe coasta Cartaginei, prietenul meu mi-a făcut o propunere, și anume să-i cerem căpitanului Wilmot să ne instaleze pe noi pe acea goeletă, cu o anume cantitate de arme și de muniții, și să ne lase să încercăm ce puteam face, goeleta părîndu-ni-se mult mai potrivită pentru treburile noastre decît corabia cea mare și, desigur, mai rapidă. Căpitanul Wilmot s-a învoit propunerii noastre și ne-am dat întîlnire la Tobago, înțelegîndu-ne că orice ar jefui una sau alta dintre corăbii, prada să fie împărțită între amîndouă echipajele ; toate aceste învoieli au fost respectate cu multă corectitudine și ne-am reîntîlnit după vreo cincisprezece luni, la insula Tobago, așa cum ne înțeleseserăm.

Aproape doi ani am pîndit drumurile corăbiilor pe acele mări, atacînd mai ales pe spanioli ; nu că ne-am fi dat îndărăt de a le captura și corăbii englezești, olandeze sau franceze, dacă ne-ar fi ieșit în cale ; de fapt, căpitanul Wilmot a și atacat o corabie din Noua Anglie, pornită de la Madera spre Jamaica și o alta plecată de la New York spre insulele Barbados, plină de provizii ; aceasta din urmă ne-a și fost o resursă fericită. Însă motivul pentru care aveam de-a face cît mai puțin posibil cu vasele engleze era în primul rînd că, fiind corăbii cît de cît mai puternice, eram siguri că ne vor opune mai multă rezistență ; iar în al doilea rînd, am descoperit că pe corăbiile englezești se găsea mai puțină pradă ; spaniolii aveau de obicei bani la bord și cu banii aveam ce face. Căpitanul Wilmot era, de fapt, mai crud cînd punea mîna pe vreun vas englez, pentru ca să nu se afle prea curînd vești despre el în Anglia și astfel vasele de război să primească ordin să-l caute. Dar asta o trec deocamdată sub tăcere.

În decursul celor doi ani, ne-am sporit zdravăn avutul, deoarece de pe un singur vas am jefuit șaizeci de mii de taleri, iar de pe altul o sută de mii de taleri și, devenind astfel mai întîi bogați, ne-am hotărît să fim și puternici ; căci capturasem un fel de bric, sau brigantină, cum i se spune, construit în Virginia, un excelent vas maritim, cu o mare

viteză, în stare să suporte douăsprezece tunuri ; mai capturasem și o mare corabie spaniolă, construită ca o fregată, care de asemenea naviga nespus de bine și pe care, după aceea, cu ajutorul unor buni dulgheri, am echipat-o să poată purta douăzeci și opt de tunuri. Mai aveam acum nevoie de oameni, așa că ne-am îndreptat spre golful Campeachy, neavînd nici o îndoială că acolo puteam îmbarca oameni cît voiam de mulți, și așa am și făcut.

În golf am vîndut goeleta pe care pluteam eu ; iar căpitanul Wilmot, păstrîndu-și corabia sa, mi-a trecut mie comanda fregatei spaniole, în calitate de căpitan, pe tovarășul meu Harris făcîndu-l prim locotenent ; Harris era un flăcău îndrăzneț și întreprinzător, cum nu-i altul pe lume. Pe brigantină a fost instalat un tun lung, așa că aveam acum trei corăbii puternice, cu echipaj bun și provizii pentru douăsprezece luni fiindcă pusesem mîna pe vreo două-trei goelete plecate din Noua Anglie și New York, pline cu făină, mazăre, carne de vită și de porc la putini, care se îndreptau înspre Jamaica și Insulele Barbados ; și ca să mai facem încă rost de carne de vită, am tras la țărm pe insula Cuba, unde am împușcat cîte vite negre am vrut, cu toate că nu prea aveam sare deajuns ca să le conservăm.

De pe toate corăbiile capturate, am luat praful de pușcă și gloanțele, armele mici și cuțitele de abordare ; cît despre echipajele lor, nu luam niciodată decît pe chirurg și pe dulgher, știind că ne pot fi de un deosebit folos în multe ocazii ; iar ei nu se opuneau să vină cu noi ; deși pentru siguranța lor, în caz de ghinion, pretindeau de multe ori că au fost luați cu forța, lucru în legătură cu care voi și povesti ceva amuzant întîmplat în cursul expedițiilor mele.

Aveam printre noi un tip foarte vesel, un *quaker*, al cărui nume era William Walters și pe care îl luasem prizonier de pe o goeletă pornită din Pennsilvania către Insulele Barbados. Era chirurg și cei de pe goeletă îi ziceau doctor ; dar ei nu-l întrebuințau în calitate de chirurg, ci îl duceau către Barbados ca să primească botezul apei. Oricum, omul avea cu el la bord trusa de chirurg, iar noi l-am silit să ne urmeze, luîndu-și cu sine toate instrumentele. Era într-adevăr un tip caraghios, altminteri om de mult bun simț și excelent chirurg ; însă ceea ce conta și mai mult, era că totdeauna arăta

foarte bine dispus și plăcut în conversație, și apoi era un tip îndrăzneț și solid, ca toți cei pe care-i luaserăm cu noi.

Eu l-am convins pe William, după cîte mi s-a părut, să vină cu noi fără multă împotrivire, deși hotărît să o facă în așa fel încît să fie vădit lucru că îl luasem cu forța ; ca totul să se petreacă după cheful inimii lui, a venit de-a dreptul la mine :

— Prietene, zice el, îmi spui că trebuie să merg cu tine și că nu-mi stă în putere să-ți rezist, dacă aș încerca ; doresc însă ca tu să-l obligi pe căpitanul goeletei pe bordul căreia mă găsesc, să certifice cu mîna lui că am fost luat cu forța și împotriva voinței mele.

Asta o spunea cu atîta satisfacție pe chip, încît nu puteam să nu-l înțeleg.

— Da, da, i-am răspuns, că o fi sau nu împotriva voinței tale, eu am să-l fac și pe căpitan și pe toți oamenii să-ți dea la mînă o hîrtie în privința asta, altfel îi iau pe toți captivi și am să-i țin zălog pînă ți-or da-o.

Ce mai încoace și încolo, am compus chiar eu documentul în care am scris că fusese luat cu forță armată, ca prizonier, de către un vas pirat ; că îi luaseră mai întîi lada și instrumentele, iar apoi îi legaseră mîinile la spate și-l siliseră să-i însoțească pe corabia lor ; iar hîrtia a fost iscălită de căpitan și de toți oamenii săi.

Prin urmare, m-am apucat să-l înjur și am strigat la oamenii mei să-i lege mîinile la spate și așa, dus pe sus, l-am luat cu noi, pe corabia noastră. După ce o fost adus pe bord, l-am chemat la mine :

— Acuma, prietene, zic eu, te-am adus cu forța, ce-i drept, dar nu-s de părere că pînă într-atîta împotriva voinței tale, pe cît își închipuie ei ; haide, i-am spus, încearcă să ne fii de folos și o să fii foarte bine tratat printre noi.

I-am dezlegat așadar mîinile și, înainte de toate, am dat ordin să i se restituie toate lucrurile care-i aparțineau, iar căpitanul nostru i-a dat de băut o dușcă.

— Te-ai purtat prietenește cu mine, mi-a mărturisit, iar eu voi fi sincer cu tine, indiferent dacă am ajuns aici de bună-voie sau nu. Voi căuta să-ți devin cît mai folositor cu putință ; tu însă trebuie să știi că nu-i treaba mea să mă amestec atunci cînd te afli în luptă.

— Nu, nu, a intervenit căpitanul, dar niţel te poţi amesteca atunci cînd împărţim banii.

— Aceste lucruri sînt de folos pentru utilarea cu instrumente a unei lăzi de chirurg, recunoscu zîmbind William, dar voi fi modest.

Pe scurt, William era un tovarăş cît se poate de plăcut ; dar avea asupra noastră avantajul că — dacă am fi fost prinşi — noi eram siguri că vom fi spînzuraţi, pe cînd el era sigur că o să scape, şi asta o ştia prea bine ; era însă un tovarăş vioi şi mult mai nimerit să fie căpitan ca oricare altul dintre noi. O să am deseori prilejul să vorbesc despre el, în restul povestirii.

Patrularea noastră atît de îndelungată prin mările acelea cam începuse să fie cunoscută, atît de bine cunoscută, încît nu numai în Anglia, ci şi în Franţa şi Spania deveniseră publice relatările despre aventurile noastre şi se îndrugau multe poveşti, cum că omoram oamenii cu sînge rece, legîndu-i şi aruncîndu-i în mare ; din tot acel noian de baliverne, nu erau totuşi adevărate nici jumătate, deşi de făcut am făcut mai multe decît e poate cazul să vorbim aici.

Oricum, consecinţa a foat că s-au trimis mai multe vase de război engleze în Indiile de Vest, cu instrucţiuni speciale să patruleze în Golful Mexic şi în Golful Floridei şi printre insulele Bahama şi, dacă va fi posibil, să ne atace. Noi nu eram atît de neştiutori încît să nu ne aşteptăm la una ca asta, după ce stătusem atîta vreme în acea parte a lumii ; dar prima relatare certă despre ele, am avut-o la Honduras, cînd un vas care venea din Jamaica ne-a spus că întîlnise două vase de război engleze pornite direct din Jamaica într-acolo, în căutarea noastră. Eram prinşi în golf şi n-am fi putut face nici cea mai mică mişcare ca să ieşim, dacă vasele ar fi venit direct spre noi ; s-a întîmplat însă ca să fie informaţi de cineva că ne aflam în golful Campeachy, şi s-au dus ţintă într-acolo, aşa că noi nu numai că am scăpat de urmărire, dar eram şi atît de bine plasaţi în direcţia vîntului, că nu puteau întreprinde nimic împotriva noastră, chiar de-ar fi ştiut că sîntem acolo.

Am profitat de acest avantaj şi am pornit-o spre Carthagena, iar de acolo, cu mare greutate, am zbughit-o la o mică distanţă de malul de la Sfînta Martha, pînă ce am ajuns la insula olandeză Curacao şi apoi în insula Tobago, care

era — ca și mai înainte — locul nostru de întîlnire ; și, fiind o insulă pustie, nelocuită, am folosit-o ca refugiu : acolo, căpitanului brigantinei i-a fost dat să moară, iar Harris, pe atunci locotenentul meu, a preluat comanda.

În insula aceea am luat hotărîrea de a pleca spre coasta Braziliei și de acolo la Capul Bunei Speranțe și către Indiile de Est ; însă, precum am spus, Harris, acum căpitanul brigantinei, a invocat motivul că, socotindu-și corabia prea mică pentru o călătorie atît de lungă, i-ar cere căpitanului Wilmot voie ca el să riște o croazieră și avea să ne urmeze apoi pe prima corabie pe care va putea-o captura ; așa că ne-am dat întîlnire la Madagascar, lucru convenit în urma recomandației mele privitoare la acel loc și la belșugul de provizii ce se puteau găsi acolo.

Așadar, Harris s-a îndepărtat de noi și a făcut-o într-un ceas rău ; căci în loc să captureze o corabie cu care să ne urmeze, a fost el capturat, după cum ne-a fost dat să auzim mai tîrziu, de un vas de război englezesc și, fiind pus în fiare, a murit de supărare și de inimă rea pînă să ajungă în Anglia. Locotenentul său, din cîte am auzit, a fost executat în Anglia ca pirat — și iată sfîrșitul omului care m-a atras întîi și întîi în această nenorocită îndeletnicire.

Trei zile mai tîrziu, ne-am despărțit de Tobago, abătîndu-ne spre coasta Braziliei, dar nu pluteam decît de douăzeci și patru de ore, cînd am fost despărțiți de o sălbatică furtună care a durat trei zile, cu foarte puține momente de calm sau de întrerupere. În împrejurarea aceea, căpitanul Wilmot s-a întîmplat — din nefericire — să fie la bordul vasului meu, spre marea sa durere, căci nu numai că am pierdut din vedere corabia lui, dar nici n-am mai revăzut-o pînă cînd am ajuns în Madagascar, unde o aruncase apa. Pe scurt, după ce în această furtună ne pierdusem catargul din față, am fost obligați să ne întoarcem în insula Tobago, ca să ne adăpostim și să ne reparăm daunele, ceea ce ne-a adus pe toți aproape de pieire.

Nici nu ajunsesem bine pe țărm și eram cu toții foarte ocupați să ne căutăm vreun trunchi pentru arborele gabier, cînd am zărit îndreptîndu-se spre noi un vas de război englez, cu treizeci și șase de tunuri : era, ce-i drept, o mare surpriză pentru noi, din pricină că eram atît de avariați ; dar, spre marele nostru noroc, stăteam destul de bine ascunși și aproape

lipiți de stîncile înalte, așa că vasul de război nu ne-a văzut și a pornit înapoi în patrularea sa, iar noi n-am făcut decît să observăm încotro s-a dus, iar după ce s-a înnoptat, renunțînd la truda noastră, ne-am hotărît s-o pornim pe mare, cîrmind în direcție contrară față de cea în care văzusem că pornise vasul de război ; și am constatat că era calea scopului urmărit, căci nu ne-am mai întîlnit cu englezii. Aveam pe bord un vechi arbore gabier artimon, din care ne-am improvizat pentru moment un catarg în locul gabierului mic ; așa că ne-am îndreptat spre insula Trinidad, unde — deși erau spanioli pe țărm — am debarcat totuși cîțiva oameni cu barca și au tăiat un brad foarte frumos ca să ne ciopleascä un nou arbore gabier, pe care l-am și montat, echipat cu tot ce trebuia ; și am mai făcut rost acolo și de ceva vite, cu care să ne completăm proviziile ; și, ținînd un sfat de război, ne-am hotărît să părăsim pentru moment acele mări și să o apucăm spre coasta Braziliei.

Cel dintîi lucru pe care am încercat să-l facem acolo, a fost doar să luăm apă de băut ; am aflat însă că în Golful Tuturor Sfinților se găsea flota portugheză cu destinația Lisabona, gata să desfășoare pînzele, așteptînd numai un vînt prielnic. Asta ne-a făcut să stăm deoparte, dorind să-i vedem cum pornesc pe mare și, după cum vor fi cu sau fără escortă, să-i atacăm ori să ne ferim din drumul lor.

Spre seară s-a pornit o rafală puternică dinspre sud-vest către vest, care fiind prielnică flotei Portugaliei, iar vremea arătîndu-se foarte plăcută, am auzit cum s-a dat semnalul să se ridice ancorele, iar noi, apropiindu-ne, la adăpostul insulei. Și, am tras cu parîmele vela mare și vela-foc, am coborît valele gabier pe butuc și le-am strîns, ca să ne putem cît mai bine ascunde, așteptîndu-i pe ei să iasă, iar a doua zi de dimineață am și văzut întreaga flotă apărînd în larg, dar nu așa cum ne-ar fi convenit nouă, căci era alcătuită din douăzeci și șase de corăbii, cele mai multe de mare forță și de mare tonaj, atît vase comerciale, cît și vase de război ; așa că, văzînd că nu-i rost să ne amestecăm, am rămas liniștiți acolo unde ne aflam, pînă ce flota portugheză nu s-a mai văzut ; apoi am pornit-o și noi în larg, sperînd să întîlnim în drum o altă pradă.

N-a trecut mult pînă ce am văzut o pînză și imediat ne-am luat după ea ; s-a dovedit a fi însă o navă cu viteză mare

şi, îndreptîndu-se spre larg, am văzut clar că se încredea în pînzele ei. Totuşi, cum şi noi eram o corabie bine proporţionată, am fi ajuns-o din urmă, deşi cam încet, dacă am fi avut o zi înaintea noastră ; dar iată că se întuneca rapid şi, de aceea, ştiam că o vom pierde din vedere.

Bine-dispusul nostru quaker, văzînd că tot ne ţinem dîrz de ea chiar şi pe întuneric, fără să putem vedea încotro se duce, a venit la mine şi mi-a spus grav :

— Prietene Singleton, îţi dai oare seama ce faci ? I-am răspuns :

— Bineînţeles, fugărim corabia aceea, nu ?

— Şi de unde ştii asta ? m-a întrebat şi mai grav.

— Da, asta-i drept, am zis eu nu putem fi siguri.

— Ba da, prietene, mi-a răspuns, eu cred că putem fi siguri că fugim de ea, însă nu după ea. Şi mă tem, adăugă el, că te-ai făcut quaker şi te-ai hotărît să nu mai faci uz de forţă, sau că, fiind un laş, fugi de duşmanul tău.

— Ce vrei să spui ? am sărit eu (şi cred că l-am înjurat). De ce rînjeşti iarăşi ? Totdeauna nu ne serveşti decît lucruri neplăcute.

— Ba, vorbi el, e cît se poate de clar că acea corabie a pornit-o în larg, îndreptîndu-se către est, anume ca să-i pierdem urma, şi poţi fi sigur că n-are nici o treabă în direcţia aceea, căci ce-ar avea oare de făcut pe coasta Africii la o astfel de latitudine, tot atît de departe spre sud cît Congo sau Angola ? De îndată însă ce se va întuneca şi o vom pierde din vedere, ea-şi va schimba direcţia şi o să se îndrepte spre vest, luînd-o din nou către coasta Braziliei şi către golful spre care ştii bine că o apucase mai înainte ; şi atunci, spune-mi, oare nu fugim noi de ea ? Sînt plin de speranţe, prietene, conchise chirurgul batjocoritor şi sec, că ai să te faci quaker, căci bun de luptă nu prea te văd.

— Foarte bine, William, i-am replicat eu, atunci am să fiu un pirat îndrăcit.

Totuşi, William avea dreptate şi eu am înţeles numaidecît ce vrea să spună ; iar căpitanul Wilmot, care zăcea foarte bolnav în cabina lui, auzind ce vorbeam, l-a înţeles la fel de bine ca şi mine şi mi-a strigat că William avea dreptate şi că lucrul cel mai bun pe care-l aveam de făcut era să ne schimbăm direcţia şi s-o pornim spre golf, unde aveam zece şanse la una s-o prindem a doua zi în zori.

Ne-am întors, prin urmare, corabia din drum, am tras la bord frînghiile de babord, am întins zburătorii şi am gonit spre golful Tuturor Sfinţilor, unde am ajuns să ancorăm dimineaţa în zori, chiar în afara razei de acţiune a tunurilor din fort. Am înfăşurat pe catarg velele cu fir de cablu, ca să putem trage şcotele la loc, fără a mai urca sus ca să le mai desfacem şi, coborînd verga mare şi verga trincii, arătam ca şi cînd ne-am fi aflat acolo de o bună bucată de vreme.

După două ore, am zărit vînatul nostru venind spre golf cu toate pînzele întinse şi înaintînd cu nevinovăţie, sosindu-ne drept în gură, căci noi am stat locului liniştiţi pînă ce am văzut prada ajungîndu-ne aproape în bătaia tunurilor; atunci, întinzînd mecanismele arborelui trinchet înainte şi înapoi, ne-am ridicat mai întîi vergele, apoi am tras la loc şcotele velei gabier; firele de cablu care le ţinuseră înfăşurate cedînd de la sine, velele au fost întinse în cîteva minute; şi, în acelaşi timp alunecînd şi cablul, i-am ieşit oaspetelui în cale, înainte de a putea face manevra de întoarcere. Au fost atît de surprinşi, încît nu au putut rezista decît puţin sau mai de loc, şi au cedat după prima salvă laterală.

Eram în curs de a ne întreba ce să facem cu pînza aceea, cînd a venit la mine William:

— Ascultă la mine, prietene, îmi zice, ai făcut de data asta o treabă frumuşică, nu-i aşa? Să iei cu împrumut corabia vecinului tău, chiar aici, în uşa lui şi să nu-i ceri cît de cît voie. Acum însă, tu ce crezi, oare n-or fi existînd ceva vase de război prin port? Destul că ai dat alarma: îi vei avea în spate înainte de a se înnopta, de asta poţi fi sigur, ca să te întrebe de ce ai procedat astfel.

— Adevărat, William, i-am răspuns, după cîte ştiu, ceea ce presupui tu ar putea fi adevărat. Ce trebuie să facem, deci?

Şi William îmi spune:

— Nu ai decît două lucruri de făcut, fie să intri în port şi să capturezi tot restul, fie să o ştergi înainte de a veni ei să te prindă; căci îi văd că s-au apucat să înalţe un arbore gabier pe corabia aia masivă de colo, ca s-o pornească imediat pe mare, aşa că nu va dura mult pînă să vină să stea de vorbă cu tine; şi ce-o să le spui, cînd te-or întreba de ce le iei cu împrumut corabia lor fără a le cere voie?

Ceea ce spunea William era drept : puteam vedea cu ocheanele cît de grăbiţi erau cu toţii, cum echipau şi puneau la punct cîteva goelete aflate la îndemînă şi o corabie mare de război, încît era clar că vor ajunge repede la noi ; ştiam însă ce aveam de făcut. Am văzut că de fapt corabia capturată nu era încărcată cu nimic de valoare pentru noi, în afară de nişte cacao, ceva zahăr şi douăzeci de butoiaşe de făină ; restul încărcăturii erau nişte piei netăbăcite ; aşa că am luat tot ce am găsit de cuviinţă că ne-ar folosi, printre altele toată muniţia, ghiulelele şi armele mici, şi am dat drumul corăbiei să se ducă, luîndu-i şi cablul şi cele trei ancore pe care le avea, şi care nouă ne trebuiau şi, în afară de asta, lăsînd-o fără vele. Pe scurt, i-am lăsat numai ceea ce era necesar ca să ajungă pînă în port şi asta a fost tot.

CAPITOLUL XI

Povestire despre purtarea cavalerească a lui William într-o ciocnire cu un vas de război portughez — Capturăm corabia — Întîlnim un vas plin de negri, care omorîseră ofițerii și echipajul — Povestirea negrilor despre acea întîmplare —

După această ispravă, am apucat calea sudului, îndreptîndu-ne spre coasta Braziliei, pînă ce am ajuns la gura fluviului Janeiro: dar, deoarece timp de două zile vîntul a suflat puternic dinspre sud-est și sud-sud-est, am fost obligați să ancorăm la adăpostul unei mici insule și să așteptăm alt vînt, mai prielnic. Între timp, se pare că portughezii trimiseseră veste, pe uscat, guvernatorului de acolo, că prin apropierea coastei exista un vas-pirat; așa că, atunci cînd ajunserăm în raza portului, am văzut două vase de război plutind chiar în afara radei, dintre care unul își întindea pînzele cu toată viteza posibilă și dăduse drumul cablului în scopul de a sta de vorbă cu noi; celălalt nu înaintase la fel de mult, dar se pregătea s-o facă; în mai puțin de o oră, amîndouă se luaseră după noi, cu toate pînzele sus.

Dacă n-ar fi coborît noaptea, chiar că s-ar fi adeverit vorbele lui William; și cu siguranță că ne-ar fi întrebat cam de ce treburi ne țineam pe acolo? Căci am văzut corabia din față ajungîndu-ne din urmă, mai ales într-o parte; asta, deoarece noi ne îndepărtam de ei navigînd împotriva vîntului; dar după ce s-a întunecat, pierzîndu-i din vedere, ne-am hotărît să ne schimbăm direcția și să ne îndreptăm direct spre larg, neîndoindu-ne că urmăritorii se vor pierde în noapte.

Ghicise sau nu comandantul portughez că așa vom proceda, asta n-o știu ; însă a doua zi dimineața, cînd se crăpa de ziuă, în loc să ne fi pierdut în zare, am văzut că ei ne urmăreau, la aproximativ o leghe spre est ; spre marele nostru noroc însă, am putut vedea numai un vas din cele două ; aceasta totuși era o corabie mare, care purta pe ea patruzeci și șase de tunuri și avea o viteză extraordinară. Lucru de nepus la îndoială, căci ne-a depășit, în ciuda faptului că și corabia noastră era destul de rapidă, așa cum v-am spus parcă.

Cînd am văzut cum stăteau lucrurile, ne-am dat seama numaidecît că nu mai era nimic de făcut și că trebuia să ne angajăm în luptă ; și cum știam că ticăloșii de portughezi, o națiune față de care aversiunea mea era înnăscută, nu ne vor cruța cu nimic, i-am adus la cunoștință căpitanului Wilmot care era situația. Căpitanul, bolnav cum era, a sărit din pat în cabină și a cerut să fie dus sus pe punte (căci se simțea slăbit), ca să vadă cum stăteau lucrurile.

— Bine, zise el, atunci o să dăm piept cu ei.

Toți oamenii noștri fuseră plini de curaj chiar și mai înainte ; acum însă, văzîndu-l atît de vioi pe căpitan, care suferea de zece unsprezece zile de pe urma unei insolații, curajul lor crescu de două ori mai mare și se și apucară care mai de care de treabă, să facă ordine pe vas și să fie din clipă în clipă gata. Iată însă că William, quakerul, se apropie de mine cu un fel de zîmbet :

— Prietene dragă, zice el, de ce oare ne urmărește corabia aia ?

— De ce ? fac eu, firește ca să se bată cu noi, de asta poți fi sigur.

— Bine, zice el, și-o să ne ajungă din urmă, tu ce crezi ?

— Păi, vezi bine că o să ne ajungă.

— Atunci, prietene dragă, continuă pe un ton uscat zăltatul de chirurg, de ce mai fugi tu de ea, dacă vezi clar că te va întrece ? Va fi oare mai bine pentru noi să ne prindă în larg, decît aici ?

— Cam tot una, în privința asta, recunosc eu ; dar ce-ai vrea tu să facem ?

— Ce să facem ? ! se miră el ; hai să nu-l necăjim pe bietul om mai mult decît e nevoie ; hai să rămînem pe loc să-l așteptăm și să auzim ce are să ne spună.

— Ne va vorbi cu pulbere și gloanțe.

— Foarte bine atunci, spune quakerul, dacă asta e limba țării lui, trebuie să-i vorbim și noi în aceeași limbă, nu? Altfel cum să ne înțeleagă?

— Minunat, William, zic eu, te înțelegem.

Iar căpitanul, așa bolnav cum era, strigă și el către mine:

— Și de data asta William are dreptate; mă avertizează, că tot una e dacă dăm lupta aici sau o leghe mai departe. Așa că a dat o comandă:

— Ridicați vela mare, vom slăbi pînzele pentru ei!

Prin urmare, am strîns pînzele și, cum ne aștepta vrăjmașul la bordul dinspre partea adăpostită de vînt, noi aflîndu-ne atunci cu vîntul la tribord, am adus optsprezece tunuri la babord, hotărîndu-ne să-i primim cu o salvă laterală care să-i încălzească; a durat cam o jumătate de oră pînă ce urmăritorii să ne ajungă, iar între timp noi am întors nava cu prova în direcția vîntului, obligîndu-i astfel să se apropie de noi din partea ferită de vînt, așa cum ne era în gînd; cînd i-am văzut în partea laterală spre pupă, ne-am lăsat în jos și am primit focul a cinci sau șase dintre tunurile lor; în acest timp puteți fi siguri că toți oamenii noștri se aflau la posturi, așa că am legat tare cîrma cu parîme în direcția vîntului, adică am lăsat libere brațele velei gabier, am slăbit pînza și am tras-o spre spate, astfel corabia noastră așezîndu-se de-a curmezișul vasului inamic; atunci am dat drumul, brusc, salvei noastre dintr-o parte, zguduindu-i de la provă la pupă și omorîndu-le o mulțime de oameni.

După cum puteam vedea, portughezii erau în cea mai mare zăpăceală; și, nedîndu-și seama de planul nostru, cum corabia lor era în plin mers, au nimerit cu bompresul în partea din față a hobanelor noastre principale, așa că nu ne mai puteau ocoli și iată-ne astfel blocați unul în altul; dușmanul nu putea acționa cu mai mult de două sau trei tunuri, în afara armelor mici, pe cînd noi ne descărcam întreaga salvă laterală, cu furie, asupra lui.

În toiul acestei lupte înfierbîntate, cum eram foarte ocupat pe dunetă, căpitanul care nu se depărta de loc de noi îmi strigă:

— Ce dracu' tot face acolo prietenul nostru William, are vreo treabă pe punte?

Am pășit pe punte și, ce să vezi!? Iată-l pe prietenul William, cu doi sau trei băieți solizi, legînd strîns bompresul co-

răbiei de catargul mare, de frică să n-o ia la fugă ; iar din cînd în cînd scotea din buzunar o sticlă, şi le dădea oamenilor cîte o duşcă, să-i încurajeze. Gloanţele îi zbîrnîiau pe la urechi, dese cît e de presupus într-o astfel de acţiune, în care portughezii, trebuie să le-o recunoaştem, luptau foarte vioi, siguri la început de vînatul lor şi încrezători în superioritatea lor ; iar William stătea neclintit acolo, înfruntînd primejdia, tot atît de stăpîn pe sine şi într-o linişte tot atît de desăvîrşită, de parcă s-ar fi aflat în faţa unui castron cu punci, numai că foarte preocupat să se asigure că o corabie cu patruzeci şi şase de tunuri nu va fugi de o corabie cu douăzeci şi opt.

Lupta era prea încinsă ca să mai dureze mult ; oamenii noştri s-au purtat vitejeşte ; canonierul, un om brav, striga în gura mare, năpădindu-i într-un asemenea ritm cu salvele, încît portughezii au început a slăbi focul ; le scosesem din luptă mai multe tunuri, trăgînd în puntea-provă şi zguduindu-i straşnic, după cum am spus, de la provă la pupă ; şi iată că iar vine la mine William :

— Prietene drag, mi se adresează el foarte calm, ce ai tu de gînd ? De ce nu-i faci o vizită vecinului tău pe corabie, că doar uşa ţi-e deschisă ?

L-am înţeles fără întîrziere, căci tunurile noastre le găuriseră carcasa în aşa hal, încît făcusem din două hublouri de-ale lor unul singur, iar peretele despărţitor al cabinei din faţă le era rupt în bucăţi, aşa că nu se puteau retrage în locuri ferite ; imediat am dat atunci comanda să-i abordăm. Al doilea locotenent al nostru, cu vreo treizeci de oameni, au pătruns într-o clipă, trecînd peste puntea-provă, pe corabia inamică, urmaţi de alţi cîţiva, împreună cu şeful de echipaj, căsăpind în bucăţi vreo douăzeci şi cinci de oameni întîlniţi pe covertă, iar apoi — aruncînd cîteva grenade în cabina din faţă — au intrat şi acolo. Văzînd una ca asta, portughezii s-au predat pe loc, iar noi am pus stăpînire pe corabia lor, contrar aşteptărilor, căci altminteri am fi căzut la învoială cu ei, dacă am fi pornit-o spre larg ; dar aşa, aşezîndu-ne de la început de-a curmezişul provei lor, iar mai apoi trăgînd cu furie într-înşii, fără a le lăsa timp să se depărteze de noi şi să-şi manevreze corabia, prin toate aceste mijloace, deşi ei dispuneau de patruzeci şi şase de tunuri, n-au fost în stare să le îndrepte înainte, aşa cum v-am spus şi mai sus, căci noi i-am făcut repede să se retragă de la tunurile lor de pe teugă şi

le-am ucis o mulțime din oameni între punți, așa că atunci cînd am pătruns la ei pe vas, de abia se mai găseau cîțiva în stare să lupte cu noi, corp la corp, pe punte.

Bucuria neașteptată de a-i auzi pe portughezi cerînd îndurare și de a le vedea steagul doborît a fost atît de mare pentru căpitanul nostru, care — după cum am spus — era foarte slăbit de o mare febră, încît a reînviat. Natura a învins boala și fierbințeala a dat înapoi în noaptea aceea ; așa că în două sau trei zile s-a făcut cu mult mai bine, puterile au început să-i revină, și era în stare să dea ordine în orice împrejurare importantă, iar peste alte vreo zece zile era bine de tot și se ocupa el însuși de treburile vasului.

Între timp, eu am pus stăpînire pe vasul de război portughez, iar căpitanul Wilmot m-a făcut, sau mai bine zis m-am făcu eu de la mine putere, căpitanul pentru moment al acelei corăbii. Vreo treizeci dintre marinarii lor au fost luați în slujba noastră ; dintre aceștia unii erau francezi, alții genovezi ; iar pe ceilalți i-am lăsat la țărm, a doua zi, pe o mică insulă de pe coasta Braziliei, afară de cîțiva răniți, care erau într-o stare ce nu îngăduia să fie transportați și pe care ne-am văzut obligați să-i ducem pe bordul nostru ; dar după aceea am avut ocazia să scăpăm de ei la Cap, unde, după cum ne-au cerut chiar ei, i-am debarcat.

De îndată ce corabia a fost capturată și prizonierii rînduiți, căpitanul Wilmot a fost de părere să pornim înapoi spre rîul Janeiro, neîndoindu-se că o să ne întîlnim cu celălalt vas de război, care — deoarece nu fusese în stare să ne găsească și se pierduse și de tovarășii săi — cu siguranță că se întorsese și ar putea fi surprins de corabia pe care o capturaserăm noi, fiindcă purtam culorile portugheze ; și oamenii noștri erau și ei cu toții de aceeași părere.

Dar William, prietenul nostru, ne-a dat un sfat mai bun, căci venind la mine, mi-a spus :

— După cîte am înțeles, dragă prietene, căpitanul e de părere să navigăm înapoi către Rio Janeiro, în speranța de a se întîlni cu cealaltă corabie care te-a fugărit ieri. E adevărat că tu asta intenționezi ?

— Ei bine, da William i-am răspuns, și mă rog ție, de ce nu ?

— Ba da, păru el să încuviințeze, poți face și așa dacă vrei.

— Bine, asta știu și eu, William ; dar căpitanul e un om care se conduce după rațiune ; ce ai tu de spus privitor la asta ?

— Ei, face William cu gravitate, eu te întreb numai care e treaba ta și a tuturor oamenilor pe care-i ai cu tine ? Nu vreți oare să faceți rost de bani ?

— Ba da, William, cum să nu, pe calea cinstei noastre.

— Și cam ce-ai dori tu mai bine, continuă el, să ai bani fără luptă sau luptă fără bani ? Vreau să te întreb, ce-ai dori tu, la alegerea ta, să ai, presupunînd că te-ar lăsa cineva să alegi singur ?

— O, William, prima dintre cele două alternative, te asigur.

— Ei bine, atunci, urmează William, cu ce mare cîștig te-ai ales tu din prada luată acum, deși te-a costat viețile a treisprezece oameni, dacă nu punem la socoteală cei cîțiva răniți ? E drept că ai răpit corabia și că ai făcut cîțiva prizonieri ; dar puteai găsi de două ori mai multă pradă într-un vas comercial, cu nici a patra parte din efortul pe care l-a cerut lupta asta ; și cum poți tu ști ce forță sau ce număr de oameni se pot găsi pe cealaltă corabie și ce pierderi ai putea să ai ori de ce cîștig ar fi pentru tine s-o capturezi ? Părerea mea, zău așa, este că ar fi mult mai bine s-o lași în plata Domnului.

— Ei bine, William, cred că ai dreptate, am recunoscut eu, și am să mă duc să-i spun căpitanului părerea ta și să-ți aduc răspuns ce hotărîre a luat.

M-am dus, prin urmare, la căpitan și i-am înșirat argumentele lui William ; iar căpitanul a fost de aceeași părere cu el, că treaba noastră era într-adevăr să și luptăm, cînd nu puteam evita lupta, dar că lucrul care ne interesa în primul rînd erau banii, dar obținuți prin cît mai puține lovituri cu putință. Așa că am renunțat la aventură, plutind iarăși de-a lungul coastei, spre rîul Rio de la Plata, așteptînd vreo captură pe acolo ; pusesem îndeosebi ochii pe unele din corăbiile spaniole venite dinspre Buenos Aires, care deobicei sînt foarte bogate în argint, încît o singură pradă de acest fel ne-ar fi echilibrat afacerile. Am pîndit acolo cu pînzele strînse, la latitudinea de aproape 22 de grade sud, vreme de aproape o lună și nu ni s-a ivit nimic. Atunci am început a ne sfătui ce să mai facem, căci nu luasem încă nici o hotărîre. De fapt, scopul meu era tot mereu să ne îndreptăm spre Capul de Bona

Speranza şi astfel, spre Indiile de Est. Auzisem cîteva poveşti faimoase în legătură cu căpitanul Avery şi cu minunatele lui succese din Indii, care — duse din gură în gură — erau îngroşate şi umflate de zeci de mii de ori; ajunsese la urechile noastre că pusese mîna pe o straşnică pradă în Golful Bengal, de unde luase prizonieră şi o doamnă, despre care se zicea că ar fi fiica Marelui Mogul şi că avea o mare cantitate de bijuterii asupră-i; iar nouă ni s-a povestit că înşfăcase o corabie a Mogulului, aşa îndrugau neghiobii de marinari, încărcată cu diamante.

Tare aş fi vrut să am şi sfatul prietenului William, încotro ar trebui s-o luăm; dar el evita întotdeauna să se amestece, mulţumindu-se cu cîte o glumă de-a lui. Pe scurt, n-avea de gînd să ne îndrepte în nici o direcţie. Dacă-şi făcea din asta un caz de conştiinţă sau numai n-avea chef să rişte, pentru ca totul să nu se întoarcă împotriva lui după aceea, asta nu ştiu; aşa că, în cele din urmă, am luat şi fără el o hotărîre.

Totuşi, a durat destul de mult pînă să ne hotărîm, şi am hoinărit multă vreme pe lîngă Rio de La Plata. În cele din urmă, am reperat o pînză în bătaia vîntului şi era o pînză cum nu cred că mai fusese de multă vreme văzută vreo alta în acea parte a lumii. Nu aveam nevoie s-o urmărim, căci se îndrepta direct spre noi, atît cît puteau să facă acest lucru cei care o conduceau şi, de fapt, şi asta era mai mult un accident, datorit vremii decît lor; căci dacă vîntul s-ar fi schimbat în orice direcţie, ei ar fi trebuit să se lase duşi de vînt. Las la bunăvoia oricărui marinar sau a oricărui om ce pricepe cîte ceva despre o corabie, să judece singur cum arăta acea navă cînd am zărit-o noi întîi şi ce ne puteam închipui despre ea. Arborele gabier era frînt la vreo şase picioare deasupra butucului şi căzuse înainte, aşa încît arboretul zburătorului atîrna între hobanele din faţă, lîngă strai; în acelaşi timp, verga cu contra-gabierul velei artimon, desfăcîndu-se, prin cine ştie ce accident, din inelul de fixare pe catarg, braţele velei artimon antrenaseră în cădere vela, cu vergă cu tot, care se întinsese peste o parte din dunetă, ca un cort, iar trinca era ridicată pînă la două treimi din catarg; părţile de jos ale pînzei erau desprinse; verga arborelui trinchet era lăsată peste teugă, pînza slăbită, iar o parte din ea atîrna

peste bord. Și în felul acesta, corabia venea spre noi, cu vîntul din spate. Într-un cuvînt, aspectul său întreg era cel mai uluitor lucru văzut vreodată de vreun om priceput într-ale mării. Ca să nu mai spun că n-avea nici barcă, nici vreun steag ridicat.

Cînd am ajuns mai aproape de dînsa, am tras o lovitură de tun ca să-și vină în fire. Bubuiturii noastre nu i s-a dat nici o atenție, nici pe noi nu ne-au băgat în seamă, iar corabia a continuat să vină spre noi, ca mai înainte. Am tras din nou, dar vedeam că le e tot una. Cu timpul am ajuns la distanță de o bătaie de pistol unii de alții, dar nu ne-a răspuns nimeni, nici n-a apărut nimeni pe punte ; așa că am început să ne gîndim că era o corabie care fusese aruncată undeva pe țărm, de cine știe ce nenorocire, iar după ce oamenii o părăsiseră, fluxul o adusese iarăși pe linia de plutire și o împingea pe mare. Venind mai aproape de corabie, am trecut pe lîngă marginea ei atît de lipiți, încît am putut auzi zgomote înăuntru și am putut vedea mișcîndu-se printre punțile ei mai mulți oameni.

Atunci am echipat ca lumea două bărci cu oameni foarte bine înarmați și le-am dat ordin să o abordeze în aceeași clipă, cît vor putea de aproape, și să intre unii prin față, pe o parte, iar ceilalți pe la mijlocul navei, din cealaltă parte. Și de cum au ajuns în coasta vasului, au și apărut pe punte o neînchipuită mulțime de marinari negri, care — așa cum arătau — i-au îngrozit într-atîta pe oamenii noștri, încît barca trimisă ca să se apropie de ei și să-și debarce oamenii pe corabie s-a îndepărtat din nou și ai noștri n-au îndrăznit s-o abordeze ; iar cei din barca a doua, care trebuiau să năvălească pe vas, văzînd cum prima barcă se întoarce plină de oameni, au crezut că fusese alungată. Au sărit așadar cu toții înapoi în barca lor și au șters-o, neștiind ce se întîmplă. Atunci ne-am pregătit să descărcăm o salvă laterală asupra corăbiei ; tot prietenul nostru William ne-a îndreptat însă și de data aceea ; deoarece se pare că el a ghicit ceva mai repede decît noi cum stăteau lucrurile și, venind la mine (căci vasul condus de mine era cel care întîlnise ciudata corabie), mi s-a adresat astfel :

— Prietene, sînt de părere că procedezi greșit în această chestiune, iar purtarea oamenilor tăi a fost și ea greșită ; am

să-ți spun cum poți avea această corabie, fără a face uz de acele unelte care se cheamă tunuri.

— Și care ar fi calea aceea, William ? întrebai eu.

— Ei bine, poți s-o iei cu cîrma ta : vezi bine că ei nu țin nici o direcție și apoi uită-te în ce hal sînt ; abordeaz-o cu corabia ta din partea apărată de vînt și intră în ea direct de pe vasul tău ; sînt convins că o vei lua fără luptă ; căci e lovită de o nenorocire despre care noi nu știm nimic.

Într-un cuvînt, fiind mare liniștită și vînt puțin, i-am urmat sfatul și am abordat. Imediat oamenii mei au pătruns pe punte, găsind o corabie mare, cu mai mult de șase sute de negri, bărbați și femei, băieți și fete și nici un creștin, nici un om alb la bord.

Am fost zguduit de groază în fața acelei priveliști ; și am tras imediat concluzia, așa cum era și cazul în parte, că diavolii aceia negri se dezlănțuiseră, omorîseră toți oamenii albi și-i aruncaseră în mare ; de îndată ce le-am împărtășit oamenilor gîndul meu, ideea că aș putea avea dreptate i-a înfuriat atît de tare, încît de-abia i-am putut opri să nu-i taie pe toți în bucăți. Dar William, după multă stăruință i-a convins, explicîndu-le că negrii nu făcuseră nimic altceva decît ceea ce ar fi făcut și ei, dacă ar fi putut, în caz că s-ar fi găsit în situația negrilor ; și că negrilor li se făcuse cu adevărat cea mai mare nedreptate, aceea de a fi vînduți drept sclavi, fără a li se cere consimțămîntul ; și că legea naturii le dictase să se poarte cum s-au purtat ; că, în definitiv, nu ar trebui să-i ucidă și, dacă ar face-o, ar fi din partea lor o crimă premeditată.

Asta i-a convins pe marinari și le-a mai răcorit prima înfierbîntare ; așa că doar i-au snopit în bătaie pe vreo douăzeci-treizeci dintre ei, pe cînd ceilalți o tuleau cu toții jos, între punți, la locurile lor de la început, crezînd — după cum ne-am închipuit noi — că li se întorseseră înapoi primii stăpîni.

După aceea, am avut de întîmpinat o piedică nemaipomenită ; căci nu i-am putut face să înțeleagă nici o boabă din ceea ce spuneam și nici noi nu puteam înțelege vreo vorbă de-a lor. Ne-am străduit să-i întrebăm, prin semne, de unde veneau ; dar n-au putut să ne explice nimic. Am arătat cu degetul spre cabina mare, spre cabina din spatele dunetei,

spre bucătărie, apoi spre chipurile noastre, ca să întrebăm dacă nu aveau nici un fel de oameni albi pe bord și unde zburaseră albii. Dar ei nu au înțeles ce voiam să spunem. Pe de altă parte, au arătat cu degetul spre barca noastră și spre corabia lor, punîndu-ne întrebări atîta cît puteau, și ne-au spus o mie de lucruri, exprimîndu-se cu multă seriozitate, dar n-am putut pricepe nici o iotă din toate astea, nici să știm ce înseamnă vreunul din semnele lor.

Știam prea bine că trebuie să fi fost luați pe bordul vasului ca sclavi și că trebuie să fi fost niscai europeni aceia care-i luaseră. Puteam vedea cu ușurință că era o corabie de construcție olandeză aceea pe care pluteau, dar vasul suferise foarte multe modificări, deoarece fusese reconstruit, după a noastră presupunere, în Franța, o presupuneam deoarece pe bord găsisem două-trei cărți franțuzești și, în afară de ele, haine, lenjerie, dantelă, niște ghete vechi și alte lucruri. Printre provizii am dat de cîteva putini de carne de vită irlandeze, de ceva pește de Terra Nova și multe alte indicii că se aflaseră și creștini pe bord, dar n-am văzut nici un supraviețuitor. Și n-am găsit nici o urmă de sabie, pușcă, pistol sau armă de orice fel, în afara cîtorva cuțite de abordare, pe care negrii le ascunseseră jos, unde stăteau ei. I-am întrebat ce se întîmplase cu toate armele mici, arătîndu-le pe ale noastre și arătînd locurile unde fuseseră agățate cele care aparținuseră vasului. Unul dintre negri m-a înțeles la iuțeală și mi-a făcut semn să vin sus pe punte, unde, luîndu-mi pușca pe care n-am părăsit-o din mînă nici o clipă după ce pusesem stăpînire pe corabie, adică prefăcîndu-se că pune mîna pe ea, negrul a făcut mișcarea de a o arunca în mare ; gest prin care am înțeles că azvîrliseră în mare toate armele mici, pulberea, gloanțele, săbiile și restul celorlalte lucruri, crezînd, bănuiesc eu, că unele dintr-însele i-ar putea ucide chiar după descotorosirea de oameni.

Înțelegînd toate astea, n-am mai avut nici o îndoială că echipajul corăbiei, luat prin surprindere de disperarea acestor nenorociți, avuseseră aceeași soartă cu lucrurile și urmaseră același drum, fiind cu toții aruncați peste bord. Ne-am uitat pretutindeni pe corabie, să vedem dacă vom găsi urme de sînge și ni s-a părut că zărim ceva de felul ăsta în mai multe locuri ; însă căldura soarelui, topind smoala și gudronul de pe

punți, făcea imposibil pentru noi discernămîntul exact ; doar la cabina de pe dunetă, am văzut clar că de fapt cursese mult sînge. Și am găsit deschisă trapa prin care presupuneam că poate căpitanul și cei din preajma sa se retrăseseră în cabina cea mare, ori poate cei din cabină se refugiaseră în cabina de pe dunetă.

Însă ceea ce mi-a confirmar într-o accentuată măsură realitatea celor întîmplate a fost că, tot cercetînd, am dat de șapte sau opt negri răniți foarte grav, dintre care doi-trei cu gloanțe într-înșii ; unul avea un picior rupt și zăcea într-o stare nenorocită, carnea fiindu-i gangrenată și, după cum a spus prietenul nostru William, dacă ar mai fi trecut încă două zile, murea. William era un chirurg deosebit de îndemînatic și ne-a dovedit-o cu prilejul acelui tratament ; căci, deși toți chirurgii pe care-i aveam pe bordul corăbiilor noastre (și nu număram mai puțin de cinci care se dădeau drept chirurgi calificați, în afară de alți doi-trei pretendenți sau asistenți), deși toți aceștia — spuneam — și-au dat cu părerea că negrului trebuie să i se taie piciorul și că altfel nu i se poate salva viața ; că de fapt gangrena lui ajunsese la măduva osului ; că erau gangrenate și tendoanele și deci nu-și va mai putea niciodată folosi piciorul, chiar de-ar fi să se vindece : cu toate acestea William n-a spus nimic altceva decît că părerea lui era alta și că dorea să cerceteze rana, iar după aceea le va spune ce e de făcut. Prin urmare s-a apucat de lucru, aplecîndu-se asupra piciorului negrului ; și deoarece dorea să fie asistat de careva din chirurgi, a pus pe doi dintre cei mai pricepuți să-l ajute, iar toți ceilalți — dacă găseau de cuviință — să se uite.

William s-a apucat de treabă, așa cum știa el, iar unii dintre chirurgii ceilalți s-au apucat să-i găsească greșeli încă de la început. Totuși, William a continuat să cerceteze fiecare parte a piciorului unde bănuia că ar fi putut ajunge gangrena ; pe scurt, a înlăturat multă carne gangrenată, fără ca bietul om să simtă vreo durere. Și a continuat astfel, pînă ce vasele tăiate au început să sîngereze, iar negrul a zbierat ; atunci a scos sfărămăturile de os și, chemînd ajutoarele, a așezat oasele la loc, cum spunem noi, și i-a legat piciorul, întinzîndu-l ca să se odihnească ; bolnavul se simțea mult mai ușurat decît înainte.

La prima scoatere a bandajelor chirurgii ceilalți au început să triumfe ; gangrena părea să se întindă, iar de către rană spre mijlocul șoldului apăruse o dungă roșie de sînge și chirurgii mi-au spus că negrul va pieri în cîteva ore. M-am dus să mă uit la el și l-am găsit și pe William destul de surprins ; dar cînd l-am întrebat cît timp credea că mai poate trăi nefericitul ăla, William m-a privit cu gravitate, spunîndu-mi :

— Tot atît cît vei trăi și tu ; nu mi-e nici o teamă de viața lui, însă aș vrea să-l vindec, dacă voi putea, fără să fac din el un olog. Am văzut că în momentul acela nu se ocupa de operația de la picior, ci amesteca nu știu ce, ca să-i dea acelei biete făpturi, pe cît bănui eu, ceva ca să dea îndărăt gangrena care se întindea și să scadă sau măcar să prevină o ridicare a febrei ; ceea ce nu era exclus ; după care s-a apucat iarăși de lucru și a deschis piciorul în alte două locuri, deasupra rănii, tăind o mulțime de carne gangrenată, pare-se, din pricina bandajului ce presase prea mult acea parte ; și, peste toate, sîngele fiind predispus la gangrenă, pericolul se putea întinde.

Ei bine, prietenul nostru William a învins toate acestea, rezolvînd gangrena care se întindea, iar dunga roșie a dispărut din nou, carnea a început să se vindece și sîngele să circule ; în cîteva zile, omul a redevenit conștient, pulsul îi bătea regulat, nu avea febră și prindea puteri zi de zi, iar în vreo zece săptămîni s-a însănătoșit de-a binelea ; l-am ținut printre noi și am făcut din el un marinar priceput. Dar, ca să ne întoarcem la corabie, niciodată nu am putut obține o informație sigură în legătură cu ea, pînă cînd vreo cîțiva negri pe care-i țineam pe bord și pe care-i învățasem să vorbească englezește ne-au relatat mai tîrziu cele întîmplate, și mai ales omul acela schilod.

Încolo, ne-am interesat prin toate semnele pe care le puteam face și prin toate mișcările imaginate de mintea noastră, să aflăm ce se întîmplase cu albii, și totuși n-am putut scoate nimic de la ei. Locotenentul nostru era de părere să-i torturăm pe cîțiva dintre ei, ca să-i facem să mărturisească ; dar William s-a opus cu vehemență la așa ceva : cînd a auzit despre ce e vorba, a venit la mine :

— Prietene, mi s-a adresat, vin cu o rugăminte la tine, să nu cumva să pui la tortură pe vreunul din aceşti nenorociţi.

— De ce, William, am întrebat eu, zici că nu ? Tu nu vezi că nu vor să dea nici o explicaţie despre ce s-a întîmplat cu albii ?

— Ba, m-a întrerupt William, să nu spui aşa ceva ; din cîte deduc, ţi-au dat o explicaţie completă, cu toate amănuntele.

— Cum aşa ? Mă rog ţie, cu ce sîntem noi mai informaţi din toate mormăielile lor ?

— He, exclamă William, asta poate fi şi vina ta, pe cîte ştiu, doar n-ai să-i pedepseşti pe bieţii oameni din pricină că nu pot vorbi englezeşte ; ba poate că nici n-au auzit vreodată pînă acum vreo vorbă englezească. Eu pot foarte bine presupune că ţi-au făcut o dare de seamă foarte pe larg în legătură cu toate cele ; căci doar vezi bine cu cîtă ardoare şi cît de îndelung ţi-au vorbit unii dintre ei ; iar dacă tu nu le poţi înţelege limba, şi nici ei pe a ta, apoi ce pot face ? În cel mai bun caz, bănuieşti doar că nu ţi-au spus întreg adevărul despre întîmplarea asta ; iar eu, din contră, am bănuiala că au făcut-o ; şi binevoieşte a-mi răspunde — cum vei dovedi că ai dreptate tu sau că am eu ? Afară de asta, ce pot ei să-ţi spună, dacă le pui întrebări sub tortură şi ei tot nu înţeleg ce-i întrebi, iar tu tot nu ştii dacă ei îţi răspund ori nu adevărat ?

N-ar fi nici un compliment cu privire la cumpătarea mea, dacă v-aş spune că m-au convins argumentele lui William ; cu toate acestea, mult ne-a trebuit la toţi ca să-l împiedicăm pe locotenentul nostru de a omorî pe cîţiva dintre ei, chipurile ca să-i facă să vorbească. Deşi chiar dacă i-ar fi vorbit, el tot nu înţelegea nici un cuvînt ; dar nu voia în ruptul capului să se lase convins că negrii nu-l înţelegeau nici măcar atunci cînd îi întreba dacă bizara lor corabie avusese o barcă la fel cu a noastră, sau n-avusese, sau ce se întîmplase cu ea.

Aşa că nu era nimic de făcut, decît să aşteptăm pînă ce aveam să-i facem să priceapă englezeşte şi să amînăm totul pînă atunci. Iată cum fusese povestea : de unde îi luaseră pe bordul corăbiei, asta nu am putut înţelege niciodată, din pricină că ei nu ştiau numele engleze pe care le dăm noi coastelor

și habar n-aveau nici de ce nație erau cei cărora le aparțineau corabia, căci nu știau deosebi o limbă de alta ; atîta doar ne-a spus negrul pe care descoseam eu, adică negrul acela pe care îl vindecase William, că răpitorii lor nu vorbeau aceeași limbă ca noi, și nici limba vorbită de portughezii noștri ; așadar, după toate probabilitățile, trebuie să fi fost francezi sau olandezi.

Apoi tot el ne-a povestit că albii se purtau barbar cu ei, că îi băteau fără milă ; că unul dintre negri avea o soție și doi copii, dintre care o fată în vîrstă de șaisprezece ani ; că unul dintre albi și-a bătut joc de soția negrului și apoi de fiica lui, ceea ce, după cum a spus el, i-a înnebunit pe toți ceilalți ; și că soțul femeii era foarte înfuriat, ceea ce l-a întărîtat și mai mult pe omul alb, încît a amenințat că-l omoară : dar în timpul nopții, negrul s-a dezlegat și a pus mîna pe un băț mare (povestitorul meu înțelegea prin asta o pîrghie de manevră) și cînd același francez — dacă francez o fi fost ! — a venit din nou la ei și a vrut să se dea din nou la soția negrului, acesta, înșfăcînd pîrghia, l-a lovit în cap de i-au zburat creierii dintr-o dată ; și apoi, zmulgîndu-i cheia cu care de obicei se descuiau cătușele negrilor, a slobozit cam o sută dintre ei, iar aceștia, suindu-se pe punte prin aceeași trapă prin care coborîse albul, căruia îi luaseră cuțitul după ce îl uciseseră, și punînd mîna pe tot ce le ieșea în cale, s-au abătut asupra oamenilor de pe punte și i-au omorît pe toți și apoi și pe acei pe care i-au găsit pe puntea-provă ; căpitanul și ceilalți, aflați în cabina mare și în cabina de pe dunetă, s-au apărat cu mult curaj și au tras în ei prin hubloane, rănindu-l pe el și pe încă vreo cîțiva, iar pe alții i-au ucis ; dar negrii au intrat cu forța în cabina de pe dunetă, după o luptă îndelungată, în care au omorît pe doi dintre albi — dar mărturiseau că albii aceia omorîseră unsprezece de-ai lor, înainte de a putea intra peste dînșii — iar apoi, cum restul negrilor trecuseră în cabina cea mare, au mai rănit încă șaizeci dintre ei.

Că după aceea, deoarece canonierul corăbiei se baricadase în camera de arme, unul dintre oamenii săi a tras barca mare chiar sub pupă și, încărcînd într-însa toate armele și toate munițiile pe care le putuseră lua, au coborît cu toții în barcă,

după care l-au luat și pe căpitan și pe cei aflați cu căpitanul, scoțîndu-i din cabina cea mare. Îmbarcați astfel, s-au hotărît să se întoarcă la corabie și să încerce s-o recupereze. Așa că au abordat corabia cu disperare și, la început, au ucis tot ce le stătea în cale, dar între timp fuseseră eliberați toți negrii și făcuseră și ei rost de ceva arme, așa că — deși nu se pricepeau la mînuirea pulberei și a gloanțelor, nici la aceea a puștilor — albii nu au mai putut pune stăpînire pe ei. Însă au poposit sub provă și au reușit să scoată pe toți oamenii ce rămăseseră în bucătărie și care rezistaseră acolo la întreg asediul negrilor, doborînd cu armele lor mici vreo treizeci-patruzeci de atacanți ; dar, în cele din urmă, se văzuseră siliți să-i lase în pace.

Nu ne-au putut da însă nici o explicație cam pe unde s-a întîmplat asta — dacă în apropiere de coasta Africii sau mai departe, și nici cam cu cîtă vreme înainte de a cădea corabia cu ei în mîinile noastre ; doar că, în general, era mult de atunci, cum spuneau ei, și, din cîte am putut afla noi, peripeția trebuie să se fi întîmplat cam în primele două-trei zile după ce porniseră de pe coastă. Ei ne-au povestit că omorîseră vreo treizeci de albi, lovindu-i în cap cu răngi și pîrghii și cu tot felul de lucruri pe care putuseră pune mîna ; iar un negru puternic omorîse trei cu o rangă de fier, după ce primise două gloanțe în trup ; și după aceea îl împușcase în cap chiar căpitanul, în ușa cabinei de pe dunetă, pe care negrul acela o spărsese cu ranga ; asta era — presupuneam noi — explicația marii cantități de sînge care o văzusem la ușa cabinei de pe dunetă.

Același negru ne-a povestit că ei aruncaseră în mare toată pulberea și gloanțele pe care le-au găsit și că ar fi aruncat și tunurile cele mari, dacă le-ar fi putut ridica. Întrebîndu-i cum de le ajunseseră pînzele în așa hal, răspunsul a fost : „Ei nu știe, nu înțelege, nu știe ce face pinze“, adică nici măcar nu știau că pînzele erau cele care ajutau corabia să navigheze și habar n-aveau care le era rostul sau ce trebuie făcut cu ele. Cînd l-am întrebat încotro se duceau, mi-a spus că nu știau, dar credeau că ar trebui să meargă înapoi, în țara lor, acasă. L-am întrebat îndeosebi ce crezuseră despre noi, cînd ne-am întîlnit cu ei ; mi-a răspuns că se speriaseră îngrozitor, crezînd că noi eram aceiași albi care plecaseră cu bărcile și

care acum se întorceau într-o altă corabie mare, avînd pe deasupra două bărci, iar ei se așteptau să fie cu toții uciși.

Aceasta a fost relatarea pe care am putut-o obține de la ei, după ce-i învățarăm să vorbească englezește și să înțeleagă numele și rostul lucrurilor ce țineau de corabie, și de care aveau ocazia să vorbească ; și am observat că erau naivi și de aceea nu se deosebeau unii de alții în relatarea lor și cu toții erau de acord în toate detaliile și întotdeauna spuneau aceeași poveste, ceea ce confirma întru totul adevărul celor istorisite.

CAPITOLUL XII

William întreprinde o călătorie cu negrii în scop negustoresc, și-i vinde pe toți așa cum îi place — La Capul Bunei Speranțe ni se alătură o barcă englezească plină de oameni — Povestea lor — Diferite capturi făcute —

După ce capturasem această ciudată corabie, cea dintîi greutate pentru noi, acum, era ce să facem cu negrii. Portughezii din Brazilia i-ar fi cumpărat pe toți și ar fi fost chiar bucuroși de achiziție, dacă nu ne-am fi arătat ca dușmani și dacă ei nu ne-ar fi cunoscut prea bine ca pirați ; dar așa cum stăteau deocamdată lucrurile, nu îndrăzneam să ne arătăm nicăieri la țărm prin părțile acelea, nici să tratăm cu vreunul dintre plantatori, căci ne-am fi ridicat întreaga țară împotrivă ; iar dacă se găseau niscai vase de război în careva din porturile lor, apoi puteam fi siguri că ne vor ataca și ele precum și toate forțele pe care le aveau portughezii pe uscat sau pe mare.

Și nici nu ne puteam aștepta la vreo altă baftă, dacă am fi luat-o spre nord, către propriile noastre plantații. O dată ne-am hotărît să-i ducem pe toți la Buenos Aires și să-i vindem, spaniolilor ; dar de fapt erau prea mulți ca să poată fi folosiți acolo : iar ca să-i cărăm cu noi făcînd înconjurul spre Mările Sudului, adică singura soluție ce ne rămînea, însemna să-i ducem atît de departe, încît n-am fi avut cu ce-i întreține de-a lungul unei atît de lungi călătorii.

În cele din urmă, William, prietenul nostru, pe care ne puteam mereu bizui, ne-a ajutat iarăși să ieșim din încurcătură, cum o făcuse adesea, cînd ne împotmoleam într-un punct

mort. Propunerea lui era ca să se dea drept stăpînul corăbiei și să meargă împreună cu vreo douăzeci de oameni în care puteam avea încrederea cea mai desăvîrșită și să încerce a trata în particular, pe coasta Braziliei, cu plantatorii locului, nu însă în porturile principale, căci așa ceva nu s-ar fi admis.

Am fost cu toții de acord cu propunerea sa și ne-am înțeles ca noi s-o pornim spre Rio de la Plata, unde tot aveam de gînd să mergem, și să-l așteptăm, nu acolo, ci la Port San Pedro, cum îi zic spaniolii, care e situat la vărsarea fluviului numit de ei Rio Grande și unde spaniolii aveau un mic port și cîțiva oameni, dar unde noi credeam că nu se află nimeni.

Aci ne-am ales cartierul general, patrulînd încolo și încoace, ca să vedem dacă n-am putea întîlni vreo corabie mergînd spre ori venind dinspre Buenos Aires sau Rio de la Plata; dar nu ne-am întîlnit cu nimic vrednic de luat în seamă. Totuși, ne-am îndeletnicit cu lucruri necesare plecării noastre pe mare; căci ne-am umplut toate butoaiele cu apă și am prins și ceva pește pentru nevoile imediate, ca să economisim o cît mai mare parte a rezervelor noastre.

Între timp, William a luat-o spre nord și s-a îndreptat spre uscat, cam pe la Capul St. Toma; și între punctul acela și Insulele Tuberon, a găsit posibilitatea să facă negoț cu plantatorii, vînzîndu-și toți negrii, atît femeile cît și bărbații, ba chiar pe un preț foarte bun; căci el, care vorbea binișor portugheza, le-a îndrugat o poveste destul de închegată, anume că duceam lipsă de provizii, că fuseserăm purtați de vînt foarte în afară de drumul nostru și că de fapt nici nu știam prea bine pe unde ne aflăm, așa că trebuia sau să ne îndreptăm spre nord, pînă-n Jamaica, sau să-i vindem chiar acolo pe coastă. Baliverncle lui alcătuiau o poveste foarte plauzibilă și au fost crezute cu ușurință; de fapt, dacă ținem seama de felul de a naviga al negrilor și de cele întîmplate în călătoria lor, povestea era chiar adevărată, de-a fir a păr.

Așa că, purtîndu-se cinstit unii cu alții, William a fost luat drept ceea ce era, vreau să spun un om foarte cumsecade, și, cu ajutorul unui plantator, care a trimis vorbă vecinilor săi și a știut să ticluiască lucrurile între el și ei, a reușit să facă repede tîrgul; în mai puțin de cinci săptămîni a vîndut toți negrii, iar la urmă a vîndut și corabia lor — îmbarcîndu-se — împreună cu cei douăzeci de oameni ai săi și cu doi

flăcăi negri, care îi mai rămăseseră, într-o goeletă dintre cele trimise de plantatori la corabie ca să îmbarce negrii.

Cu goeleta aceea, căpitanul William, cum l-am botezat noi, a venit și ne-a găsit la Port San Pedro, la latitudinea de 32 grade și 30 minute sud.

Nimic nu putea fi mai surprinzător pentru noi decît să vedem de-a lungul coastei o goeletă purtînd culorile portugheze și îndreptîndu-se direct spre noi, așa că eram siguri că fuseseră descoperite amîndouă corăbiile noastre. Am tras o salvă de tun cînd s-a apropiat, ca s-o obligăm să ancoreze, dar goeleta ne-a răspuns imediat cu trei lovituri de tun, în chip de salut, desfășurîndu-și pavilionul englez ; atunci am ghicit că era vorba de prietenul William, eram însă nedumeriți de faptul că venea într-o goeletă, cînd noi îl trimisesem într-o corabie de aproape 300 de tone ; ne-a relatat însă în curînd toată povestea combinațiilor făcute, de care avea destule motive să fie cît se poate de încîntat. De cum ancorase goeleta, a venit la bord pe corabia mea și acolo ne-a făcut o dare de seamă despre cum începuse negustoria, cu ajutorul unui plantator portughez din apropierea malului mării ; cum s-a dus pe țărm și s-a apropiat de cea dintîi casă pe care o văzuse, rugîndu-l pe stăpînul casei să-i vîndă niște porci și pretinzînd la început că nu trăsese la țărm decît ca să ia apă de băut și să cumpere niscai provizii ; iar omul nu numai că i-a vîndut șapte porci grași, dar l-a poftit în casă, și i-a servit lui și celor cinci oameni care-l însoțeau o cină foarte bună : iar William l-a invitat pe plantator pe corabie și, ca recompensă pentru curtenitoarea sa primire, i-a dăruit de soție o fetișcană de-a negrilor.

Faptul l-a îndatorat așa de mult pe plantator, încît a doua zi dimineața i-a trimis pe bord, într-o barcă mare de bagaje, o vacă și două oi, împreună cu o ladă cu dulciuri, ceva zahăr și o pungă mare de tutun și l-a poftit pe căpitanul William să vină din nou pe țărm ; iar mai apoi au trecut de la o amabilitate la alta ; și au început să vorbească despre vinderea cîtorva negri, iar William, pretinzînd că voia să-i facă un serviciu, a consimțit să-i vîndă treizeci de negri pentru folosință personală în plantația sa, în schimbul cărora a primit bani gheață, în aur, socotind la treizeci și cinci de moidori pe cap de negru : plantatorul însă a trebuit să-i aducă pe țărm cu mare precauție, în care scop l-a pus pe William să ridice

ancora și să plece în larg, apoi să tragă din nou undeva la vreo cincizeci de mile mai spre nord, unde — dintr-un golfuleț — i-a dus pe negri pe țărm, la o altă plantație a unui prieten de-al plantatorului, în care se pare că putea avea încredere.

Treabă care l-a împrietenit pe William și mai mult nu numai cu primul plantator, ci și cu prietenii acestuia, doritori și ei să obțină cîțiva negri, așa că — de la unul la altul — au cumpărat atîția, pînă cînd un plantator foarte mare a luat o sută de negri, cîți îi mai rămăseseră lui William și, împărțindu-i cu un altul, cel de-al doilea s-a tocmit și pentru corabie, ca să-i ia cu totul, dîndu-i în schimb lui William o goeletă foarte curățică, de aproape șaizeci de tone, mare, bine construită și echipată cu șase tunuri ; mai tîrziu însă, noi am făcut-o să poarte douăsprezece tunuri. William a primit pe corabia cu negri trei sute de moidori de aur, în afara goeletei ; din acei bani a umplut goeleta, cît a putut mai bine, cu rezerve de alimente, în special pîine, ceva carne de porc conservată și vreo șaizeci de porci vii ; între altele, William a făcut rost de optzeci de butoiașe cu praf de pușcă din cel bun, ceea ce se potrivea de minune scopurilor noastre ; și și-a luat și toate proviziile de pe corabia franțuzească.

Istoria aceasta a constitui o plăcută dare de seamă pentru noi, mai ales cînd am văzut că William primise în monedă de aur, în greutate aur, și în argint spaniol, șaizeci de mii de taleri, în afara goeletei celei noi și a unei mari cantități de provizii.

Eram foarte bucuroși, îndeosebi de goeletă, și am început să ne consultăm cum și ce ar trebui să facem, dacă n-ar fi mai bine să renunțăm la marea corabie portugheză și să rămînem cu prima noastră corabie și cu goeleta, avînd în vedere că nu prea dispuneam de oameni pentru tustrele și ea una, cea mai mare, era totuși cam prea mare pentru ceea ce ne trebuia nouă ; totuși, o altă încurcătură, care se ivise de-abia acum, a venit s-o rezolve și pe cea dintîi. Prima discuție fusese încotro s-o luăm. Tovarășul meu, cum începusem a-i spune, cel care fusese căpitanul meu înainte de a fi capturat vasul de război portughez, era de părere s-o luăm spre Mările Sudului și să ne ținem prin apropierea coastei, înspre partea de vest a Americii, unde cu siguranță am putea face rost de ceva pradă ca lumea de la spanioli ; și că apoi, dacă era

cazul, am putea ajunge prin Mările Sudului pînă la Indiile de Est, făcînd astfel înconjurul lumii, ca și alți navigatori înaintea noastră.

Dar mie îmi da mintea ghies spre altceva : fusesem în Indiile de Est și de atunci îmi stăruia în minte gîndul că dacă o luam într-acolo, cu siguranță c-o să ne meargă bine, că am putea avea și un refugiu sigur și am putea găsi și vite bune, ca să ne alimentăm corabia, la vechii mei prieteni, băștinașii din Zanguebar, de pe coasta Mozambicului sau de pe Insula Sfîntului Laurențiu ; după cum vă spun, mie la asta mi-erau gîndurile ; și atîta i-am tot tocat pe toți la cap cu avantajele pe care negreșit le-ar avea grație puterii lor, prin prăzile pe care ar fi să pună mîna în Golful Mecca sau în Marea Roșie sau pe coasta Malabarului, sau în Golful Bengal, încît i-am zăpăcit.

Au fost argumentele cu care i-am convins și ne-am hotărît cu toții să cîrmim spre sud-est, către Capul Bunei Speranțe ; iar ca urmare a acestei hotărîri, am ajuns la concluzia să păstrăm goeleta și să navigăm cu toate trei navele, neavînd nici o îndoială, după cum i-am asigurat eu, că acolo vom găsi destui oameni ca să completăm echipajul și că, de nu vom găsi, putem renunța oricînd la oricare din vasele noastre.

Nu puteam face altceva decît să-l numim căpitan al goeletei pe prietenul nostru William, căci doar el însuși ne-o adusese chibzuind atît de bine. El ne-a spus totuși, cu multe menajamente, că nu voia s-o comande ca fregată, în schimb, dacă am vrea să i-o dăm ca parte cuvenită lui din corabia din Guineea, în a cărei posesie intrasem în chip foarte cinstit, el ne va însoți, ocupîndu-se cu aprovizionarea, dacă îl vom ține sub comanda noastră, dar numai atîta timp cît rămînea supus aceleiași forțe care îl făcuse prizonier.

L-am înțeles, firește, așa că i-am încredințat goeleta, cu condiția să nu se îndepărteze de noi și să rămînă total sub comanda noastră ; cu toate acestea, William nu mai era atît de înțelegător ca înainte vreme ; și de fapt, cum după aceea am avut nevoie de goeletă spre a face croaziere pentru diverse achiziții și cum ne trebuia un pirat în lege pe ea, iar pe de altă parte mie îmi lipsea William, sfetnicul meu particular și tovarăș de preț în toate împrejurările, am numit pe goeletă un scoțian, un flăcău întreprinzător și viteaz, cu numele de Gordon, și am tocmit pe ea douăsprezece tunuri și patru tu-

nuri mici, deși încă aveam nevoie de oameni, căci niciuna din corăbii nu se lăuda cu un echipaj potrivit puterii noastre.

La începutul lunii octombrie 1706, am pornit-o spre Capul Bunei Speranțe și am trecut la orizont, în raza Capului, în ziua de 12 noiembrie, după ce n-avusesem continuu decît vreme proastă ; în drumul pînă acolo am întîlnit mai multe corăbii comerciale, atît englezești, cît și olandeze, dar nu știam de se îndreaptă spre casă ori pleacă ; oricum însă, noi n-am găsit de cuviință să ancorăm, neștiind ce putea fi cu ele și nici cum ar fi în stare să ne riposteze dacă aflau cine eram ; totuși, cum nevoia de apă dulce era mare, am trimis cele două bărci ale vasului de război portughez, cu marinari protughezi și cu negri pe ele, la locul de aprovizionare, ca să ia apă ; iar între timp, noi ne-am menținut în larg, ridicînd un steag portughez, și am rămas acolo întreaga noapte. Ei nu știau ce-i cu noi și se pare că am fost luați drept orice, afară de ceea ce eram cu adevărat.

A doua zi în zori, pe la ceasurile cinci, cînd bărcile noastre s-au întors încărcate pentru a treia oară, am socotit că aveam destulă apă și am pornit-o spre est ; dar înainte de a se întoarce oameni noștri pentru ultima oară, vîntul suflînd destul de tare dinspre vest, am zărit, în lumina cenușie a dimineții, o barcă cu pînzele întinse, zorind să ne ajungă, de parcă s-ar fi temut să nu plecăm. În curînd am descoperit că era vorba de o șalupă englezească, destul de încărcată cu oameni ; nu ne puteam închipui ce vrea să însemne, însă cum nu era decît o șalupă, ne-am gîndit că nu ne putea pricinui nici un rău dacă o lăsăm să ne abordeze, iar dacă vom descoperi că veniseră doar să se intereseze cine sîntem, le vom face o dare de seamă rotundă asupra treburilor noastre, luîndu-i pe toți cu noi, avînd în vedere mai ales că aveam nevoie de oameni, nu mai mică nevoie decît de orice altceva ; dar ne-au scutit de truda îndoielii, căci se pare că marinarii noștri portughezi duși după apă nu fuseseră chiar atît de tăcuți pe cît crezusem noi, la locul unde se aprovizionau. Situația, pe scurt, era aceasta : căpitanul (trec peste numele lui, deocamdată, din motive speciale), căpitan al unui vas comercial din Indiile de Est, cu destinația China, își găsise motiv să fie sever cu oamenii lui și se purtase foarte brutal cu unii dintre ei, la Sfînta Elena ; în așa măsură, încît oamenii îl amenințaseră că vor părăsi corabia cu prima ocazie și multă vreme își do-

riseră să găsească o asemenea ocazie. Unii dintre ei, se pare, se întîlniseră cu barca noastră la locul de alimentare cu apă și, interesîndu-se unii de alții cine erau și pe ce cont lucrau, poate că marinarii portughezi, șovăind în răspunsurile lor, îi făcuseră a bănui că ne aflam în croazieră, sau poate că le-au și spus-o de-a dreptul pe englezește (căci vorbeau cu toții destul de bine engleza ca să poată fi înțeleși) ; dar s-a întîmplat că, de îndată ce impilații s-au întors pe bord cu vestea că vasele zărite în larg, spre est, ar fi engleze și că s-ar afla într-o călătorie de profit, ceea ce — fiindcă veni vorba — e un termen marinăresc pentru pirați ; zic, așadar, că de îndată ce au auzit una ca asta, s-au și apucat de treabă, pregătindu-și în cursul nopții toate lucrurile, lăzile și hainele și tot ce-au mai putut lua, au și șters-o înainte de a se lumina de ziuă, ajungîndu-ne din urmă cam pe la orele șapte.

Cînd i-am simțit în coasta vasului pe care-l comandam eu, am strigat la dînșii, așa cum se obișnuiește, ca să știm ce și cine erau și ce treabă aveau ; ne-au răspuns că erau englezi și că doreau să vină pe bord ; răspunsul nostru a fost că puteau să-și apropie barca de bord, dar am poruncit că la noi pe corabie să nu vină decît un singur om, pînă ce căpitanul o să afle ce e cu ei, iar solul urma să vină fără arme.

— Da, da, din toată inima ! s-au învoit dînșii.

Și am aflat la iuțeală ce treabă aveau și că dorința lor era să meargă cu noi ; iar cu privire la arme, și-au exprimat dorința să trimitem noi oameni la barca lor, ca să le predea toate armele, și așa am și făcut. Solul venit la mine mi-a povestit cum se purtase căpitanul lor cu dînșii, cum lăsa oamenii să moară de foame și îi trata ca pe niște cîini ; și ne-a spus că, dacă și cei care încă nu fugiseră ar ști că noi îi primim, convingerea lui era că două treimi din oameni ar părăsi corabia. I-am văzut flăcăi inimoși în hotărîrea lor, și marinari veseli și isteți : așa încît le-am spus că eu nu puteam lua nici o hotărîre fără amiralul nostru, care era căpitanul celeilalte corăbii ; așa dar am trimis barca mea la căpitanul Wilmot, să-l poftească să vină la noi pe bord ; însă el nu se simțea prea bine, iar vasul pe care se găsea aflîndu-se la adăpostul vîntului, s-a scuzat că nu poate veni și a lăsat totul în seama mea : totuși, înainte de a mi se întoarce barca trimisă, căpitanul Wilmot ne-a strigat prin pîlnia lui, care putea

fi auzită de către toți la fel de bine cum o auzeam și eu și, chemîndu-mă pe nume, mi-a spus :

— Aud că-s băieți de treabă, mă rog ție, spune-le că sînt bineveniți cu toții și fă-le un castron de punci.

Cum toți au auzit la fel de bine, nu mai era nevoie să le repet eu ce spusese căpitanul și de îndată ce pîlnia a tăcut, ei au dat drumul la un „ura", care ne-a demonstrat că erau foarte mulțumiți că veniseră la noi ; dar după aceea ni i-am atașat sufletește printr-un „odgon" și mai puternic, fiindcă — ajunși în Madagascar — căpitanul Wilmot, cu consimțămîntul echipajului de pe corăbii, a dat ordin să li se dea fiecăruia dintr-înșii bani din stocul nostru comun, atîta cît li s-ar fi cuvenit ca leafă pe corabia părăsită ; mai apoi le-am dat și o arvună de cîte douăzeci de taleri fiecăruia ; ni i-am făcut astfel părtași cum eram cu toții noi între noi ; păreau flăcăi viteji și ' inici și erau optsprezece la număr, dintre care doi aspiranți de ofițeri și unul dulgher.

Era în ziua de 28 noiembrie cînd, după ce avusesem vreme cam rea, am ajuns să ancorăm în largul Golfului Sfîntul Augustin, la capătul de sud-vest al vechii mele cunoștințe, insula Madagascar ; am stat acolo o vreme și am făcut negoț cu băștinașii, obținînd ceva carne de vită, bună de mîncat ; și, cu toate că vremea era atît de caldă, încît nu puteam săra și conserva carnea, totuși eu le-am arătat metoda folosită mai înainte, aceea de a o săra întîi cu salpetru, și apoi de a o conserva la soare, uscînd-o, ceea ce o făcea bună de mîncat, deși nu atît de sănătoasă pentru oamenii noștri, deoarece nu se potrivea felului nostru de a găti — adică fierturi, budincă, supe și altele ; dar mai ales pentru că, astfel preparată, era ori prea sărată ori prea uscată, și cu grăsimea rîncedă, încît uneori n-o mai puteai mînca.

În privința asta, n-aveam totuși ce face și soluția găsită a fost să mîncăm cît mai multă carne proaspătă de vită, atîta vreme cît am stat acolo ; carnea era grozav de bună și de grasă, la fel de fragedă și de gustoasă ca și în Anglia, iar nouă ni se părea și mai bună, deoarece nu gustasem așa ceva de atît de multă vreme.

După un timp de stat acolo, am început a ne gîndi dacă n-am fi putut afla un mai potrivit loc în vederea scopurilor noastre ; iar eu, care eram bîntuit de cîteva idei mai personale, le-am spus că locul acela nu era prea nimerit pentru cine

căuta pradă și că existau alte două părți ale insulei mult mai potrivite țelurilor noastre ; în primul rînd, golful dinspre est al insulei, și de acolo mai departe spre insula Mauritius ; era drumul urmat în mod obișnuit de corăbiile dinspre coasta Malabarului, sau coasta Coromandel, Fort St. George și altele, deci pe acolo ar fi trebuit să ne aciuim, dacă voiam să le ieșim în cale.

Dar pe de altă parte, nu eram hotărîți să atacăm negutători europeni, care de obicei aveau corăbii puternice și bine echipate și din partea cărora trebuia să ne așteptăm la lovituri ; așa că eu mai aveam și alt proiect, de care eram convins că ar aduce profituri egale, sau poate chiar mai mari, fără nici unul dintre riscurile și dificultățile de mai înainte ; anume, proiectul meu era să mergem în Golful Mecca sau în Marea Roșie.

Le-am povestit că acolo se făcea negoț mare, că treceau în sus și în jos corăbii bogate, iar strîmtoarea Babelmandeb era îngustă ; așa că, fără nici o îndoială, am putea face o asemenea croazieră, încît să nu lăsăm să ne scape nimic din mînă, avînd în față mările deschise de la Marea Roșie, de-a lungul coastelor Arabiei, pînă la Golful Persic și partea malabareză a Indiilor.

Le-am spus ce observasem cînd plutisem în jurul insulei în călătoria mea de mai înainte, cum că, în punctul cel mai de nord al insulei, existau mai multe porturi și drumuri cum nu se poate mai prielnice corăbiilor noastre : că băștinașii erau încă mai docili și mai cuviincioși, dacă așa ceva ar fi cu putință, decît cei de prin ținuturile unde eram acum, deoarece nu fuseseră atît de des maltratați de marinarii europeni cum li se întîmplase celor de pe coastele de sud și est ; și că am putea fi întotdeauna siguri de un refugiu, dacă ne mîna vreo nevoie fie din partea dușmanilor, fie din partea vremii.

S-au convins ușor cît de rațional era planul meu, iar căpitanul Wilmot, căruia acum îi spuneam amiralul nostru, deși la început fusese de părere să mergem și să ne ținem prin preajma insulei Mauritius, ațiinînd drumul cîtorva corăbii europene în drum spre Coromandel sau spre Golful Bengal, a fost de data aceasta de aceeași părere cu mine. E drept că ne simțeam destul de puternici să atacăm chiar și un vas englez, din Indiile de Est, de cea mai mare forță, deși se spunea că unele dintre vasele acelea aveau și cîte cincizeci de tunuri ;

dar eu l-am făcut atent că dacă ne apucăm de așa ceva, fără îndoială vom primi lovituri și vom sîngera ; iar dacă am fi făcut asta, încărcătura lor nici n-ar fi însemnat o valoare compensatoare pentru noi, pentru că n-aveam unde depozita mărfurile luate ; în situația în care ne găseam noi, ar fi fost mai bine să capturăm o corabie cu destinația Indiile de Est, avînd pe bord bani gheață, pînă pe la patruzeci-cincizeci de mii de lire, decît trei corăbii aflate în drum spre casă, deși la Londra încărcătura lor ar fi fost de trei ori mai valoroasă decît banii ; căci noi nu știam încotro să ne ducem să livrăm încărcătura, pe cînd corăbiile venite de la Londra purtau în pîntec, pe lîngă bani, o mulțime de lucruri cu care am fi avut ce face, ca, de pildă, rezervele lor de provizii și lichioruri și felurite mari cantități de băuturi asemănătoare, trimise guvernatorilor, reprezentanțelor comerciale și coloniilor engleze ; așadar, dacă totuși ne hotăram să privim după corăbiile țării noastre, atunci trebuia barem să ne uităm după cele plecate de la Londra, nu după cele care se întorceau spre casă.

Cumpănind bine toate aceste lucruri, amiralul a împărtășit pînă la urmă părerea mea întru totul ; așa că, după ce am luat apă și provizii proaspete din locul unde ne găseam, și care era în apropiere de Capul Sfînta Maria, aflat în colțul de sud-vest al insulei, am ridicat ancora și am pornit-o spre sud, iar apoi spre sud-sud-est, ca să înconjurăm insula, și după vreo șase zile de plutire, am ieșit din silajul insulei și am cîrmit spre nord, pînă ce am ajuns dincolo de Port Dauphin, iar apoi spre nord-est, pînă la latitudinea de 13 grade și 40 minute, care era tocmai partea cea mai îndepărtată a insulei ; iar amiralul, continuînd să navigheze înainte, s-a îndreptat în larg drept spre vest, trecînd dincolo de întreaga insulă ; apoi s-a oprit și am trimis o goeletă să înconjoare punctul cel mai îndepărtat dinspre nord și să pornească de-a lungul coastei, ca să caute un port unde să ne adăpostim, ceea ce oamenii au și făcut, aducîndu-ne în curînd vestea că dăduseră de un golf adînc, pînă la care se putea ajunge fără pic de piedică, presărat cu mai multe insule mici, la adăpostul cărora te puteai strecura foarte bine, cu o adîncime de zece pînă la șaptesprezece stînjeni marini, și, ca urmare, am ancorat acolo.

Totuși, mai tîrziu am găsit prilejul de a ne muta, după cum veți auzi în curînd. Deocamdată, nu aveam nimic mai bun de făcut decît să coborîm pe țărm și să facem nițel cunoștință

cu băștinașii, luînd provizii proaspete, iar apoi s-o pornim din nou pe mare. Am găsit că era foarte ușor de tratat cu oamenii de acolo; aveau și ceva vite, dar fiind chiar la capătul insulei, nu în număr chiar atît de mare. Totuși, pentru moment, ne-am hotărît să stabilim acel punct drept loc de întîlnire și să plecăm. Asta se întîmpla cam spre sfîrșitul lunii aprilie.

Prin urmare, am pornit-o și am patrulat spre nord, îndreptîndu-ne către coasta Arabiei ; era o mare distanță, însă cum vînturile bat dinspre sud și sud-sud-est, am avut vreme favorabilă din mai pînă în septembrie ; și cam în douăzeci de zile am ajuns la insula Saccatia, situată la miază-zi de coasta Arabiei și la est-sud-est de gura Golfului Mecca, sau de Marea Roșie.

De acolo am luat apă și am pornit-o drept spre țărmul arab. Nu patrulasem locurile decît vreo trei zile, sau cam așa ceva, cînd am și reperat o pînză și ne-am apucat s-o urmărim : dar după ce am ajuns-o, ne-am dat seama că nicicînd nu fusese fugărită de pirați o mai sărăcăcioasă pradă, căci n-am găsit nimic în ea, decît niște bieți turci pe jumătate goi, care mergeau în pelerinaj la Mecca, la mormîntul profetului lor Mohamed. Jonca pe care pluteau nu avea nici un singur lucru vrednic de a fi jefuit, în afară de nițel orez și de puțină cafea, tot avutul alimentar al acelor bieți nenorociți ; așa că i-am lăsat să se ducă încotro o porniseră, căci de fapt nici nu știam ce să facem cu ei.

În aceeași seară am urmărit însă altă joncă, una cu două catarge și care, după aspect, făgăduia să fie ceva mai grasă decît prima. Cînd am ajuns pe bord, am văzut că urmau același drum, numai că erau oameni cu o situație ceva mai bună decît a celorlalți ; și de la ei am făcut rost de pradă măruntă, ceva provizii turcești, cîteva diamante de la cerceii a vreo cinci-șase femei, cîteva frumoase covoare persane, pe care pelerinii stăteau întinși, precum și ceva bani ; așa că i-am lăsat și pe ei să se ducă încotro le era voia.

Totuși, am continuat să zăbovim pe acolo alte vreo unsprezece zile și n-am văzut nimic, decît — din cînd în cînd — cîte o barcă de pescari, dar în cea de a douăsprezecea zi a croazierei noastre, am reperat o corabie : de fapt, crezusem la început că era o corabie englezească ; s-a dovedit însă a fi un vas european închiriat pentru o călătorie de la Goa, pe coasta Malabarului, pînă în Marea Roșie, și era foarte

bogat. Am urmărit corabia, şi am capturat-o fără luptă, deşi nu le lipseau tunurile de pe bord ; e adevărat însă că nu aveau multe. Era un echipaj de marinari portughezi, pe cît ne-am dat seama, dar sub comanda a cinci neguţători turci, care închiriaseră corabia pe coasta Malabarului, de la nişte neguţători din Portugalia, şi o încărcaseră cu piper, salpetru şi ceva mirodenii, iar restul încărcăturii consta mai ales în stămburi şi mătăsuri, dintre care unele foarte preţioase.

Am capturat-o şi am dus-o cu noi la Saccatia; dar, de fapt, nu ştiam ce să facem cu ea, din aceleaşi motive ca şi înainte, căci toate mărfurile lor aveau pentru noi o valoare mică, sau nici una. După cîteva zile, am reuşit să explicăm unuia dintre negustorii turci că dacă voia să-şi răscumpere corabia, am accepta o sumă de bani, şi i-am lăsa să plece. El mi-a răspuns că dacă aş da voie unuia dintr-înşii să se ducă pe ţărm după bani, tîrgul s-ar putea încheia; am apreciat, prin urmare, valoarea încărcăturii la treizeci de mii de ducaţi. După cum ne-am înţeles, i-am dat voie să se ducă cu goeleta noastră pe ţărm, la Dofar, în Arabia, unde un neguţător bogat a depus banii în numele lor, şi s-a întors apoi cu goeleta noastră ; iar după ce ne-au plătit banii, le-am îngăduit să plece în mod cît se poate de corect şi de cinstit.

Cîteva zile mai tîrziu, am capturat o joncă arabă, care se îndrepta din Golful Persic spre Mecca, avînd pe bord o mare cantitate de perle. I-am uşurat de povară — perlele se pare că aparţineau unor negustori de la Mecca — şi le-am dat drumul să se cărăbănească, fiindcă nu mai aveau nimic altceva care să merite a fi luat.

Ne-am continuat croaziera în sus şi în jos, pe acolo, pînă ce am început să observăm că ne cam scădeau proviziile, şi atunci căpitanul Wilmot, amiralul nostru, ne-a spus că era timpul să ne întoarcem la locul de întîlnire ; iar ceilalţi oameni au socotit şi ei la fel, fiind cam obosiţi de umblat de colo pînă colo, fără a fi întîlnit aproape nimic, mai bine de trei luni încheiate, ceea ce depăşea aşteptările noastre ; mie însă nu-mi era uşor să mă despart de Marea Roşie cu un cîştig atît de mic, aşa că am stăruit să mai zăbovim niţel, ceea ce, la stăruinţele mele s-a încuviinţat ; dar trei zile mai tîrziu, ne-am dat seama că debarcîndu-i, spre marele nostru nenoroc, pe neguţătorii turci la Dofar, aceştia ridicaseră împotrivă-ne toată coasta pînă la Golful Persic, aşa că nici un vas nu era

dispus să mai apuce ruta asta și, în consecință, nu mai aveam ce aștepta prin acele părți.

Pe mine m-au mîhnit nespus veștile și n-am mai putut rezista cerbiciei oamenilor de a ne întoarce la Madagascar. Totuși, cum vîntul continua să bată încă dinspre sud-sud-est și sud-est, am fost obligați să ne îndreptăm spre coasta Africii și spre Capul Guardefoy, vîntul fiind mai variabil în apropierea coastei decît în largul mării.

Acolo ni s-a ivit în cale o pradă la care nu ne așteptam și care ne-a răsplătit pentru toată așteptarea de pînă atunci; căci chiar în momentul cînd ne apropiam de uscat, am reperat o corabie mare, care plutea de-a lungul coastei, înspre sud. Era o corabie din Bengal, aparținînd țării Marelui Mogul, dar avea pe bord un cîrmaci olandez, al cărui nume, dacă-mi amintesc bine, era Vandergest, și mai mulți alți marinari europeni, dintre care trei erau englezi. N-ar fi fost nicidecum în stare să ne reziste. Ceilalți marinari erau indieni dintre supușii Mogulului, cîțiva malabarezi și cîțiva de alte nații. Se aflau pe bord și cinci negutători indieni și cîțiva armeni. Se pare că fuseseră la Mecca cu mirodenii, mătăsuri, diamante, perle, stambă și altele, mărfuri dintre cele produse de țara lor, iar acum nu mai aveau pe bord aproape nimic altceva decît bani, taleri, ceea ce — fiindcă veni vorba — era tocmai ce doream și noi ; iar cei trei marinari englezi ne-au urmat, și ar fi venit cu noi și pilotul olandez, dar cei doi negutători armeni ne-au implorat să nu li-l luăm ; căci el fiind cîrmaciul, nu le mai rămînea nici un om care să știe cum să mîne corabia ; așa că, la cererea lor, l-am refuzat, dar i-am făcut pe ei să ne promită că nu-l vor maltrata pentru faptul că a vrut să vină pe vasul nostru.

De pe acea corabie am făcut rost de aproape două sute de mii de taleri ; iar dacă ne spuseseră adevărul, la Goa era și un evreu care avusese de gînd să se îmbarce cu ei și asupra căruia se găseau alte două sute de mii de taleri, toți numai ai lui ; marele său noroc însă că, îmbolnăvindu-se la Mecca, n-a mai putut pleca în călătorie, și astfel și-a salvat averea.

CAPITOLUL XIII

Visul lui William și ciudata aventură ce i-a urmat — Ne întîlnim cu căpitanul Wilmot la Mangahelly — Ni se alătură căpitanul Avery — Se ivesc neînțelegeri între noi — Ne despărțim și eu îi părăsesc, avînd sub comandă o mare corabie — Întîmplări din călătoria noastră —

Cînd am pus mîna pe această pradă, nu mai era nimeni altcineva cu mine, ci doar eu și goeleta ; căci corabia căpitanului Wilmot, dovedindu-se că lua apă, amiralul plecase înaintea noastră spre locul de *rendez-vous* și a ajuns acolo pe la mijlocul lunii decembrie ; neplăcîndu-i însă portul, lăsase înfiptă pe țărm o uriașă cruce, de care anina o placă de plumb cu indicații scrise pentru noi, ca să venim după el în marele golf de la Mangahelly, unde am descoperit un foarte bun port; acolo am aflat însă o veste care ne-a ținut departe de el o mai îndelungată vreme, din care pricină amiralul s-a și supărat ; totuși, i-am închis gura cu partea ce li se cuvenea, lui și echipajului corăbiilor sale, din cele două sute de mii de taleri. Dar ceea ce ne împiedicase de a ajunge mai repede la el a fost povestea următoare : între Mangahelly și un alt punct, numit Capul St. Sebastian, sosise la țărm, în timpul nopții, o corabie europeană ; și fie din cauza intemperiilor fie din lipsă de cîrmaci, habar n-am, corabia eșuase și n-a mai fost în stare să iasă de acolo.

Noi ne găseam în golful sau în portul unde, după cum v-am spus, fusese hotărît locul de întîlnire și încă nu ne du-

seserăm pe țărm ; așa încît n-apucaserăm să vedem indicațiile pe care ni le lăsase amiralul.

Prietenului nostru William, despre care n-am mai amintit nimic de multă vreme, i-a venit într-o zi mare chef să meargă pînă la țărm și mă tot bătea la cap să-i dau voie să ia cu el o mică escortă pentru siguranță, ca să poată vedea ținutul. Eu eram cu totul împotrivă, din multe motive ; dar, în deosebi, i-am spus că știa bine doar că băștinașii nu erau decît niște sălbatici și cît erau de perfizi ; de aceea nu doream să se ducă ; și dacă ar mai fi continuat să-mi bată capul, cred că pur și simplu l-aș fi refuzat și i-aș fi ordonat să nu plece.

Dar ca să mă convingă totuși să-i îngădui, mi-a spus că-mi va explica pricina pentru care se încăpățîna atîta. Visase cu o noapte înainte un vis atît de convingător, și care-l impresionase atît de mult, că nu s-a mai putut liniști pînă ce nu mi-a propus să se ducă pe țărm ; și tocmai pentru că refuzam a-i face acest hatîr, tocmai de aceea — credea el — însemna că visul are o semnificație : iar dacă, dimpotrivă, nu l-aș fi refuzat, atunci însemna că visul său era lipsit de orice valoare.

Visase, spunea el, că s-a dus pe țărm împreună cu treizeci de oameni, printre care și șeful de echipaj ; și că a găsit pe insulă o mină de aur și s-au îmbogățit cu toții. Dar nu acesta era lucrul cel mai important, adăuga el ; ci faptul că în chiar aceeași dimineață, ca urmare a acestui vis, șeful de echipaj a venit să-i spună că și el visase că s-a dus pe țărm, în insula Madagascar, și că au venit la dînsul niște oameni și i-au spus că-i vor arăta unde poate să pună mîna pe o pradă bogată, care i-ar îmbogăți pe toți.

Aceste două lucruri, puse în legătură, au început să aibă oarecare greutate în mintea mea, deși nu fusesem niciodată înclinat să iau în seamă visele ; dar îndărătnicia lui William m-a impresionat într-adevăr : căci acordasem întotdeauna o mare prețuire judecății lui ; așa că, pe scurt, i-am dat voie să plece ; d-ar le-am poruncit la toți să nu se îndepărteze prea mult de țărmul mării, căci de-ar fi fost în pericol, indiferent din ce pricină, noi să-i putem vedea și lua în bărcile noastre.

Au plecat dimineața în zori, treizeci și unu de oameni foarte bine înarmați, și cu toții băieți solizi ; au călătorit toată ziua, iar cînd s-a înnoptat ne-au semnalizat că totul merge bine, înălțînd un foc mare pe vîrful unui deal, așa după cum ne înțeleseserăm.

A doua zi, au coborît de pe deal, pe panta cealaltă, îndreptîndu-se spre țărm, după cum ne făgăduiseră, și au dat cu ochii de o vale foarte plăcută, prin mijlocul căreia curgea un rîu și care ceva mai jos părea să fie destul de largă pentru a purta unele mici vase ; s-au îndreptat cu pași repezi spre rîul acela și au fost uimiți auzind pocnetul unei împușcături care — după tăria sa — nu putea veni de prea departe ; și-au ciulit urechile, ascultînd multă vreme, dar n-au mai auzit nimic, așa că au mers mai departe spre malul rîului, care era un curs de apă frumos și proaspăt, dar care se lărgea rapid ; au înaintat pe malurile rîului, pînă ce au văzut că, dintr-o dată, apa se deschidea ca un evantai, și se lărgea alcătuind un golf larg ca un port, la vreo cinci mile depărtare de mare ; și, ceea ce era încă și mai uimitor, în timp ce înaintau, se deslușeau clar — la gura portului sau a golfului — epava unei corăbii.

Fluxul era sus, cum spuneam noi, așa că nu se prea vedea deasupra apei ; dar pe măsură ce oamenii noștri coborau, au văzut că vasul eșuat părea din ce în ce mai mare și, cum la scurt timp după aceea mareea s-a retras, și-au dat seama că el se găsea pe uscat, zăcea pe nisip și părea să fie epava unei mari corăbii, mai mare decît se puteau aștepta să întîlnească în țara aceea.

După cîtva timp, William, care își scosese ocheanul ca să-și apropie obiectivul, fu surprins să audă din nou o împușcătură de muschetă șuierîndu-i pe lîngă urechi și, imediat mai apoi, auzi chiar pușca și văzu de partea cealaltă fumul ; provocare căreia oamenii noștri i-au și răspuns cu trei lovituri de muschetă, ca să descopere, dacă se putea, cine era cel ce trăsese sau ce se întîmplase. La zgomotul împușcăturilor, au alergat spre țărm o mulțime de oameni, răsărind dintre copaci : iar ai noștri au putut desluși cu ușurință că era vorba de europeni, deși nu știau cărei nații aparțin ; totuși ai noștri au strigat la ei cît au putut de tare, și apoi au luat o prăjină lungă, au ridicat-o și au atîrnat în vîrful ei o cămașă albă, drept steag de pace. Ceilalți, de partea cealaltă, au văzut și ei semnul, cu ocheanele : și imediat după aceea, oamenii noștri au zărit cum pornește o barcă de la țărm, pe cît au crezut ei, dar de fapt pornise din alt golf ; și în curînd oamenii au venit vîslind peste golf, în întîmpinarea alor noștri, purtînd la rîndu-le un steag alb de pace.

Nu este ușor de descris uimirea, bucuria și satisfacția ivită de amîndouă părțile, cînd s-au întîlnit într-un loc atît de îndepărtat nu numai oameni albi, ci chiar englezi ; dar ce mare le-a fost încîntarea cînd au ajuns să se recunoască și să descopere că nu erau numai compatrioți, ci chiar camarazi ; căci corabia aceea era chiar corabia pe care o comandase amiralul nostru, căpitanul Wilmot, și de care ne pierduserăm din pricina furtunii de la Tobago, după ce rămăsesem înțeleși să ne întîlnim în Madagascar !

Se pare că ei auziseră de noi cînd sosiseră în partea de sud a insulei și cutreieraseră apele tocmai pînă-n golful Bengal, unde s-au întîlnit cu căpitanul Avery, căruia i s-au alăturat și cu care au pus mîna pe mai multe prăzi bogate, printre altele o corabie în care se afla fiica Marelui Mogul și o uriașă comoară de bani și de bijuterii ; iar de acolo, au pornit-o spre coasta Coromandel și apoi spre Malabar, pînă în golful Persic, de unde au capturat iarăși cîte ceva, îndreptîndu-se după aceea spre partea de miază-zi a Madagascarului ; numai că vînturile suflînd puternic dinspre sud-est și est-sud-est, s-au pomenit în partea de nord a insulei, iar apoi fiind despărțiți de-o vijelioasă furtună din spre nord-vest, s-au văzut siliți să intre în gura acestui golf, unde și-au și pierdut corabia. Ne-au mai spus că, pe cît auziseră, și căpitanul Avery își pierduse corabia, undeva nu departe de acolo.

După ce și-au adus astfel la cunoștință, unii altora, soarta, bieții oameni, plini de bucurie, s-au grăbit a se întoarce să le comunice și celorlalți tovarăși vestea bună ; și lăsîndu-i pe cîțiva dintre ei împreună cu ai noștri, ceilalți s-au întors; iar William era atît de dornic să-i vadă pe toți, încît i-a însoțit și el împreună cu încă doi oameni; și a ajuns acolo unde trăiau, la mica lor tabără. Erau vreo sută și șaizeci cu toții ; își aduseseră pe țărm tunurile și ceva muniții ; dar în mare parte pulberea li se jilăvise ; cu toate acestea, ridicaseră o frumoasă platformă și montaseră pe ea douăsprezece tunuri, ceea ce era o apărare suficient de puternică pentru ei în acea parte a mării : iar la capătul platformei, făcuseră o cală de lansare și un mic șantier, unde munceau cu toții din greu, construindu-și o altă corabie mai mică, dacă se poate numi corabie, ca să înfrunte cu ea marea ; dar la veștile despre sosirea noastră, s-au oprit din lucru.

Cînd ai noştri au pătruns în colibele lor, era într-adevăr uimitor de văzut ce bogăţii adunaseră în aur şi argint, şi cîte bijuterii despre care totuşi spuneau că nu-s decît un fleac faţă de cele strînse — pe unde s-o fi aflat în clipa aceea — de căpitanul Avery.

Trecuseră cinci zile de cînd îi tot aşteptam să se întoarcă pe cei plecaţi şi nu aveam nici o veste de la ei ; de fapt, eu îi dădusem dispăruţi dar, după cinci zile de aşteptare, am fost surprins văzînd barca unei corăbii vîslind spre noi, de-a lungul coastei. Nu-mi dădeam de loc seama ce-o fi cu ea, însă am fost încîntat pînă la urmă cînd oamenii noştri mi-au spus că-i auziseră strigînd şi-i văzuseră făcîndu-ne semne cu beretele în mîini.

Repede au ajuns aproape de noi şi l-am văzut pe prietenul meu William, ridicat în picioare, făcîndu-ne semne ; şi iată-i pe bord, însă cînd am văzut că din cei treizeci şi unu erau numai cincisprezece, am întrebat ce se întîmplase cu tovarăşii lor.

— Ei asta ! îmi răspunse William, sînt cu toţii foarte bine, iar visul meu s-a adeverit întru totul, ca şi visul şefului de echipaj.

Vorbele lui m-au făcut foarte nerăbdător să aflu cum stăteau lucrurile, aşa că mi-a istorisit întreaga poveste care, ce-i drept, a avut darul să ne uimească pe toţi. A doua zi am ridicat ancora şi am luat-o spre sud, ca să ne întîlnim cu căpitanul Wilmot şi cu corabia lui, la Mangahelly, unde l-am găsit, după cum v-am spus, puţin cam necăjit de întîrzierea noastră ; dar l-am împăcat după aceea, povestindu-i visul lui William şi urmările acestuia.

Între timp, tabăra tovarăşilor noştri era atît de aproape de Mangahelly, încît amiralul, împreună cu mine, cu prietenul William şi cu alţi cîţiva oameni, ne-am hotărît să luăm goeleta şi să mergem să-i vedem, cărîndu-i pe toţi, cu toate bunurile lor şi cu întreg bagajul, pe bordul corăbiei noastre, ceea ce am şi făcut ; şi am dat de tabăra, fortificaţiile, bateria de tunuri pe care o ridicaseră şi de comoara lor, şi de toţi oamenii, întocmai cum ne relatase William ; aşa că, după ce-am stat cît am stat acolo, i-am urcat pe toţi în goeletă şi i-am adus cu noi.

Însă a mai trecut cîtva timp pînă să aflăm ce se întîmplase cu căpitanul Avery ; totuşi, după vreo lună, urmînd indicaţiile

oamenilor care-şi pierduseră corabia, am trimis goeleta în patrulare de-a lungul ţărmului, ca să descopere, dacă or să poată, cam pe unde se aflau ; şi după vreo săptămînă de patrulare au fost găsiţi ; am aflat că-şi pierduseră corabia, ca de altminteri şi ai noştri, şi, din toate punctele de vedere, se găseau într-o situaţie la fel de proastă ca şi a noastră.

Au trecut zece zile pînă să se întoarcă goeleta, iar căpitanul Avery a venit împreună cu ei ; şi aceea era, după cîte îmi amintesc eu, întreaga forţă pe care a avut-o vreodată căpitanul Avery ; căci ne-am unit cu toţii şi situaţia se prezenta astfel : noi aveam două corăbii şi o goeletă cu un efectiv de trei sute douăzeci de oameni, ceea ce era prea puţin pentru echiparea, aşa cum ar fi trebuit, a corăbiilor, marea corabie portugheză avînd singură nevoie de aproape patru sute de oameni. Cît despre tovarăşii noştri pierduţi şi acum regăsiţi, tot echipajul lor se ridica la vreo o sută optzeci de oameni, iar căpitanul Avery avea cu sine alţi circa trei sute, dintre care zece erau dulgheri ; cei mai mulţi fuseseră luaţi de pe bordul vaselor capturate ; aşa că, pe scurt, întreaga forţă de care dispunea căpitanul Avery în Madagascar în anul 1699 sau cam în jurul acelui an, se ridica la cele trei corăbii ale noastre, fiindcă a lui se pierduse, după cum aţi mai auzit, cît despre oameni, forţele lui n-au depăşit niciodată o mie două sute de oameni la un loc.

Cam la o lună după asta, toate echipajele noastre s-au unit şi, deoarece Avery nu avea corabie, am căzut cu toţii de acord să grupăm oamenii noştri în vasul de război portughez şi în goeletă, şi să-i încredinţăm căpitanului Avery fregata spaniolă, cu tot echipamentul şi cu tot utilajul, tunurile şi muniţia trebuitoare echipajului ; fapt în schimbul căruia ei, care erau foarte bogaţi, s-au învoit să ne dea 40 000 de taleri.

După aceea ne-am sfătuit încotro s-o luăm. Căpitanul Avery — să nu-i tăgăduim meritele — a propus să ne stabilim pe ţărm şi să ne durăm acolo o mică cetate, cu o fortificaţie bună şi felurite întărituri şi, cum aveam destulă avere şi ne-o puteam spori după plac, ar fi trebuit, zicea el, să ne mulţumim a ne retrage acolo de unde să aruncăm o sfidare lumii întregi. Eu însă l-am convins în curînd că locul acela, nu ne-ar fi oferit nici-o siguranţă, dacă nu voiam să ne lăsăm de meseria noastră de corsari ; căci, de ne-am aşeza acolo, toate naţiunile Europei, mai cu seamă cele din regiunea aceea, ar

intra în luptă ca să ne izgonească de unde ne-am așezat ; însă dacă ne hotărîm să trăim retrași, cultivînd pămîntul ca simpli particulari, și să renunțăm la meseria de pirați, atunci într-adevăr am putea munci pămîntul și ne-am putea așeza oriunde ; în care caz, i-am spus eu, socoteam că mijlocul cel mai bun ar fi să tratăm cu băștinașii și să cumpărăm de la ei o bucată de pămînt, undeva mai departe, înlăuntrul țării, situată pe malurile vreunui rîu navigabil, pe care ar putea călători în sus și în jos bărci, dar nu și corăbii, acestea putîndu-ne pune în pericol ; și astfel, îndeletnicindu-ne cu creșterea vitelor pe terenurile ceva mai înalte, a vacilor și caprelor de care era plin ținutul, eram siguri că vom putea trăi acolo tot așa de bine ca orice alți oameni ; și i-am mărturisit că, după a mea părere, era un refugiu bun pentru cei ce ar fi dorit să se retragă și să se ascundă, neavînd chef să se aventureze înapoi acasă unde să fie spînzurați, ori măcar să riște a atîrna în ștreang.

Totuși, căpitanul Avery nu și-a dat pe față gîndurile : el părea să refuze ideea mea de a merge mai înlăuntrul țării, ca să ne îndeletnicim cu agricultura ; dimpotrivă, s-ar fi zis că împărtășește părerea căpitanului Wilmot — anume că s-ar putea statornici pe țărm, unde să-și continue în același timp năravurile ; și la asta s-au și hotărît, dar — după cum am înțeles mai tîrziu — totuși vreo cincizeci dintre oamenii lor au plecat undeva mai înlăuntrul țării și s-au așezat într-un loc de acolo, alcătuind un fel de colonie. Dacă mai sînt și azi acolo sau ba, eu n-o pot spune, și nici cîți dintre ei s-or mai fi aflînd în viață ; dar părerea mea este că sînt acolo și în ziua de azi și că numărul lor a crescut mult, căci am auzit că au făcut rost de cîteva femei, deși nu de multe ; fiindcă au luat, pare-se, ca prizoniere cinci olandeze și trei sau patru copile de pe o corabie olandeză în drum spre Mecca ; iar trei dintre femeile acelea măritîndu-se cu unii din ei, s-au dus să locuiască împreună cu bărbații lor în noua lor plantație, dar despre astea nu vă pot vorbi decît din auzite.

Stînd acolo cîtva timp, mi-am dat seama cît de împărțiți în părerile lor erau toți ai noștri, unii spunînd s-o luăm pe o cale, alții pe alta, pînă cînd, în cele din urmă, am început să prevăd că aveau să se despartă și poate că nici nu vom avea destui oameni ca să alcătuim un echipaj pentru corabia cea mare, așa că l-am luat deoparte pe căpitanul Wilmot și am

început să discut cu el asupra acestui lucru, pentru ca repede să miros că el însuși înclina să rămînă în Madagascar și, avînd ca parte a lui o mare avere, nutrea planuri secrete, de a ajunge într-un fel sau altul acasă.

I-am demonstrat imposibilitatea acestui lucru și riscurile la care se expunea, fie de a cădea în mîinile hoților și criminalilor din Marea Roșie, care n-ar lăsa pentru nimic în lume să le scape din mînă o comoară ca a lui, fie de a cădea în mîinile englezilor, olandezilor sau francezilor, care cu siguranță că l-ar spînzura ca pirat. I-am relatat, înșirat, amănunt cu amănunt, călătoria ce făcusem, plecînd chiar din locul acela, peste continentul african, și i-am expus ce l-ar fi așteptat pe el mergînd pe jos.

Pe scurt, nimic nu l-a putut convinge să renunțe la ideea de a ajunge în Marea Roșie cu goeleta și, debarcînd pe acolo pe unde au trecut copiii Israelului, pe fundul mării, fără să-și ude picioarele, să călătorească și el pe uscat, pînă la Cairo, care nu e mai departe de optzeci de mile ; iar de la Cairo, spunea, va putea să se îmbarce, prin Alexandria, spre orice parte a lumii.

Eu i-am arătat riscurile și chiar imposibilitatea de a trece prin Mecca și Iudea fără să fie atacat, dacă ar fi încercat-o cu forța, ori jefuit, dacă ar fi cerut îngăduința s-o facă ; și i-am explicat atît de pe larg motivele, și în mod atît de concludent, încît — deși el n-a vrut să mă ia în seamă — totuși niciunul din oamenii săi n-a îndrăznit să-l însoțească. I-au declarat că ar merge oriunde cu dînsul, ca să-i dea ascultare, însă că asta ar însemna să se arunce și pe sine și pe ei într-o pieire sigură, fără nici o putință de a o ocoli sau de a-și atinge scopul. Căpitanul mi-a luat în nume de rău ceea ce i-am spus și s-a arătat jignit ; pe chestia asta mi-a și trîntit niște înjurături de toată frumusețea, dar eu nu i-am răspuns nimic, decît că-l sfătuiam spre binele lui ; și că eu nici nu i-am interzis să plece, nici n-am încercat să-i conving pe oameni să nu-l însoțească, deși ar fi fost în chip vădit spre pieirea lor.

Dar capetele fierbinți nu se răcoresc prea ușor : căpitanul era atît de pornit, încît ne-a părăsit și a trecut la căpitanul Avery, cu cea mai mare parte a echipajului său ; înhăitîndu-se cu oamenii lui Avery și luînd cu el toată comoara, ceea ce — fiindcă veni vorba — nu era prea corect din partea sa, de-

oarece ne înţelesesem să împărţim frăţeşte toate cîştigurile, fie mari, fie mici, indiferent dacă eram ori nu eram de faţă.

Oamenii noştri au cam mormăit pe chestia asta, dar eu i-am domolit cît am putut mai bine şi le-am spus că era uşor să adunăm şi noi tot atîta, dacă ne gîndeam la ce fel de lovituri pregăteam ; iar căpitanul Wilmot ne dăduse o pildă foarte bună, căci prin acţiunea lui punea capăt înţelegerii noastre de a împărţi cîştigurile cu el. Am profitat de această ocazie, ca să le vîr în cap oamenilor o parte din planurile mele pentru mai tîrziu, care erau să pornim pe Mările de Est şi să vedem în ce măsură nu ne-am putea îmbogăţi şi noi ca domnul Avery, care — ce-i drept — strînsese la bani cu nemiluita, deşi nici pe jumătate din cît se vorbea în Europa.

Oamenilor noştri le plăcea atît de mult felul meu de a fi, deschis şi întreprinzător, încît m-au asigurat că vor merge cu mine în lumea întreagă, toţi ca unul, ori încotro aş voi eu să-i duc ; cît despre căpitanul Wilmot, cu el nu mai voiau să aibă de-a face. Asta i-a ajuns la urechi şi l-a înfuriat cumplit ; aşa încît a ameninţat că dacă am de gînd să vin pe ţărm, el o să-mi taie beregata.

Am fost informat în particular despre acest lucru, însă n-am dat nici-o importanţă faptului ; doar că am avut grijă să nu umblu fără băgare de seamă şi arareori mă mai mişcam altfel decît în tovărăşia mai multor oameni. Totuşi, în cele din urmă, ne-a fost dat să ne întîlnim, căpitanul Wilmot şi cu mine, şi am discutat foarte serios problema ; eu i-am oferit goeleta ca să se ducă încotro doreşte ; sau, dacă nu era mulţumit nici aşa, atunci mă ofeream să iau eu goeleta şi să-i las lui corabia cea mare ; dar el a refuzat amîndouă propunerile şi mi-a cerut doar să-i las cei şase dulgheri care erau mai mulţi decît cereau nevoile noastre pe vas, ca să ajute alor lui să termine goeleta începută înainte de sosirea noastră, de oamenii care-şi pierduseră corabia. Am consimţit pe loc şi i-am împrumuptat şi alţi oameni care-i erau de folos ; şi, în scurt timp, au construit o brigantină solidă, putînd duce patrusprezece tunuri şi două sute de oameni.

Ce măsuri au luat ei şi cum s-a descurcat mai tîrziu căpitanul Avery, este o poveste prea lungă pentru a ne încurca în hăţişurile ei, aici, şi nici nu mă priveşte, povestea mea fiind încă neterminată.

Certurile mai sus descrise, deşi neînsemnate, m-au făcut să rămîn acolo aproape cinci luni, pînă pe la sfîrşitul lunii martie, cînd am pornit-o cu corabia cea mare, avînd la bord patruzeci şi patru de tunuri şi patru sute de oameni. N-am cîrmit spre coasta Malabarului şi spre Golful Persiei, aşa cum intenţionam la început, deoarece musonii de est încă mai suflau destul de puternic ; şi m-am ţinut mai mult pe lîngă coasta africană, unde am avut vînturi prielnice, pînă ce am trecut de ecuator şi am ajuns la Capul Bassam, la latitudinea de 4 grade şi zece minute ; de acolo, musonii începînd să se schimbe spre nord-est şi nord-nord-est, ne-am continuat drumul cu vînt prielnic, în spre Maldive, un faimos grup de insule bine cunoscut de toţi marinarii care au bătut acele părţi de lume ; şi, părăsind şi acele insule puţin mai spre miază-zi, am ajuns la Capul Comorin, punctul cel mai de sus al coastei Malabarului, şi am înconjurat insula Ceilon. Acolo am zăbovit un timp, în aşteptare de prăzi ; şi tot acolo am văzut trei mari corăbii engleze, din Indiile de Est, plecînd din Bengal sau de la Fort St. George înapoi înspre casă, către Anglia sau mai curînd către Bombay şi Surat, pînă la statornicirea vîntului.

Ne-am apropiat şi, ridicînd o vechitură de pavilion englezesc, am plutit pe lîngă ei, ca şi cînd am fi avut intenţia să-i atacăm. O bună bucată de vreme ei nu au ştiut ce să creadă despre noi, deşi ne vedeau culorile ; cred că la început au presupus că sîntem francezi ; dar cînd s-au apropiat, i-am făcut îndată să vadă ce eram căci am ridicat în vîrful arborelui gabier un steag negru, cu două pumnale încrucişate pe el, ceea ce i-a făcut să priceapă la ce urmau să se aştepte.

În curînd, am descoperit efectele acestui gest, căci la început şi-au ridicat steagurile şi au înaintat spre noi într-o singură linie, ca şi cînd ar fi vrut să primească lupta, vîntul dinspre ţărm fiindu-le destul de prielnic ca să le ajute să ne abordeze ; dar cînd au văzut de ce forţe dispunem şi că nu eram nişte vase obişnuite, s-au îndreptat iarăşi în direcţia contrară, fugind de noi, cu toate pînzele întinse. Dacă ar fi continuat să se apropie, le-am fi făcut o primire neaşteptată ; dar aşa, nici gînd n-avem să-i urmărim ; încît i-am lăsat să plece pentru motivele menţionate mai înainte.

Dar dacă i-am lăsat pe aceştia să ne scape, desigur că nu aveam de gînd să-i lăsăm şi pe alţii să ni se strecoare la

fel de lesne printre degete. Nu mai tîrziu decît în dimineața zilei următoare, am zărit o pînză înconjurînd Capul Comorin și cîrmind, pe cît ni se părea, în aceeași direcție cu noi. La început, nu știam ce să facem cu ea, din pricină că avea țărmul la tribord, așa că dacă ne apucăm s-o fugărim, putea intra în orice port sau în orice golf, și să scape de noi ; dar ca s-o împiedicăm, am trimis goeleta să treacă prin culoarul dintre corabie și uscat. De îndată ce a văzut manevra, s-a întors ca să se apropie de țărm ; iar cînd goeleta s-a îndreptat spre ea, am văzut-o că se repede drept spre mal, întinzîndu-și pînza cît putea.

Totuși, goeleta noastră a ajuns-o din urmă, a provocat-o la luptă și a descoperit că era o corabie cu zece tunuri, de construcție portugheză, însă condusă de neguțători olandezi și cu echipaj olandez, porniți din Golful Persiei spre Batavia, ca să aducă mirodenii și alte mărfuri de acolo. Oamenii goeletei au capturat-o și au scotocit prin măruntaiele ei înainte de a ajunge noi la fața locului. Avea ceva mărfuri europene, o sumă rotundă de bani și niște perle ; așa că, deși nu ne dusesem în golf să căutăm perle, ieșiseră perlele din golf și veniseră la noi, iar noi ne luarăm partea cuvenită. Era o corabie bogată, și toate mărfurile, nu numai banii și perlele, erau foarte de preț.

Am ținut acolo o consfătuire îndelungată, ce să facem cu oamenii ; căci dacă le înapoiam corabia și îi lăsam să-și urmeze călătoria spre Java, însemna să alarmăm toată reprezentanța olandeză de acolo, iar olandezii sînt de departe cei mai puternici în Indii, așa că trecerea noastră pe acea rută ar fi devenit impracticabilă ; ori noi eram hotărîți să vizităm acea parte a lumii în felul nostru, fără a trece de marele golf al Bengalului, unde speram să dăm de o mulțime de prăzi ; și de aceea, ne-ar fi încurcat să fim deviați din drumul nostru înainte de a ajunge acolo, căci ar fi știut că trebuie să trecem prin strîmtorile Malacca ori Sunda și, pe oricare din aceste căi, lesne le-ar fi fost să ne împiedice.

Pe cînd ne consultam astfel în cabina cea mare, în privința soartei lor, restul oamenilor purtau aceeași dezbatere la provă : și pare-se că majoritatea erau de părere să-i punem la saramură pe bieții olandezi, laolaltă cu heringii ; într-un cuvînt, erau de părere să-i aruncăm pe toți în mare.

Bietul William, quakerul, se arăta nespus de îngrijorat în privința asta și numai ce-l văd că vine la mine să-mi vorbească.

— Gîndește-te cu luare aminte, mi se adresează el, ce vrei să faci cu aceşti olandezi pe care-i ai pe bord ? Sper că n-ai de gînd să-i lași să plece, face William.

— Dar de ce, William, oare tu m-ai sfătui să-i las să plece ?

— Nu, zice William, nu pot spune că s-ar cădea ca tocmai tu să-i lași să plece ; adică să meargă înainte în călătoria lor spre Batavia ; fiindcă ție nu-ți prinde bine ca olandezii din Batavia să aibă vreo știință de faptul că te afli prin aceste mări.

— Bine, zic eu, atunci alt leac nu cunosc, decît să-i arunc peste bord. Știi, William, că un olandez înnoată ca un pește ; și toți oamenii noștri sînt de aceeași părere cu mine.

Dar, în același timp, eram hotărît să nu fac una ca asta, numai că doream să aud ce va spune William.

Mi-a răspuns cu gravitate.

— Dacă toți oamenii de pe corabie ar fi de părerea asta, eu tot nu voi accepta să cred că și tu însuți împărtășești asemenea părere ; căci te-am auzit protestînd împotriva cruzimii în toate celelalte cazuri de pînă acum.

— Bine, bine, William, fac eu, asta e adevărat ; dar atunci ce hotărîm cu ei ?

— Cum, înalță William din sprîncene, adică nu există nici o altă cale decît să-i ucidem ? Sînt convins că nu vorbești serios.

— Da, ce-i drept, William, răspund eu, nu vorbesc serios ; dar olandezii nu se vor duce la Java, fii sigur, nici la Ceilon, asta o știi.

— Totuși, îmi atrage William atenția, oamenii nu ți-au făcut niciun fel de rău : ce pretext poți găsi ca tu să le faci lor rău ?

— Ba, i-o întorc eu, William dragă, de asta nu vorbi : am destule pretexte, dacă numai de pretext e vorba ; pretenția mea este numai să-i împiedic de la a-mi face rău ; comportarea asta este o pildă a legii de legitimă apărare, atît de necesară cum nici nu-i alta ; însă lucrul principal este că nu știu ce pot face cu ei ca să-i opresc a trăncăni.

În timp ce stam de vorbă cu William, bieții olandezi fuseseră condamnați pe față, cum s-ar spune, la moarte, de către

întregul echipaj al corăbiei; și într-atîta se înfierbîntaseră oamenii, încît făceau o gălăgie grozavă; iar cînd au auzit că William era împotrivă, unii dintre ei au și jurat că olandezii trebuie să moară, iar dacă William se opune, să-l înecăm și pe el împreună cu prizonierii.

Dar cum eu eram hotărît să mă împotrivesc unui atît de crud plan, am socotit că e timpul să-mi iau un pic de răspundere, altfel pornirea lor sîngeroasă ar fi putut crește, devenind prea puternică; așa că i-am chemat pe olandezi sus la mine și am stat puțin de vorbă cu dînșii. În primul rînd, i-am întrebat dacă n-ar vrea să vină cu noi de bună-voie; doi dintre ei au primit de îndată, însă restul de patrusprezece au refuzat.

— Bine, atunci, le-am spus eu, încotro vreți să mergeți?

Și-au exprimat dorința de a merge spre Ceilon.

— Nu, le-am răspuns, nu vă pot îngădui să mergeți la nici o reprezentanță olandeză și le-am expus foarte clar motivele, care erau firești — nici ei n-o puteau tăgădui. Le-am adus la cunoștință și măsurile crude și sîngeroase propuse de oamenii noștri, menționînd însă că eu mă hotărîsem să-i salvez în vreun fel, dacă se putea; și de aceea le-am spus că-i voi lăsa pe țărm la vreo reprezentanță engleză din Bengal, sau îi voi îmbarca pe bordul unei corăbii englezești cu care ne-am putea întîlni, dar după ce vom fi trecut de strîmtorile Sunda ori Malacca, nu mai înainte; căci la întoarcerea mea, eram dispus să mă expun riscurilor din partea puterilor olandeze de la Batavia; dar nu doream ca veștile să ajungă acolo înaintea mea, căci asta ar face ca toate corăbiile lor comerciale să stea deoparte și să ni se ferească din cale.

Urma acum să hotărîm soarta corăbiei lor și asta nu ne-a luat mult timp; căci nu existau decît două căi: fie să-i dăm foc, fie s-o alungăm către țărm: ne-am hotărît pentru a doua cale: așa că i-am așezat trinca cu școta pe vinci și i-am legat cu parîma cîrma îndreptată puțin spre babord, ca să corespundă cu pînza de provă, și astfel i-am dat drumul fără țipenie de om pe ea; nici n-au trecut două ore, cînd am și văzut-o eșuînd drept pe țărm, pe coastă, puțin mai încolo de Capul Comorin; iar noi ne-am dus mai departe, înconjurînd Ceilonul, spre coasta Coromandel.

Acolo am plutit nu numai în plin văzul țărmului, dar atît de aproape, încît vedeam corăbiile în drum spre Fort St. Da-

vid, Fort. St. George şi spre alte reprezentanţe, de-a lungul acelui mal, precum şi de-a lungul coastei Golcondei; noi ridicam pavilionul englez cînd ne apropiam de reprezentanţele olandeze şi culorile olandeze cînd treceam pe lîngă reprezentanţele engleze. Am întîlnit puţine prăzi pe acea coastă, în afara a două mici vase din Golconda, care încercau să traverseze golful, ducînd baloturi de stămburi, muslinuri şi mătăsuri şi cincisprezece baloturi de ţesături de mătase aduse din golful spre care ne îndreptam noi, pe contul cui nu ştiam, spre Achin şi alte porturi de coastă din Malacca ; nu ne-am interesat încotro anume se îndreptau şi le-am lăsat să se tot ducă, fiindcă nu aveau pe bord decît indieni.

În fundul golfului ne-am întîlnit însă cu o joncă mare, care aparţinea curţii Mogulului, plină de lume, pasageri, după cîte am presupus noi : pare-se că se îndreptau spre rîul Hugely sau Gange şi că veneau din Sumatra. Era cu adevărat o pradă vrednică de înhăţat şi am găsit atîta aur pe ea, în afara altor mărfuri de care nici nu ne-am atins, mai ales piper, încît era aproape să pun punct final patrulărilor noastre ; căci mai toţi oamenii mei declaraseră că ajunsesem destul de bogaţi şi că doreau să ne întoarcem în Madagascar ; dar mie îmi mai umblau şi alte drăcii prin cap ; şi cînd am ajuns să le spun, şi l-am pus şi pe prietenul William să stea de vorbă cu ei, li s-a umplut închipuirea de atîtea speranţe aurite, că în curînd i-am convins să ne continuăm drumul şi năravurile.

Următorul meu ţel era să părăsesc toate strîmtorile periculoase din Malacca, Singapore, şi Sunda, unde nu ne puteam aştepta la nici o pradă mare, ci doar, cel mult, să dăm peste corăbii europene cu care trebuia să ne încăierăm ; şi nu lipsea curajul, ba chiar am fi fost capabili să ne batem pînă la disperare, dar eram şi bogaţi şi hotărîţi să ne îmbogăţim mai mult, aşa că am adoptat o maximă : atîta vreme cît eram siguri că averea pe care o rîvneam se putea obţine fără luptă, nu aveam de ce ne expune riscului de a lupta, cîştigul pe căi mult mai lesnicioase fiind acelaşi.

CAPITOLUL XIV

Aventură primejdioasă — Urmările unei lovituri de trăznet — William se întoarce, după ce a fost primit cuviincios de către chinezi, cu care începem să facem negoț — Ciudata povestire despre treisprezece englezi stabiliți în Japonia —

Am părăsit așadar Golful Bengal și, ajungînd în coasta Sumatrei, am tras într-un mic port, unde era un oraș locuit numai de malaezi ; de acolo am încărcat apă dulce și o mare cantitate de carne de porc în saramură, bine sărată, fără a ține seama de căldura climatului, căci ne aflam chiar în inima zonei toride, adică la 3 grade și 15 minute latitudine nordică. De asemenea, am luat pe bordul corăbiilor noastre patruzeci de porci vii, care ne-au servit ca alimente proaspete, produsele ținutului oferindu-ne din belșug hrană pentru ei, felurite soiuri de guame, cartofi, și un soi de orez sălbatic bun doar la hrănitul porcilor. Tăiam zi de zi cîte un porc și am constatat că aveau carne foarte bună. Am luat cu noi și un popor întreg de rațe, găini și cocoși, asemănătoare celor de prin Anglia, orătănii folositoare în diferite ocazii ca să mai variem alimentația ; și, dacă îmi amintesc eu bine, aveam nu mai puțin de două mii de păsări, încît la început ne și zgîriau pe nervi cu cotcodacurile, măcăielile și cucurigurile lor, dar în curînd le-am împuținat, preschimbîndu-le în fierturi, fripturi și tocane, căci cîtă vreme le-am avut, n-am dus lipsă de nimic.

Acum ni se deschidea în față putința de a înfăptui planul meu mult visat și anume acela de a o apuca printre Insulele olandeze ale Mirodeniilor, ca să văd ce mișelii aș mai putea

săvîrşi pe acolo ; aşadar, am pornit-o pe mare în ziua de 12 august şi, trecînd ecuatorul în ziua de 17, ne-am îndreptat direct spre sud, lăsînd în urmă, spre est, strîmtorile Sundei şi Insula Java, pînă ce am ajuns la latitudinea de 11 grade şi 20 de minute, de unde am cîrmit spre este şi est-nord-est, cu sprijinul unor prielnice rafale dinspre vest-sud-vest, pînă ce am ajuns printre Insulele Mirodeniilor.

Străbătut-am acele mări cu mai puţine greutăţi decît străbătusem altele, la sud de Java, vînturile fiind mai variabile iar vremea bună, deşi uneori ne pomeneam şi cu vreme vijelioasă ori cu scurte furtuni ; dar cînd am ajuns chiar printre Insulele Mirodeniilor, am avut parte de musoni, cărora li se mai spune şi vînturi ale neguţătorilor, şi de care ne-am folosit aşa cum se cuvenea.

Puzderia de insule care se găsesc în acele mări ne încurca în chip ciudat şi tare anevoie ne croiam calea printre ele ; apoi am cîrmit înspre partea de nord a Filipinelor, unde aveam o şansă dublă de prăzi, adică fie să ne întîlnim cu corăbiile spaniole ce veneau de la Acapulco, de pe coasta Noii Spanii, fie — asta sigur — să dăm de niscai corăbii ori jonci din China, deoarece, acele care veneau dintr-acolo, nu se putea să nu aibă la bord o mare cantitate de mărfuri de preţ, în afară de bani ; sau, dacă le surprindeam la întoarcere, aveam să le găsim încărcate cu nucşoară şi cuişoare de la Banda şi Ternato, ori de prin alte insule.

Nimerisem bine de data aceea, pînă în cele mai neînsemnate mărunţişuri, şi am luat-o direct printr-o ieşire ceva mai largă, numită de ei strîmtoare (deşi are o deschidere de aproape cincisprezece mile,) spre o insulă căreia i se spune Daurma şi de acolo mai departe spre nord-nord-est către Banda. Între insulele pomenite am întîlnit un vas ori o joncă olandeză, în drum spre Amboyna : am capturat-o fără multă bătaie de cap, însă am avut ceva de lucru ca să-i împiedic pe oamenii noştri de a-i căsăpi pe toţi, de îndată ce au auzit că erau din Amboyna : motivul, pe cît bănuiesc, îl poate ghici oricine. [1]

[1] Cruzimile olandezilor faţă de englezi la Amboyna. Dryden a scris o piesă de teatru, folosindu-se de acest subiect. (n.a.).

Am uşurat-o de vreo şaisprezece tone de nucşoară, de ceva alimente şi de armele mai mici, căci tunuri mari nu aveau, iar corabia am lăsat-o să plece, de acolo, am plutit întins către Insula sau Insulele Banda, unde eram sigur că vom mai face rost de niscai nucşoară, dacă am fi găsit de cuviinţă. Cît despre mine, cu dragă inimă aş mai fi adunat nucşoară, chiar plătind în schimbul ei, dar oamenilor noştri li s-ar fi zbîrlit părul pe cap să audă că trebuie să plătească pentru ceva : aşa încît am făcut rost în felurite alte ocazii de încă douăsprezece tone, dintre care cea mai mare parte obţinute pe ţărm şi doar o neînsemnată cantitate capturată pe un mic vas al băştinaşilor, care se îndrepta către Gilolo. Am fi făcut negoţ pe faţă, dar olandezii, care se înstăpîniseră pe toate acele insule, le interziceau oamenilor să trateze cu noi sau cu orice străin, şi-i terorizau în aşa hal, încît nimeni nu îndrăznea ; aşa că nu ne-am mai fi putut alege cu cine ştie ce, chiar dacă mai zăboveam şi de aceea ne-am hotărît să plecăm spre Ternato şi să vedem dacă nu ne putem completa încărcătura de cuişoare.

Prin urmare, am luat-o spre miază-noapte, dar ne-am împleticit prin atîta duium de insule, fără nici o călăuză care să ştie canalele şi să cunoască distanţele dintre ele, încît am fost siliţi să renunţăm şi ne-am hotărît să ne întoarcem la Banda şi să vedem ce am mai putea jefui prin celelalte insule de pe-acolo.

Dar prima aventură pe care am avut-o era cît pe-aci să ne fie fatală tuturor, căci goeleta care o luase înainte, ne-a făcut semnal că zăreşte o corabie şi pe urmă încă una şi apoi o a treia, încît am înţeles că văzuseră trei vase : atunci am întins pînzele mai tare, ca să o ajungem din urmă, dar deodată ne-am pomenit prinşi între stînci, nimerind peste ele din greşeală, şi întîmplarea ne-a speriat pe toţi : căci, neavînd se pare apă decît atîta cît îi trebuia, ca să spunem astfel, şi niciun inci în plus, nava noastră s-a izbit de vîrful unei stînci, lovitură sălbatică pentru noi, care ne-a desprins o mare bucată din cîrmă, avariind-o atît de tare, încît aproape că nu mai puteam cîrmi, sau cel puţin nu în aşa fel încît încrederea în corabia noastră să mai rămînă întreagă ; şi am fost bucuroşi că puteam mînui toate pînzele, afară de vela trincă şi de vela gabier, căci cu ajutorul lor ne-am îndreptat spre est, în aflarea vreunui golf sau a vreunui port unde să putem trage la us-

cat, ca să ne reparăm cîrma ; în afară de asta, am descoperit că și corabia însăși fusese avariată, căci avea o mică spărtură lîngă etambou, dar la mare adîncime sub apă.

Datorită acestui ghinion, am pierdut șansa — oricare ar fi fost ea — de a pune mîna pe cele trei pînze, despre care, după aceea, am auzit că ar fi fost niște mici corăbii olandeze de la Batavia, în drum spre Banda și Amboyna, ca să încarce mirodenii și, fără îndoială, că stăpînii aveau la ei o bună sumă de bani.

Ca urmare a dezastrului suferit, bănuiți cred că am ancorat cît mai repede, ceea ce s-a întîmplat la țărmul unei mici insule, nu departe de Banda, unde — cu toate că nu au reprezentanță — olandezii totuși vin în timpul sezonului să cumpere nucșoară și ulei de nucșoară. Am rămas acolo treisprezece zile ; dar negăsind nici un loc în care să putem trage corabia pe uscat, am trimis goeleta să patruleze printre insule și să caute undeva un punct potrivit nevoilor noastre. Între timp, am făcut rost acolo de apă foarte bună, de ceva provizii, rădăcini și fructe, și de o cantitate bună de mosc și nucșoară pentru care am găsit noi mijloace de a o cumpăra de la băștinași, fără știința stăpînilor lor olandezi.

În cele din urmă, goeleta noastră s-a întors ; dăduseră de o altă insulă unde era un port foarte bun, așa că am tras și am ancorat acolo. Strîngîndu-ne la iuțeală toate pînzele, le-am trimis pe țărm și am făcut din ele, întinzîndu-le acolo, șapte-opt corturi ; apoi am desprins arborele gabier de pe amîndouă corăbiile și am coborît catargele, am scos tunurile, proviziile și prada de pe corăbii și le-am dus pe țărm, în corturi. Cu tunurile am înjghebat două mici baterii, de frica surprizelor, și țineam continuu sub observație împrejurimile, privind de pe un deal. Cînd am fost gata cu totul, am tras corabia la uscat, pe un nisip tare, la capătul portului și am consolidat-o de fiecare parte. La reflux, era aproape total pe uscat, așa că i-am reparat fundul și i-am astupat spărtura provocată de cîteva bucăți de fier din cîrmă, rupte cînd s-a izbit de stîncă.

Cu același prilej i-am curățat și fundul, care era destul de murdar, deoarece călătorise atîta. Am spălat și am uns cu seu și goeleta, dar ea a fost gata înaintea noastră și a mai patrulat vreo opt zile printre insule, fără să facă rost de nimic ; așa că am cam început să ne plictisim de stat acolo, unde

n-aveam altă distracție decît cele mai turbate trăsnete ce s-au auzit sau despre care s-a putut citi vreodată pe lume.

Speram să întîlnim pe acolo barem niscai prăzi chinezești, despre chinezi ni se spusese că veneau la Ternato să facă negoț de cuișoare, iar în Insulele Banda să vîndă nucșoară ; și tare am fi fost bucuroși să ne încărcăm galionul sau corabia cea mare cu cele două soiuri de mirodenii și am fi socotit prin asta că am făcut călătorie de zile mari ; însă n-am văzut nicio mișcare, decît olandezi care, nu știu din ce pricini — fie că erau geloși pe noi fie că aflaseră ceva în legătură cu noi— în orice caz rămîneau în apropiere de porturile lor.

O dată, mă hotărîsem să mă avînt pînă-n insula Dumas, cel mai vestit loc pentru cea mai bună nucșoară : dar prietenul William, care era întotdeauna de părere să realizăm cîștiguri fără s-ajungem a ne bate, m-a sfătuit să nu fac asta și mi-a arătat în chip convingător și de ce nu trebuia s-o fac ; el se gîndea în primul rînd la marile călduri specifice anotimpului și locului unde eram, căci ne găseam acum la latitudine sudică de o jumătate de grad ; dar pe cînd discutam asupra acestui lucru, a trebuit să ne hotărîm totuși curînd la acțiune, din pricina unui accident. Bătea un vînt prielnic dintre vest-sud-vest și corabia noastră înainta repede, deși marea venea cu valuri înalte dinspre nord-est și numai după aceea ne-am dat seama că lucrul acesta se datora revărsării Marelui Ocean la Est de Noua Guinee. Totuși, precum am spus, înaintam în larg cu viteză mare, cînd deodată, dintr-un nor întunecat ce plutea deasupra capetelor noastre, a venit o străfulgerare sau mai curînd explozia unui trăsnet atît de îngrozitor, și atît s-a zvîrcolit printre noi, că nu numai eu, dar și ceilalți am crezut că luase foc corabia. Dogoarea străfulgerării aceleia sau a focului am simțit-o atît de tare pe chipuri, încît unii s-au ales cu bășici pe față, poate nu chiar pe loc, din pricina căldurii, ci din cauza vreunor particule otrăvitoare, amestecate cu focul. Dar cu asta nu s-a sfîrșit totul, șocul de aer dezlănțuit de ruperea norilor a fost atît de puternic, că ni se clătina corabia de parcă am fi fost loviți de o salvă laterală ; și, oprindu-se locului dintr-o dată, ca în fața unei rezistențe mai puternice decît forța ce o împingea înainte, toate pînzele i s-au îndoit pe spate, într-o clipă, iar corabia zăcea — cum am fi putut spune cu adevărat — ca lovită de trăsnet. Cum explozia norului avusese loc atît de aproape de noi, n-au

trecut decît cîteva clipe după fulger, că sclipirii lui i-a urmat cel mai îngrozitor tunet auzit vreodată de vreun muritor. Sînt încredințat că o explozie de o sută de mii de butoiașe de praf de pușcă nu s-ar fi auzit mai puternic. Ba, unii dintre oamenii noștri chiar au și rămas fără auz.

Eu nu pot descrie și nimeni nu-și poate închipui groaza acelei clipe. Toți erau atît de consternați, încît nici un om de pe corabie nu a avut prezența de spirit să-și facă datoria de marinar, în afară de prietenul meu William ; dacă el n-ar fi alergat foarte sprinten și cu un calm de care, cu siguranță, eu n-aș fi fost în stare, ca să dea drumul la vela foc, să așeze brațul vergei trincă și să coboare velele gabier, cu siguranță că ni s-ar fi dus naibii catargele și poate că ne-am fi răsturnat cu toții în valuri.

Cît despre mine, vă voi mărturisi că ochii mi-erau deschiși asupra primejdiei, dar nu vedeau nici cît de cît vreo ieșire posibilă. Eram cu totul buimac și uluit și pot spune că a fost prima oară cînd am început să simt efectele unei spaime, pe care mai apoi, cugetînd cu seriozitate la viața mea de pînă atunci am ajuns a o cunoaște bine. Mi s-a părut că eram blestemat de Ceruri să mă scufund chiar în clipa aceea în chinurile veșnice ; și, pe lîngă asta, se adăuga și groaza faptului că răzbunarea nu venea pe calea obișnuită a dreptății omenești, ci părea că Dumnezeu însuși mă luase în mîna lui și se hotărîse să-și îndeplinească singur răzbunarea.

Cît eram de zăpăcit ar putea povesti doar acei care au trecut prin asemenea cazuri — infantele de Shadwell sau Francisc Spira. Ar fi cu neputință de descris. Sufletul meu era numai uimire și uluire ; mi se părea că mă scufund în eternitate, recunoscînd dreptatea divină a pedepsei, dar fără să simt nimic din mișcătoarele și blîndele semne pe care le încearcă inima celui ce se pocăiește sincer ; eram îndurerat de pedeapsă, dar nu și de crimă ; speriat de răzbunare, dar nu și îngrozit de vinovăție ; păstrîndu-mi aceeași înclinație spre crimă, deși plin de spaimă la gîndul pedepsei, căci ajunsesem la concluzia că o voi primi chiar acum.

Dar poate că mulți din cei ce vor citi rîndurile acestea sînt, ca și mine, sensibili la tunet și la fulger, fără să le pese însă nimic de greșelile lor, pe care poate că le și iau în batjocură ; așa că, nu voi mai adăuga nimic de data aceasta ci am să-mi urmez povestea călătoriei. Cînd s-a terminat cu buimăceala,

iar oamenii şi-au venit în simţire, au început să se strige unii pe alţii, fiecare chemîndu-şi prietenii sau pe cei pentru care aveau mai mult respect ; şi a fost o bucurie extraordinară pentru noi să descoperim că nimeni nu păţise nimic. Cea dintîi grijă ce urmă dezmeticirii a fost să ne interesăm dacă nu cumva fusese avariată corabia, cînd şeful de echipaj, inspectînd, descoperi că într-adevăr se desprinsese o parte din provă, dar nu în aşa chip încît să pună în primejdie bompresul ; aşa că am ridicat iarăşi pînzele pe gabier, trăgînd-o spre spate pe cea din faţă, am întins vergele şi ne-am văzut de drum ca şi mai înainte. Dar cum aş putea tăgădui că eram cu toţii cam în aceeaşi stare ca şi corabia ? După ce ne-a trecut prima tulburare, şi am văzut corabia plutind iar, la scurtă vreme am fost cu toţii din nou acelaşi echipaj înrăit şi lipsit de orice gînd pios ca şi mai înainte, atît eu cît şi toţi ceilalţi.

Cotind acum, drumul ne era înspre nord-nord-est şi astfel, cu ajutorul unui vînt prielnic, am trecut prin strîmtoarea sau canalul dintre Insula Gilolo şi Noua Guinee, ajungînd în curînd în marea deschisă sau în oceanul de la sud-est de Filipine, care este Oceanul Pacific sau Marea Sudului, acolo unde se uneşte cu Marele Ocean Indian.

După intrarea în acele mări, cîrmind de-a dreptul spre nord, am depăşit în curînd ecuatorul şi am mers înainte, spre Mindanao şi Manilla, cele mai mari insule Filipine, fără să întîlnim vreo pradă, pînă ce am ajuns la nord de Manilla şi acolo a fost bine de noi ; căci am capturat trei vase japoneze, la oarecare depărtare de Manilla. Două dintre ele îşi făcuseră piaţa şi se întorceau acasă cu nucşoară, scorţişoară, cuişoare şi altele, pe lîngă tot felul de mărfuri europene aduse de corăbiile spaniole de la Acapulco. Aveau la un loc treizeci şi opt de tone de cuişoare, şi cinci-şase tone de nucşoară, iar scorţişoară cam tot atîta. Le-am luat mirodeniile, dar abia ne-am atins de mărfurile europene, gîndindu-ne că nu merita să ne încurcăm cu ele ; lucru de care ne-a părut însă foarte rău curînd după aceea, şi cu prilejurile ce-au urmat am procedat mai înţelept.

Cel de al treilea vas japonez a constituit cea mai bună pradă pentru noi, căci venea cu bani şi cu o mare cantitate de aur nebătut, ca să cumpere mărfuri de cele menţionate mai sus. L-am uşurat de aur fără să-i facem vreun alt rău, apoi — cum

nu aveam de gînd să rămînem prea mult pe acolo — am întins-o spre China.

Noua călătorie a durat cam două luni, deoarece mergeam împotriva vîntului, care sufla continuu dinspre nord-est, variind numai cu cîte un grad sau două într-o direcţie sau alta ; şi, de fapt, din chiar acest motiv, am întîlnit mai multe capturi în călătoria noastră.

Tocmai pornisem din Filipine şi aveam de gînd să ne îndreptăm spre Formosa, dar vîntul sufla atît de tare dinspre nord-nord-est, că nu reuşeam să facem nimic şi a trebuit să ne întoarcem la Laconia, insula cea mai nordică. Acolo călătoream în siguranţă şi ne-am schimbat direcţia, nu din pricina vreunui pericol, căci nu era niciunul, ci pentru o mai bună aprovizionare cu alimente, găsind oamenii foarte binevoitori să ni le furnizeze.

Cît timp am rămas acolo, am văzut că în port se aflau trei corăbii foarte mari sau trei galioane spaniole, din Mările Sudului ; la început nu ne-am dat seama dacă de-abia sosiseră ori erau gata de plecare ; însă cum am descoperit apoi că neguţătorii chinezi începuseră să încarce şi s-o pornească spre nord, am tras concluzia că galioanele spaniole îşi descărcaseră nu de mult încărcătura, iar chinezii o cumpăraseră de la ei ; aşa că n-am mai avut urmă de îndoială că vom putea face rost de prăzi în restul călătoriei noastre, şi că n-aveam cum da greş.

Am rămas acolo pînă pe la începutul lunii mai, cînd ni s-a spus că neguţătorii chinezi o vor porni din loc ; fiindcă musonii nordici se potolesc pe la sfîrşit de martie sau început de aprilie, aşa că oamenii sînt siguri de vînturi prielnice în drum spre casă. Prin urmare am închiriat cîteva bărci de-ale localnicilor, navigatori foarte ageri, ca să se ducă şi să ne aducă răspuns cum stăteau lucrurile la Manilla şi cînd vor porni joncile chinezeşti ; şi, prin acest spionaj, ne-am ticluit atît de bine treburile încît după trei zile am întins iarăşi pînzele şi ne-am întîlnit cu nu mai puţin de unsprezece dintre ei ; cu unsprezece dintre care, totuşi, n-am capturat decît trei, deoarece — printr-un ghinion — ne descoperiseră ; ne-am mulţumit cu atîta şi ne-am urmat călătoria spre Formosa. De pe cele trei corăbii, am luat, pe scurt, o atît de mare cantitate de cuişoare, nucşoară, scorţişoară şi ulei de nucşoară, în afară de argint, încît oamenii noştri au început să fie de aceeaşi părere cu mine — anume că eram destul de bogaţi acum şi că

nu mai aveam altceva de făcut decît să ne gîndim prin ce mijloace ne-am putea pune în siguranță uriașa comoară adunată.

Mă desfătam în sinea mea cu bucuria că erau și ei de aceeași părere, căci cu mult înainte luasem hotărîrea — dacă s-ar fi putut — să-i conving a se gîndi la întoarcere, deoarece îmi îndeplinisem cu vîrf și îndesat planul de a cutreiera și scotoci prin Insulele Mirodeniilor ; și toată prada noastră, care încă de la Manilla fusese din cale afară de bogată, depășea acum cu mult așteptările mele.

Dar acum cînd auzisem oamenii spunînd că și ei erau de părere că ne îmbogățisem cu toții îndeajuns, le-am adus la cunoștință prin amicul William că aveam de gînd să mă reped doar pînă la insula Formosa, unde aș putea găsi o ocazie să preschimb mirodeniile și mărfurile europene în bani gheață, iar apoi ne vom întoarce spre miază-zi, deoarece pînă atunci s-ar putea să se stabilizeze și musonii de nord. Cu toții s-au învoit planului meu și au mers înainte din toată inima : căci, în afară de piedica vînturilor, care pînă în luna octombrie nu ne-ar fi îngăduit să navigăm spre sud, aveam acum și o corabie foarte adîncă și pe bordul ei aproape două sute de tone de mărfuri, dintre care unele foarte prețioase, iar goeleta era și ea destul de încărcată.

Sub fiorii hotărîrii luate, navigam înainte voioși și, după vreo douăsprezece zile, am ajuns în dreptul insulei Formosa, la o mare distanță, dar trecusem de partea cea mai de miază-zi, a insulei, aflîndu-ne spre partea adăpostită de vînt, în apropiere de coasta Chinei. Acolo am fost puțin încurcați, căci reprezentanțele engleze se găseau în apropiere și ne-am fi putut vedea siliți să ne încăierăm cu unele dintre corăbiile lor, dacă ne ieșeau în cale ; și cu toate că eram în măsură să dăm piept cu ele, totuși n-o doream, din mai multe motive, în deosebi fiindcă nu țineam să se afle cine eram și nici să se răspîndească vestea că fuseseră văzuți pe coastă oameni de soiul nostru. Totuși, ne vedeam obligați să înaintăm în continuare spre nord, ținîndu-ne cît mai departe de coasta Chinei. Nu pluteam de prea multă vreme, cînd ne-am întîlnit cu o mică joncă chinezească ; și după ce am capturat-o, am descoperit că se îndrepta spre insula Formosa, neavînd strop de marfă pe bord, în afară de ceva orez și de o cantitate foarte mică de ceai ; dar în ea călătoreau trei negutători chinezi care ne-au spus că se duceau să întîlnească o corabie mare

a țării lor, care venea de la Tonkin și se găsea pe un fluviu din Formosa, al cărui nume l-am uitat ; și se îndreptau spre insulele Filipine, cu mătăsuri, muslinuri, stămburi și tot felul de mărfuri chinezești, precum și cu ceva aur ; iar dorința lor era să-și vîndă încărcătura și să cumpere mirodenii și mărfuri europene.

Era tocmai ce se potrivea de minune scopului nostru ; așa că m-am hotărît atunci să ne lăsăm de piraterie și să ne facem neguțători ; le-am spus deci ce fel de mărfuri aveam noi și că dacă ni-i aduceau pe bord pe șefii lor sau pe neguțători, aveam de gînd să facem negoț cu ei. Chinezii erau dispuși de așa ceva, însă le era o cumplită frică să se încreadă în noi și nu s-ar fi zis că frica lor e fără motiv, căci deabia îi jefuisem de tot ce aveau. Pe de altă parte, eram și noi la fel de bănuitori ca și chinezii și foarte nehotărîți ce să facem. Dar William, quakerul nostru, ne-a scos și de data aceea din încurcătură, făcînd cu ei un soi de troc. A venit la mine și mi-a spus că, după cît miroase el, neguțătorii noștri păreau a fi oameni de treabă, cu intenții cinstite.

— Și, afară de asta, urmează William, e și interesul lor să fie acum cinstiți ; căci, așa cum știu în ce fel am făcut rost de mărfurile ce vrem a le schimba cu ei, tot așa de bine știu că ne putem îngădui a plăti cumsecade ; și, pe deasupra, asta îi scutește de a mai bate atîta drum ; cum încă mai suflă musonii de sud, dacă ajung să se înțeleagă cu noi, se pot întoarce la repezeală cu încărcătura lor în China ; (deși, fiindcă veni vorba, după aceea am aflat că ei voiau să meargă în Japonia, dar le era totuna, căci în felul acesta economiseau o călătorie de cel puțin opt luni.)

Plecînd de la temeiul acestor judecăți, convingerea lui William, ne spuse el, era că am putea avea încredere într-înșii :

— Căci, argumenta William, eu am tot atîta încredere într-un om pe care interesul îl obligă să fie corect cu mine, cît și într-unul corect din principiu.

La urma urmelor, propunerea lui William a fost ca doi dintre neguțătorii chinezi să rămînă pe corabia noastră, ca ostateci, iar o parte din mărfurile noastre să fie încărcate pe vasul lor, lăsîndu-l pe al treilea să ducă încărcătura în port, unde se găsea corabia lor ; iar după ce va fi livrat acolo mirodeniile, urma să se înapoieze cu lucrurile asupra cărora ne

înţelesesem să facem schimbul. După ce am stabilit astfel, William, quakerul, s-a aventurat a merge cu ei ; ceea ce eu, pe cuvînt că n-aş fi avut cîtuşi de puţin poftă să fac, şi n-aş fi vrut să-l las nici pe el, dar William a plecat convins că era în interesul lor să se poarte prieteneşte cu dînsul.

Între timp, noi am ancorat în apropiere de o mică insulă, la latitudinea de 23 grade şi 28 minute, aflîndu-ne chiar sub Tropicul de Nord şi cam la 20 de leghe de insulă. Am stat acolo treisprezece zile şi am început a fi foarte îngrijorat de soarta prietenului meu William ; căci făgăduisera să se întoarcă în patru zile, ceea ce ar fi putut face cu uşurinţă. Totuşi, după treisprezece zile, am văzut trei pînze îndreptîndu-se către noi, fapt care la început ne-a surprins puţin, neştiind ce putea să însemne şi am început pregătirile de apărare ; dar cînd s-au mai apropiat, ni s-a umplut inima de mulţumire, căci primul vas era chiar cel cu care plecase William, şi purta un steag de pace ; în cîteva ore, au ancorat cu toţii, iar William a venit la corabia noastră cu o barcă mică şi a suit împreună cu neguţătorul chinez şi cu alţi doi neguţători, care păreau a fi un fel de misiţi ai celorlalţi.

Şi ne-a istorisit cît de politicos se purtaseră cu el ; cum l-au tratat în chipul cel mai sincer şi mai fără ascunzişuri ; nu numai că-i achitaseră întreaga valoare a mirodeniilor şi a altor mărfuri, pe care o aducea în aur bine cîntărit, dar îi şi încărcaseră vasul cu mărfuri dintre cele cu care ştia William că am voi să facem schimb ; că, mai mult decît atît, se hotărîseră să scoată din port corabia cea mare, să vină cu ea unde eram noi, ca să putem face tîrgul aşa cum vom crede noi de cuviinţă ; atîta doar că William, după cum ne-a spus, făgăduise în numele nostru că nu vom face uz de nici un fel de violenţă şi că nu vom reţine pe niciunul dintr-înşii pe vas, după ce avem să încheiem neguţătoria cu ei. L-am asigurat că ne vom strădui să-i întrecem în politeţe şi că vom aduce la îndeplinire toate părţile înţelegerii făcute de el : şi ca semn că eram de acord, am ridicat şi eu un steag alb la pupa corăbiei noastre cele mari, acesta fiind semnalul asupra căruia se înţeleseseră.

Cît despre cel de al treilea vas care venise cu ei, acela era un fel de barcaz localnic care, aflînd gîndul nostru de a face negoţ, ieşise în larg pentru a se tocmi cu noi, venind cu o

mulţime de aur şi ceva provizii de care ne-am bucurat foarte mult.

Pe scurt, am neguţătorit cu ei în largul mării, şi am făcut o afacere foarte bună, deşi vindeam marfă de furat. Am vîndut acolo mai bine de şaizeci de tone de mirodenii, îndeosebi cuişoare şi nucşoară şi peste două sute de baloturi de mărfuri europene, ca ţesături de in şi de lînă. Şi cum ne-am gîndit că de atari lucruri aveam nevoie şi noi, ne-am păstrat o bună cantitate de ţesături englezeşti, stofe, postavuri şi altele. Nu vreau să ocup cumva puţinul loc ce-mi mai rămîne cu toate amănuntele neguţătoriei noastre ; destul să menţionez că afară de un pachet de ceai şi de douăsprezece baloturi de mătăsuri fine chinezeşti, n-am luat nimic în schimb pe mărfurile noastre, decît aur ; suma primită acolo în materialul acesta strălucitor ajungea la peste cincizeci de mii de uncii bine cîntărite.

Cînd am sfîrşit trocul, le-am înapoiat ostatecii şi le-am dăruit celor trei neguţători o cantitate de vreo şase sute de kilograme de nucşoară şi tot atîtea cuişoare, împreună cu un alt frumos dar de ţesături din in şi stofe europene, pentru ei, drept recompensă pentru ceea ce luasem de la dînşii ; aşa că le-am dat drumul să plece cît se poate de mulţumiţi.

Cu ocazia aceea, mi-a povestit William că, pe cînd se afla pe bordul vasului japonez, întîlnise un fel de călugăr sau preot nipon, care i-a vorbit, cunoscînd cîteva cuvinte englezeşti ; iar William fiind foarte curios să ştie cum de ajunsese să înveţe acele cuvinte, japonezul i-a povestit că în ţara lui se găseau treisprezece englezi ; i-a numit englezi în mod foarte articulat şi corect, căci discutase cu ei de multe ori şi foarte liber. Spunea că doar atîţia mai rămăseseră din treizeci şi doi de inşi care trăseseră la ţărmul de nord al Japoniei, fiind împinşi de valuri pe o mare stîncă, într-o noapte furtunoasă, cînd îşi pierduseră corabia, ceilalţi ai lor înnecîndu-se, îi mai spusese că el, japonezul, înduplecase pe regele ţării să trimită bărci pe acea insulă sau stîncă, unde se pierduse în izbire corabia, ca să-i salveze pe oamenii rămaşi şi să-i aducă pe ţărm ; ceea ce s-a şi întîmplat, iar supravieţuitorii au fost trataţi foarte blînd şi li s-au clădit case şi li s-a dat pămînt pe care să-l cultive ; şi locuiau acolo împreună cu băştinaşii.

Japonezul spusese că se ducea adesea la ei, ca să-i convingă să se închine zeului lor (bănuiesc că era vreun soi de idol, făcut de ei), ceea ce, după cum destăinuia dînsul, englezii

refuzaseră, cu totul nerecunoscători ; din care pricină regele dăduse poruncă, o dată sau de două ori, să fie cu toţii omorîţi ; însă, precum spunea japonezul, el stăruise ca să-i cruţe şi să-i lase să trăiască în felul lor, atîta vreme cît erau liniştiţi şi paşnici şi nu se apucau să-i facă şi pe alţii să părăsească religia ţării aceleia.

L-am întrebat pe William de ce nu s-a interesat dincotro veneau.

— Ba m-am interesat, mi-a spus William ; căci cum să nu mi se pară ciudat, adăugă el, să-l aud vorbind despre nişte englezi în partea de nord a Japoniei !

— Ei bine, l-am întrebat, şi ce explicaţie ţi-a dat ?

— O explicaţie, zise William, care te va uimi pe tine şi nu numai pe tine ci pe toată lumea care ar auzi-o şi care pe mine mă face să doresc să te duci pînă în Japonia şi să dai de urmele lor.

— Ce vrei să spui ? am stăruit : de unde puteau veni ?

— Ei, făcu William, scoate japonezul o cărţulie, iar în cărţulia aceea era o bucată de hîrtie pe care stătea scris de o mînă de englez, în vorbe curat englezeşti, următoarele, după cum am citit chiar eu : „Am venit din Groenlanda şi de la Polul Nord".

Aceasta era cu adevărat uluitor pentru noi toţi şi cu atît mai mult pentru acei marinari care ştiau cîte ceva despre încercările nenumărate făcute în Europa, atît de englezi cît şi de olandezi, de a descoperi o trecere înspre părţile acelea ale lumii ; iar acum William insista cu încăpăţînare să mergem spre nord, ca să-i salvăm pe acei bieţi oameni. Echipajul corăbiei începu să se lase convins. Ei ! Într-un cuvînt, am ajuns cu toţii la hotărîrea de a ne îndrepta spre ţărmul Formosei, ca să dăm iarăşi peste acel preot şi să mai auzim o dată de la el întreaga poveste. Aşa că goeleta a pornit într-acolo, dar cînd au ajuns ai noştri, din păcate, corăbiile plecaseră şi cu asta s-a terminat toată strădania noastră de a le da de urmă şi poate că întreaga omenire a fost astfel lipsită de una dintre cele mai nobile descoperiri ce s-au făcut vreodată sau se vor mai face în lume, pentru binele omenirii ; dar am vorbit destul despre asta.

CAPITOLUL XV

Sîntem atît de bogaţi, încît oamenii noştri nu mai doresc nimic. Pornim la drum spre casă — Povestirea călătoriei — Încăierare pe ţărm cu indienii şi pierderea cîtorva oameni — Împresurarea unui bătrîn arbore — Facem escală pe ţărmul de sud al insulei Java şi încărcăm apă şi provizii de acolo —

William era atît de nemulţumit că pierduse această ocazie, încît stăruia cu multă ardoare să mergem pînă în Japonia ca să dăm de urmele acelor oameni. Spunea că dacă n-am face-o pentru nimic altceva decît ca să salvăm acei treisprezece semeni cinstiţi dintr-un fel de captivitate din care altminteri nu puteau fi niciodată răscumpăraţi şi în care se putea să fie cîndva ucişi de nişte barbari care ţineau la idolatria lor, şi încă ar fi meritat osteneala de a o face, gestul nostru compensînd într-o oarecare măsură ticăloşiile săvîrşite mai înainte; dar nouă puţin ne păsa de mîrşăviile făcute şi cu atît mai puţin de gîndul de a le răscumpăra în vreun fel oarecare; aşa încît quakerul şi-a dat seama că stăruinţele de acest fel nu prea au mare greutate în cumpăna minţii noastre. Atunci a insistat cu fierbinte zel să-i îngăduim lui să ia goeleta şi să plece singur în căutarea lor; iar eu i-am spus că nu m-aş opune la una ca asta; cînd a fost însă vorba de goeletă, niciunul dintre oameni n-a vrut să-l însoţească; fiindcă situaţia era clară — toţi îşi aveau partea lor atît în încărcătura de pe corabia cea mare, cît şi în încărcătura de pe goeletă, iar bogăţia adunată era atît de mare, încît nu voiau cu nici un preţ s-o

părăsească ; așa că bietul William, spre marea lui supărare, a fost silit să renunțe. Ce s-o fi întîmplat cu cei treisprezece oameni și dacă nu cumva or mai fi și acum acolo, eu nu pot spune.

Ne aflam așadar la capătul patrulărilor noastre ; ceea ce prădasem era într-adevăr de atîta preț, încît nu numai că ar fi îndestulat cele mai lacome și mai ambițioase minți din lume, dar împăca pînă și închipuirile noastre ; și au mărturisit cu toții că nu mai doreau nimic în plus. Ceea ce urma era, deci, să ne întoarcem îndărăt și să chibzuim pe ce cale s-o facem, ca să nu fim atacați de olandezi în strîmtorile Sundei.

Ne aprovizionasem destul de bine acolo și fiind aproape timpul cînd se schimbă direcția musonilor, ne-am hotărît să pornim spre sud și nu numai să ne menținem în afară de raza insulelor Filipine, adică spre est de ele, ci s-o continuăm spre sud și să vedem dacă nu am putea lăsa în urmă nu numai Molucele sau Insulele Mirodeniilor, ci chiar Nova Guineea și Nova Hollandia ; și ajungînd, astfel, într-o regiune cu vînturi variabile, la miază-zi de Tropicul Capricornului, să ne abatem apoi spre vest, peste apele marelui Ocean Indian.

Ce-i drept, la început aceasta părea a fi o nesfîrșit de lungă călătorie, și ne amenința și lipsa de provizii. William mi-a spus-o pe șleau că era cu neputință să cărăm provizii îndestulătoare alimentării pentru o asemenea călătorie și, mai ales, atîta apă dulce cîtă ne-ar fi trebuit ; și că, deoarece nu vom întîlni de loc uscat pentru escală, unde să ne aprovizionăm cît de cît, ar fi însemnat curată nebunie să întreprindem o asemenea aventură.

Eu însă mi-am luat obligația să remediez răul și de aceea le-am spus oamenilor, să nu se neliniștească în privința aceasta, căci știam că ne-am putea aproviziona la Mindanao, cea mai sudică insulă din Filipine. Prin urmare, în ziua de 28 septembrie, am întins pînzele, după ce luasem toate proviziile de care am putut face rost acolo ; vîntul își schimba direcția puțin cîte puțin, la început dinspre nord-nord-vest spre est-nord-est, iar după aceea s-a stabilit dinspre nord-est și est-nord-est. Acea călătorie a ținut nouă săptămîni și am făcut mai multe întreruperi din cauza vremii și am ancorat la latitudinea de șaisprezece grade și douăsprezece minute, lîngă o mică insulă al cărei nume nu l-am știut niciodată, deoarece nu era pomenită pe niciuna din hărțile noastre ; am ancorat spun, acolo, din

pricina unui ciudat tornado, sau a unui uragan, care ne-a pus în mare primejdie. Am stat lîngă insulița aceea, la adăpost, vreo șaisprezece zile, vînturile fiind foarte mînioase și vremea nesigură. Totuși, am făcut rost de ceva provizii, pe țărm, de niște plante și rădăcini și de cîțiva porci. Credeam că trebuie să fie și locuitori pe insulă, dar n-am văzut niciunul.

De acolo, după ce vremea s-a liniștit din nou, am mers înainte și am ajuns în partea cea mai de sud a insulei Mindanao, de unde am luat apă dulce și cîteva vaci ; dar clima era atît de caldă, încît nici nu am încercat să cărăm mai mult de cît ne trebuia pentru două-trei săptămîni ; și iar am pornit-o spre sud, trecînd Ecuatorul și lăsînd insula Gilolo la babord, și ne-am prelins pe lîngă coastele țării numită Noua Guinee, unde la latitudinea de opt grade sud am ancorat încă o dată, după prozivii și după apă, și unde am găsit locuitori ; dar au fugit de noi și a fost cu totul imposibil să stăm de vorbă cu ei. Mai apoi, navigînd în continuare spre sud, am lasat în urma noastră tot ce este însemnat pe vreuna din hărțile sau planurile maritime și am ținut-o înainte pînă am ajuns la latitudinea de șaptesprezece grade, vîntul bătînd în continuare tot dinspre nord-est.

Acolo ne-am apropiat de coastă, spre vest, iar după ce ne menținusem în raza coastei timp de trei zile, plutind de-a lungul țărmului, la o distanță de vreo patru leghe, am început să ne temem că nu vom găsi nici o ieșire, spre vest, fiind astfel obligați să ne întoarcem și s-o luăm din nou printre Moluce ; dar, în cele din urmă, am văzut că uscatul se întrerupea brusc și se îndepărta în direcția Mării de Vest, părînd a fi cu totul deschis spre sud și sud-vest, iar dinspre sud venea rostogolindu-se marea cu valurile ei înalte, ceea ce ne-a făcut să înțelegem că n-o să mai dăm de uscat multă vreme.

Ca să nu lungesc vorba, ne-am continuat drumul spre miazăzi, deviind puțin spre vest, pînă ce am depășit Tropicul de Sud, unde am găsit vînturi variabile ; iar pe urmă ne-am îndreptat drept spre vest, și am înaintat astfel vreo douăzeci de zile, pînă ce am dat de uscat drept în fața noastră și spre babord ; ne-am îndreptat direct spre țărm, fiind dornici să profităm acum de toate prielniciile și să ne aprovizionăm cu alimente proaspete și cu apă, știind că urma să pătrundem acum în marele și necunoscutul Ocean Indian, poate cel mai mare de pe

glob, avînd foarte puţine insule şi o mare continuă, care înconjoară tot globul.

Am găsit loc de trecere bun pînă la ţărm, şi pe coastă cîţiva oameni ; dar cînd am ancorat, oamenii s-au făcut nevăzuţi spre înlăuntrul ţării şi nu au vrut să comunice ori să se apropie, ci au tras în noi de mai multe ori cu nişte săgeţi lungi cît nişte suliţe. Zadarnic am ridicat steaguri albe de pace, ei fie că n-au înţeles, fie că n-au vrut să înţeleagă : căci, dimpotrivă, au tras cu săgeţile de mai multe ori, chiar în steagul nostru alb ; aşa că, într-un cuvînt, n-am ajuns nici să ne apropiem de careva din ei.

Am găsit pe ţărm apă bună, deşi era destul de greu de ajuns la ea : cît despre vînat sau animale domestice, n-am zărit nimic de acest fel ; căci oamenii, chiar dacă vor fi avut ceva vite, le-au alungat pe toate din calea noastră şi nu ni s-au arătat decît ei singuri, uneori chiar în atitudini ameninţătoare şi în număr atît de mare, încît am început să bănuim că insula era mai întinsă decît ne imaginasem noi la început. Ce-i drept, nu se apropiau îndeajuns ca să-i provocăm la luptă, sau cel puţin nu în mod deschis ; dar s-au apropiat destul ca să-i vedem totuşi, şi cu ajutorul ocheanelor ne-am lămurit că erau îmbrăcaţi şi înarmaţi, însă veşmintele îi acopereau doar în părţile de jos ale corpului ori pe la mijloc ; purtau în mînă suliţe lungi ca nişte lănci, în afară de arcuri şi de săgeţi ; iar pe cap aveau nişte podoabe înalte şi mari, făcute din pene după cît ne-am dat noi seama, şi semănînd puţin cu căciulile grenadierilor noştri englezi.

Cînd i-am văzut atît de sperioşi că nici nu voiau să se apropie, oamenii noştri au început să meargă în recunoaştere pe insulă — dacă insulă o fi fost, căci n-am înconjurat-o niciodată — şi să caute niscai vite sau vreo plantaţie indiană, cu pomi sau alte plante ; au descoperit însă în curînd pe propria lor piele, că se cade să fie mai prudenţi şi că trebuiau să cerceteze amănunţit fiece tufiş ori copac, înainte de a se aventura mai departe pe uscat ; pentru că vreo patrusprezece dintre oamenii noştri, care au cutezat să se avînte mai departe decît alţii, într-un ţinut care deşi nu era cultivat li s-a părut lor că ar fi, însă eu cred că de fapt nu creşteau pe acolo decît trestii de acelea din care facem noi scaune împletite ; cutezînd spun — să meargă prea departe, au fost dintr-o dată atacaţi,

aproape din toate părţile, de o ploaie de săgeţi care pare-se că veneau din vîrful copacilor.

Nu aveau nimic altceva de făcut decît s-o ia la fugă, lucru la care totuşi nu s-au hotărît decît după ce au fost răniţi cinci dintr-înşii ; poate că n-ar fi scăpat nici aşa, dacă unul dintre ei n-ar fi fost mai înţelept sau mai prudent decît ceilalţi, ca să-i treacă prin minte că, deşi nu puteau vedea duşmanul ca să poată deschide foc asupra lui, cine ştie totuşi dacă zgomotul împuşcăturilor nu i-ar putea speria şi dacă n-ar fi mai bine să tragă chiar la întîmplare. Prin urmare, zece dintre ai noştri întorcîndu-se din fugă, le-au ţinut piept şi au tras la întîmplare printre trestii.

Zgomotul şi focul nu numai că i-au îngrozit pe duşmani, dar — după cum credeau ai noştri — împuşcăturile au avut norocul chiar să-i atingă pe cîţiva dintre sălbatici ; căci au observat nu numai că săgeţile care mai înainte cădeau atît de dese printre ei au încetat, dar chiar i-au auzit pe indieni strigîndu-se unul pe altul, în felul lor, şi făcînd un zgomot ciudat, grosolan şi de neasemuit cu ciudăţenia nici unui alt zgomot auzit de ei vreodată, deoarece aducea mai degrabă cu urletele şi lătrăturile unor jigănii din păduri decît cu vocile omeneşti, doar că uneori părea că se pronunţă şi cuvinte.

Au observat deasemeni că zgomotul indienilor se îndepărta de ei, aşa că s-au convins că o luaseră la fugă şi nu se mai auzea decît dintr-o singură direcţie un urlet şi un geamăt lugubru, care nu s-a ostoit multă vreme, încît bănuiau că trebuie să vină de la unii dintre cei răniţi ori de la alţii care-i boceau pe fraţii lor ucişi. Însă cum ai noştri erau sătui de asemenea descoperiri, nu s-au ostenit să caute mai departe şi au profitat de ocazie ca să se retragă. Dar partea cea mai aventuroasă a întîmplării începea de-abia de-acum înainte ; căci pe cînd se întorceau la ţărm, au trecut prin apropierea unui uriaş trunchi de arbore bătrîn ; ce fel de arbore o fi fost acela nu ştiau nici ei, dar aşa cum îl vedeau părea aidoma acelor bătrîni stejari putrezi întîlniţi prin parcurile naturale din Anglia şi la care zăbovesc paznicii la vînarea cerbului. Iar trunchiul arborelui se afla chiar sub cea mai abruptă latură a unei uriaşe stînci ori coline, dincolo de care oamenii noştri nu puteau vedea ce este.

Cînd s-au apropiat de acel arbore, din vîrful său, brusc, au zbîrnîit spre ei şapte săgeţi şi trei lănci, care, spre marea

noastră mîhnire, ne-au ucis doi oameni și au rănit alți trei. Situația era cu atît mai neașteptată, cu cît oamenii fiind cu desăvîrșire lipsiți de apărare și atît de aproape de copac, se așteptau din clipă în clipă să mai vină spre ei și alte lănci și săgeți, iar fuga nu le-ar fi fost de nici un folos, indienii fiind, după cît se părea, foarte buni țintași. În această disperată situație au avut din fericire prezența de spirit să se apropie cît mai mult de arbore și să stea chiar lipiți de el, așa încît cei de deasupra să nu poată ajunge la dînșii, nici să nu-i vadă, ca să arunce cu sulițele în ei. Această mică izbîndă le-a dat timpul să cugete la ce aveau de făcut ; știau că dușmanii și ucigașii lor erau deasupra ; îi auzeau vorbind, iar cei de sus știau că ei se aflau dedesubt ; însă cei de dedesubt erau obligați să stea lipiți de arbore, de frica sulițelor de sus. În cele din urmă, unul dintre ai noștri, privind puțin mai atent decît ceilalți, crezu că a zărit capul unuia dintre indieni exact deasupra unei crengi uscate a copacului pe care se pare că era așezat vrăjmașul. Careva trase imediat și ținti atît de bine, încît glonțul trecu prin capul pîndașului care se și prăbuși din copac, bușindu-se cu atîta putere de pămînt, că dacă n-ar fi fost ucis de glonte, desigur că tot ar fi murit din pricina înălțimii de la care căzuse.

Asta i-a înspăimîntat pe indieni într-atîta, încît pe lîngă urletul înfiorător pe care-l făceau acolo sus, oamenii noștri au auzit și o ciudată forfotă în trunchiul arborelui, de unde au tras concluzia că scobiseră copacul și se ascunseseră înăuntru. Așa stînd lucrurile, erau în siguranță din partea alor noștri, căci ar fi fost imposibil ca vreunul dintre noi să se cațere în copac pe dinafară, neexistînd de loc crengi apropiate de care să se agațe ; și de asemenea, era cu neputință să tragă în arbore, lucru pe care-l și încercaseră în cîteva rînduri, absolut fără nici un rost, căci arborele era atît de gros, încît nu pătrundea în el nici un glonte. Totuși, nu se îndoiau că-și prinseseră inamicii într-o capcană și că un mic asediu fie că i-ar fi obligat pe toți să coboare din copac, fie să rămînă acolo și să moară de foame ; așa încît oamenii s-au hotărît să nu se miște de la locurile lor, unde se aciuiaseră, dar să trimită pe careva la noi după ajutor. Prin urmare, doi dintre ei au venit la noi să mai ceară niște întăriri și, mai ales, și-au exprimat dorința să vină cu ei și cîțiva dulgheri cu unelte, ca să-i ajute să taie copacul sau cel puțin să taie niscai alte lemne și să dea foc arborelui ;

căci asta, au tras ei concluzia, nu avea să dea greş şi-i va scoate afară din vizuină.

Prin urmare s-au dus ai noştri, ca o adevărată mică oştire, cu pregătiri grozave, pentru o aventură cum încă nu se mai auzise, la asedierea unui arbore uriaş. Totuşi, ajunşi acolo, şi-au dat seama că era o sarcină destul de grea, căci bătrînul trunchi era destul de mare şi de înalt, avînd o înălţime de cel puţin 22 de picioare, vreo şapte crengi bătrîne care porneau din vîrf în toate direcţiile, însă putrezit şi aproape fără frunze.

William, quakerul, a cărui curiozitate îl împinsese să-i însoţească şi el pe ceilalţi, a propus să se construiască o scară pe care să se urce pînă în vîrf, de unde să arunce rachete în scorbura arborelui şi astfel, afumîndu-i, să-i scoată afară.

Propunerea altora a fost ca să se întoarcă înapoi şi să ia de pe corabie un tun mare, cu ghiulele de fier ca să rupă copacul în bucăţi ; în sfîrşit, alţii credeau că ar trebui să taie cît mai multe lemne şi, îngrămădindu-le în jurul copacului, să le dea foc şi să ardă şi arbore şi indieni laolaltă.

Aceste sfade le-au răpit oamenilor noştri nu mai puţin de două-trei zile, iar în tot acest răstimp ei nu au mai auzit nimic din zarva presupusei garnizoane dinlăuntrul fortăreţei de lemn. La început îmbrăţişaseră proiectul lui William, şi se construi o scară mare şi puternică pentru a urca pe ea în vîrful turnului de lemn ; şi în vreo două-trei ore oamenii ar fi fost gata să se caţăre, cînd dintr-o dată au auzit iarăşi larma indienilor în scorbura arborelui şi, nu mult după aceea, s-au ivit în vîrful său mai mulţi dintre ei, azvîrlind cîteva suliţi în jos, în oamenii noştri, dintre care una l-a lovit pe unul din marinari undeva deasupra umărului, şi i-a provocat o atît de gravă rană, încît chirurgii nu numai că anevoie l-au vindecat, însă l-au şi chinuit pe bietul om în aşa hal, încît am spus toţi că mai bine l-ar fi omorît pe loc. Totuşi, în cele din urmă s-a vindecat, deşi nu şi-a mai recăpătat niciodată puterea braţului, deoarece suliţa îi retezase unele tendoane din partea de sus, de lîngă umăr, care — după cîte bănuiesc — jucau rolul de mişcare a antebraţului : aşa că bietul om a rămas pe toată viaţa schilod. Dar ca să ne întoarcem la ticăloşii aceia, la disperaţii din copac, vă voi spune că oamenii noştri au tras în ei, însă fără a-şi da seama dacă i-au lovit sau nu ; totuşi, de îndată ce trăgeau, îi auzeau îngrămădindu-se din nou jos, în scorbura trunchiului, unde se găseau în siguranţă.

Dar, în felul acesta s-a spulberat planul scării lui William; căci, după ce o terminaseră, acum nimeni nu voia să se aventureze sus, în mijlocul unei asemenea mulțimi de vietăți îndrăznețe cum erau cele de-acolo și care — bănuiau ai noștri — erau împinse la disperare de situația lor. Oricum nici nu se putea urca mai mult de un om o dată, am început să ne gîndim că era greșit a se proceda astfel; de fapt eram de aceeași părere și eu (căci între timp ajunsesem și eu acolo, ca să le dau ajutor), gîndind că nu era cazul să ne suim pe scară decît dacă un singur om s-ar fi putut urca foarte repede, drept în vîrf, de unde să arunce înlăuntrul arborelui ceva explozibil, iar apoi să coboare iute înapoi; lucru pe care l-am și făcut de două sau trei ori, dar fără nici un efect. În cele din urmă, unul dintre canonierii noștri a preparat o fiertură puturoasă — cum îi spuneam noi — adică o compoziție care scotea numai fum, fără să se aprindă cu flăcări sau să ardă; dar un fum atît de gros și un miros peste măsură de scîrbos, că nu se putea răbda. Și a aruncat cu mîna lui amestecătura aceea în scorbura arborelui, așteptînd să-și facă efectul; însă n-am auzit nici n-am văzut nimic toată noaptea aceea și nici a doua zi; așa încît am tras concluzia că oamenii dinăuntru fuseseră cu toții asfixiați, cînd, dintr-o dată, în noaptea următoare, i-am auzit din nou zbierînd și țipînd, ca niște smintiți, din creștetul copacului.

Așa cum ar fi bănuit oricine, am tras concluzia că își chemau ajutoarele și ne-am hotărît să continuăm asediul; căci eram cu toții furioși să vedem cum ni se împotrivește o mînă de sălbatici, pe care credeam că i-am prins în laț; și, într-adevăr — prin cîte împrejurări trecuserăm noi — rareori ni se întîmplase să vedem cum atîtea întîmplări s-au unit ca să ne-nșele. Ne-am hotărît deci să mai încercăm o dată cu fiertura aceea puturoasă, așa că, noaptea următoare, inginerul și canonierul nostru o și pregătiseră cînd, auzind un zgomot al inamicului în vîrful arborelui și chiar și înlăuntrul său, eu nu i-am mai îngăduit canonierului să urce pe scară, spunîndu-i că în felul acesta mergea la moarte sigură. Totuși el a găsit un mijloc, care consta în a urca doar cîteva trepte și, ținînd în mînă o prăjină lungă, de capătul căreia legase oala cu fier-

tură, să o arunce pe sus în scorbură : însă cînd s-a apropiat de arbore cu mașinăria lui în vîrful prăjinii și însoțit de încă trei oameni care să-l ajute, iată că scara nu mai era la locul ei.

Asta ne-a zăpăcit cu totul, și am tras concluzia că indienii din copac profitaseră de neglijența noastră și, coborînd cu toții scara, fugiseră după aceea cu ea cu tot. Am rîs din toată inima de prietenul meu William, care — după cum spuneam — conducea asediul și pregătise de fapt o scară de care să se folosească pînă la urmă „garnizoana", cum îi numeam noi pe indieni, pentru ca să coboare pe ea și s-o ia la fugă. Dar abia după ce s-a luminat de ziuă, am înțeles cum stăteau lucrurile : căci scara noastră se afla tot acolo, numai că sălbaticii o trăseseră în vîrful arborelui și acum stătea cu partea de jos în scobitura acestuia, iar cu partea superioară drept în sus. Atunci am început să rîdem de indieni, cît erau de neghiobi, că nici măcar nu știuseră să coboare scara și, în loc să fi fugit, au tras-o în sus cu atîta cazně și au așezat-o în copac.

Ne-am hotărît să le dăm foc și să terminăm totul dintr-o dată, să ardem arborele cu locuitorii lui cu tot, și, prin urmare, ne-am apucat de treabă: am început să tăiem lemne și în cîteva ore am adunat destule, după cum credeam noi, și, îngrămădindu-le la rădăcina arborelui, le-am dat foc și am așteptat de la depărtare să vedem cum o să apară „gentlemenii" în vîrful copacului atunci cînd „apartamentul" se va încinge mai tare. Am fost însă cu toții descumpăniți cînd, dintr-o dată, am văzut focul stins de o mare cantitate de apă azvîrlită peste el. Atunci ne-am zis că desigur făpturile acelea îl au pe dracul într-însele. Parcă îl aud pe William :

— Aceasta este, fără îndoială, cea mai vicleană mașinație a indienilor din cîte s-au pomenit vreodată și, în afară de vrăjitorie ori de vreo negustorie necurată cu dracul, (în care eu nu cred de loc), nu văd altă dezlegare a misterului, decît că arborele ăsta trebuie să fie artificial, ori dacă este natural, atunci a fost scobit de ei pe sub pămînt și prin rădăcini ; se vede treaba că aceste dihănii au dedesubt o peșteră artificială, care se întinde pe sub tot dealul ăsta sau un drum prin care trec pe sub deal pînă undeva în alt loc — dar unde anume o fi locul acela, nu știm ; în ceea ce ne privește pe noi însă, eu am

de gînd să găsesc locul şi să-i urmăresc pînă acolo, iar asta înainte de a fi mai bătrîn cu măcar două zile.

Apoi i-a chemat pe dulgheri ca să afle de la ei dacă nu cumva aveau vreun fierăstrău mare cu care să taie copacul ; iar ei i-au spus că nu aveau un fierăstrău destul de lung şi nici oamenii nu puteau obosi prea multă vreme la un atît de bătrîn buştean; dar că se vor apuca să lucreze cu topoarele şi vor încerca să-l doboare în două zile şi să-l dezrădăcineze în alte două după aceea. William era însă de altă părere, care s-a dovedit mult mai bună ; el a înţeles că treaba trebuia făcută pe tăcute, pentru ca să-i putem prinde înăuntru pe cîţiva dintre ei, aşa că a pus la muncă doisprezece oameni cu burghie mari, să sfredelească nişte găuri zdravene într-o parte a copacului, şi să-l străbată aproape cu totul, dar nu chiar de tot : găurile au fost făcute fără zgomot, şi apoi toate umplute cu praf de puşcă, înfigîndu-se în ele nişte mari cepuri încrucişate ; apoi au mai sfredelit o gaură oblică, însă ceva mai mică, sub una din găurile cele mari, şi toate au fost umplute cu pulbere şi toate au explodat dintr-o dată. Cînd au luat foc, au produs o bubuitură aşa de puternică şi au rupt şi împrăştiat bucăţile din arbore în atîtea părţi şi în aşa fel, încît am văzut clar că încă o explozie asemănătoare avea să-l dărîme cu totul şi aşa a şi fost. Astfel încît, a doua oară, ne-am putut vîrî mîinile în el, în două-trei locuri, şi am descoperit înşelătoria : că exista, anume, o peşteră sau o gaură săpată în pămînt, de la partea de jos a scorburii, care dădea într-altă peşteră, situată mai departe, unde am auzit glasurile cîtorva sălbatici strigîndu-se şi vorbind între ei.

Ajungînd pînă acolo, mare ne-a fost pofta de a pune laba pe ei ; William a dorit să-i încredinţăm trei oameni cu grenade de mînă ; şi ne-a promis să coboare el primul, lucru pe care l-a făcut cu destulă îndrăzneală, căci — pentru a-i recunoaşte ceea ce era al lui — William avea o inimă de leu.

Toţi se înarmaseră cu pistoale în mîini şi săbii la şold ; însă indienii pare-se că învăţaseră ceva de la fierturile noastre puturoase, aşa că ne-au întors-o şi ei în felul lor ; căci au făcut atîta fum care ieşea din trecerea spre peşteră, încît William şi cei trei oameni ai lui au fost bucuroşi să iasă în goana mare din peşteră şi din copac, deoarece pur şi simplu nu mai puteau respira ; şi erau, ce-i drept, aproape sufocaţi.

Nicicînd nu s-a pomenit fortificaţie atît de bine apărată, nici atacanţi înfrînţi în atîtea feluri. Acum eram de părere să renunţăm, şi mai dihai decît toţi eu, aşa că l-am chemat pe William şi i-am spus că nu puteam decît să rîd văzînd cum ne pierdem timpul acolo degeaba şi nici nu-mi explicam la urma urmelor ce naiba căutam ; căci, fără îndoială, pungaşii care se aflau înăuntru erau de o viclenie neîntrecută şi oricine se simţea umilit să vadă cum e ţinut locului de cîţiva indivizi dezbrăcaţi şi dobitoci ; totuşi, nu merita osteneala să împingem lucrurile mai departe. Nici nu vedeam vreo scofală, după cît mă tăia pe mine capul, de a obţine barem ceva din cucerirea aceea după ce vom fi făcut-o ; aşa încît, eu unul credeam că ar fi fost de mult timpul să renunţăm.

William a recunoscut că ceea ce spuneam era adevărat şi că nu puteam obţine altceva, din toată acea încercare, decît o satisfacere a curiozităţii ; şi totuşi, deşi zicea că ar fi fost foarte dornic să scormonească niţel faţa dinăuntru a lucrurilor, el nu stărui în privinţa aceasta ; aşa că ne-am hotărît să lăsăm totul baltă şi să plecăm, ceea ce am şi făcut. Însă înainte de a pleca, William ne-a spus că măcar atîta bucurie ar vrea să aibă de pe urma lor, să le ardă copacul şi să le astupe intrarea în peşteră. Iar pe cînd lucra la trebşoara asta, canonierul îi spuse că şi el ar vrea să-şi săreze inima cu o bucurie de pe urma acelor păcătoşi, aşa că va încerca să pună o mînă ca să vadă încotro explodează. După care, zis şi făcut, a adus de pe corabie două butoiaşe cu pulbere şi le-a aşezat înăuntrul peşterii, cît de departe a îndrăznit să le monteze, iar apoi, umplînd bine gura peşterii unde se afla copacul şi îndesînd foarte tare, a lăsat doar un canal sau o gură de contact pentru fitil, i-a dat foc şi s-a retras la oarecare depărtare, ca să vadă încotro va plesni buba, cînd a descoperit dintr-o dată că puterea pulberei îşi făcuse drum explodînd prin nişte tufişuri, de cealaltă parte a dealului despre care v-am vorbit, iar acolo a bubuit cu mugetul unei guri de tun ; am alergat aşadar fără întîrziere la faţa locului şi am văzut efectele exploziei.

În primul rînd, am descoperit că acolo era ieşirea cealaltă a peşterii, pe care detunătura o rupsese şi o desfăcuse atît de tare, încît pămîntul slăbit lunecase la loc înăuntru, de nici

nu se mai cunoştea forma pe care o avusese peştera, dar ne-am dat seama de asemenea şi ce se întîmplase cu garnizoana de indieni care ne supăraseră atît de mult ; unii dintre ei nu mai aveau braţe, alţii nu mai aveau picioare, cîţiva nu mai aveau cap, cîţiva zăceau pe jumătate îngropaţi sub dărămăturile minei, adică în pămîntul desprins, ce căzuse înăuntru : pe scurt, făcusem ravagii printre ei, şi acum aveam motive să credem că n-a mai putut scăpa niciunul din cei dinăuntru, ci fuseseră zvîrliţi pe gura peşterii ca un glonte scăpat din puşcă.

Aveam acum satisfacţie deplină în privinţa indienilor ; dar, pe scurt, a fost o aventură cu pierderi ; căci ne-am ales cu doi oameni ucişi, cu unul total schilodit şi cu alţi cinci răniţi, am irosit două butoiaşe de pulbere şi unsprezece zile de muncă şi toate astea doar ca să ajungem să înţelegem cum se face o mină indiană sau cum se ţine ascunsă o garnizoană în scorbura unui arbore ; şi cu această înţelepciune atît de scump plătită, am plecat luînd puţină apă dulce, dar provizii proaspete n-a fost chip să găsim.

Atunci, am stat să gîndim ce-ar trebui făcut ca să ne întoarcem îndărăt în Madagascar. Eram cam la latitudinea Capului Bunei Speranţe, dar aveam pînă acolo o cursă lungă şi nici nu eram siguri că vom întîlni vînturi prielnice, ori vreo bucată de uscat în cale, aşa că nu ştiam pe unde să scoatem cămaşa ; William a fost şi de data aceasta ultima noastră scăpare şi s-a dovedit foarte sincer cu noi.

— Prietene, zice el, ce rost are să te expui riscului de a crăpa pur şi simplu de foame, din plăcerea de a te trufi că ai fost undeva pe unde n-a mai călcat nimeni înaintea ta ? Se află o mulţime de alte locuri mai în apropiere de casă despre care poţi pretinde acelaşi lucru, pe o cheltuială însă mai mică. Eu nu văd nici un motiv să mai rămîi la atîta depărtare în sud, de vreme ce eşti sigur că te afli la capătul de vest al insulelor Java şi Sumatra ; iar apoi te poţi îndrepta de aici spre nord, către Ceilon şi spre coasta Coromandel ori Madras, de unde poţi face rost de apă dulce şi de provizii proaspete ; iar pînă acolo, probabil că o vom duce destul de bine cu proviziile pe care deocamdată le avem.

Era un sfat sănătos şi care nu trebuia neglijat ; aşa că am pornit-o spre vest, menţinîndu-ne la latitudinea de treizeci

și unu pînă la treizeci și cinci de grade și am avut vreme foarte bună și vînturi prielnice timp de aproape zece zile de navigație, apoi — după socoteala noastră — trecusem de insule și ne puteam schimba cursa înspre nord; iar dacă nu nimeream în Ceilon, atunci aveam să intrăm cel puțin în marele și adîncul golf al Bengalului.

Dar greșisem destul de mult în calculele noastre, căci după ce ne îndreptasem spre nord, cale de cincisprezece sau șaisprezece grade, am întîlnit din nou uscat la babord la vreo trei leghe distanță; așa că am ancorat cam la jumătate de leghe de țărm și am trimis bărcile noastre cu echipajul lor să vadă ce țară era aceea. Am aflat că era o țară foarte pașnică, cu apă dulce, la care se putea ajunge lesne, însă n-am văzut păscînd nici vite și nici n-am zărit locuitori; și eram plini de teamă în ceea ce privea o cercetare mai în adîncuri a ținutului, ca nu cumva să mai pățim o dată ceva de felul întîmplării din care abia ieșisem de curînd, așa că ne-am lăsat de hoinăreli și am preferat să ne mulțumim cu ce puteam găsi, adică doar cu cîteva fructe de mango sălbatice și cu cîteva plante de felurite soiuri, al căror nume nici nu-l cunoșteam.

Nu ne-am oprit acolo, ci am pornit din nou în larg spre nord-nord-vest, însă timp de două săptămîni am avut vînt foarte slab; după acele două săptămîni, am ancorat iar și, ajungînd pe uscat, am avut surpriza de a ne pomeni pe țărmul de sud al insulei Java; și tocmai în momentul cînd ancoram, am văzut o barcă sub pavilion olandez, plutind de-a lungul țărmului. Nu eram de loc dornici să stăm de vorbă cu ei, sau cu alții de aceeași naționalitate, dar i-am lăsat pe oamenii noștri liberi — cînd vor merge pe țărm — să se vadă cu olandezii ori nu, după cum vor ei; treaba noastră era să facem rost de provizii, de care începeam să ducem chiar mare lipsă.

Ne-am hotărît să ne ducem la țărm cu bărcile, în locul cel mai convenabil pe care-l vom putea găsi, și să căutăm un port potrivit unde să ne adăpostim corabia, lăsînd ca soarta să decidă dacă ne vom întîlni cu prieteni sau cu dușmani; recomandîndu-ne totuși să nu zăbovim prea multă vreme sau cel puțin nu atîta încît să fie timp să se trimită soli de-a curmezișul insulei pînă la Batavia, și de acolo — depășind insulele — să vină ceva corăbii care să ne atace.

După dum doream, am găsit un port foarte bun, în care puteam pluti la o adîncime de şapte stînjeni marini, bine apărat de intemperii, orice s-ar fi ivit : şi am făcut rost acolo de provizii proaspete, de nişte porci buni şi de cîteva vaci ; iar ca să avem şi o mică rezervă, am tăiat şasesprezece vaci şi le-am pus la saramură, apoi am pus carnea la putină, cît am putut de bine, la o latitudine de opt grade de ecuator.

CAPITOLUL XVI

O mare corabie reperată spre nord — Cerem de la ei o contribuţie la aprovizionare — Tragem pe ţărmul de sud al Ceilonului — Purtarea proastă a oamenilor noştri acolo — Furtună violentă, în cursul căreia corabia noastră ajunge pe uscat. Tratative cu băştinaşii şi cu ambasadorul lor, un olandez bătrîn —

Pînă să terminăm cu toate acestea, au trecut vreo cinci zile şi apoi ne-am umplut butoaiele cu apă ; iar în momentul cînd ultima barcă venea încărcată cu ierburi şi rădăcini, iar noi ridicasem ancora şi întinsesem vela gabier ca să pornim, am reperat o mare corabie care venea direct spre noi dinspre nord. Nu ştiam ce poate fi cu ea, dar am tras concluziile cele mai rele şi ne-am grăbit cît am putut să ridicăm ancora şi să întindem pînzele, ca să fim gata a vedea ce doresc să ne spună, căci nu eram prea îngrijoraţi văzînd o singură corabie ; dar bănuiala noastră era că am fi putut fi atacaţi de trei sau patru dintr-o dată.

În timp ce ne strîngeam ancora şi pregăteam barca, iată că şi corabia ajunsese la mai puţin de o leghe de noi şi, deoarece am crezut că avea intenţia să ne atace, ne-am desfăşurat la pupă steagul cel negru şi pavilionul însîngerat în vîrful arborelui gabier, dîndu-ne astfel în vileag, şi am apucat-o direct spre apus, stîndu-le în calea vîntului.

Se pare că greşiseră cu totul în privinţa noastră, neaşteptîndu-se de loc la vreun duşman sau pirat prin acele mări ;

și neavînd nici o îndoială că eram chiar o corabie de-a lor, au fost de-a dreptul zăpăciți cînd și-au descoperit greșeala ; așa că de îndată au schimbat direcția și au pornit-o spre țărm, înspre partea cea mai de est a insulei. La iuțeală am schimbat și noi direcția și ne-am luat după corabie, cu toate pînzele întinse și, după două ore, am ajuns aproape la o bătaie de pușcă de ei. Și cu toate că își întinseseră pînzele cît au putut, nu aveau nici o altă ieșire decît să primească lupta, și în curînd și-au dat seama de inegalitatea de forțe. Am tras o lovitură de tun ca să-i hotărîm să se oprească ; așa că ei au trimis la noi, într-o barcă, soli cu un steag de pace. Le-am trimis barca îndărăt, însă cu răspuns pentru căpitan că nu avea altceva de făcut decît să-și plece steagul, să vină cu corabia la pupa noastră și să se înfățișeze chiar el la noi, pe bord, ca să-i comunicăm ce voiam să-i cerem ; totuși, deoarece încă nu ne supărase și n-a trebuit să ne dăm osteneala de a-l forța, ceea ce era vădit că am fi fost în stare să facem, i-am asigurat că-l vom lăsa pe căpitan să se întoarcă înapoi în deplină siguranță, împreună cu toți oamenii săi, și că dacă ne vor furniza lucrurile pe care le vom cere, corabia lor nu va fi jefuită. Solii s-au întors cu mesajul acesta și a trecut cîtva timp, după ce au ajuns pe bord, pînă să coboare steagul, ceea ce ne făcu să începem a crede că refuzau ; așa că am tras o salvă și, în cîteva minute, am văzut că își coborau barca ; iar de îndată ce barca a pornit, corabia lor și-a coborît steagul și s-a îndreptat spre noi, așa cum le cerusem.

Cînd căpitanul a sosit pe bord, i-am cerut să ne dea o dare de seamă asupra încărcăturii lor, care consta în special din baloturi de mărfuri de la Bengal pentru Bantam. I-am spus că deocamdată aveam nevoie de provizii, de care ei nu aveau cîtuși de puțin nevoie, aflîndu-se aproape la sfîrșitul călătoriei ; și că dacă vor voi să trimită barca lor pe țărm împreună cu a noastră și ne vor procura douăzeci și șase de capete de vite negre, șaizeci de porci, o anume cantitate de rachiu și arrack și 300 de bușeli de orez, îi vom lăsa să plece liberi.

Cît privea orezul, ne-au dat șase sute de bușeli, cît aveau chiar pe bord, împreună cu un pachet pe care-l transportau. Ne-au dat și treizeci de butoaie mijlocii de arrack foarte bun, dar carne de vită și de porc nu aveau nici ei de loc. Totuși, s-au dus pe țărm, împreună cu oamenii noștri, și au cumpărat

unsprezece boi și cincizeci de porci, care au fost puși la saramură pentru noi, iar după ce ne-au predat proviziile, noi le-am dat drumul să plece cu corabia lor.

Am stat acolo șapte zile, înainte de a ne putea furniza proviziile asupra cărora căzusem de acord, iar unii dintre oamenii noștri credeau că olandezii puseseră la cale distrugerea noastră ; s-au dovedit însă foarte cinstiți și au făcut tot ce-au putut ca să ne furnizeze vitele negre, numai că nu le-a fost cu putință să ne procure atît de multe. Așa că au venit și ne-au spus sincer că dacă nu puem rămîne mai îndelungă vreme, le era imposibil să facă rost pentru noi de mai mulți boi sau vaci, decît cei unsprezece, cu care am fost obligați să ne mulțumim, preferînd să luăm contravaloarea lor în alte lucruri, decît să mai zăbovim acolo multă vreme. La rîndul nostru, am fost corecți cu ei, ținînd seama de condițiile asupra cărora ne înțelesesem ; și nu i-am lăsat pe niciunul dintre ei noștri măcar să se ducă la ei pe bord, și nici n-am acceptat ca ai lor să vină la noi ; căci dacă s-ar fi dus pe bord oricare dintre oamenii noștri, nimeni nu putea răspunde de purtarea lor, cu nimic mai mult decît dacă s-ar fi aflat pe țărm, într-un teritoriu inamic.

Aveam acum destule provizii pentru întreaga călătorie ; și cum nu ne mai interesa niciun fel de pradă, am pornit voioși înainte, spre coasta Ceilonului, unde aveam de gînd să facem o escală, să luăm din nou apă dulce și provizii ; în această parte a călătoriei noastre, nu s-a întîmplat nimic altceva important decît că am întîlnit vînturi potrivnice, așa că traversarea a durat mai mult de o lună.

Am ancorat la țărmul de sus al insulei, dorind să avem cît mai puțin posibil de-a face cu olandezii ; și cum ei erau stăpînii țării în privința negoțului, cu atît mai mult stăpîneau țărmul mării, unde aveau mai multe porturi și, în deosebi, adunaseră toată scorțișoara care e inima negoțului acelei insule.

Am încărcat apă dulce și ceva provizii, dar nu prea ne-am ostenit să facem rezerve, deoarece mai aveam încă destul de consumat din vitele și porcii pe care-i căpătasem la Java. Am avut o mică încăierare pe țărmul de acolo cu cîțiva localnici, deoarece unii dintre oamenii noștri au fost puțin cam prea familiari cu doamnele băștinașe, de altfel cu totul lipsite de farmec ; într-adevăr, erau în așa hal de necioplite, încît

dacă oamenii noştri n-ar fi avut obraz gros în privinţa asta, cu greu s-ar fi atins de vreuna din ele.

N-am putut afla niciodată de la oamenii noştri anume ce-au făcut, atît de fideli îşi erau unul altuia în stricăciunea lor ; dar în general am înţeles că săvîrşiseră vreun lucru barbar şi că erau cît pe-aci să-l fi plătit foarte scump ; căci soţii femeilor s-au revoltat peste măsură şi i-au înconjurat în număr atît de mare, încît dacă n-ar fi venit în ajutor încă şaisprezece oameni de-ai noştri, într-o altă barcă, sosind chiar la momentul oportun ca să-i salveze, deoarece erau doar unsprezece cu toţii, şi să-i scoată de acolo cu forţa, ar fi fost ciopîrţiţi pînă la unul, deoarece localnicii nu erau mai puţini de două sau trei sute, înarmaţi cu suliţe şi cu lănci, armele obişnuite ale ţării, pe care ştiu să le arunce cu multă îndemînare, cu o îndemînare aproape de necrezut ; iar dacă oamenii noştri ar fi stat să se lupte cu ei, aşa cum unii dintr-înşii fuseseră destul de îndrăzneţi de a propune, ei ar fi fost înfrînţi şi ucişi. Aşa cum s-au întîmplat lucrurile, şaptesprezece dintre ai noştri au fost răniţi, iar unii dintre ei chiar foarte grav. Erau însă mai degrabă speriaţi decît loviţi ; căci cu toţii se şi vedeau morţi, crezînd că lăncile fuseseră otrăvite. Dar William a fost încurajarea noastră şi acolo ; căci, deşi doi dintre chirurgii noştri erau de părerea înfricoşaţilor şi le spuseseră destul de prosteşte oamenilor că vor muri, William s-a apucat voios de treabă şi i-a vindecat pe toţi, în afară de unul, care a murit mai curînd fiindcă băuse nişte punci de arrack decît din cauza rănii, întrucît de prea multă băutură căpătase o febră.

Ne cam săturaserăm de Ceilon, deşi unii de-ai noştri erau de părere să se reîntoarcă pe ţărm, vreo şaizeci — şaptezeci, pachet, şi să se răzbune : dar William i-a convins să nu facă una ca asta, iar autoritatea lui printre oameni era atît de mare, ca şi printre noi comandanţii, de altfel, încît îi putea înrîuri mai mult decît oricare dintre noi.

Ei clocoteau la gîndul răzbunării şi voiau să meargă pe ţărm şi să facă harcea-parcea cinci sute de băştinaşi.

— Ei şi, le-a vorbit William, şi dacă o să faceţi asta, la ce vă foloseşte ?

— Ha ! a sărit unul dintre ei, vorbind în numele celorlalţi, vom avea o satisfacţie.

— Bun, şi în ce măsură vă va fi mai bine după aceea ? a întrebat William.

La asta n-a mai putut răspunde nimeni nimic.

— Şi-apoi, a continuat William, dacă nu cumva greşesc eu, treaba voastră sînt banii : acum aş cam dori să ştiu — dacă veţi birui şi ucide două sau trei mii din aceste biete făpturi despre care ştiţi că nu au bani — mă rog, ce veţi obţine voi ? Sînt doar nişte nenorociţi, sărmani şi goi, ce-o să cîştigaţi de la ei ? Dar în afară de asta, i-a mai dădăcit William, poate că făcînd ceea ce intenţionaţi, aţi putea avea şansa să pierdeţi cel puţin zece oameni dintre voi şi este chiar foarte probabil că aşa s-ar şi întîmpla. Mă rog, ce cîştig în toate acestea ? Şi cum veţi da voi socoteală alor voştri pentru oamenii pierduţi ?

Pe scurt, William a argumentat atît de convingător, încît i-a convins că ceea ce voiau să facă nu era decît o crimă ; şi că oamenii aceia aveau şi ei drepturile lor, iar noi n-aveam îngăduinţa să le răpim nimic ; că însemna să zdrobim nişte oameni nevinovaţi, care nu acţionaseră altfel decît aşa cum le dictau legile naturii lor ; şi că a săvîrşi una ca asta, ar fi o crimă, ca şi cînd ai întîlni un om la drumul mare, şi l-ai ucide doar de dragul crimei, cu sînge rece, neţinînd seama dacă a făcut sau nu vreun rău.

Aceste argumente i-au convins în cele din urmă şi s-au mulţumit să plece şi să-i lase precum i-au găsit. În prima încăierare, uciseseră vreo şaizeci-şaptezeci de băştinaşi, iar de rănit răniseră şi mai mulţi : în schimb ai noştri nu se aleseseră cu nimic din vitejia asta, decît că pierduseră viaţa unui om şi că numărau pe deasupra şaisprezece răniţi, după cum am arătat mai sus.

Dar o altă întîmplare, totuşi, ne-a obligat să mai avem de-a face cu oamenii aceia şi aproape că era gata-gata să ajungem, prin ei, la sfîrşitul vieţilor şi al tuturor aventurilor noastre, cu toţii dintr-o dată, căci, la vreo trei zile după ieşirea în larg, plecînd din locul unde avusesem încăierarea aceea, am fost prinşi de o furtună violentă, cu vînt dinspre sud, sau mai curînd uragan decît vînt, bătînd din toate direcţiile sudului, căci se dezlănţuise cu furie şi disperare dinspre sud-est pînă-n sud-vest, cînd dintr-o parte, cînd din alta, clipă de clipă, dar cu aceeaşi sălbăticie ; în asemenea situaţie, nici nu eram în stare să manevrăm corabia ; pe vasul pe care eram eu vela gabier s-a despicat de trei ori, iar în cele din urmă, s-a răsturnat şi arborele gabier de la butuc ; într-un cuvînt, o dată sau de două ori, am fost chiar împinşi pe ţărm ; iar

într-un rînd, dacă vîntul nu şi-ar fi schimbat direcţia chiar în acel moment, am fi fost sfărîmaţi într-o mie şi una de bucăţi, lovindu-ne de un prăvăliş de stînci care se întindea cam la o jumătate de leghe de ţărm ; dar, după cum v-am spus, vîntul îşi schimba direcţia foarte des şi, în acel moment, pornind a sufla dinspre est-sud-est, ne-am pomenit împinşi drept înainte şi am ajuns la o distanţă mai mare de o leghe, în răstimp de o jumătate de oră. Apoi a bătut cu destulă neîn-duplecare dinspre sud-sud-vest, pe urmă dinspre vest-sud-vest şi ne-a adus înapoi la o depărtare apreciabilă spre răsărit de prăvălişul stîncilor, unde am zărit o mare deschidere între roci şi uscat, şi ne-am străduit să ancorăm acolo ; dar am văzut că nu exista nici un teren potrivit ancorării, jur-împrejur fiind numai stînci. Am înaintat totuşi prin acea deschidere, care se întindea pe vreo patru leghe. Furtuna a continuat şi, deodată, am dat de un ţărm atît de îngrozitor, că nici nu mai ştiam încotro să ne îndreptăm. Ne-am uitat scrutător după vreun fluviu, sau după vreo gură de rîu, sau după vreun golf în care să putem intra ca să ne adăpostim, dar n-am descoperit nimic multă vreme. În cele din urmă, iată un promontoriu alungit care se întindea departe în mare în spre sud, pe o atît de mare distanţă, încît ne-a fost clar că dacă vîntul mai continuă să bată din aceeaşi direcţie, apoi n-o să-l putem înconjura ; deci ne-am apropiat de coastă cît am putut mai mult, pe partea adăpostită de vînt a promontoriului şi am ancorat în apă adînc de vreo doisprezece stînjeni marini.

Vîntul schimbîndu-şi însă din nou direcţia, peste noapte, şi înverşunîndu-se cumplit, ancorele noastre s-au desprins, iar corabia a înaintat pînă s-a lovit cu cîrma de uscat. Iar dacă vasul ar mai fi înaintat pe o distanţă cît jumătate din lungimea lui, ar fi pierit, şi noi toţi am fi pierit o dată cu el. Numai că ancora mare (ancora-speranţă cum o numesc marinarii) a ţinut bine şi am tras puţin de cablu, ca să facem corabia să se îndepărteze de uscatul de care ne izbisem. Doar datorită acestui cablu rămăsesem ancoraţi toată noaptea ; iar spre dimineaţă ni s-a părut că vîntul s-a mai potolit puţin ; şi era bine pentru noi că s-a întîmplat aşa, căci, în ciuda ajutorului pe care ni-l dase ancora mare, dimineaţa — spre marea noastră surpindere şi uluire — am găsit corabia aproape complet eşuată pe uscat.

La reflux, cînd s-a retras apa, corabia se găsea pe un banc de nisip tare, aproape fără apă, care, pe cît bănuiesc, nu mai găzduise nicicînd vreo navă pe el ; localnicii au venit în mare număr pe țărm să se uite la noi și să caște gura, neștiind ce-o fi asta, zgîindu-se la noi ca la un spectacol sau mare minune, de care erau surprinși fără a ști ce să facă.

Am motive să cred că de îndată ce ne-au văzut, au și trimis de veste că se afla acolo o corabie și, de asemenea, despre starea în care ne găseam ; căci a doua zi a apărut un om important, nu știu dacă le era rege sau altceva ; dar venise însoțit de o mulțime de oameni și unii aveau în mîini lănci lungi ca niște halebarde, dintr-acelea de care am vorbit la începutul acestei părți ; și au coborît cu toții pînă la malul apei și s-au așezat în ordine, chiar în fața noastră. Au stat așa aproape o oră, fără să facă vreo mișcare ; iar apoi, vreo douăzeci dintre ei s-au apropiat sub conducerea cuiva care mergea înainte, cu un steag alb. Au înaintat în apă pînă la brîu, valurile nefiind la fel de înalte ca mai înainte, căci vîntul se potolise și bătea dinspre țărm.

Cel din fruntea convoiului ne-a ținut o lungă cuvîntare, după cum ne-am putut da seama din gesturile sale, iar din cînd în cînd îi auzeam și vocea, fără să înțelegem nici un cuvînt din tot ce spunea. William, care ne fusese întotdeauna de folos, cred că a fost și de data aceea salvatorul nostru al tuturora. Iată cum stăteau lucrurile. Individul care făcea pe căpetenia, sau cum naiba l-aș putea numi, cînd și-a terminat cuvîntarea, a scos trei țipete puternice, căci nu știu cum să le spun altfel, apoi a lăsat în jos, de trei ori, steagul său alb, după care ne-a făcut de trei ori semn cu brațele să venim la el.

Recunosc că eu am fost de părere să coborîm o barcă echipată cu oameni și să ne ducem ; dar William n-a vrut să mă lase cu nici un chip : mi-a spus că n-ar trebui să ne încredem în nimeni ; căci, dacă erau barbari și independenți, adică sub propria lor guvernare, apoi puteam fi siguri că vom fi uciși cu toții ; iar dacă erau creștini, tot nu ne va merge mult mai bine, în caz că aveau să știe cine eram noi ; fiindcă obiceiul malabarezilor era să-i trădeze pe toți cei care le cădeau în mînă ; și doar ăștia erau din același popor ; așa că dacă nu voiam să ne batem joc de securitatea noastră, apoi

nu trebuia să ne ducem la ei cu nici un chip. Eu m-am împotrivit multă vreme şi i-am spus că de obicei, da, avea dreptate în toate cazurile, dar de data aceasta nu credeam că are dreptate ; că nici eu nu eram mai amator de riscuri inutile decît era el, sau oricare altul ; însă gîndeam că toate naţiunile din lume, chiar şi sălbaticii cei mai sălbatici, cînd ridică un steag de pace, respectă cu foarte mare sfinţenie propunerea paşnică făcută prin acel semnal ; şi i-am dat diferite pilde din istoria călătoriilor mele în Africa, despre care v-am vorbit la începutul acestei lucrări ; şi că doar nu-i puteam crede pe băştinaşii de aci mai răi decît alţii ca ei. Iar pe deasupra, i-am mai spus că situaţia noastră părea să fie de aşa natură, încît tot trebuia să cădem în mîinile cuiva şi că era mai bine să cădem în mîinile lor, printr-un tratat de prietenie, decît printr-o supunere forţată, şi chiar dacă aveau vreun plan şiret, eu înclinam totuşi pentru tratative cu ei.

— Bine, prietene, spuse William, foarte grav, dacă tu vrei să te duci, eu nu te pot împiedica, doar că voi dori să-mi iau ultimul rămas-bun de la tine la despărţire, căci, poţi să fii sigur, n-ai să ne mai vezi niciodată. Dacă noi cei de pe corabie vom scăpa mai uşor pînă la urmă, despre asta nu-ţi pot spune nimic cert deocamdată ; dar de atîta lucru pot răspunde, că nu ne vom jertfi vieţile zadarnic, şi cu bună ştiinţă, aşa cum ai de gînd să faci tu ; cel puţin ne vom apăra cîtă vreme o să putem, iar în cele din urmă vom muri ca nişte adevăraţi bărbaţi, nu ca nişte neghiobi traşi pe sfoară de şiretlicurile cîtorva barbari.

William mi-a vorbit cu atîta căldură şi totuşi cu atîta siguranţă privitor la soarta noastră, că şi eu am început a mă gîndi puţin asupra riscului la care era să mă expun. Nu aveam nicidecum mai multă poftă decît el să fiu ucis ; şi totuşi, pe viaţa mea, nu eram lipsit de curaj, cum părea el, în toată povestea asta. Din care cauză l-am întrebat dacă avea vreo ştiinţă despre locul unde ne aflam sau dacă fusese vreodată pe acolo.

— Nu, îmi răspunse el.

Atunci l-am întrebat dacă auzise sau citise ceva despre oamenii din acea insulă şi despre felul lor de a se purta cu creştinii care le picau pe mînă ; iar William îmi spuse că auzise

ceva despre unul — pe nume Knox — şi că avea să-mi istorisească povestea lui mai tîrziu. Knox fusese comandant al unei corăbii a Indiilor de Est, aruncat pe uscat, întocmai ca şi noi, pe această insulă Ceilon, deşi era greu de spus dacă nimerise chiar în acelaşi loc sau unde anume: îmi pomeni însă că fusese ispitit de către barbari şi ademenit să vină pe ţărm, întocmai cum eram şi noi poftiţi de data aceasta; şi că, după ce l-au prins, l-au înconjurat pe el şi pe cei optsprezece oameni ai lui, şi nu le-au mai dat voie să se întoarcă de acolo niciodată, ci i-au ţinut ostateci sau i-au ucis, William nu putea şti exact; dar ostatecii au fost duşi înlăuntrul ţării, despărţiţi unii de alţii, şi nu s-a mai auzit nimic despre ei după aceea, cu excepţia fiului căpitanului, care a reuşit să scape ca prin minune, după douăzeci de ani de robie.

N-am avut timp atunci să-i cer să-mi spună întreaga poveste a acelui Knox, şi cu atît mai puţin să stau să-l ascult povestindu-mi-o; dar cum se întîmplă îndeobşte în atari cazuri, cînd cineva începe să fie niţel mai impresionat, mi-am schimbat brusc atitudinea faţă de el.

— Da, da, dar atunci, dragă William, i-am vorbit eu, ia spune-mi ce ai vrea tu să facem? Vezi bine în ce stare sîntem şi ce ne aşteaptă; trebuie luată o hotărîre, şi asta imediat.

— Hm, ei bine, am să-ţi spun ce hotărîre trebuie luată; mai întîi să pui să se atîrne un steag alb, aşa cum au făcut şi ei de ochii noştri, iar apoi să echipezi bine barca mare şi pinesa, cu cît de mulţi oameni pot încăpea în ele, care să aibă însă destul loc de manevrat armele, şi pe urmă lasă-mă pe mine să merg cu ei; iar tu vei vedea ce-am să fac. Dacă dau greş, poţi scăpa tu; însă vreau să-ţi spun că, dacă dau greş, va fi numai din vina mea, iar tu o să înveţi de pe urma neghiobiei mele.

La început n-am ştiut ce să-i răspund, dar după o scurtă pauză am strigat:

— William, William, mie mi-ar fi tot atît de urît să te prăpădeşti tu, pe cît ţi-ar fi şi ţie să pier eu; iar dacă e vreo primejdie pentru tine, aş dori-o tot cît o doresc şi pentru mine. Aşa că, dacă vrei, hai să rămînem cu toţii pe corabie, să ne meargă fiecăruia la fel şi să împărtăşim cu toţii aceeaşi soartă.

— Nu, nu, stărui William nu e nici o primejdie în soluţia pe care o propun eu ; poţi veni şi tu cu mine dacă găseşti de cuviinţă. Însă numai dacă vei binevoi să te supui măsurilor pe care am să le hotărăsc eu ; şi atunci poţi fi sigur că — deşi vom coborî de pe corăbii — nimeni dintre noi nu se va apropia de ei mai mult decît e necesar ca să ne audă cînd vom striga, şi ca să le vorbim de la distanţă. După cum bagi de seamă, ei nu au bărci ca să vină la noi ; dar, zice William, eu aş dori mai degrabă ca tu să-mi asculţi sfatul şi să conduci corăbiile după semnalele pe care ţi le voi face eu din barcă şi, în privinţa asta, hai să ne sfătuim niţel amîndoi înainte de plecare.

Ei bine, am descoperit că William prevăzuse toate măsurile trebuitoare şi nu era pic de confuzie în mintea lui cu privire la ceea ce avea de făcut ; aşa că i-am spus că trebuie să se considere căpitanul acelei acţiuni, iar noi vom sta cu toţii sub ordinele lui, lucru de care voi avea grijă să fie respectat pînă în cele mai mici amănunte.

După această concluzie la care ne condusese discuţia noastră, William a poruncit să coboare douăzeci şi patru de oameni în pinasă, iar marea fiind acum destul de lină, au pornit, cu toţii, foarte bine înarmaţi. El a poruncit de asemeni ca tunurile corăbiei mari de pe partea cea mai apropiată de ţărm să fie încărcate cu gloanţe de muschetă, cuie ruginite, cioburi şi tot felul de bucăţi de fier vechi, plumb, şi orice ne mai stătea la îndemînă ; şi să fim gata să tragem de îndată ce s-ar întîmpla să-l vedem coborînd steagul alb de pe pinasă şi ridicînd unul roşu.

După ce am stabilit între noi toate acestea, el cu oamenii săi au pornit către ţărm, adică William în pinasă, cu doisprezece marinari, iar barca mare în urma lor, cu încă douăzeci şi patru de flăcăi, toţi voinici, hotărîţi şi straşnic înarmaţi. Au vîslit atîta, apropiindu-se de ţărm, pînă s-au aflat la o depărtare de la care să-şi poată vorbi unii altora : purtau ca şi băştinaşii steag alb şi propuneau tratative. Brutele, căci asta erau, s-au arătat foarte curtenitoare, însă văzînd ei că nu-i puteam înţelege, s-au dus şi au adus un bătrîn olandez, prizonier la ei de ani îndelungaţi, şi l-au pus să discute cu noi. Din tot conţinutul vorbirii lui, reieşea că regele ţării îl trimisese pe generalul său ca să afle cine eram şi ce treburi

aveam. William s-a ridicat în picioare la pupa pinasei şi i-a răspuns că, în privinţa asta, el, olandezul, care după vorbirea şi vocea sa pare european, putea şti cu uşurinţă cine eram, precum şi starea în care ne găseam ; iar corabia fiindu-ne eşuată pe uscat, singur faptul acesta îi putea spune că treburile noastre acolo erau cele în legătură cu soarta unei corăbii sinistrate ; aşa că William şi-a exprimat dorinţa să ştie la rîndul său pentru ce ne venise în întîmpinare atîta mulţime de oameni, înarmaţi cu arme de tot felul, ca şi cînd ar fi vrut să ne încerce cu război.

Ni se răspunse că puteau avea motive întemeiate să coboare pe ţărm, căci poporul fusese îngrijorat de apariţia corăbiilor unor străini pe coastă ; şi cum vasele noastre erau pline de oameni, care aveau cu ei tunuri şi arme, regele trimisese o parte din armata sa, pentru ca — în cazul unei năvăliri asupra ţării lui — să poată fi gata să se apere, oricare ar fi situaţia.

— Dar, zice olandezul, deoarece sînteţi oameni loviţi de nenorocire, regele i-a poruncit generalului său, care este şi el de faţă, să vă dea tot ajutorul cu putinţă, şi să vă invite pe ţărm şi să fiţi primiţi cu toată curtenia posibilă.

Fără să-i îngăduie să răsufle, William îi şi ia atunci vorba din gură :

— Înainte de a-ţi da un răspuns în privinţa asta, aş dori ca tu să-mi spui ce eşti ; căci după vorbă pari european.

Tălmaciul a răspuns imediat că era olandez.

— De asta îmi dau seama, zice William, după vorba ta ; dar eşti originar din Olanda sau eşti un băştinaş al acestei ţări, care a învăţat olandeza stînd de vorbă cu olandezii stabiliţi, după cîte ştiu, în această insulă.

— Nu a precizat bătrînul, sînt originar din Delft, în ţara Olandei din Europa.

— Bine, face numaidecît William, dar tu eşti creştin sau păgîn, ori eşti ceea ce numim noi un *renegado ?*

— Sînt, răspunde el, creştin.

Şi aşa au continuat, într-un scurt dialog, după cum urmează :

Will. : Eşti olandez şi creştin, zici tu ; mă rog, te socoţi om liber sau slugă ?

Oland. : Sînt în slujba regelui de aici şi în armata sa.

Will. : Dar ești voluntar sau prizonier ?

Oland.: De fapt, la început am fost prizonier, dar acum sînt liber, așa că sînt voluntar.

Will. : Care va să zică, fiind la început prizonier, acum îi slujești de bună voie ; dar ești atît de liber, încît să poți pleca, dacă ai vrea, la compatrioții tăi ?

Oland. : Nu, așa ceva nu pot spune ; compatrioții mei locuiesc foarte departe de aici, în părțile de nord și de est ale insulei, și nu se poate ajunge la ei fără învoirea specială a regelui.

Will. : Și de ce nu capeți învoire să pleci ?

Oland. : N-am cerut-o niciodată.

Will. : Și, după bănuiala mea, știi bine că dacă ai cere-o, n-ai putea-o obține.

Olanh.: În privința asta nu-ți pot spune prea mult ; dar de ce îmi pui toate aceste întrebări ?

Will. : De ce ? Păi motivul meu e întemeiat : dacă tu ești creștin și prizonier, cum poți consimți să se facă din tine o unealtă a barbarilor acestora, ca să ne trădezi și să ne dai pe mîna lor, pe noi, care sîntem compatrioți de-ai tăi și creștini ca și tine ? Nu e oare un lucru barbar să faci una ca asta ?

Oland.. : Dar cum aș putea, mă rog vouă, să vă trădez ? Nu ți-am comunicat eu oare că regele vă poftește să veniți pe țărm și că a poruncit să fiți tratați în chip curtenitor, și ajutați ?

Will. : Din moment ce ești creștin, deși de asta mă îndoiesc eu foarte tare, crezi oare că regele, sau generalul — cum îi spui tu — crede măcar un cuvînt din tot ce spune ?

Oland. : El v-o făgăduiește prin gura marelui său general.

Will. : Nu te întreb ce făgăduiește și nici prin cine, ci te întreb următoarele : Te poți tu declara încredințat că are de gînd să nu-și calce făgăduiala ?

Oland. : Cum pot să răspund la asta ? Cum pot eu spune ce are el de gînd ?

Will. : Ne poți spune ce crezi tu.

Oland. : Eu nu vă pot spune dacă se va ține de făgăduială, dar cred că s-ar putea să facă și asta.

Will. : Tare mă tem că nu ești decît un creștin cu două fețe. Hai să-ți pun eu o altă întrebare : Crezi tu într-adevăr ce

spui și mă sfătuiești să cred și eu în ei și să dau viețile noastre pe mîinile lor, încrezîndu-mă în făgăduielile pe care le fac ?

Oland. Eu nu sînt sfătuitorul tău.

Will. : Poate că ți-e frică să-ți spui părerea, fiindcă te afli în puterea lor. Spune-mi, rogu-te, înțelege vreunul din ei ce vorbești tu ? Cunosc ei olandeza ?

Oland : Nu, nici unul dintr-înșii : în privința asta n-am nici un fel de grijă.

Will. : Ei bine, atunci răspunde-mi simplu, dacă ești creștin. E bine oare pentru noi să ne aventurăm așa, întemeiați doar pe vorbele lor și să le cădem mură în gură, venind la ei pe țărm ?

Oland : Mă întrebi foarte pe șleau. Rogu-te, lasă-mă să-ți pun și eu o întrebare ; aveți vreo nădejde să puteți pleca de aici, voi sau corabia voastră, dacă refuzați ?

Will. : Da, da, acum că s-a terminat furtuna, ne vom salva corabia, de asta nu ne temem.

Oland. : Atunci n-aș putea spune că lucrul cel mai bun pentru voi ar fi să vă încredeți în ei.

Will. : Bine, de data aceasta ai vorbit cinstit.

Oland. : Dar eu ce să le spun lor ?

Will : Spune-le vorbe plăcute, așa cum ne spun ei nouă.

Oland. : *Și* ce fel de vorbe plăcute ?

Will. : Ei bine, spune-le să comunice regelui lor că sîntem niște străini care au fost împinși pe coastă de o mare furtună ; că îi mulțumim foarte mult pentru făgăduiala de a se purta cu bunăvoință față de noi, făgăduială pe care o vom primi recunoscători, dacă o să rămînem mai departe în această stare nenorocită ; dar că, deocamdată, n-are niciun rost să venim pe țărm ; și pe lîngă asta, spune-le că nici nu putem părăsi corabia în starea în care se află acum, ci sîntem obligați să avem grijă de dînsa, trebuie s-o degajăm și nădăjduim ca după încă o maree sau două, s-o aducem cu totul pe linia de plutire și să ancorăm.

Oland. : Dar el vă așteaptă să veniți pe țărm, ca să-l vizitați și să-i faceți un dar pentru politețea sa.

Will. : După ce vom fi adus corabia pe linia de plutire și-i vom fi astupat spărturile, o să-i prezentăm omagiile noastre.

Oland. : Dar ați putea veni la el acum, la fel de bine ca și atunci.

Will. : Ia stai, măi amice : eu n-am spus că vom veni la el atunci ; tu ai vorbit despre un dar pe care să i-l facem ; asta înseamnă să-i prezentăm omagiile noastre, nu-i așa ?

Oland. : Bine, am să-i spun că veți veni pe țărm după ce corabia voastră va fi adusă pe linia de plutire.

Will. : În privința asta, nu am nimic de obiectat : îi poți spune ce crezi tu de cuviință.

Oland. : Dar se va înfuria tare, dacă nu-i promit.

Will. : Pe cine se va înfuria ?

Oland. : Pe voi.

Will. : Și ce ne pasă nouă de asta ?

Oland. : Cum, dar își va trimite toată armata împotriva voastră.

Will. : Și ce s-ar întîmpla, dacă ar fi cu toții aici chiar acum ? Ce crezi tu că ne-ar putea face ?

Oland. : Regele ar porunci să vă ardă corăbiile și să vă aducă pe toți la el.

Will. : Spune-i că dacă ar încerca una ca asta, s-ar putea să dea de dracu.

Oland. : Are sub stăpînirea sa un popor întreg.

Will. : Are și vreo corabie ?

Oland. : Nu, corăbii nu are de loc.

Will. : Nici bărci ?

Oland. : Nu, nici bărci.

Will. : Păi atunci, cam ce crezi tu că ne pasă nouă de oamenii lui ? Ce poți tu să ne faci acum, chiar de-ai avea cu tine o sută de mii de oameni ?

Oland. : O ! dar ei pot să vă dea foc.

Will. : Să ne facă să luăm foc, vrei să zici ; asta ar putea s-o facă, ce-i drept ; însă foc nu ne vor da ; pot încerca, pe riscul lor, dar vom da iama în cei o sută de mii de oameni ai săi, dacă vin în bătaia tunurilor noastre, de chestia asta te asigur.

Oland. : Și dacă regele vă dă ostateci, ca să vă simțiți în siguranță ?

Will. : Pe cine ne poate da el, decît pe niște simpli sclavi sau slugi ca tine, ale căror vieți firește că nu le prețuiește mai mult decît prețuim noi un cîine englezesc.

Oland. : Pe cine cereți voi ca ostateci ?

Will. : Pe el însuși și pe înălțimea ta.

Oland : Ce ați face cu noi ?

Will. : Cu el am face tot cam ceea ce ar face şi el cu noi, adică i-am tăia capul.

Oland. : Şi cu mine ce-aţi face ?

Will. : Cu tine ce-am face ? Te-am duce îndărăt acasă în ţara ta : şi cu toate că meriţi spînzurătoarea, am face iar din tine un om şi un creştin, şi nu ne-am purta cu tine aşa cum te-ai fi purtat tu cu noi — să te trădăm unei adunături de păgîni sălbatici şi fără de milă, care nu ştiu nici de Dumnezeu, şi nici nu au îndurare pentru om.

Oland. : Îmi dai de gîndit şi vreau să vorbesc mîine cu tine, despre toate acestea, din nou.

CAPITOLUL XVII

Despotmolim corabia — Regele țării trimite un potop de oameni pe țărm — Convorbirea între William și olandez — Luptă cu băștinașii — Îl luăm cu noi pe olandez, printr-o stratagemă — Povestire despre aventura căpitanului Knox pe aceeași insulă —

Astfel solul a plecat, iar William s-a întors pe bord și ne-a făcut o dare de seamă completă asupra convorbirii sale cu bătrînul olandez, care a fost foarte amuzantă, iar pentru mine instructivă ; căci aveam destule motive să recunosc că William judecase mai bine lucrurile decît mine.

Am avut norocul, spre marea noastră satisfacție, să despotmolim corabia chiar în noaptea aceea, și s-o ancorăm cam la o milă și jumătate mai spre larg, și în apă adîncă ; așa că nu mai aveam nevoie să ne temem de regele olandezului nostru cu cei o sută de mii de oameni ai lui ; și de fapt ne-am distrat puțin pe seama lor a doua zi, cînd un potop de vietăți a coborît pe țărm ; în imaginația noastră, ni se părea că nu erau mai puțini de o sută de mii de oameni și aveau și cîțiva elefanți ; deși chiar dacă ar fi fost să aibă chiar o armată de elefanți, tot nu ne puteau pricinui vreun rău ; căci eram acum bine ancorați și mult în afara razei lor de acțiune ; ce-i drept, noi ne credeam în afara razei lor de acțiune mai mult decît eram de fapt ; și șansele erau de zece mii la una, ca să ne pomenim din nou eșuați pe uscat ; deoarece vîntul bătea dinspre țărm, deși netezise apa acolo unde ne găseam noi, totuși împinsese refluxul spre larg mai departe decît de obicei și am

putut vedea bine cum nisipul pe care noi ne aflasem mai înainte se întindea în formă de semilună și ne înconjura cu cele două coarne ale sale, așa încît ne găseam chiar în mijlocul ori în centrul său, ca într-un golf rotund, în siguranță doar în locul unde eram acum și doar la apă adîncă, dar cu moartea imediată lîngă noi, pîndindu-ne — ca să zic așa — atît din dreapta cît și din stînga ; căci în fond cele două coarne sau vîrfuri de nisip ale semilunii se întindeau dincolo de locul unde se găsea corabia noastră, cu aproape două mile.

Și rău-cîrmitul potop de oameni forfotea pe acea parte a bancului de nisip aflată la est de noi ; iar cum mulți dintr-înșii nu erau în apă decît pînă la genunchi, cei mai mulți și majoritatea acestora chiar nu mai sus de gleznă, s-ar putea spune că de fapt ei ne asediau din partea aceea, precum și dinspre uscat și, pe o distanță mai mică, chiar și din cealaltă parte a nisipului, formînd un semicerc, sau mai curînd trei-cincimi dintr-un cerc, pe o distanță de vreo șase mile ; celălalt corn sau vîrf de nisip al semilunii, care se găsea la vest de noi, fiind mai scufundat în apă, îi împiedicase a se întinde și în partea aceea tot atît de mult.

Nici nu le trecea prin cap ce serviciu ne făcuseră și cum, fără voia lor, și prin cea mai mare ignoranță, se făcuseră piloții noștri, pe cînd noi, care nu sondasem adîncimea apei, am fi putut fi pierduți înainte de a ne da seama ce se întîmplă. Ce-i drept, puteam sonda noul nostru port înainte de a ne fi aventurat, însă nu pot spune cu siguranță dacă am fi făcut-o sau nu ; căci, în ce mă privea, n-aveam nici cea mai mică bănuială despre situația reală în care ne găseam : totuși, spun, înainte de a ridica ancora, ar fi trebuit să ne uităm puțin în jurul nostru, sînt sigur că ar fi fost de datoria noastră s-o facem, căci, pe lîngă acele armate de furii cu chip omenesc, mai aveam și o corabie cu multe spărturi și toate pompele noastre de-abia puteau împiedica apa să se ridice peste noi, iar dulgherii se aflau pe bord, muncindu-se să descopere și să astupe rănile suferite, înclinînd corabia cînd pe o parte, cînd pe alta ; era foarte amuzant să vezi cum — atunci cînd oamenii noștri înclinau corabia înspre partea unde era armata aceea de sălbatici, pe nisipurile cornului de către est,

băştinaşii păreau atît de uluiţi, cuprinşi între spaimă şi bucurie, că îi apuca un fel de zăpăceală şi se strigau unul pe altul, ţipînd şi zbierînd, într-un fel de nedescris.

Pe cînd ne ocupam de repararea corăbiei, căci eram foarte grăbiţi — puteţi fi siguri — şi foloseam toate braţele de lucru, atît ca să astupăm spărturile, cît şi la repararea greementului şi a pînzelor destul de avariate, la montarea şi echiparea unui nou arbore gabier principal, ori la îndeplinirea altor neajunsuri de felul ăsta ; aşadar, pe cînd ne ocupam de toate acestea, am zărit un convoi de aproape o mie de oameni desprinzîndu-se din grosul oştirii barbarilor, aflată în partea din fund a golfului, şi venind de-a lungul malului, împrejurul bancului de nisip, pînă ce s-au oprit chiar faţă în faţă cu flancul vasului nostru, spre est, să tot fi fost la cel mult o jumătate de milă de noi. În clipa aceea l-am văzut pe olandez, înaintînd şi apropiindu-se de noi doar el singur, cu steagul său alb şi cu toate mişcările pe care i le ştiam, întocmai ca şi mai înainte, şi iată-l că s-a oprit acolo.

Ai noştri tocmai îndreptaseră iar corabia, în momentul cînd sălbaticii au ajuns în faţa flancului nostru şi tocmai reuşisem din fericire şi spre marea noastră mulţumire, să găsim şi să astupăm şi spărtura cea mai periculoasă a navei ; aşa încît am ordonat ca bărcile să fie coborîte la apă şi să fie echipate tot cu aceiaşi oameni ca şi cu o zi înainte, iar William să se ducă din nou la ei ca sol. M-aş fi dus chiar eu, dacă aş fi înţeles olandeza ; dar cum n-o înţelegeam, n-avea nici un rost, căci n-aş fi fost în stare să pricep nimic din ce spunea, decît în tălmăcirea lui William, plăcere pe care mi-o puteam rezerva tot atît de bine şi după aceea. Singurele instrucţiuni pe care am ţinut să i le dau lui William, au fost că — dacă era posibil — să-l ia cu el pe bătrînul olandez şi, dacă reuşea, să-l determine chiar să vină pe bord.

Ei bine, William s-a dus ca şi mai înainte ; iar cînd a ajuns la şaizeci sau şaptezeci de yarzi de ţărm, a înălţat un steag alb, după cum făcuse şi olandezul şi, întorcînd barca cu flancul spre ţărm, iar oamenii săi sprijinindu-se de vîsle, convorbirile sau dialogul a reînceput în felul următor :

Will. : Ei bine, prietene, ce mai ai de spus acum ?

Oland. : Vin cu aceeaşi solie împăciuitoare ca şi ieri.

Will. : De ce te tot prefaci că vii cu o solie de blîndeţe, cînd ai în spatele tău toţi oamenii aceştia cu toate armele lor neghioabe de război ? Mă rog ţie, ce-ai de gînd ?

Oland. : Regele ne grăbeşte să-l poftim pe căpitan şi pe toţi oamenii săi să vină pe ţărm şi a poruncit oamenilor lui să se poarte cît mai cuviincios.

Will. : Ei bine, şi rostul tuturor acestor inşi este să ne invite pe ţărm ?

Oland. : Nu vă vor face nici un rău, dacă veţi veni pe ţărm în mod paşnic.

Will. : Înţeleg, şi cam ce crezi tu oare că ne pot face, dacă nu venim ?

Oland. : Eu n-aş vrea să vă facă vreun rău, nici atunci.

Will. : Dar, rogu-te, prietene, nu mai face pe neghiobul şi nu mai fii ticălos, nu vezi că nu ne mai temem acum de toată armata ta şi că sîntem în afara oricărei primejdii şi a orice ne-ar putea ei face ? Oare ce te îndeamnă să te porţi în chip atît de naiv şi totodată atît de ticălos ?

Oland. : Ei bine, s-ar putea să vă credeţi mai în siguranţă decît sînteţi : voi n-aveţi cum şti ce v-ar putea face ei. Vă pot asigura însă, că sînt în stare să vă facă mult rău, poate chiar să vă ardă corabia.

Will. : Admiţînd că asta ar fi adevărat, deşi eu sînt sigur că nu-i, vezi bine că mai avem şi alte corăbii care să ne ducă — şi arătă cu degetul spre goeletă. (Tocmai atunci am descoperit goeleta care se îndrepta spre noi dinspre est, venind de-alungul coastei, la o distanţă de vreo două leghe, ceea ce ne dădea o nemaipomenită mulţumire, căci ne lipsise timp de treisprezece zile.)

Oland. : Pentru noi asta nu înseamnă nimic, chiar dacă aţi avea zece corăbii, tot n-aţi îndrăzni să veniţi ca vrăjmaşi pe ţărm, cu toţi oamenii pe care-i aveţi ; sîntem prea mulţi pentru voi.

Will : Nici măcar în privinţa asta nu spui ce gîndeşti ; iar noi o să-ţi arătăm ce ne pot mîinile cînd vor ajunge la noi prietenii noştri, căci doar auzi că ne-au dat de urmă [1].

[1] Chiar atunci goeleta trăgea cinci lovituri de tun, ca să capete veşti din partea noastră, căci de văzut nu ne vedeau. (n.a.)

Oland. : Da, aud cum trag, dar corabia voastră sper că nu va trage şi ea ca răspuns ; căci dacă aţi face-o, generalul nostru ar lua-o drept o încălcare a armistiţiului şi ar porunci oştirii sale să facă să zboare o ploaie de săgeţi spre voi, cei din corabie.

Will. :Poţi fi sigur că şi corabia noastră va trage, ca să ne poată auzi ai noştri, dar nu vor trage cu gloanţe. Dacă generalul tău n-are altă treabă poate să înceapă petrecerea cînd vrea el, dar poţi fi sigur că i-o vom întoarce pe propria-i cheltuială.

Oland. : Şi atunci, eu ce trebuie să fac ?

Will : Ce să faci ? Păi să te duci la el şi să-i spui despre asta dinainte şi să-i aduci la cunoştinţă că salva trasă de corabia noastră nu e împotriva lui, nici a oamenilor săi, şi apoi să vii înapoi să ne spui ce părere are.

Oland : Nu, am să-i trimit vorbă, ceea ce este la fel de bine.

Will. : Fă cum vrei ; dar cred că ar fi mai bine să te duci chiar tu ; căci dacă oamenii noştri trag înaintea sosirii trimisului tău, presupun că el se va mînia foarte şi s-ar putea să fie mîniat chiar pe tine ; căci, în ceea ce priveşte mînia lui împotriva noastră, îţi spunem dinainte că nouă nu ne pasă de ea.

Oland. : Le acorzi prea puţină importanţă ; habar n-ai de ce sînt în stare.

Will. : Faci prea mult caz, ca şi cînd aceşti bieţi sălbatici nenorociţi ar fi capabili de cine ştie ce lucruri grozave ; hai să vedem, rogu-te, ce puteţi face voi cu toţii, căci pe noi ne lasă rece ; poţi coborî steagul tău de pace, dacă ai chef şi poţi începe.

Oland. : Eu aş prefera un armistiţiu între voi şi să vă fac pe toţi să vă despărţiţi ca prieteni.

Will. : Tu însuţi nu eşti altceva decît un ticălos şi un viclean, căci vădit lucru ştii bine că ei ar vrea să ne convingă să venim pe ţărm, numai ca să ne prindă în capcană şi să ne ia prin surprindere ; şi totuşi, tu care eşti creştin — după cum îţi zici — ai vrea să ne faci să venim pe ţărm şi să ne dăm vieţile pe mîna sălbaticilor care nu ştiu nici de milă, nici de omenie ori de bună cuviinţă ; cum poţi fi atît de mişel ?

Oland. : Cum poţi să-mi spui asemenea vorbe ? Ce ţi-am făcut eu şi ce ai vrea oare să fac ?

Will. : Să nu te porți ca un trădător, ci ca unul care a fost cîndva creștin, și ar mai fi și acum, dacă n-ai fi olandez.

Oland. : Nu știu ce să fac, zău că nu ; aș dori să fim departe de ei ; sînt un popor sîngeros.

Will. : Mă rog ție, nu mai pune bețe în roate cu privire la ce ar trebui să faci ; știi să înoți ?

Oland. : Da, știu să înot ; dar dacă aș încerca să înot pînă la voi, aș primi o mie de săgeți și de lănci în spate, mai înainte de a ajunge la barca voastră.

Will. : Am să aduc barca aproape de tine și am să te iau pe bord în ciuda tuturor. N-o să tragem decît o singură salvă și pun rămășag că or s-o rupă la fugă toți de lîngă tine.

Oland. : Ești greșit în ceea ce-i privește pe ei, te asigur ; ar alerga cu toții pînă la țărm și ar trage în voi cu săgeți de foc și ar da foc bărcii și corăbiei și ar arde tot în jurul urechilor voastre.

Will. : O să riscăm și asta dacă vrei să vii cu noi.

Oland. : Vă veți purta cinstit cu mine, cînd voi fi printre voi ?

Will. : Cît despre asta, îți dau cuvîntul meu de onoare, dacă tu însuți te vei dovedi cinstit.

Oland. : Nu mă veți face prizonier ?

Will : Garantez eu pentru tine cu capul meu, că vei fi un om liber și te vei duce unde ai să vrei, deși — drept să-ți spun n-o meriți.

Chiar în acel moment, corabia noastră a tras trei lovituri de tun, ca să răspundă goeletei și să-i aducă la cunoștință că o văzusem și numaidecît ne-am dat seama că ea înțelesese și se îndrepta direct spre locul unde eram ; dar este cu neputință de exprimat zăpăceala și scîrboasele zgomote tulburi, graba și harababura generală care s-au dezlănțuit în noianul acela de oameni, în urma faptului că noi trăsesem cele trei lovituri de tun. Pe loc au și sărit cu toții la arme, căci dacă aș spune despre ei că s-au așezat în linie de tragere — ar însemna să nu spun nimic.

Apoi, la un ordin, au înaintat cu toții, un corp comun, pînă la malul mării și, hotărîndu-se să ne servească o salvă cu armele lor de foc (căci așa ceva erau) ne-au salutat fără întîrziere cu o sută de mii de săgeți de ale lor, fiecare dintre ele

purtînd în vîrf cîte o mică pungă de pînză muiată în pucioasă ori în ceva de acest fel ; zburînd prin aer, ce le-ar fi putut oare împiedica să ia foc în zbor ? — şi de obicei chiar aşa se şi întîmpla.

N-aş putea spune că metoda asta de a ne ataca, într-un fel despre care noi n-aveam nici o idee, nu ne-a surprins la început ; căci în primele clipe numărul lor a fost atît de mare, încît nu eram chiar cu totul scutiţi de teama că ar putea să ne dea foc la corabie ; aşa că William s-a şi hotărît să vîslească spre bord, să ne convingă pe toţi să ridicăm ancora şi s-o pornim în larg ; n-am avut însă vreme de aşa ceva, căci la iuţeală sălbaticii au făcut să zboare către barcă şi către corabie o nouă salvă de săgeţi din toate părţile acelei păduri de oameni aflaţi pe ţărm.

Nici nu trăgeau — ca să zic aşa — toţi dintr-o dată şi apoi să se oprească ; săgeţile lor fiind uşor de prins cu crestătura pe arcuri, trăgeau mereu, astfel că aerul era continuu plin de flăcări.

N-aş putea spune dacă aprindeau cîrpa aceea de bumbac înainte de a da drumul săgeţii ; căci n-am văzut să fi avut foc la ei, deşi se pare totuşi că aveau. Săgeata, pe lîngă focul pe care-l purta, avea şi un vîrf, ca un fel de cui cum i-am spune noi, făcut dintr-un os la unele sau din cremene ascuţită, iar la altele dintr-un metal, prea moale în sine ca metal, dar destul de tare ca să facă săgeata să pătrundă — bunăoară dacă lovea într-o scîndură — atît de adînc, încît să rămînă fixată în ea.

William şi oamenii săi şi-au dat destul de clar seama de situaţie, ca să se şi lipească de marginile bărcii, construită chiar în acest scop, atît de înalt că se puteau lesne chirci în spatele lor, în aşa fel încît să se apere de orice armă trimisă, cum am spune noi, drept la ţintă sau în linie dreaptă; dar despre armele ce ar fi putut cădea perpendicular din aer, împotriva lor nu aveau nici o apărare, deci acestui risc tot se expuneau. La început, ai noştri au început să se îndepărteze vîslind, dar înainte de a porni, au deschis focul, tot o dată cu armele cele mici, trăgînd în cei din jurul olandezului ; William le-a poruncit să se asigure însă că ţintesc în alţii, aşa fel ca să nu-l nimerească, pe el, şi oamenii aşa au şi făcut.

Nu puteam striga la ei acum, căci larma ce o stîrniserăm era atît de mare încît n-ar fi fost în stare să audă pe nimeni ; dar oamenii noştri au vîslit curajos mai aproape de ei, căci la început fuseseră împinşi ceva mai departe, iar cînd au ajuns a micşora distanţa, au mai tras o salvă, care i-a zăpăcit cu totul pe meşterii noştri şi am putut vedea de pe corabie că mulţi dintre ei au şi fost ucişi sau răniţi.

Am socotit lupta foarte inegală şi prin urmare le-am făcut semn alor noştri să se îndepărteze de ei, ca să putem rîde puţin şi noi, nu numai sălbaticii ; dar săgeţile cădeau atît de dese asupra vîslaşilor, acum atît de aproape de ţărm, încît nu puteau lopăta ; aşa că şi-au întins niţel pînza, gîndindu-se că ar putea vîsli de-a lungul coastei, ascunşi în dosul parapetelor ; dar abia fusese întinsă pînza de vreo şase minute cel mult, că s-au şi pomenit cu cinci sute de săgeţi de foc trase în ea şi prin ea şi, în cele din urmă, au aprins-o de tot ; iar oamenii noştri încă nu erau cu totul în afara pericolului ca de la pînză să ia foc întreaga barcă ; asta i-a făcut să lopăteze din răsputeri şi să împingă barca din loc, atîta cît şi cum au putut-o face, ca să fie măcar ceva — ceva mai departe.

Între timp însă, ne lăsaseră ţintă deschisă întreaga armată de sălbatici : şi cum noi ne adusesem corabia cît mai aproape de ei, am tras în plin unde erau mai îngrămădiţi, am tras de şase sau de şapte ori, cu cîte cinci tunuri dintr-o dată, cu ghiulele, fiare vechi, gloanţe de muschetă şi cu cîte altele.

Puteam vedea fără greutate că făcusem ravagii printre ei, că omorîsem şi rănisem o mulţime, şi că erau foarte surprinşi de acest lucru ; dar nici prin gînd nu le trecea să se mişte din loc şi în tot acest timp săgeţile lor de foc zburau la fel de dese ca şi înainte.

În cele din urmă, săgeţile s-au oprit brusc, iar bătrînul olandez a venit alergînd în jos către ţărm, singur, cu steagul lui alb în mîini, ca şi mai înainte, agitîndu-l cît putea el de sus şi făcînd semne către barca noastră să se întoarcă îndărăt.

La început, William n-avea cîtuşi de puţin poftă să stea să-l asculte, însă omul continuînd a-i face semne să vină, pînă la urmă William s-a dus ; iar olandezul i-a mărturisit că fusese la general, care se înmuiase mult ca urmare a măcelului oamenilor săi şi că putea obţine acum orice de la el.

— Orice, s-a mirat William, dar noi nu avem nimic de-a face cu el. N-are decît să-şi vadă de treaba lui şi să-şi ducă oamenii în afara bătăii tunurilor ; doar poate face asta, nu ?

— Vai, a spus olandezul, dar el nu îndrăzneşte să se mişte din loc, nici să dea ochi cu regele ; dacă nu vin pe ţărm măcar cîţiva din oamenii voştri, regele va pune cu siguranţă să-l ucidă.

— Ei bine, atunci, răspunse William, e un om mort ; căci dacă ar fi vorba să salvăm viaţa lui şi vieţile întregii mulţimi de oameni care-l însoţesc, apoi tot nu va avea niciodată pe vreunul dintre noi în puterea sa. Însă ţie am să-ţi spun, adăugă William, cum îl poţi înşela şi cum poţi să-ţi cîştigi propria libertate, dacă ai de gînd să-ţi mai vezi vreodată ţara şi dacă nu cumva ai ajuns un sălbatic, în stare să-i placă să-şi trăiască restul zilelor printre păgîni şi printre barbari.

— Aş fi bucuros din toată inima s-o fac, a răspuns olandezul ; dar dacă aş încerca să înot pînă la voi acum, deşi ei sînt atît de departe de mine, tot m-ar ucide înainte de a ajunge la jumătatea drumului, căci ştiu ţinti foarte bine.

— Dar, a continuat William, am să te sfătuiesc cum să vii la noi cu consimţămîntul său. Du-te la el şi spune-i că ţi-am propus să te iau pe bord, ca să încercăm să-l convingi pe căpitan să vină la ţărm, şi că eu unul nu l-aş împiedica dacă el ar dori să se aventureze.

Olandezul a părut încîntat chiar de la primul cuvînt.

— Am s-o fac, a spus el ; sînt convins că-mi va da voie să vin.

Şi iată-l că o ia la goană, de parcă ar fi avut de dus un mesaj vesel, şi-i povesteşte generalului că William promisese că, dacă s-ar duce la el pe corabie, l-ar convinge pe căpitan să se întoarcă împreună cu olandezul. Generalul a fost destul de neghiob ca să-i dea poruncă să se ducă şi l-a însărcinat să nu se întoarcă fără căpitan ; ceea ce olandezul a şi făgăduit, căci putea s-o făgăduiască fără nici o umbrire de conştiinţă.

Aşa că ai noştri l-au luat în barcă şi l-au adus pe bord ; iar faţă de sălbatici a fost om de cuvînt, căci nu s-a mai întors niciodată ; şi după ce goeleta a ajuns la gura canalului unde ne aflam noi ancoraţi, am ridicat ancora şi am întins

pînzele ; dar, pe cînd o porneam spre larg, fiind încă destul de aproape de țărm, am tras trei lovituri de tun, prefăcîndu-ne că tragem în ei, însă fără ghiulele, căci la ce ne mai folosea să-i lovim ! După care am scos un chiot, cum zic marinarii, adică am strigat către ei în semn de triumf și astfel l-am luat cu noi pe ambasadorul lor. Cum i-o fi mers după aceea generalului, despre asta nu știm nimic.

Capitolul acesta, cînd l-am povestit unuia dintre prietenii mei, după întoarcerea din acele hoinăreli, s-a potrivit atît de bine cu relatarea sa despre ceea ce i s-a întîmplat unui oarecare mister Knox, un căpitan englez, care cu cîtva timp în urmă fusese ademenit de băștinașii acelorași pămînturi să vină pe țărm, încît nu se putea ca eu să nu mă simt foarte împăcat gîndindu-mă de cîte rele scăpaserăm cu toții și cred că nu poate fi decît foarte folositor să istorisesc și cealaltă poveste (care e scurtă) pe lîngă a mea, pentru ca să arăt oricui va citi paginile acestea de ce am scăpat eu și pentru a împiedica pe oricine să cadă într-o asemenea nenorocire, dacă va avea de-a face cu vicleniі locuitori ai Ceilonului. Povestea este următoarea :

Insula Ceilon fiind locuită în cea mai mare parte de barbari, care nu îngăduie nici un fel de negoț sau de relații cu vreo națiune europeană, și care sînt inaccesibili oricăror călători, va fi util să istorisim cu ce prilej autorul acestei povestiri s-a întîmplat să pătrundă înlăuntrul pomenitei insule și ce ocazii a avut el să facă pe deplin cunoștință cu oamenii, cu legile și cu obiceiurile lor, așa încît putem conta cu atît mai mult pe istorisirea sa, apreciind-o după cum merită, pentru raritatea ei și pentru adevărul ce îl cuprinde ; despre toate acestea autorul ne relatează pe scurt cele ce urmează :

În ziua de 21 ianuarie a anului 1657, fregata Anne, din Londra, sub comanda căpitanului Robert Knox a întins pînzele ieșind din Downs [1]; era în serviciul onorabilei companii a Indiilor de Est și pleca din Anglia cu destinația Fort St. George, pe coasta Coromandel, ca să facă negoț din port în port, în India, timp de un an ; iar după ce și-a îndeplinit misiunea aceasta, pe cînd își încărca mărfurile în vederea

[1] Adică, Dunele — era drumul de ieșire a vaselor engleze în Canal. (n.a.)

întoarcerii în Anglia, aflîndu-se în drum spre Matlipatam, în ziua de 19 noiembrie 1659, a avut loc o furtună atît de puternică încît mai multe corăbii au fost aruncate pe uscat, iar căpitanul Knox a fost silit să-şi taie arborele mare de la butuc, ceea ce a avariat corabia atît de tare, încît n-a mai putut să-şi continue călătoria ; aşa că golful Cotiar, din insula Ceilon, fiind foarte la îndemînă şi cît se poate de potrivit în situaţia nenorocită în care se aflau, Thomas Chambers, esquire, devenit între timp Sir Thomas Chambers, agentul de la Fort St. George, a poruncit să ia pe corabie nişte pînzeturi şi nişte negustori indieni de la Porta Nova, care s-ar fi putut ocupa cu negoţul acolo, în timp ce corabia făcea escală ca să-şi monteze catargul şi să repare celelalte avarii pricinuite de furtună. La prima lor sosire acolo, după ce negustorii indieni au fost debarcaţi, căpitanul şi oamenii săi erau foarte bănuitori faţă de oamenii locului, din cauză că englezii nu avuseseră nici un fel de negoţ şi nici altfel de-a face cu ei vreodată ; dar după ce au zăbovit acolo douăzeci de zile, ducîndu-se pe ţărm şi întorcîndu-se înapoi după bunul plac, fără să aibă loc nici o maltratare, au început să lase deoparte orice gînduri bănuitoare în legătură cu sălăşluitorii acelor ţinuturi, care îi primiseră cu atîta bunăvoinţă în schimbul banilor lor.

Între timp, regele ţării primise veste despre sosirea lor şi, necunoscîndu-le gîndurile, trimise la ei un *dissuava*, adică un general cu o armată, iar generalul trimise numaidecît un sol pe bord la căpitan, ca să-i exprime dorinţa de a pofti la el pe ţărm, pretinzînd că ar avea o scrisoare de la rege. Căpitanul salută mesajul cu salve de tun şi-i porunci fiului său, Robert Knox, şi domnului John Loveland, neguţătorul corăbiei, să meargă pe ţărm şi să-l aştepte acolo. Cînd au ajuns înaintea sa, generalul a întrebat cine erau şi cît aveau să rămînă acolo. I-au răspuns că erau englezi, că nu vor rămîne mai mult de douăzeci sau treizeci de zile şi că doreau să li se îngăduie să facă negoţ în portul majestăţii sale. Răspunsul a fost că regele era bucuros să audă că au venit englezi în ţara sa şi că îi poruncise lui să-i ajute, aşa cum vor dori ; şi trimisese o scrisoare care nu trebuia predată decît căpitanului în persoană. Ei se aflau atunci la douăsprezece mile de ţărmul mării, aşa că au răspuns că totuşi căpitanul nu-şi putea părăsi corabia ca să vină atît de departe : dar dacă generalul avea

plăcere să vină pe bord, căpitanul o să-l aştepte acolo ca să primească scrisoarea ; după ce i-a ascultat, *dissuava* şi-a exprimat dorinţa ca ei să rămînă peste noapte acolo, iar a doua zi îi va însoţi şi el, ceea ce au acceptat, ca să nu-l supere pentru un fleac. În seara aceea, *dissuava* i-a trimis căpitanului un dar — nişte vite şi fructe şi alte lucruri, pe care toată noaptea le-a tot cărat mesagerii şi care fură predate a doua zi dimineaţa căpitanului, spunîndu-i-se, totodată, că solii săi vor veni împreună cu *dissuava,* care doreşte ca şi căpitanul să vină cu oamenii săi pe ţărm, deoarece exista o scrisoare de la rege pe care *dissuava* ţine să i-o predea chiar în mînă. Căpitanul, fără a bănui nimic, a venit cu barca pe ţărm şi, aşezîndu-se sub un arbore de tamarin, l-a aşteptat pe *dissuava.* Între timp, soldaţii băştinaşi l-au înconjurat pe ascuns, pe el şi pe cei şapte oameni care-l însoţeau şi, luîndu-i prizonieri, i-au dus să se întîlnească altundeva cu *dissuava,* purtîndu-l pe căpitan pe umerii lor într-un hamac.

A doua zi, echipajul bărcii mari neştiind ce se întîmplase, a venit pe ţărm să taie un copac pentru a ciopli fălci de gabie pentru arborele gabier, şi au fost şi ei făcuţi prizonieri în acelaşi fel, deşi folosindu-se mai multă violenţă, din pricină că au fost mai brutali şi au opus rezistenţă : totuşi nu au fost duşi la căpitan şi la grupul său, ci au fost încartiruiţi în altă casă din acelaşi oraş.

După ce *dissuava* făcuse rost în acest fel de două bărci şi de optsprezece oameni, grija lui următoare a fost să pună mîna şi pe corabie ; în care scop, îndrugîndu-i căpitanului că el şi oamenii săi erau reţinuţi numai pentru că regele insulei avea de gînd să trimită prin el scrisori şi un dar poporului englez, şi-a exprimat dorinţa ca dînsul, căpitanul, să trimită cîţiva oameni pe corabie ca să-i dea ordin să rămînă în continuare acolo ; şi din pricină că vasul era în pericol de a fi incendiat de olandezi dacă întîrzia prea multă vreme în golf, să-l aducă în sus pe rîu. Căpitanul nu era de acord cu propunerea, însă nu a îndrăznit să-şi exprime dezaprobarea ; şi l-a trimis pe fiul său cu porunca dorită, dar cu făgăduieli solemne că se va întoarce înapoi, ceea ce fiul a şi făcut, aducînd o scrisoare de la oamenii de pe corabie, precum că ei nu voiau să dea ascultare căpitanului şi nimănui altcuiva în această chestiune, ci erau hotărîţi să se apere singuri. Scrisoarea l-a

satisfăcut pe *dissuava*, care i-a dat voie căpitanului să scrie ce anume să i se trimită de pe corabie, pretinzînd că el încă nu primise ordin de la rege să-l elibereze, deşi se aştepta să-i sosească ordinul din ceas în ceas.

Căpitanul văzînd că era dus cu vorba şi că trecea anotimpul potrivit pentru corabie ca să pornească mai departe în larg şi să poată ajunge în vreun loc mai puţin nefericit, i-a trimis ordin domnului John Burford, secundul vasului, să ia comanda şi să întindă pînzele spre Porta Nova, de unde şi veniseră, iar acolo să urmeze ordinele agentului.

Apoi a început acea lungă şi tristă captivitate de care se temuseră tot timpul. După ce a plecat corabia, *dissuava* a fost chemat la rege, iar prizonierii au fost ţinuţi o vreme sub pază, pînă ce a venit de la rege o poruncă anume, să-i despartă şi să-i aşeze pe fiecare în alt oraş, pentru uşurinţa întreţinerii lor, care — aşa cum hotărîse regele — cădea în sarcina ţării. În ziua de 16 septembrie 1660, căpitanul şi fiul său au fost duşi într-un oraş numit Bonder Cooswat, în ţinutul Hotcurly, la vreo treizeci de mile spre nord de oraşul Candi şi la depărtare de o zi de ceilalţi englezi. Acolo li se aducea hrană de două ori pe zi, nu însă şi bani ; merinde, cît puteau să mănînce de mult şi cît de bune se puteau găsi în acea ţară. Aşezarea naturală a oraşului era foarte plăcută şi comodă ; dar în anul acela, acea parte a ţării a fost bîntuită de friguri şi de fierbinţeli care au pricinuit moartea multora. Căpitanul şi fiul său au fost şi ei, după cîtva timp, atinşi de molimă, iar căpitanul, fiind şi împovărat de mîhnire din pricina întristătoarei sale stări, a zăcut mai bine de trei luni şi s-a stins din viaţă în ziua de 9 februarie 1661.

Robert Knox, fiul său, rămăsese acum deznădăjduit, bolnav şi în captivitate, neavînd pe nimeni care să-l mîngîie în afară de Dumnezeu. Era singur şi-l păştea prăbuşirea într-o apăsătoare stare de mizerie şi de calamităţi, chinuit de slăbiciunea trupului şi de mîhnirea sufletului, de pierderea tatălui său şi de necazurile fără de leac pe care le avea de îndurat ; iar cea dintîi pildă a acestora a fost însăşi înmormîntarea tatălui său ; căci trimiţînd pe sluga sa, un negru, la mai marii oraşului, să-şi exprime dorinţa ca să-i fie de ajutor (căci nu înţelegea limba lor), autorităţile i-au trimis drept răspuns doar o frînghie, ca să tragă cadavrul de gît pînă în pădure, şi i-au spus că alt ajutor nu aveau să-i dea, decît dacă îi plătea.

Acest răspuns barbar i-a sporit durerea pentru moartea tatălui său, căci ştia acum că, probabil, părintele lui avea să zacă neîngropat şi să fie pradă fiarelor sălbatice din păduri ; deoarece pămîntul era foarte tare, iar ei nu aveau unelte cu care să sape, aşa că era cu neputinţă să-l îngroape ; şi fiindcă avea o mică sumă de bani ce i-o lăsaseră, o pagodă [1] şi un inel de aur, a tocmit un om şi astfel a putut să-şi îngroape tatăl cu mult-puţina cuviincioşenie îngăduită de starea soartei lui.

CAPITOLUL XVIII

Încheierea poveştii căpitanului Knox — Reluarea povestirii — Aventuri la Goa şi la Surat şi relatare despre negoţul nostru cu negustorii de pe meleagurile acelea —

Răposatul său tată fiind astfel îndepărtat de sub ochii lui, iar el continuînd să zacă bolnav, în mare parte de mîhnire şi în parte de boală, puterile i-au slăbit din ce în ce mai tare. Singura sa mîngîiere era să se ducă în pădure şi pe cîmp cu cîte o carte în mînă, fie *Practica Pietăţii*, fie cele *Şapte tratate ale domnului Roger*, singurele cărţi pe care le avea cu el, şi să mediteze, să citească, iar uneori să se roage ; iar suferinţa lui îl făcea adeseori să încurce rugăciunea lui Ilie : „fie-i lui dat să moară mai bine, căci o povară îi este viaţa". Dumnezeu, fiindcă a voit să-i prelungească zilele, a găsit un mijloc de a-i uşura mîhnirea, luîndu-i frigurile şi îndeplinindu-i o dorinţă, care era pentru el mai presus de orice alt lucru. Citise şi recitise de atîtea ori cele două cărţi ale sale, încît le ştia pe amîndouă aproape pe de rost ; şi cu toate că erau amîndouă scrieri pioase şi bune, totuşi el tînjea după adevărul din fîntîna iniţială şi considera drept nefericirea lui cea mai mare faptul că nu avea o Biblie şi credea că nu va mai vedea nicicodată una ; însă, contrar aşteptărilor sale, Dumnezeu i-a adus una în următorul chip. Într-o zi, pe cînd pescuia împreună cu sluga sa, negrul încercînd să prindă ceva peşte ca să-şi potolească foamea, trecu pe lîngă ei un om bătrîn şi-l întrebă pe negru dacă stăpînul lui ştia să citească. După ce acesta i-a răspuns că da, bătrînul i-a spus că făcuse rost de o carte de la portughezi, cînd plecaseră de la Colombo ; şi dacă stăpînul binevoia, putea să i-o vîndă. Negrul i-a vorbit stăpînului său,

care i-a poruncit să se ducă să vadă ce carte era. Negrul, care slujise la englezi cîtva timp, cunoştea cartea şi de îndată ce a avut-o în mînă, veni alergînd spre stăpînu-său, strigînd înainte de a ajunge la el :

— E Biblia !

Cuvintele acelea l-au făcut să tresară, şi tînărul şi-a aruncat pe jos undiţa ca să-i iasă în întîmpinare slugii şi, descoperind că era adevărat, a fost tare bucuros de ceea ce vedea ; însă îi era teamă că nu va avea destui bani ca s-o cumpere deşi era hotărît să se despartă de toţi banii pe care îi mai avea ; adică de pagoda ce-i mai rămăsese, numai ca s-o cumpere ; atunci negrul l-a învăţat cum s-o obţină pe un preţ cît mai mic, ori să-i lase lui în grijă cumpărarea cărţii, şi, pînă la urmă, sluga a căpătat-o în schimbul doar al unei cuşme împletite.

Tînărul nu putea privi întîmplarea decît ca pe o mare minune — să reverse Dumnezeu asupră-i o asemenea binecuvîntare cerească şi să-i aducă o Biblie în propria sa limbă, într-o atît de îndepărtată parte a lumii, unde numele nu-i era cunoscut şi unde nu se mai auzise că ar mai fi călcat vreodată picior de englez. Bucuria acestei milostiviri a fost o mare mîngîiere pentru el, acolo, în captivitate ; şi cu toate că nu ducea lipsă de nici unul din bunurile pămînteşti pe care i le putea dărui ţara, căci regele, îndată după moartea tatălui său, trimisese straşnică poruncă oamenilor din oraşe să fie binevoitori cu el şi să-i dea mîncare bună ; şi cu toate că după ce stătuse cîtva timp între ei şi ajunsese a le înţelege limba îşi făcuse şi el rost de toate cele de trebuinţă, ca de pildă casă şi grădină ; şi cu toate că, apucîndu-se de agricultură, Dumnezeu îl ajutase în aşa fel încît nu-i lipsea belşugul, nu numai pentru el, dar şi ca să aibă de unde împrumuta altora (ceea ce, ţinîndu-se obiceiul ţării, adică împrumutul cu dobîndă de cincizeci la sută pe an, îl ajutase să se îmbogăţească mult) ; şi cu toate că avea capre, care-i ţineau loc de oi, şi cu toate că avea şi porci şi găini, cu toate acestea — zic — neţinînd seama de bunurile pomenite, căci trăia la fel de bine ca oricare dintre nobilii locului, nu putea nici pe departe să-şi uite de ţara lui natală şi să fie mulţumit că sălăşluieşte într-o ţară străină, ceea ce făcea ca toate celelalte lucruri să nu fie de aproape nici o însemnătate pentru el ; de aceea, aşa precum îşi făcea rugăciunea zilnică şi fierbinte către Dumnezeu, ca în vremurile cele bune, să-i fie dat a se întoarce la bucuria

lor, tot așa, în cele din urmă, împreună cu un oarecare Stephen Rutland, care locuise împreună cu el timp de doi ani mai înainte, s-au hotărît să fugă și cam prin anul 1673, meditau la toate căile tainice ca să-și aducă planul la îndeplinire. Își făcuseră mai dinainte obicei de a se ocupa cu negoțul ambulant, umblînd de colo-colo, prin țară, cumpărînd tutun, piper, usturoi, piepteni și tot felul de lucruri de fierărie și ducîndu-le în acele părți ale țării unde era lipsă de așa ceva ; iar acum, pentru a-și înlesni visul, în vreme ce tot umblau din loc în loc cu măruntișurile lor, mai stăteau de vorbă cu oamenii de pe la țară (căci acum puteau vorbi bine în limba țării) cu privire ba la drumuri și locuitori, ba că unde era mai puțin locuită insula ori unde era mai populată, ba în ce chip erau așezate străjile de la un ținut la altul și ce mărfuri s-ar fi potrivit să ducă ei în ținuturile acelea ; și se prefăceau că vor să facă rost de mărfuri dragi pomenitelor ținuturi, și nimeni nu punea la îndoială că tot ceea ce osteneau ei era în folosul negoțului, căci nu se putea presupune că el, mister Knox, care trăia în atîta belșug, ar putea părăsi o asemenea avere, călătorind spre miază-noapte, căci partea aceea de țară era cel mai puțin locuită. Și astfel, încărcîndu-se cu mărfuri din cele care s-ar fi putut vinde pe-acolo, pornit-au la drum și și-au îndreptat pașii spre zarea de miază-noapte a insulei, neștiind aproape nimic despre cum sînt drumurile, care erau mai toate încîlcite și încurcate, căci băștinașii nu au drumuri publice, ci o mulțime de mici cărări de la un tîrg la altul și acelea schimbîndu-se adesea ; iar pentru niște albi, era foarte primejdios să întrebe de drumuri, căci localnicii le-ar fi bănuit numaidecît gîndurile.

De data aceea au călătorit de la Canda Uda pînă în ținutul Neurecalava, care se află în părțile cele mai îndepărtate ale stăpînirii regelui, cale cam de trei zile de sălașurile lor. Au fost foarte recunoscători proniilor că pînă acolo biruiseră toate greutățile, dar nu au îndrăznit totuși să se încumete mai departe nici un pas, căci nu le mai rămăsese nici un fel de mărfuri cu care să facă negoț ; și fiind prima oară cînd lipsiseră de acasă atîta vreme, le era teamă că oamenii orașului unde locuiau să n-o pornească în căutarea lor ; așa că s-au întors acasă și s-au mai dus de vreo opt-zece ori prin părțile acelea cu mărfurile lor, pînă cînd au ajuns a cunoaște ca lumea atît oamenii cît și cărările.

Într-un rînd, lui mister Knox i-a fost dat să se întîlnească cu negrul său de care se despărţise cu cîţiva ani mai înainte. Acum omul avea nevastă şi copii, însă era sărac lipit pămîntului ; totuşi, cunoscînd acele locuri, nu numai că a învăţat cîte ceva de folos de la el, dar s-a şi înţeles cu el, pentru o bună răsplată, să-l călăuzească pe el şi pe tovarăşul său de drum la olandezi. Negrul s-a învoit cu bucurie şi au hotărît între ei o anumită dată ; dar mister Knox, fiind beteag din pricina unei amarnice dureri ce-l apucase în partea dreaptă şi care l-a ţinut cinci zile, n-a putut ajunge la timp, aşa că înţelegerea a căzut baltă ; căci, deşi el s-a căznit să se ducă, de îndată ce s-a făcut bine, la locul hotărît, călăuza lui plecase într-alt ţinut după alte treburi, şi n-au cutezat să se aventureze atunci a fugi fără călăuză. Încercările lor au durat opt ani sau nouă, din pricină că felurite întîmplări le tot împiedicau planurile, şi mai cu seamă vremea secetoasă ; într-adevăr le era frică să nu moară de sete în pădure, întreaga ţară fiind bîntuită de acea urgie de aproape patru sau cinci ani.

În ziua de 22 septembrie, 1679, au pornit-o însă din nou la drum, pregătiţi cu cuţite şi cu toporişti, căci aveau îngăduinţa să poarte aşa ceva pentru apărarea lor şi, încotoşmănaţi cu tot felul de mărfuri, ca şi mai înainte, pentru a le vinde, şi cu toate cele de trebuinţă, cînd luna fu în a douăzeci şi şaptea zi, ei grijindu-se ca să aibă lumină cînd or să fugă în căutarea libertăţii, îşi încercară norocul ce li-l va da de data aceea Dumnezeu atotputernicul. Primul lor popas a fost la Anarodgburro, în drum spre care se găsea un vast deşert plin de elefanţi sălbatici, de tigri şi de urşi ; aceea era graniţa cea mai îndepărtată a dominioanelor regelui şi acolo se afla totdeauna o strajă.

Pe la mijloc de cale, au auzit un zvon că vameşii guvernatorului de prin acele părţi erau şi ei pe drum, ca să strîngă veniturile şi birurile regelui şi să le trimită în capitală ; aşa că nu mică le-a fost spaima ca nu cumva aceştia, întîlnindu-i, să-i trimită înapoi ; drept care s-au retras către părţile de apus din Ecpoulpot şi s-au apucat pe acolo de împletit, pînă ce-au auzit că vameşii plecaseră. Şi de îndată ce au aflat că s-au dus, au pornit mai departe în călătoria lor, avînd asupră-le un pachet mărişor de fir de bumbac, din care să împletească localnicilor cuşme şi păstrîndu-şi neatinse mărfurile, spre a le da, cum pretindeau ei, pe carne uscată care se

vindea numai prin acele ţinuturi îndepărtate. Drumul lor trebuia să treacă neapărat pe la curtea guvernatorului din Collinilla, care sălăşluieşte acolo ca să-i cerceteze pe toţi cei care pleacă şi vin. Asta îi frămînta mult, căci guvernatorul putea să-şi dea bine seama că ei cam depăşiseră hotarele, deşi erau prizonieri ; totuşi s-au dus amîndoi hotărîţi la locuinţa lui şi, întîlnindu-l, i-au dăruit un pacheţel de tutun şi betel [1], iar apoi, arătîndu-i mărfurile lor, i-au spus că veniseră să capete în schimb carne uscată cu care să se întoarcă înapoi de unde plecaseră. Guvernatorul nu i-a bănuit, ci doar le-a spus că-i părea rău că veniseră pe-o vreme atît de secetoasă cînd nu se puteau vîna de loc căprioare, dar că dacă va cădea ceva ploaie, avea să-i aprovizioneze în curînd. Acest răspuns era pe placul lor şi au părut a fi mulţumiţi să mai rămînă ; prin urmare, locuind la guvernator două-trei zile şi necăzînd strop de ploaie, i-au mai dăruit cinci-şase încărcături de praf de puşcă, ceea ce este o raritate printre ceilonezi ; şi, lăsînd o desagă la el acasă, şi-au exprimat dorinţa ca guvernatorul să împuşte pentru ei cîţiva cerbi şi căprioare în timp ce ei vor da o raită pe la Anarodgburro. Iar acolo au tras o mamă de spaimă din cauza unor soldaţi de-ai regelui, trimişi la guvernator, ca să-i aducă porunci să aşeze o pază sigură la locurile de strajă, ca să nu mai poată trece pe acolo nici un fel de persoane suspecte (ceea ce de fapt nu urmărea decît să împiedice fuga rudelor unor anumiţi nobili, pe care regele îi aruncase în închisoare) ; totuşi se temuseră că soldaţii regali ar putea fi uimiţi să vadă oameni albi pe acolo şi ar putea astfel să ia măsuri de trimitere a lor înapoi ; dar Dumnezeu a vrut în aşa fel, încît s-au arătat foarte binevoitori cu dînşii, lăsîndu-i să-şi vadă de ale lor, aşa că au ajuns sănătoşi la Anarodgburro. Pretextul lor era carnea uscată, deşi ştiau că nu se putea găsi de loc nicăieri ; dar adevărata lor strădanie era să cerceteze drumul dinspre olandezi, treabă pentru care le-a trebuit trei zile pînă să-l găsească. Aflînd însă de faptul că în drumul spre Iasnapatan, care este unul din porturile olandeze, veghează o strajă de care nu se putea trece aproape de loc şi auzind şi de alte greutăţi de nedepăşit, s-au hotărît să se întoarcă înapoi şi să urmeze cursul rîului Malwatogah, pe care

[1] O specie de piper ale cărui frunze le folosesc populaţiile de prin India, mestecîndu-le în dinţi pentru aromă.

îl socotiseră încă dinainte că le-ar putea fi o dibace călăuză care să-i conducă pînă la mare ; şi, ca să nu poată fi cumva urmăriţi, au plecat din Anarodgburro tocmai pe înnoptat, cînd oamenii nu călătoresc niciodată de frica fiarelor sălbatice, în ziua de duminică 12 octombrie, avînd asupră-le toate cele de trebuinţă pentru călătorie, adică merinde pe zece zile, un blid în care să-şi fiarbă mîncarea, două tigve de cărat apă şi două foi mari de tallipat pentru corturi şi, de asemeni, puţin *jaggory*, ceva fructe zaharisite, nişte tutun, nişte betel, cîteva cutii cu iască şi drept încălţăminte o piele de cerb ca să-şi apere picioarele de spini, căci în picioare îşi puneau toată nădejdea. După ce au ajuns la rîu, s-au abătut prin păduri, nedepărtîndu-se însă de malul rîului ; totuşi nu umblau pe nisip (de frică să nu li se vadă urmele paşilor, decît cînd n-aveau încotro) şi atunci mergeau de-a-ndăratelea.

După ce făcuseră o bună bucată de drum prin pădure, a început să plouă ; drept care şi-au întins corturile, au aprins un foc şi au gustat cîte ceva, asta pe la răsăritul lunii, care era atunci în a optsprezecea zi ; şi după ce şi-au înfăşurat labele picioarelor în piei de cerb şi s-au mai uşurat, de mărfurile lor, şi-au urmat drumul. Iar după ce călătoriseră cam trei-patru ore, cu anevoinţă din pricină că luna revărsa prea puţină lumină printre copacii deşi, au dat peste un elefant în calea lor şi fiindcă n-au putut să-l sperie, ca să-l facă să plece, au fost obligaţi să se oprească pînă dimineaţa acolo ; aşa că şi-au înfiripat un pui de foc şi au fumat cîte o lulea de tutun. Cînd s-a luminat de ziuă, după cîte îşi puteau ei da seama, nu părea să mai fi călcat vreodată picior de făptură omenească pe acolo, căci nu se vedea altceva nimic în jur, decît păduri şi păduri ; aşa că trăgeau mari speranţe să se afle în afară de orice pericol, deoarece trecuseră de toţi locuitorii ; însă greşeau, căci rîul, cotind-o spre nord, i-a făcut să se pomenească în mijlocul unei aglomerări de aşezări, cu numele de Tissea Wava, unde — fiind în primejdie de a fi văzuţi — au trecut printr-o spaimă grozavă ; căci, dacă ar fi dat de ei oamenii locului, i-ar fi bătut şi i-ar fi trimis înapoi la rege ; şi ca să n-ajungă la una ca asta, s-au strecurat în scorbura unui copac şi au stat ghemuiţi acolo în terci de noroi şi umezeală, pînă ce a prins să se întunece, iar apoi, luînd-o la sănătoasa, au călătorit pînă cînd i-a oprit iarăşi întunericul nopţii. Auzeau în urma lor voci şi se tot temeau să nu fie cineva care să-i

urmărească ; dar, în cele din urmă, dîndu-şi seama că erau doar nişte strigăte slobozite din timp în timp de oameni, ca să îndepărteze fiarele sălbatice ce s-ar fi apropiat de lanurile cu grîne, şi-au întins şi ei corturile lîngă rîu şi, după ce au fiert nişte orez şi au fript ceva carne pentru cină, şi-au potolit foamea, s-au încredinţat pazei lui Dumnezeu şi s-au culcat pe jos ca să doarmă.

A doua zi în zori, spre a se pune la adăpost de orice rău, s-au sculat disdedimineaţă şi s-au grăbit să-şi continue călătoria ; şi cu toate că acum erau în afară de orice primejdie din partea Chiangulaylor îmblînziţi, totuşi se găseau în mare pericol din partea celor sălbatici, de care acele păduri forfoteau ; şi care, deşi le văzuseră corturile, plecaseră totuşi, o dată cu venirea ploilor, de la marginea rîului mai către interiorul pădurilor ; aşa că Dumnezeu i-a ferit şi de primejdia aceea ; căci, dacă s-ar fi întîlnit cu sălbaticii, aceştia ar fi tras în ei.

Au călătorit astfel din zori pînă în seară mai multe zile la rînd, printre tufişuri şi mărăcini, care au făcut din braţele şi umerii lor goi, numai cheaguri de sînge. Se întîlneau adesea cu urşi, mistreţi, cerbi, căprioare şi bivoli sălbatici ; dar toate o luau la fugă, de îndată ce-i vedeau. Rîul mişuna de crocodili. Seara obişnuiau să-şi întindă corturile şi să facă focuri mari, atît în faţa cît şi în spatele lor, ca să sperie fiarele ; şi cu toate că le auzeau glasurile de tot neamul, n-au văzut nici o dihanie.

În ziua de joi, la amiază, au trecut rîul Coronda Oya, care desparte ţara Malabarezilor de a regelui, iar vineri, pe la ora nouă sau zece dimineaţa, au ajuns printre locuitori de care le era la fel de teamă ca şi de Chiangulay mai înainte ; căci, deşi Wanniounay-ul sau prinţul acestui norod le plăteşte de frică tribut olandezilor, totuşi el este mai legat faţă de regele de la Candi şi, dacă ar fi pus mîna pe dînşii, i-ar fi trimis la curtea vechiului lor stăpîn ; deci, necunoscînd ei altă cale de scăpare, şi-au continuat călătoria pe malul rîului, în timpul zilei, căci prin păduri nu se poate călători noaptea, bineînţeles din pricina mărăcinilor şi a fiarelor sălbatice, care coboară la rîu să se adape. În toată ţara Malabarului nu s-au întîlnit decît cu doi brahmani, care s-au purtat cuviincios cu ei ; şi-n schimbul banilor, unul dintre ei i-a şi călăuzit pînă ce au ajuns în teritoriile olandezilor şi în afară de

orice primejdie din partea regelui de la Candi, ceea ce nu puţin i-a bucurat, fireşte. Dar nu mică le era acum îngrijorarea cum să-şi găsească oare calea de a ieşi din păduri, pînă ce un malabarez, primind pentru asta în dar un cuţit, i-a călăuzit pînă la un oraş olandez, unde au găsit călăuze care să-i ducă dintr-un oraş într-altul, pînă ce au ajuns la fortul numit Arepa, unde au sosit sîmbătă, la 18 octombrie 1679, şi acolo, plini de recunoştinţă, s-au închinat minunatelor pronii cereşti care i-a ajutat astfel să scape dintr-o lungă captivitate de nouăsprezece ani şi şase luni.

Şi acum să mă reîntorc la propria mea poveste, care se apropie de sfîrşit, istorisindu-vă călătoriile ce le-am mai făcut în această parte a lumii. Eram deci în largul mării şi am apucat-o drept spre nord o bucată de vreme, ca să încercăm să găsim o piaţă de desfacere pentru mirodeniile noastre ; căci ne puteam socoti foarte bogaţi în nucşoară, însă nu prea ştiam ce să facem cu ea ; şi nici nu îndrăzneam să pornim pe coasta englezească sau — mai bine zis — printre reprezentanţele englezeşti, ca să facem negoţ ; nu că ne-am fi temut să înfruntăm chiar două corăbii de-ale lor, oricare ar fi fost ele ; mai ales că, pe deasupra, ştiam că reprezentanţele de care e vorba erau organizaţii comerciale, nu ostăşeşti şi ele nu aveau autorizaţia de a lupta şi nici încuviinţări scrise din partea guvernului pentru confiscarea bunurilor de la un duşman, deci nu era nicidecum treaba lor să acţioneze ofensiv, chiar dacă noi eram piraţi. Ce-i drept, dacă am fi încercat noi să-i fi atacat, ar fi fost îndreptăţiţi să se unească pentru a rezista şi să se ajute unii pe alţii în apărare ; dar să iasă ei din rînduiala treburilor lor, ca să atace un vas pirat de aproape cincizeci de tunuri, cum eram noi, asta-i clar că nu-i privea în niciun fel şi, în consecinţă, nu ne îngrijora nicidecum ; aşa că nu ne băteam capul cu privire la acest lucru ; dar, pe de altă parte, n-aveam nici un interes să fim văzuţi printre ei, ca să se ducă apoi vestea despre noi de la o reprezentanţă la alta, şi astfel, orice plan am fi avut vreodată în viitor să ne fie cu siguranţă împiedicat, iar noi descoperiţi ; şi mai puţin ne convenea să fim văzuţi pe la reprezentanţele olandeze, pe coasta Malabarului ; căci, fiind încărcaţi din plin cu mirodeniile cu care făceau ei negoţ şi de care noi îi jefuisem, faptul le-ar fi arătat

limpede ce eram şi tot ce făcusem ; desigur, că ar fi avut olandezii grijă să se năpustească pe toate căile asupra noastră.

Singura cale care ne rămînea aşadar, era să ne îndreptăm spre Goa şi, dacă vom putea, să ne vindem mirodeniile la reprezentanţele portugheze de acolo. Prin urmare, am navigat aproape pînă acolo, căci cu două zile mai înainte ancoraserăm şi, aflîndu-ne la aceeaşi latitudine cu Goa, ne îndreptam direct spre Marmagoon, la capul Salsat şi ne apropiam de Goa, cînd am strigat oamenilor de la cîrmă să schimbe direcţia vasului şi am poruncit cîrmaciului să se îndrepte spre nord-nord-vest pînă ce vom ieşi din raza vizuală a ţărmului ; atunci William şi cu mine am ţinut un sfat cu oamenii, aşa cum obişnuiam în cazuri de urgenţă, ca să hotărîm cum să facem negoţ acolo fără a fi descoperiţi ; şi, în cele din urmă, am ajuns la concluzia că mai bine să nu mergem acolo de loc ; ci doar William, însoţit de oameni de încredere pe care ne puteam bizui, să se repeadă cu goeleta pînă la Surat, care era undeva mai departe spre nord şi acolo, dîndu-se drept negustori să încerce a face negoţ, cu acele dintre reprezentanţele engleze pe care le vor găsi potrivite scopului.

Şi ca să înfăptuim asta cu şi mai multă prudenţă, fără a da de bănuit, ne-am înţeles să scoatem toate tunurile de pe goeletă şi să o echipăm numai şi numai cu oameni dintre cei ce ne vor făgădui să nu dorească şi să nu încerce a merge pe ţărm ori a intra în vorbă sau în orice fel de conversaţie cu careva dintre cei care ar putea veni pe bord ; şi, ca să desăvîrşim deghizarea după gîndurile noastre, William a instruit doi oameni, unul chirurg ca şi el, iar celălalt un ins cu mintea ageră, marinar bătrîn, fost mai înainte vreme cîrmaci pe coasta Noii Anglii, şi care ştia să se prefacă de minune ; pe aceştia doi William i-a îmbrăcat în quakeri şi i-a făcut să vorbească aşa cum o cerea straiul. Pe bătrînul cîrmaci l-a dat drept căpitan al goeletei, pe chirurg drept doctor aşa cum era, iar el însuşi se dădea drept supercargo, un fel de ofiţer superior în marina comercială ; şi astfel, cu o goeletă simplă de tot, fără pic de ornamente de lemn sculptat pe ea (de fapt nu avusese prea multe nici înainte) şi fără nici un tun la vedere, au pornit-o spre Surat.

De fapt, ar fi trebuit să menţionez că, înainte cu cîteva zile de a ne despărţi, trăsesem pe o mică insulă nisipoasă, foarte aproape de ţărm, unde era un golfuleţ minunat, ca o

radă, cu apă adîncă, şi cu totul în afara razei vizuale a oricăreia dintre reprezentanţe, care prin acele părţi sînt foarte dese. Acolo schimbasem încărcătura goeletei şi nu luasem în ea decît lucruri de cele de care aveam intenţia să dispunem deocamdată, adică aproape numai nucşoară şi cuişoare, dar mai ales nucşoară ; şi de acolo William şi cei doi quakeri ai lui, cu încă vreo optsprezece oameni, porniseră înspre Surat şi au ancorat la o oarecare depărtare de reprezentanţă.

William a lucrat cu atîta prudenţă, încît a găsit cu cale să meargă pe ţărm numai el împreună cu doctorul, într-o barcă venită la ei să le vîndă peşte şi care avea ca vîslaşi doar indieni localnici, barcă pe care după aceea a închiriat-o ca să-l ducă înapoi pe bord. N-a trecut multă vreme după ce au ajuns ei pe ţărm, că au şi reuşit a face cunoştinţă cu cîţiva englezi care, deşi locuiau acolo şi poate că fuseseră la început în slujba Companiei Indiilor de Est, totuşi păreau a fi neguţători pe cont propriu, în deosebi în orice trebşoară de coastă ce li se ivea ; mai întîi William l-a pus pe doctor să caute să lege cunoştinţă cu oamenii de pe coastă ; şi apoi doctorul l-a recomandat pe prietenul său, supercargo-ul, pînă ce treptat-treptat neguţătorii au ajuns să se arate amatori de tîrg, după cum şi oamenii noştri îi îndrăgiseră pe neguţători, atîta doar că încărcătura noastră părea puţin cam mare pentru ei.

Totuşi, piedica s-a dovedit a nu fi de lungă durată pentru ei ; căci a doua zi au mai venit cu încă doi neguţători tot englezi, intraţi şi ei în afacerea lor ; şi, după cum a putut înţelege William din convorbirea purtată de ei, au hotărît ca — dacă aveau să cumpere — să le transporte marfa, pe contul lor, pînă în golful Persiei : William a înţeles aluzia şi, aşa cum mi-a povestit mie mai pe urmă, ajunsese la concluzia că am fi putut la fel de bine să ducem noi marfă acolo ; dar deocamdată nu asta era treaba lui William ; el avea cu sine nu mai puţin de treizeci şi trei de tone de nucşoară şi optsprezece tone de cuişoare. La nucşoară era şi o mare cantitate de coajă de nucşoară, dar noi n-am ţinut seama de asta ; pe scurt, s-au tocmit ; iar neguţătorii, care ar fi cumpărat bucuroşi goeleta cu totul, i-au dat lui William indicaţii şi doi cîrmaci să meargă cu el pînă la un golf mic, aflat la vreo şase leghe de reprezentanţă, unde au adus bărci şi au descărcat toată marfa şi i-au plătit-o lui William foarte cinstit ; şi cantitatea întreagă a ajuns, în bani, la vreo treizeci şi cinci de

mii de taleri, în afară de cîteva mărfuri de valoare, pe care William a fost mulţumit să le ia, şi de două mari diamante valorînd vreo trei sute de lire sterline.

Cînd i-au plătit banii, William i-a poftit pe bordul goeletei, unde au venit, iar hîtrul quaker bătrîn i-a distrat cît s-a priceput mai bine cu felul său de a vorbi şi i-a tutuit[1] în fel şi chip, pînă ce i-a îmbătat în aşa hal că nici nu s-au mai putut duce pe ţărm în noaptea aceea.

Ei ar fi vrut bucuros să afle cine erau ai noştri şi dincotro veneau ; dar nici un om de pe goeletă n-a vrut să le răspundă la nici una din întrebările pe care le-au pus, decît în aşa fel încît să-i facă să se creadă zeflemisiţi şi luaţi în bătaie de joc. Totuşi, judecînd după felul cum au vorbit, William spunea că erau oameni cu dare de mînă, capabili să cumpere orice încărcătură pe care le-am fi putut oferi şi că ar fi luat şi de două ori mai multe mirodenii, dacă am fi avut. El i-a poruncit veselului căpitan să le spună că mai aveau şi o altă goeletă care se găsea la Marmagoon, încărcată şi ea cu o mare cantitate de mirodenii pe bord şi că, dacă nu va fi fost vîndută pînă se va întoarce el înapoi (căci într-acolo îi era destinaţia), avea să le-o aducă lor.

Noii lor fraţîni de negoţ erau atît de încîntaţi, încît ar fi fost în stare să se tocmească dinainte cu bătrînul căpitan.

— Ba nu, prietene, îi răspunse el, eu nu vreau să fac negoţ cu tine pe nevăzutele ; nici nu ştiu dacă nu cumva stăpînul goeletei nu şi-o fi vîndut încărcătura cine ştie căror neguţători de pe la Salsat ; dar dacă totuşi n-a vîndut-o pînă ajung eu, apoi mă gîndesc să vin cu el la tine.

În tot acest timp, doctorul avea şi el treburile sale ca şi William şi ca şi căpitanul ; căci se repezea la ţărm de mai multe ori pe zi, cu barca indiană, şi aducea provizii proaspete pentru goeletă, de care oamenii aveau nevoie : a adus, mai ales, şaptesprezece putini de arrack, mari cît nişte butoaie, pe lîngă alte cantităţi mai mici, destul de mult orez şi destul de multe fructe, mango, pepeni, şi alte asemenea lucruri, precum şi păsări şi peşte. De cîte ori se întorcea pe bord, venea foarte încărcat ; căci, pe scurt, cumpăra şi pentru corabie, nu numai pentru ei ; şi mai cu seamă au încărcat ju-

[1] Quakerii tutuiesc pe oricine şi se adresează oricui spunîndu-i : prietene.

mătate din vas cu orez și arrak, au cumpărat cîțiva porci și vreo șase-șapte vaci vii ; și astfel, strașnic aprovizionați și înțelegîndu-se să mai revină pe acolo, s-au întors la noi.

William era întotdeauna pentru noi un mesager norocos și bine-venit, dar n-a fost niciodată mai bine-venit ca atunci ; fiindcă în locul unde ancorasem corabia nu puteam face rost de nimic, în afară de cîteva fructe de mango și de unele rădăcini, deoarece ne feream să facem măcar un pas înlăuntrul ținutului ori să ne arătăm cuiva înainte de a avea vești de la goeleta noastră ; și, de fapt, răbdarea oamenilor se cam terminase ; căci William a petrecut în acea ducă șaptesprezece zile, pe care le-a folosit cu mult folos.

Cînd s-a întors, am avut o altă consfătuire pe chestii negustorești, și anume dacă trebuia să trimitem la Surat restul de mirodenii și alte mărfuri pe care le mai aveam pe corabie ; sau dacă trebuia să mergem noi înșine pînă în golful Persiei, unde poate că am fi reușit să le vindem la fel de bine ca și negustorii englezi de la Surat. William era de părere să mergem noi înșine, ceea ce, fiindcă veni vorba, se datora caracterului chivernisit și negustoresc al acestui om, care era de părere să căutăm a scoate prețul cel mai bun din orice ; dar de data aceasta m-am împotrivit lui William, ceea ce mă încumetam foarte rar a face ; i-am spus că, avînd în vedere situația noastră, era mult mai bine pentru noi să ne vindem toată încărcătura aici unde ne găseam, chiar dacă n-ar fi să luăm decît pe jumătate din preț, decît să ne ducem cu ea pînă în golful Persiei, unde ne-am expune unui risc mai mare și unde oamenii locului ar fi mai curioși și s-ar interesa mai mult de toate cele decît cei de aici, și unde n-ar fi atît de lesne să te înțelegi cu ei, avînd în vedere că pe acolo ei făceau negoț liber și deschis, nu într-ascunselea, cum păreau să facă negutătorii peste care dădusem noi ; și, pe lîngă asta, dacă ar fi bănuit ceva, ar fi fost mult mai greu pentru noi să ne retragem altfel decît cu forța pe cînd aici, eram de fapt aproape în largul mării și puteam dispărea oricînd aveam chef, fără nici o fereală, și, de fapt, fără cea mai mică probabilitate de a fi urmăriți, nimeni neștiind unde să ne caute.

Temerile mele l-au înduplecat pe William, indiferent dacă argumentele mele îl convingeau sau nu, și s-a supus ; ne-am hotărît să mai facem o încercare cu o încărcătură destinată acelorași negustori. Bătaia de cap era să ne gîndim cum să

ieşim din încurcătura care ne dădea de gol faţă de englezi; anume, că era aceeaşi goeletă; dar treaba asta şi-a luat-o asupra lui pe cap bătrînul cîrmaci quaker; căci fiind, după cum am spus, el însuşi un actor excelent înzestrat, îi venea cu atît mai uşor să îmbrace goeleta în haine noi; în primul rînd, a reîmpodobit tot lemnul sculptat pe care îl avusese prima oară; pupa, care era vopsită într-un alb murdar sau de culoarea nisipului şi care părea cu totul plată mai înainte, fu acum lăcuită peste tot în albastru şi încondeiată cu nu ştiu cîte chipuri vesele; cît despre partea dinspre pupă, dulgherii i-au făcut cîte o mică balustradă drăguţă de fiecare parte; s-au pus pe ea douăsprezece tunuri şi cîteva *„petereroes"* — nişte tunuri mici, pe copastie, de unde prima oară nu existase acolo nimic de acest fel; şi, ca să-i desăvîrşească noua înfăţişare şi să o schimbe cu totul, quakerul dădu ordin să i se schimbe pînzele; şi în vreme ce data precedentă navigase cu o jumătate de vergă, asemenea unui yacht, acum naviga cu pînze pătrate şi cu arbore artimon, ca un keci; aşa că, într-un cuvînt, goeleta era perfect deghizată, pînă-n cele mai mici amănunte ce se putea presupune că le-ar fi băgat în seamă un străin, care n-o văzuse decît o singură dată; căci englezii fuseseră pe bord numai o dată.

Cu o astfel de înfăţişare, goeleta s-a întors înapoi; drept căpitan a fost numit un alt om, unul în care ştiam că ne puteam încrede, iar bătrînul cîrmaci apărea doar ca pasager, doctorul şi William jucînd rolul de ofiţeri supercargo, printr-o procură în regulă din partea unui oarecare căpitan Singleton — şi toate acestea ticluite cu şart.

Aveam o încărcătură completă pentru goeletă; căci, în afară de o foarte mare cantitate de nucşoară şi cuişoare, de coajă de nucşoară şi ceva scorţişoară, mai avea pe bord şi unele mărfuri pe care le încărcaserăm în timp ce ne aflam prin părţile Filipinelor, la pîndă şi-n aşteptare de prăzi.

Lui William nu i-a fost de loc greu să vîndă şi această a doua încărcătură şi după vreo douăzeci de zile s-a întors iarăşi încărcat cu toate proviziile necesare pentru călătoria noastră, ba încă pe timp îndelungat; şi, deoarece, după cum am spus, aveam şi o mulţime de alte mărfuri, el ne-a adus înapoi, în schimb, vreo treizeci şi trei de mii de taleri şi cîteva diamante care — deşi William nu pretindea că ar avea prea multă pricepere în privinţa asta — totuşi lăsau să se vadă

cît mai mult că s-a purtat în așa fel încît să nu fie tras pe sfoară ; de altfel, înșiși negustătorii cu care avusese de tratat erau oameni foarte corecți.

N-au avut nici un fel de greutăți cu ei ; căci perspectiva de cîștig ce li se deschidea îi făcea să nu fie cîtuși de puțin indiscreți ; nici n-au arătat că ar fi înțeles din vreun amănunt ceva cu privire la goeletă ; cît despre faptul că li se vindeau mirodenii aduse de la o depărtare atît de mare de locul acela, așa ceva se pare că nu era pentru nimeni o prea uluitoare noutate, cum crezusem noi ; căci portughezii se foloseau de multe ori de vase care veneau de la Macao din China, aducînd mirodenii cumpărate de la neguțătorii chinezi și aceștia la rîndul lor neguțătoreau adesea printre insulele olandeze ale Mirodeniilor, primind mirodenii în schimb pe mărfurile aduse de ei din China.

Aceasta ar putea fi numită, de fapt, singura noastră călătorie comercială făcută vreodată ; însă acum eram cu adevărat foarte bogați ; așa că era într-adevăr momentul să hotărîm încotro se cădea să o luăm, fără altă întîrziere. Adevăratul nostru port de destinație, așa cum ar fi nimerit a-i spune, era la Madagascar, în golful Mangahelly ; dar William m-a luat deoparte pe mine, într-o zi, în cabina goeletei, și mi-a spus că dorea să stăm puțin de vorbă în mod serios ; așa că ne-am încuiat amîndoi înăuntru și William a început să mă instruiască.

CAPITOLUL XIX

Convorbirea lui William cu mine — Uneltirile lui, ca să scape de ceilalți împreună cu mine — asigurîndu-ne totodată și averea — Reușita lor — Stăm două luni la Bassora — Neliniștea din sufletul meu —

— Vrei să-mi dai voie, a început William, să vorbesc sincer cu tine despre situația ta de acum și de perspectivele tale viitoare de viață ; și vrei să-mi făgăduiești, pe cuvîntul tău, că nu-mi vei lua nimic în nume de rău ?

— Din toată inima, William, i-am răspuns eu ; am găsit întotdeauna că sfatul tău e bun ; iar planurile tale nu numai că au fost bine întocmite, ci povața ta ne-a adus întotdeauna noroc ; de aceea, poți spune ce vrei, iar eu îți promit că nu ți-o voi lua în nume de rău.

— Dar nu-ți cer numai asta, a subliniat William ; dacă nu-ți place ceea ce am de gînd să-ți propun, îmi vei făgădui să nu mă divulgi public oamenilor, da ?

— N-am s-o fac, William, pe cuvîntul meu, i-am spus și i-am jurat-o din toată inima.

— Atunci, a urmat William, mai am cu tine de pus la punct un singur lucru și anume, să consimți că — dacă nu te învoiești propunerii mele în ceea ce te privește — totuși să mă lași să pun în practică partea referitoare la persoana mea și a noului meu tovarăș, doctorul, în așa fel, încît să nu fie întru nimic spre răul sau pierderea ta.

— William, nu am de gînd să mă despart de tine, și să nu-mi spui că vrei să mă părăsești.

— Bine, făcu William, eu nu plănuiesc să mă despart de tine, decît dacă tu vei face-o ; dar dă-mi asigurări asupra tuturor punctelor pomenite și eu îți voi spune pe față părerea mea.

Așa că i-am promis tot ce dorea de la mine, cît mai solemn cu putință, dar în același timp atît de serios și atît de sincer, încît William n-a mai avut niciun scrupul și și-a deschis sufletul în auzul meu.

— Atunci, în primul rînd, a spus William, te vei întreba dacă nu te gîndești că și tu și toți oamenii tăi sînteți destul de bogați și că într-adevăr ați adunat destulă avere (pe ce cale a fost adunată, nu despre asta e vorba), încît nici nu mai știți ce să faceți cu ea ?

— Într-adevăr, William, am recunoscut, ai destulă dreptate ; cred că ne-a surîs din belșug norocul.

— Bine, atunci, urmă William, te-aș întreba dacă o dată ce-ai adunat destul, ai cumva vreun gînd de a te lăsa ori nu de meseria asta ; căci oamenii cei mai mulți se lasă de meseria lor cînd ajung să fie mulțumiți cu ceea ce au adunat și după ce sînt destul de bogați ; fiindcă nimeni nu face meserie de dragul meseriei ; cu atît mai puțin s-ar găsi oameni care să fure de dragul furtului.

— Sigur, William, acum îmi dau seama la ce vrei să ajungi : îți garantez, am făcut, că tu ai început să tînjești după casă.

— Hm, e adevărat îmi mărturisi William, ai spus-o exact și sper că și tu la fel gîndești. Este firesc, pentru cei mai mulți oameni care se află departe de vatra lor, să dorească să se întoarcă la ei acasă în cele din urmă, mai ales după ce s-au îmbogățit și cînd sînt (așa cum tu singur recunoști) destul de bogați, chiar atît de bogați încît n-ar ști ce pot face cu mai mulți bani, chiar dacă i-ar avea.

— Bine, am zis eu, William, tu crezi că ai pus acum condițiile preliminare și că le-ai pus atît de direct încît să nu mai am nimic de spus, decît că — deoarece am strîns destui bani — firesc ar fi să mă gîndesc a mă întoarce acasă ; uiți însă că n-ai explicat ce înțelegi tu prin acasă ; și aici poate că ar fi o diferență între tine și mine. Ei bine, omule, păi eu sînt

acasă ; aici este locuința mea ; n-am avut niciodată alta, în tot cursul vieții mele : am fost un fel de școlar al unei școli de copii săraci ; așa că nu am și nu pot avea nici o dorință de a merge nicăieri, ori că aș fi bogat ori că aș fi sărac, fiindcă n-am unde să mă duc.

— Cum, tresări William, părînd puțin zăpăcit, nu ești englez ?

— Ba da, așa cred ; vezi bine că vorbesc englezește ; însă am plecat din Anglia de mic copil și n-am mai fost pe acolo decît o singură dată de cînd sînt, iată-mă, bărbat ; iar atunci cînd m-am dus, am fost înșelat și tras pe sfoară și tratat atît de prost, încît nu-mi pasă dacă n-o să mai văd Anglia niciodată.

— Cum, tu nu ai niciun fel de rude sau de prieteni acolo ? mă întrebă el ; nici măcar o cunoștință ? N-ai pe nimeni față de care să simți o oarecare blîndețe sau o rămășiță de respect ?

— Nu, William, nu am pe nimeni sau am tot atîtea cunoștințe cît și la curtea Marelui Mogul.

— Și niciun dram de afecțiune pentru țara unde te-ai născut ? stărui William.

— Nu, nu mai multă afecțiune decît pentru insula Madagascar, ba chiar nici atît ; căci Madagascarul a fost insulă norocoasă pentru mine, nu numai o dată, după cum bine știi și tu, William.

William a rămas cu totul uluit de vorbele mele și aproape împietrit. Iar eu l-am îndemnat :

— Dă-i înainte, William, hai, ce mai ai de spus ? Căci presupun că ai un plan în capul tău : ei, atunci, dă-i drumul, să-l auzim !

— Ba, oftă William, tu mi-ai înghețat vorbele pe buze, așa că tot ce aveam de spus s-a spulberat ; toate proiectele mele-s nimicite și s-au dus naibii.

— Cum asta, William, am spus eu, dar lasă-mă să aud ce proiecte erau acelea ; căci deși este adevărat că ceea ce putea fi țelul meu nu pare a-ți fi ție la îndemînă, și cu toate că nu am nici o rudă, nici un prieten și nici o cunoștință în Anglia, totuși n-aș putea spune că îmi place atît de mult viața pe care

o duc, să cutreier și să patrulez de colo-colo mările, încît să nu vreau să renunț o dată și o dată la ea ; lasă-mă să aud dacă poți să-mi propui ceva mai presus de această viață.

— Desigur, prietene, rosti William foarte grav, există ceva mai presus de ea ; și, ridicînd mîinile în aer, păru foarte mișcat și mi-a făcut impresia că văd lacrimi în ochii lui ; dar eu, care eram un păcătos prea înrăit ca să mă miște asemenea chestii, am rîs de el.

— Ce ! am făcut eu, vrei să spui că moartea, desigur ; nu-i așa ? Moartea e mai presus de această meserie. Ei, cînd vine, vine, William ! Are ea grijă de noi toți.

— Da, a răspuns el, asta e adevărat ; însă ar fi mai bine să ne gîndim totuși la unele lucruri înainte de venirea ei.

— Să ne gîndim ! zic eu. Ce înseamnă să ne gîndim la ea ? Să te gîndești la moarte, înseamnă să mori ; și să te gîndești tot timpul la ea, înseamnă să fii toată viața unul ce moare încetul cu încetul : e destul timp să te gîndești la ea, atunci cînd vine.

Nu vă va fi greu să credeți că aveam destulă ștofă de pirat, de puteam vorbi astfel ; dar îngăduiți-mi totuși atîta lucru față de alți pungași la fel de înrăiți ca și mine, anume să vă spun că în clipa aceea conștiința m-a făcut să simt un junghi pe care nu-l mai simțisem niciodată ; asta a fost în momentul în care spuneam : „Ce înseamnă să ne gîndim la ea ?" și mi-a spus aceeași conștiință că-mi va fi dat într-o bună zi să mă gîndesc la cuvintele mele cu inima întristată ; dar încă nu venise pentru mine timpul gîndurilor, așa că am continuat.

Parcă-l aud, foarte serios, pe William, spunîndu-mi :

— Prietene, trebuie să-ți spun că sînt mîhnit auzindu-te că vorbești așa : cei care nu se gîndesc niciodată la moarte, adeseori mor, fără să-și dea seama.

Am continuat a discuta în felul acesta glumeț încă un timp, și, la un moment dat, i-am azvîrlit :

— Mă rog ție, nu vorbi de moarte ; de unde știm că vom muri vreodată ? Și am început să rîd.

— La așa ceva n-am nevoie să-ți răspund, mi-a întors-o William ; nu este chemarea mea să te dojenesc pe tine, care-mi ești aici comandant ; însă aș prefera să vorbesc altfel despre moarte : căci este un lucru aspru.

— Poți spune orice, William, l-am îndemnat eu, am să primesc orice de la tine, cu bunăvoință.

Acum începeam să fiu foarte mișcat de cuvîntarea lui.

— Deoarece, a grăit William (lacrimile curgîndu-i pe obraz), oamenii trăiesc în așa chip de parcă n-ar mai și trebui să moară vreodată ; o ! de aceea se întîmplă ca atît de mulți să moară înainte de a ști cum trebuie trăit ; dar nu la moarte mă gîndeam, cînd am spus că există ceva la care trebuie să ne gîndim, mai presus de acest fel de a trăi.

— Ei, William, am revenit eu, atunci despre ce era vorba ?

— Despre pocăință, a răspuns el.

— Păi bine, am bravat, cunoscut-ai vreodată un pirat care să se pocăiască ?

La asta a tresărit puțin și a răspuns :

— Sub ștreangul spînzurătorii am cunoscut pe unul care s-a pocăit, și sper că tu vei fi al doilea.

Vorbea cu multă căldură și părea foarte preocupat de mine.

— Bine, William, am răspuns eu, îți mulțumesc, și nu-s într-atîta de butuc față de cele ce-mi înșiri pe cît poate par a fi ; dar hai, lasă-mă în sfîrșit să-ți aud propunerea.

— Propunerea mea, zise William, este spre binele tău, ca și spre al meu însumi. Putem pune capăt acestui fel de viață și să ne pocăim ; iar eu cred că ocazia cea mai bună ni se oferă amîndurora chiar acum, cea mai bună din cîte ni s-au ivit ori se vor mai ivi vreodată, așa cum nu se mai poate repeta în viață.

— Uite ce este, William, arată-mi întîi propunerea ta, pentru a pune capăt felului nostru de viață de acum, căci despre asta e vorba, iar despre rest vom vorbi noi după aceea. Nu-s bolovan insensibil, așa cum ai putea să mă crezi ; dar mai întîi să ieșim din situația asta drăcească în care ne aflăm.

— Așa e, recunoscu William, aici ai perfectă dreptate ; nici nu trebuie să vorbim despre pocăință, atîta vreme cît continuăm a fi pirați.

— Ei, da ! William, asta am vrut să-ți spun și eu ; căci dacă nu trebuie să ne îndreptăm și să ne pară rău de ceea

ce am făcut, atunci n-am nici o idee de ce-o fi însemnînd aia pocăință ; de fapt, chiar și în cel mai bun caz, eu unul știu tot mult prea puțin despre chestia asta ; însă ceva din firea treburilor pare să-mi spună că întîiul pas pe care-l avem de făcut este s-o rupem cu halul ăsta mizerabil de viață ; și asta aș vrea s-o încerc, împreună cu tine, din toată inima.

Am putut vedea, după chipul său, că William era cu desăvîrșire împăcat cu propunerea ; și dacă puțin mai înainte avusese lacrimi în ochi, apoi acum avea și mai multe ; dar erau din pricina unui simțămînt cu totul diferit ; căci într-atîta îl copleșise bucuria, încît nici nu mai putea vorbi.

— Haide, William, i-am dat ghes, tu-mi arăți destul de clar că ai un gînd cinstit. Crezi oare că este cu putință să punem capăt nefericitului nostru fel de trai de azi și să plecăm ?

— Da, răspunse el, cred că este foarte cu putință pentru mine ; însă dacă este și pentru tine sau nu, asta va depinde de tine.

— Perfect, i-am spus, îți dau cuvîntul că așa precum ți-am fost eu comandant tot timpul, de cînd te-am luat pentru prima dată la noi pe bord, tot astfel îmi vei porunci tu mie, începînd din ceasul ăsta, iar eu voi face tot ce mă vei îndrepta tu să fac.

— Vrei să lași totul pe seama mea ? Spui asta de bună voie ?

— Bineînțeles, William, l-am asigurat, o spun liber consimțit ; și am s-o aduc la îndeplinire cu credință.

— Ei bine, atunci, se descărcă William, iată planul meu : Ne aflăm acum la gura Golfului Persiei ; am vîndut atît de mult din încărcătura noastră aici, la Surat, încît avem bani berechet ; mînă-mă la Bassora pe goeleta încărcată cu mărfurile chinezești pe care le avem pe bord și care vor face încă o încărcătură bună, iar eu garantez că am să găsesc mijloace, printre negutătorii englezi și olandezi de acolo, să plasez o cantitate de mărfuri și de bani, tot ca neguțător, în așa fel încît să putem recurge la ele din nou, în orice ocazie, și eu — după ce mă întorc — voi aranja și restul ; iar între timp, tu fă-i pe cei din echipajul corăbiei să ia hotărîrea de a pleca în Madagascar, de îndată ce vin eu.

I-am atras atenţia că nu era cazul să se ducă tocmai pînă la Bassora, ci că ar putea acosta la Gonbareon sau la Ormuz, pretinzînd că îl cheamă aceeaşi treabă.

— Nu, mi-a răspuns, nu pot acţiona cu aceeaşi libertate acolo căci există reprezentanţa Companiei Indiilor de Est care ar putea să pună mîna pe mine, sub pretext că mă ţin de contrabandă.

— Bine, dar atunci poţi să te duci la Ormuz, pentru că mi-e foarte urît să mă despart de tine atîta timp cît cere drumul pînă-n adîncurile Golfului Persic.

Mi-a răspuns că trebuia să las în seama lui să facă totul aşa cum va găsi de cuviinţă.

La Surat luasem o mare sumă de bani, aşa că aveam la dispoziţie aproape o sută de mii de lire bani gheaţă ; dar la bord, pe corabia cea mare, aveam cu mult mai mult.

I-am dat ordin de faţă cu toţi să ţină pe bord banii pe care-i avea şi să cumpere cu ei un stoc de muniţii, dacă le putea obţine, ca să ne aprovizioneze pentru noi aventuri ; iar între timp, eu m-am hotărît să adun o cantitate de aur şi ceva pietre preţioase pe care le aveam pe corabia cea mare şi să le pregătesc în aşa fel, încît să le pot scoate de acolo, fără să se bage de seamă, de îndată ce se va întoarce el ; şi astfel, urmînd poveţele lui William, l-am lăsat să plece în călătorie, iar eu am trecut pe corabia cea mare, unde aveam strînsă cu adevărat o comoară uriaşă.

Am aşteptat întoarcerea lui William nu mai puţin de două luni ; şi, de fapt, începusem să fiu foarte neliniştit în privinţa lui, uneori închipuindu-mi că mă părăsise şi că poate s-a folosit de acelaşi artificiu ca să-i facă şi pe ceilalţi oameni să-i fie complici, şi plecaseră astfel împreună ; cu numai trei zile înainte de întoarcerea lui William, eram chiar pe punctul de a mă hotărî s-o pornesc spre Madagascar şi să renunţ la el ; însă bătrînul chirurg, cel care făcea pe quakerul şi care se dăduse drept stăpînul goeletei la Surat, m-a convins de contrariul ; iar pentru acel sfat bun şi pentru credincioşia lui faţă de ceea ce i se încredinţase, l-am făcut părtaş la planul meu şi omul s-a dovedit a fi cinstit.

În cele din urmă, spre bucuria noastră de nedescris, William s-a întors şi a adus cu sine o mulţime de lucruri ne-

cesare; mai cu seamă șaizeci de butoiașe de pulbere, ceva gloanțe de fier și vreo treizeci de tone de plumb; de asemenea, o mulțime de provizii; și, într-un cuvînt, William mi-a făcut o dare de seamă de față cu toți asupra călătoriei sale, în auzul fiecăruia dintre cei ce se întîmplaseră să fie pe dunetă, ca nu cumva să se nască vreo bănuială în jurul nostru.

După ce totul a fost cum trebuie, William a propus să plece din nou și să vin și eu cu el; a înșirat felurite lucruri pe care le aveam pe bord și pe care el nu le-a putut vinde acolo; și, mai ales, mi-a adus la cunoștință că se văzuse obligat să lase acolo diferite mărfuri, deoarece caravanele încă nu sosiseră; și că își luase angajamentul să se întoarcă din nou cu mărfuri la el.

Era tocmai ce doream și eu. Oamenii erau și ei dornici ca William să plece, mai ales din pricină că la întoarcere — le spusese — ar putea încărca din nou goeleta cu orez și cu provizii; mă arătam că nu doresc să-l însoțesc; atunci s-a ridicat bătrînul chirurg și m-a convins să mă duc și a stăruit cu multe argumente; îndeosebi, spunînd că dacă nu mă duceam și eu, apoi nu va fi ordine și s-ar putea ca mulți oameni să plece rînd pe rînd, ba poate chiar să-i și trădeze pe toți ceilalți; și că echipajul nu credea că ar fi bine pentru goeletă să plece din nou, dacă nu mergeam și eu; ca să mă hotărască la asta, s-a oferit să mă însoțească și el.

În urma atîtor argumente, m-am prefăcut că mă las convins anevoie să plec, iar toată lumea s-a arătat cu atît mai mulțumită cînd am consimțit; și, prin urmare, am scos toată pulberea, plumbul și fierul de pe goeletă și le-am dus pe corabia cea mare, precum și toate celelalte lucruri care erau în folosul corăbiei, iar în locul lor am încărcat baloturi de mirodenii și cîteva butoiașe de cuișoare, în total vreo șapte tone, precum și alte mărfuri, iar printre baloturi, eu îmi dosisem toată comoara mea particulară, care vă asigur că nu era de mică valoare; și așa am plecat.

La plecare, am ținut un sfat al tuturor ofițerilor de pe corabie, ca să hotărîm în ce loc trebuiau să mă aștepte și cît timp; și ne-am învoit ca timp de 28 de zile corabia să rămînă în dreptul unei mici insule, pe partea arabă a gol-

fului ; iar dacă în acest timp goeleta nu venea, ei să plutească pînă la o altă insulă, mai la vest de locul acela, şi să ne aştepte acolo încă cincisprezece zile ; iar apoi, dacă goeleta tot nu venea, urmau să tragă concluzia că trebuie să se fi întîmplat vreun accident, şi locul nostru de întîlnire să fie Madagascarul.

După ce ne-am hotărît în felul acesta, am părăsit corabia pe care nici eu, nici William şi nici chirurgul nu mai aveam de gînd să o revedem vreodată. Am cîrmit direct spre golf şi peste el, către Bassora sau Balsara.

Acest oraş Balsara se găseşte la o oarecare distanţă de locul unde s-a oprit goeleta noastră, iar fluviul nefiind prea sigur şi noi avînd prea puţine cunoştinţe în legătură cu el, deoarece aveam numai un cîrmaci obişnuit, ne-am dus pe ţărm într-un sat în care locuiesc vreo cîţiva neguţători şi care era foarte populat, datorită micilor vase care ancorează acolo.

În acel sat am zăbovit şi am făcut negoţ trei sau patru zile, debarcînd toate baloturile şi mirodeniile noastre şi, de fapt, toată încărcătura, de o valoare totuşi considerabilă ; am preferat să facem aşa, decît să ne ducem numaidecît la Balsara, pînă ce nu ne puneam în aplicare planul.

După ce am tîrguit felurite mărfuri şi ne pregăteam să mai cumpărăm şi altele, barca fiind rămasă la ţărm cu doisprezece oameni, eu, William, chirurgul şi un al patrulea om pe care-l alesesem, am reuşit să trimitem un turc la ei, chiar la căderea serii, cu o scrisoare către şeful de echipaj ; şi dînd poruncă turcului să alerge cu toată iuţeala posibilă, noi am pîndit de la oarecare depărtare, să vedem desfăşurarea lucrurilor. Conţinutul scrisorii era astfel întocmit de către bătrînul doctor :

„ŞEFULUI DE ECHIPAJ THOMAS,

Sîntem cu toţii trădaţi ; pentru numele lui Dumnezeu, plecaţi cu barca şi urcaţi-vă pe bordul corăbiei sau altminteri veţi fi pierduţi. Căpitanul, William quakerul şi George reformatul au fost arestaţi şi duşi de aici ; eu am scăpat şi stau ascuns, dar nu mă pot mişca ; dacă o fac, sînt un om mort. De îndată ce vă aflaţi pe bord, ridicaţi ancora sau tăiaţi cablul şi întindeţi pînzele să vă salvaţi viaţa. Adio — R.S."

Noi am stat — cum ziceam — ascunşi, fiind în amurg, şi l-am văzut pe turc cum a predat scrisoarea ; iar în trei minute i-am văzut pe toţi oamenii repezindu-se în barcă şi pornind ; şi de îndată ce au fost pe bord, au dat de veste, după cum am bănuit ; căci a doua zi dimineaţa nu se mai vedeau în zare şi nici n-am mai auzit poveşti sau veşti despre ei de atunci încolo.

Acum, ne aflam într-un loc prielnic şi într-o situaţie foarte bună ; căci eram luaţi drept neguţători din Persia.

Nu e cazul să amintesc aici cîtă avere strînsesem împreună, în chip necinstit ; scopul meu este mai degrabă să vă spun că începusem să-mi dau seama că felul în care o adunasem era o crimă ; că găseam foarte puţină împăcare aflîndu-mă în stăpînirea acelei averi ; şi, după cum i-am şi mărturisit lui William, nici nu-mi venea a crede că o s-o pot păstra, şi nici măcar nu doream prea mult acest lucru ; dar, după cum i-am spus lui într-o bună zi, pe cînd ne plimbam pe cîmp, în apropiere de oraşul Bassora, mă bizuiam pe o situaţie de care veţi auzi imediat.

Ne aflam cu totul în siguranţă la Bassora, deoarece îi speriasem şi-i pusesem pe fugă pe pungaşii noştri din echipaj ; şi nu aveam nimic de făcut decît să ne gîndim cum să ne preschimbăm comoara în lucruri cît mai potrivite ca să ne facă să arătăm ca nişte neguţători, aşa cum urma să fim acum, şi nu ca nişte corsari, aşa cum fusesem de fapt.

Acolo s-a întîmplat că, trimis parcă de noroc, am dat peste un olandez care călătorise din Bengal pînă la Agra, oraşul capitală a Marelui Mogul, iar de la Agra venise pe coasta Malabar pe uscat şi, într-un fel sau altul, obţinuse dreptul de navigaţie în golf ; şi am aflat că planul lui era să urce pe marele fluviu pînă la Bagdad sau Babylon, şi apoi, cu o caravană, pînă la Aleppo şi Scanderoon. Cum William vorbea olandeza şi avea o purtare plăcută şi mult farmec, el făcu în curînd cunoştinţă cu olandezul şi, dîndu-ne pe faţă, unul faţă de altul, am aflat că avea cu el lucruri de o valoare considerabilă şi că făcuse multă vreme neguţătorie în acea ţară, iar acum se îndrepta spre casă, către patria lui ; şi că avea cu el servitori ; unul din servitori era un armean pe care îl învăţase să vorbească olandeza şi care nu era lipsit

de ceva avere, însă îl prinsese cheful de a călători în Europa ; iar celălalt servitor era un marinar olandez, pe care îl culesese la întîmplare, și în care avea mare încredere ; acesta era într-adevăr un băiat foarte cinstit.

Olandezul a fost bucuros de cunoștință, descoperind în curînd că și noi ne gîndeam să ne întoarcem în Europa ; și cum el a găsit că prea ne încărcasem cu mărfuri (în privința banilor nu i-am spus nimic) s-a oferit imediat să ne ajute a plasa cît mai multe din ele, atît cît îngăduia locul în care ne aflam, și ne sfătui ce să facem cu restul.

În acest timp, William și cu mine am stat și ne-am sfătuit ce e de făcut cu averea noastră și cu noi înșine și am hotărît, înainte de toate, să nu aducem niciodată vorba în mod serios despre careva din măsurile pe care le luam, decît afară în cîmp deschis, unde eram siguri că nu ne poate auzi nimeni ; așa că în fiecare seară, cînd soarele începea să apună și aerul să fie mai răcoros, plecam la plimbare, cînd pe un drum, cînd pe altul, ca să ne sfătuim asupra celor ce ne interesau.

Ar fi trebuit să menționez că purtam acuma haine noi, după moda persană, cu veste lungi de mătase, un fel de anterie, și o robă stacojie de postav englezesc, foarte fin și frumos, și că lăsasem să ne crească bărbile tot după moda persană, așa că treceam drept negustori persani, dar asta numai la vedere, deși — fiindcă veni vorba — trebuie să vă spun că nu puteam nici înțelege, nici vorbi un singur cuvînt în limba persană sau în oricare alta, afară de engleză și olandeză ; iar din această de-a doua limbă eu nu înțelegeam decît foarte puțin.

Oricum, olandezul se ocupa de toate în locul nostru, deoarece noi ne hotărîsem să stăm cît puteam de retrași, cu toate că erau pe acolo mai mulți negustori englezi ; totuși, niciodată nu am ajuns a face cunoștință cu vreunul dintre ei ori să schimbăm între noi cea mai mică vorbă ; în felul acesta ne-am ferit de a le înlesni să se intereseze de noi, ori să dea de veste asupra noastră, dacă s-ar fi întîmplat să sosească vreo știre în legătură cu debarcarea noastră acolo, ceea ce era destul de posibil, dacă bunăoară careva dintre tovarășii noștri cădea pe mîini rele, sau ajungea să treacă prin cine știe ce întîmplări greu de prevăzut.

În timpul șederii mele acolo, care a durat vreo două luni, am început să cuget mai adînc la propria-mi situație ; nu în ceea ce privea primejdia, căci nu mă aflam în vreo primejdie, eram doar bine ascunși și nimeni nu bănuia nimic ; dar începusem într-adevăr să fiu frămîntat de alte gînduri în legătură cu mine și să gîndesc altfel decît înainte asupra lumii.

William știuse, cu vorbele lui, să zdruncine puternic necugetatul meu temperament, sugerîndu-mi că exista ceva mai presus de toate cele trăite pînă atunci ; că prezentul era timpul bucuriei și acela al profitului, dar că se apropia și timpul cînd se va da socoteală ; că lucrul ce rămînea de făcut, adică pocăința, era mai blînd în sine decît munca făcută pînă atunci, și că tocmai sosise timpul să gîndesc la el ; vă mărturisesc, toate acestea și cîte alte gînduri asemănătoare îmi apăsau inima ceas cu ceas și, într-un cuvînt, am devenit foarte abătut.

Iar în privința averii pe care o aveam, și care era imensă, ea îmi părea toată asemenea gunoiului de sub picioare ; nu puneam nici un preț pe ea, nu aveam pace știind că o am, nici mare grijă nu-mi da posibilitatea de a o părăsi.

William observase că de cîtva timp gîndurile mele se tulburaseră, iar sufletul mi-era greu și umbrit ; iar o dată către seară, într-una din plimbările noastre pe răcoare, am început a vorbi cu el despre intenția ce o aveam de a părăsi toate cele ale noastre. William era un om înțelept și prudent ; și de fapt, cu mult înainte, însăși prudența mea se datorase în întregime sfaturilor lui, după cum tot mulțumită lui urmam acum toate acele căi, arătate de el, prin care ne-am fi putut păstra agoniseala și salva pe noi înșine ; iar William tocmai îmi înșirase unele măsuri pe care le luase ca să ne îndreptăm în sfîrșit pașii spre casă și să ne punem averea la adăpost, cînd deodată eu l-am luat din scurt.

— William, îi zic, socoți tu oare că vom fi vreodată în stare să ajungem în Europa cu toate aceste calabalîcuri pe care le cărăm cu noi ?

— Da, zise William, fără îndoială, așa cum au ajuns și alți negustori cu ale lor, atîta timp cît nu se știe public ce și cît au sau care e valoarea încărcăturii transportate.

— Cum, William, fac eu zîmbind, crezi tu că dacă există un Dumnezeu acolo sus, aşa cum mi-ai spus de atîtea ori, şi dacă trebuie să-i dăm socoteală, crezi tu că dacă el este într-adevăr un judecător drept, o să ne lase să scăpăm în felul acesta cu prada ? Că doar ceea ce avem este de fapt jefuit de la atîţia şi atîţia nevinovaţi, ba pot spune chiar de la atîtea popoare — şi oare nu ne va sili Dumnezeu să dăm socoteală de asta mai înainte de a ajunge în Europa, unde avem pretenţia să ne bucurăm de toată strînsura ?

William a părut izbit şi surprins de întrebare şi multă vreme nu a răspuns nimic, iar eu am repetat-o, adăugînd că mai degrabă ne puteam aştepta la altceva.

După o pauză, a încercat să mă liniştească, spunîndu-mi :

— Tu ai pus o foarte grea întrebare şi nu-ţi pot da un răspuns hotărît, dar iată ce-ţi pot spune : în primul rînd, e cazul — dacă luăm în consideraţie dreptatea lui Dumnezeu — să nu avem nici un motiv de a ne aştepta la vreo ocrotire ; dar cum căile providenţei sînt mai presus de înţelegerea omenească, dacă ne pocăim, putem totuşi spera la îndurare, căci nu ştim cît de bun poate fi el cu noi, aşa că trebuie să ne purtăm ca şi cum ne-am bizui pe acest lucru, adică pe îndurarea lui — vreau să spun ; în orice caz, e mai bine decît să ne temem de judecată şi de răzbunare.

— Dar, m-am încălzit eu, ia aminte William, că pocăinţa, aşa cum mi-ai dat a înţelege chiar tu cîndva, cuprinde în ea şi îndreptarea ; şi dacă noi nu ne putem îndrepta niciodată, cum ne-am putea pocăi ?

— De ce nu am putea să ne îndreptăm niciodată ? m-a întrebat William.

— Din cauză că, i-am răspuns, nu putem înapoia ceea ce am luat prin jafuri şi prădăciuni.

— Este adevărat, a recunoscut William, asta nu o putem face niciodată ; pentru că niciodată nu vom ajunge a cunoaşte toţi păgubaşii.

— Dar atunci, l-am întrebat, ce trebuie să facem cu averea noastră care provine din jaf şi prădăciune ? Dacă o păstrăm, rămînem mai departe hoţi şi tîlhari ; iar dacă renunţăm la ea, dreptate tot nu putem face, căci n-o putem restitui adevăraţilor ei stăpîni.

— Ba, zice William, la problema asta răspunsul este scurt. A părăsi ceea ce avem şi a face lucrul acesta aici, ar însemna să aruncăm averea unor oameni care nu au nici un drept la ea, adică să ne eliberăm de ea, fără însă a săvîrşi prin asta dreptate ; mai degrabă ar trebui s-o păstrăm cu grijă, căci nu se ştie ce prilej ne-ar putea scoate în cale providenţa, ca să le facem dreptate cel puţin unora din cei cărora le-am făcut rău ; aşa că ar trebui măcar să lăsăm totul în voia providenţei şi să mergem înainte. Aşa cum stau deocamdată lucrurile, fără îndoială, grija noastră este aceea de a merge undeva într-un loc sigur, unde să putem aştepta în tihnă voia ei.

Această hotărîre a lui William era, ce-i drept, foarte odihnitoare pentru mine, ca de altfel tot ce spunea el, căci întotdeauna cuvîntul său se dovedise într-adevăr bun şi întemeiat ; şi dacă William nu mi-ar fi liniştit astfel sufletul, cred că aş fi fost într-adevăr atît de speriat de pricinile drepte pe care le aveam de a aştepta răzbunarea cerului asupră-mi, dat fiind noianul de avere obţinut pe căi ticăloase, încît aş fi fugit de tot ce posedam ca de un bun al diavolului, cu care n-aveam nimic de-a face, care nu-mi aparţinea, asupra căruia n-aveam nici un drept să-l păstrez şi care desigur că mă punea şi în primejdie de moarte.

Totuşi, William mi-a îndreptat mintea pe un drum mai prudent şi am ajuns la concluzia că ar trebui totuşi să mă îndrept spre un loc aflat în siguranţă şi să las întîmplările ce aveau să vină la îndurarea lui Dumnezeu ; trebuie să menţionez însă că, începînd de atunci, averea pe care o deţineam, nu mi-a mai pricinuit nici o bucurie ; o socoteam furată, şi aşa şi era, desigur, cea mai mare parte dintr-însa ; priveam la ea ca la un morman de bunuri ale altora, de care-i jefuisem pe nevinovaţii lor stăpîni şi pentru care, într-un cuvînt, meritam a fi spînzurat acolo, pe loc, şi afurisit după aceea ; aşa că am început a mă urî sincer, ca pe un cîine ; un nemernic care nu fusese decît un hoţ şi ucigaş, un nemernic care a ajuns într-o stare mai nevisată decît oricine ; deoarece jefuisem şi cu toate că averea mea era asupră-mi, nu găseam totuşi în nici un chip mijlocul de a o da vreodată înapoi ; ori, tot făcînd socoteli, îmi umbla prin minte că niciodată nu m-aş putea pocăi, fiindcă pocăinţa n-ar putea fi sinceră fără înapoierea prăzilor, şi de aceea meritam să fiu

afurisit ; nu aveam cum scăpa ; umblam cu inima plină de astfel de gînduri, abia-abia deosebindu-mă de un om cu minţile sărite, mai pe scurt, cuprins de disperarea cea mai groaznică şi premeditînd nici mai mult nici mai puţin decît cum să scap de viaţă ; şi, de fapt, diavolul — dacă asemenea lucruri sînt fapta nemijlocită a lui — îşi vedea de treabă cu mine foarte sîrguincios ; aşa încît zile şi zile nu am avut nimic altceva în minte decît ideea de a-mi trage cîteva gloanţe în cap, cu pistolul meu.

CAPITOLUL XX

Alte convorbiri cu William, care îmi mai liniştesc într-o măsură conştiinţa — Despre călătoria de la Bassora la Scanderoon şi de acolo la Veneţia — William îi scrie surorii sale din Anglia — Răspunsul ei plin de căldură — În cele din urmă, ne întoarcem foarte bogaţi în Anglia, unde eu mă căsătoresc cu sora lui William — Încheiere —

În tot acest timp, am dus o viaţă de vagabond, printre necredincioşii turci, printre păgîni şi alţi oameni de soiul ăsta ; nu exista nici un preot, nici un creştin cu care să stau de vorbă, afară de bietul William ; el mi-era părinte spiritual, duhovnic şi singura mîngîiere. Cît despre ştiinţa mea în ale religiei, mi-aţi auzit povestea, aşa că puteţi să vă daţi seama că nu ştiam cine ştie ce ; iar cît despre cuvîntul lui Dumnezeu, nu-mi amintesc să fi citit în toată viaţa mea nici măcar un capitol din Biblie. Parcă aş fi fost micul Bob Busselton mergînd la şcoală ca să înveţe Testamentul.

Totuşi, aşa a vrut Domnul, ca William quakerul să însemne pentru mine totul. În zilele acelea, l-am luat o dată, într-o seară, la plimbare, ca de obicei, şi l-am zorit mai grabnic decît altă dată să iasă cu mine pe cîmp ; şi acolo, pe scurt, i-am povestit cele ce mă frămîntau şi cît de groaznic fusesem ispitit de diavol să mă împuşc, fiindcă nu mai puteam îndura greutatea şi groaza ce mă apăsau.

— Să te împuşti ? a făcut William. Şi de ce, oare la ce îţi va ajuta asta ?

— Ei bine, i-am răspuns, va pune capăt unei vieți nenorocite.

— Hm, a zis William, și ești tu convins că viața cealaltă va fi mai bună decît asta ?

— Nu, nu, nu ! am răspuns, va fi cu mult mai rea, desigur.

— De ce atunci, m-a întrebat William, să te împuști ? Este fără îndoială un îndemn al diavolului, căci ce judecată drăcească mai e și asta ca din cauză că te găsești într-o situație proastă, să ții să ajungi într-una și mai proastă ?

Vorbele lui au fost ca o adevărată lovitură.

— Bine, am îngînat eu, dar situația nenorocită în care mă aflu a devenit de nesuportat.

— Perfect, a replicat William ; însă pare-se că ești dispus să suporți una și mai rea ; și vrei, astfel, să te împuști, ca să nu mai poți afla nici un leac de scăpare.

— De pe acum nu mai văd nici un leac, i-am răspuns.

— De unde știi ? m-a întrebat.

— Așa cred !

— Bine, bine, dar nu ești sigur ; așa că vrei să te împuști, ca să faci să fie totul absolut sigur ; căci, dacă în viața aceasta amară nu poți avea de loc încredințarea că o să fii afurisit, în schimb, după ce vei păși de cealaltă parte a vremii, n-o să mai ai nici o îndoială de asta ; căci după ce ai să săvîrșești ceea ce zici că ai de gînd, n-o să mai fie cazul să se spună că ai putea fi, ci chiar că și ești afurisit. Dar, continuă William, jumătate în glumă, jumătate serios, ce-ai visat, mă rog ție, noaptea trecută ?

— De ce vrei să știi ? l-am întrebat ; am avut niște vise îngrozitoare toată noaptea ; și, mai ales, am visat că diavolul venise după mine și m-a întrebat cum mă cheamă, iar eu i-am spus. Atunci, m-a întrebat ce meserie am ? „Meserie ! am exclamat eu : sînt un hoț, un pungaș îndătinat ; sînt pirat și ucigaș și ar trebui să spînzur în ștreang". „Da, da, a zis diavolul, așa este ! Tu ești omul pe care-l căutam, așa că, hai, vino cu mine !" Și atunci am fost groaznic de înspăimîntat și am început să strig, și strigînd, m-am trezit ! Și de atunci încoace am dus-o într-un chin groaznic.

— Foarte bine, a încheiat William ; hai, dă-mi mie pistolul despre care vorbeai adineaori.

— De ce, l-am întrebat, ce vrei să faci cu el ?

— Ce să fac ! s-a mirat William, păi cum, n-ai nevoie să te împuşti tu ; voi fi obligat să te împuşc eu, fiindcă altminteri o să aduci nenorocire tuturora.

— Ce vrei să spui, William ? m-am uitat la el.

— Ce vreau să spun ?... Ce vrei tu să spui, cînd te apuci să strigi în gura mare prin somn, „sînt un hoţ, un pirat, un ucigaş şi ar trebui să spînzur în ştreang ?" Păi cum, tu vrei să ne nenoroceşti pe toţi ? Norocul nostru cel mare a fost că olandezul nu înţelege englezeşte. Pe scurt, trebuie să te împuşc, ca să-mi salvez propria viaţă ; haide, haide, îmi strigă, dă pistolul încoace !

Trebuie să vă mărturisesc că asta m-a îngrozit, dar într-alt fel ; şi am început să-mi dau seama că dacă ar fi fost pe lîngă mine cineva care să înţeleagă englezeşte, aş fi fost distrus. Gîndul de a mă împuşca, m-a părăsit, de data aceea ; şi m-am întors către William grăindu-i :

— Mă îngrozeşti, William. Va să zică eu nu mai sînt în siguranţă şi-ţi devine periculoasă tovărăşia mea : ce să mă fac ? Vă voi trăda pe toţi.

— Haide, haide, prietene Bob, zice el, pun eu capăt la toate aiurelile astea, dacă vrei să-mi urmezi sfatul.

— Ei, cum ?

— Doar prin atîta, mi-a răspuns, că data viitoare cînd mai stai de vorbă cu diavolul, să faci bine să vorbeşti puţin mai încet, că altfel va fi vai şi amar de capul nostru şi de-al tău bineînţeles !

Vorbele lui m-au înspăimîntat, nu v-o ascund, şi au potolit o mare parte din tulburarea minţii mele ; dar William, după ce glumise cu mine, a început o convorbire foarte lungă şi serioasă legată de natura împrejurărilor în care mă aflam, şi de gîndul pocăinţei ; că trebuia, ce-i drept, să-mi fie foarte înspăimîntat sufletul de crimele cu care mă încărcasem ; dar că a mă îndoi de îndurarea lui Dumnezeu şi a ajunge să deznădăjduiesc — asta nu mai era din pocăinţă, ci venea de la diavol ; că trebuia, se cădea, într-adevăr, să-mi mărturisesc sincer şi cu umilinţă fărădelegile, să cer iertare lui Dumnezeu pe care-l îndurerasem şi să mă bizui pe îndurarea lui, luînd hotărîrea să dau de bună voie îndărăt averea strînsă,

dacă va fi vreodată voia Domnului ca aşa ceva să-mi stea în putinţă, şi să dau înapoi tot, pînă la ultimul lucru, întreg avutul ; căci asta, mi-a spus, era soluţia la care se hotărîse şi pentru el însuşi ; într-însa, mă asigura William, îşi găsise şi el consolarea.

Am fost împăcat în mare măsură de convorbirea cu William şi care a avut darul să mă liniştească foarte mult ; el era însă mereu îngrijorat, după aceea, cu privire la vorbitul meu prin somn şi avea grijă să doarmă întotdeauna cu mine şi să nu mă lase să poposesc în nici o casă unde se putea înţelege fie măcar şi un cuvînt englezesc.

Totuşi nu s-a mai întîmplat după aceea nimic asemănător, căci peste sufletul meu coborîse mult mai multă linişte şi mă hotărîsem ca în viitor să duc o viaţă cu totul deosebită de aceea trăită pînă atunci. Cît despre averea pe care o aveam, s-ar fi zis că nu mai însemna aproape nimic pentru mine ; m-am hotărît totuşi să o pun deoparte în vederea unei eventuale ocazii de a face dreptate, pe care providenţa mi-ar scoate-o poate în cale ; iar miraculosul prilej pe care l-am avut mai tîrziu, de a folosi o parte din ea ca să salvez o familie ruinată pe care o jefuisem, ar merita să fie cunoscut de cititori, dacă îi voi găsi loc în paginile povestirii mele.

La adăpostul acestei hotărîri, am început să-mi recapăt în oarecare măsură tihna inimii ; după aproape trei luni de şedere la Bassora, vîndusem ceva mărfuri, deşi ne mai rămăsese o mare parte din ele, şi am închiriat bărci, urmînd indicaţiile olandezului nostru, şi am urcat în susul apei, pînă la Bagdad sau Babylon, pe rîul Tigru ori mai degrabă Euphrat. Aveam cu noi o însemnată încărcătură de mărfuri şi de aceea am făcut o impresie grozavă acolo, fiind primiţi cu respect : aveam, în deosebi, patruzeci şi două de baloturi de mărfuri indiene, fel de fel de ţesături, mătăsuri, muselinuri şi cretoane fine ; aveam cincisprezece baloturi de mătăsuri chinezeşti foarte fine şi şaptezeci de pachete sau baloturi de mirodenii, mai ales cuişoare şi nucşoară, afară de alte mărfuri ; cei de aci ne-au oferit bani în schimbul cuişoarelor, însă olandezul ne-a sfătuit să nu ne grăbim, că vom primi un preţ şi mai bun la Aleppe sau în Levant ; aşa că ne-am pregătit să pornim la drum cu caravana.

Ne-am ferit cît am putut de bine a spune că aveam aur sau perle şi de aceea, am vîndut vreo trei-patru baloturi de mătăsuri chinezeşti şi de stămburi indiene ca să facem rost de parale, să cumpărăm cămile şi să plătim vămile care se iau în diferite locuri, precum şi să ne procurăm provizii în vederea trecerii deşerturilor.

Am făcut această călătorie fără să-mi pese cîtuşi de puţin de bunurile şi averea mea, crezînd că — după cum cîştigasem totul prin jaf şi violenţă — tot aşa Dumnezeu va porunci să mi se ia îndărăt întregul avut ; ba cred că pot spune chiar că aş fi vrut să se întîmple aşa ; dar după cum veghea asu-pră-mi un ocrotitor plin de îndurare, tot aşa veghea lîngă mine şi un intendent, sfătuitor, sau partener fidel sau cum oare i-aş putea spune celui care-mi era călăuză, cîrmaci, conducător şi de toate la un loc şi care avea grijă şi de mine şi de tot ceea ce aveam eu ; şi, cu toate că niciodată el nu fusese prin acele părţi ale lumii, şi-a luat cu toate acestea asupra sa întreaga grijă, iar după o călătorie cam de 59 de zile, am sosit la Bassora, unde se varsă fluviul Tigru sau Euphrat, trecînd prin deşert şi pe la Aleppe, pînă la Alexandria sau, cum spunem noi, Scanderoon, în Levant.

Acolo, eu, William şi ceilalţi doi tovarăşi ai noştri credincioşi, ne-am sfătuit ce trebuie să facem ; iar William şi cu mine am hotărît să ne despărţim de ceilalţi doi, ei învoindu-se să plece cu olandezul în ţara lui, folosind vreuna din corăbiile olandeze ce se găseau pe acolo, iar William şi cu mine le-am spus că eram hotărîţi să mergem şi să ne stabilim în Moreea, care aparţinea pe atunci veneţienilor.

Este adevărat că am acţionat foarte înţelept, nelăsîndu-i să afle încotro aveam s-o apucăm, dacă ţinem cont că ne deciseserăm să ne despărţim ; dar am luat indicaţii din partea bătrînului nostru doctor cum îi vom putea scrie în Olanda şi în Anglia, ca să putem avea veşti de la el, dacă va fi cazul, şi i-am făgăduit că-i vom da şi noi indicaţii cum să ne scrie, ceea ce am şi făcut mai apoi, aşa cum o să se vadă cu timpul.

Am mai rămas acolo cîtva timp după plecarea lor, pînă cînd, în cele din urmă, noi nefiind încă hotărîţi încotro s-o luăm, o corabie veneţiană a făcut escală la Cipru şi a ancorat la Scanderoon să încarce mărfuri de transportat acasă. Aflînd

vestea și tocmindu-ne atît pentru prețul călătoriei cît și pentru acela al bunurilor noastre, ne-am îmbarcat pentru Veneția, unde am ajuns sănătoși după douăzeci și două de zile, cu întreaga noastră comoară și cu o încărcătură — dacă punem la un loc mărfurile, banii și bijuteriile — cum nu mai fusese, cred, adusă în cetate, de numai doi oameni, de cînd există statul venețian.

Am zăbovit multă vreme acolo, incognito, dîndu-ne în continuare drept doi negustori armeni, așa cum de fapt mai făcusem, mai ales că între timp deprinsesem ceva din jargonul persan și armenesc vorbit la Bassora și la Bagdad, oricum destul ca să putem vorbi unul cu altul peste tot unde mergeam prin țară, în așa fel încît să nu ne înțeleagă nici dracu, deși uneori nu ne prea înțelegeam nici noi înșine.

Acolo am prefăcut în bani toate lucrurile, ne-am gospodărit locuința de parcă aveam să rămînem pentru cine știe cît timp, iar William și cu mine, păstrîndu-ne o prietenie și o fidelitate de nezdruncinat unul altuia, trăiam ca doi frați ; nici nu aveam și nici nu căutam interese deosebite ; stăteam de vorbă serios și grav, aproape toată vremea, cu privirea la pocăirea noastră ; niciodată n-am lepădat, adică nu ne-am schimbat veșmintele armenești ; la Veneția ni se spunea „cei doi greci".

În vreo două sau trei rînduri, am tot vrut să vă descriu în amănunt bogăția noastră ; dar poate că va părea de necrezut ; și ne era peste măsură de greu să o ascundem, temîndu-ne, pe bună dreptate, că am putea fi uciși în acea țară din pricina comorii noastre. În cele din urmă, William mi-a mărturisit că el începea să reflecteze dacă nu cumva ar trebui să nu mai vadă niciodată Anglia, și că, de fapt, nu-i prea păsa dacă o s-o mai vadă sau nu ; avînd însă în vedere că noi cîștigasem o avere atît de mare și că el avea cîteva rude sărace în Anglia, mi-a spus că ar ține — dacă eram și eu de acord — să le scrie ca să afle dacă mai trăiau sau nu și în ce situație se găseau ; iar dacă afla că unii dintre ei erau în viață, îndeosebi cei la care se gîndea el, atunci le va trimite, cu consimțămîntul meu, cîte ceva, ca să le îmbunătățească soarta.

Am consimțit cu dragă inimă și, prin urmare, William a scris uneia dintre surorile sale și unui unchi și, după vreo

cinci săptămîni, am primit răspuns de la amîndoi, pe adresa lui William, care se ascundea sub un nume armenesc, ce singur și-l dăduse, „Seignor Constantino Alexion din Ispahan, la Veneția."

De la sora lui a primit o epistolă foarte mișcătoare, în care — după cele mai aprinse cuvinte de bucurie la auzul veștii că era în viață, deoarece ea primise de multă vreme veste cum că fusese ucis de pirați în Indiile de Vest — îl implora să-i spună în ce situație se află ; îi spunea că nu-i în măsură să facă nimic de seamă pentru el, dar că va fi bine-venit oricînd sub acoperișul casei sale și că-l va primi cu toată inima ; că rămăsese văduvă și cu patru copii, dar avea o mică prăvălie lîngă mînăstirea călugărilor franciscani, din care reușea să-și întrețină familia ; și că-i trimisese cinci lire sterline, dacă avea cumva nevoie de bani, acolo în țară străină, ca să se poată întoarce acasă.

Am văzut că scrisoarea a făcut să-i dea lacrimile în timp ce o citea ; și, în adevăr, cînd mi-a arătat-o și mie, dimpreună cu mica poliță de cinci lire sterline, aceasta adresată către un negustor englez din Veneția, atunci și din ochii mei au prins a picura lacrimile.

După ce fusesem amîndoi suficient de mișcați de duioșia și blîndețea răspunsului, William s-a întors către mine, întrebîndu-mă :

— Spune-mi, ce pot face pentru această biată femeie ?

Am stat pe gînduri un timp ; în cele din urmă însă, i-am răspuns :

— Iată, am să-ți spun ce să faci pentru ea : femeia ți-a trimis cinci lire și are patru copii, iar cu ea la un loc fac cinci ; o asemenea sumă de la o sărmană, în starea în care se găsește ea, e la fel de importantă cum ar fi pentru noi cinci mii de lire ; ai să-i trimiți deci o poliță de cinci mii de lire în bani englezești și ai s-o rogi să-și ascundă mirarea cu privire la treaba asta, pînă cînd o fi să audă iarăși ceva vești de la tine ; însă roag-o s-o lase baltă cu prăvălia ei și să se ducă să ia undeva o casă la țară, nu prea departe de Londra, și să stea acolo, ducînd o viață cumpătată, pînă ce i-or veni din nou știri despre tine.

— În clipa asta văd, a observat William, din ceea ce spui, că și tu ai unele gînduri de a te aventura în Anglia.

— De fapt, William dragă, i-am răspuns eu, nu mă prea înțelegi ; dar îmi trece prin cap că de fapt tu ar trebui să te aventurezi pînă acolo, căci, la urma urmelor, tu ce-ai făcut ca să nu poți fi văzut pe pămîntul Angliei ? De ce să doresc eu să te depărtez de rudele tale, numai ca să-mi ții mie tovărășie ?

William m-a privit cu multă afecțiune.

— Ba, a spus el, ne-am îmbarcat împreună de atîta vreme și am ajuns împreună atît de departe, încît am hotărît să nu mă despart de tine niciodată, cît voi mai trăi, ci să merg încotro vrei tu. Ori să rămîn acolo, unde ți-i voia ; cît despre sora mea, a adăugat el, nu-i pot trimite o asemenea sumă de bani ; căci oare ai cui sînt toți banii pe care-i avem ? Partea cea mai mare este a ta.

— Nu, William, din tot ce am un penny nu e mai mult al meu decît al tău ; nu vreau să am nici o lescaie în plus față de tine ; și de aceea ai să-i trimiți atît cît am vorbit, iar dacă nu, îi voi trimite eu.

— Cum, a făcut William, dar săraca de ea va înnebuni ; o să fie atît de uimită, încît o să-și iasă din minți.

— Bine, William, i-am spus, atunci o poți face cu prudență : trimite-i o poliță girată, de o sută de lire, și roag-o să se aștepte la mai mult data următoare sau pe curînd ; și asigur-o că o să-i trimiți destui bani ca să aibă cu ce trăi fără a mai ține prăvălia aceea, și trimite-i apoi tot mai mult.

Așadar William a întocmit către ea o foarte caldă scrisoare, cu o poliță către un negustor din Londra pentru o sută șaizeci de lire, și a rugat-o să se mîngîie cu nădejdea că în scurtă vreme va putea să o bucure cu și mai mult. După vreo zece zile, i-a trimis o altă poliță, de cinci sute patruzeci de lire, și îndată apoi încă una de trei sute de lire, adică la un loc o mie de lire ; și i-a scris că-i va trimite destul ca să poată renunța la prăvălie și a povățuit-o, după cum vă spuneam mai înainte, să-și ia o casă.

Apoi a așteptat pînă a primit răspuns la tustrele scrisorile, cu confirmarea că îi sosiseră banii și, lucru la care eu nu mă așteptam, că nu suflase nici unui cunoscut nimic, nici măcar despre un șiling primit de la cineva, ori că William

era în viaţă, după cum nici nu avea să sufle, pînă ce n-o să aibă din nou veşti de la el.

Cînd mi-a arătat şi această scrisoare, i-am spus lui William :

— Ei ! William dragă, femeia asta merită într-adevăr să-i încredinţezi şi viaţa şi orice : trimite-i restul banilor pînă la cinci mii de lire ; şi mă voi aventura şi eu în Anglia împreună cu tine, la casa ei, cînd ai să vrei tu.

Ce mai încoace şi-ncolo, i-am expediat cinci mii de lire, în poliţe bune, iar ea le-a primit aşa cum trebuie şi, peste cîtva timp, i-a trimis răspuns fratelui său că faţă de unchiul ei se prefăcuse că era bolnavă şi că nu mai putea să se ocupe de negoţ şi că luase o casă mare la vreo patru mile de Londra, zicînd că va închiria chipurile camere, ca să aibă şi ea din ce trăi şi, pe scurt, femeia lăsa a se înţelege că dedusese intenţia lui William de a se întoarce acolo incognito, asigurîndu-l că va putea trăi cît o să poftească de retras.

Vorbele acestea însemnau deschiderea acelei uşi pe care noi o crezusem definitiv închisă pentru tot restul vieţii ; aşa că, pe scurt, ne-am hotărît a ne aventura, dar fără a ne da numele pe faţă, ci recomandîndu-ne cît mai multă prudenţă şi în alte împrejurări ; prin urmare, William i-a dat de veste surorii sale ce mult preţuise felul ei de a se purta cu chivernisită judecată, şi că într-adevăr bine ghicise că el ar fi dorit să trăiască retras şi o ruga să aibă cumpănă la cheltuieli şi să ducă o viaţă nerisipitoare pînă va putea să-l revadă.

Tocmai era gata să-i trimită scrisoarea, cînd eu am intervenit :

— William dragă, i-am spus, doar n-ai să-i trimiţi o scrisoare goală : spune-i că o să vină împreună cu tine şi un prieten al tău, care trebuie să-şi ducă zilele tot aşa de retras ca şi tine ; şi am să fac să-i sosească şi din partea mea încă cinci mii de lire.

Aşa că, scurtînd vorba, am îmbogăţit familia acestei sărmane femei ; şi totuşi, cînd a fost şi-a fost să plecăm, n-am avut curajul şi n-am îndrăznit a mă aventura ; cît despre William, el nici n-a vrut să se mişte fără mine ; încît am mai rămas astfel încă vreo doi ani după aceea, tot gîndindu-ne ce-ar trebui să facem.

Ați putea crede poate că eram foarte risipitor cu bunurile mele, strînse pe necinstite căi, și că încărcam astfel pe o străină cu prada mea, încununînd cu un regesc dar pe cineva care nu avea dreptul la nimic din parte-mi și care nici măcar nu mă cunoștea ; dar, în acest caz, ar trebui să se țină seama și de situația mea : deși aveam bani din belșug, eram cu totul și cu totul lipsit pe lume de prieteni de la care să am cel mai mic ajutor sau bunăvoință, și nici măcar nu știam unde aș putea depune ori încredința ceva din bunurile mele, cîtă vreme eram în viață, sau cui să le las dacă muream.

Cînd stam să gîndesc la felul în care le adunasem, îmi venea uneori să dau totul de pomană, ca pe o datorie a mea față de omenire, deși eram romano-catolic și nu mă împăcam de loc cu ideea că o asemenea faptă mi-ar asigura odihna sufletească ; totuși, îmi ziceam că deoarece averea fusese adunată de la început pînă la sfîrșit numai și numai prin jaf și nu aveam prin ce compensa în schimb răul, bunurile mele reveneau comunității și ar fi trebuit să le împart bucuriei tuturora. Totuși, eram încă în încurcătură cum și unde, precum și prin cine să pot realiza această operă de milostenie în țară la mine, acasă neîndrăznind a merge, de teamă ca nu cumva unii dintre tovarășii mei ajunși acolo înaintea mea, să dea cu ochii de mine și să mă descopere, fie ca să mă jefuiască de bani, fie pentru a mă trăda, obținîndu-și astfel propria lor iertare, iar pe mine sortindu-mă unui prea timpuriu sfîrșit.

Fiind lipsit, așadar, după cum spun, de orice prieten, mi-am agățat inima de sora lui William. Pasul ei plin de bunătate față de fratele său, pe care-l credea în nevoie, era dovada unui suflet generos și a unei firi milostive ; și după ce m-am hotărît să fac din ea întîiul potir al mărinimiei mele, nu mă îndoiam că aș putea căpăta și un adăpost pentru mine, anume unul spre care să tind în viitoarele mele fapte ; fiindcă într-adevăr cineva cu avere, dar fără nici o reședință, fără nimeni care să-i încălzească drumurile sufletului, se găsește într-una din cele mai ciudate și mai neliniștite stări din lume ; și nu-s în măsură toți banii lui să compenseze astfel de lipsă.

După cum v-am povestit, noi am mai zăbovit la Veneția și prin împrejurimi încă vreo doi ani și ceva, zbătîndu-ne în cea mai cumplită nehotărîre pe care și-ar închipui-o o

minte omenească, şovăielnici şi nestatornici la culme între un drum şi altul. Sora lui William stăruia zilnic să venim în Anglia şi se mira că nu cutezam a ne încrede cu totul în ea, cea pe care o îndatoraserăm în asemenea măsură să ne fie devotată ; într-un fel, femeia se plîngea că poate o bănuiam de cine ştie ce.

În cele din urmă, eu am început a înclina spre plecare ; şi i-am spus lui William :

— Uite, frate William (căci după convorbirea noastră de la Bassora nu i-am mai spus altfel decît „frate"), dacă tu vrei să cazi de acord cu mine în privinţa a două sau trei lucruri, atunci eu te voi însoţi acasă în Anglia din toată inima.

— Hai să vedem despre ce este vorba, a răspuns William.

— Ei bine, am continuat, în primul rînd făgăduieşte-mi că nu ai să te destăinuieşti nici uneia din rudele tale aflate în Anglia, nici uneia afară de sora ta. În al doilea rînd, că nu ne vom rade mustăţile şi bărbile (tot timpul purtaserăm bărbi după tipicul grecesc), şi nici n-o să ne schimbăm lungile noastre veste, pentru a continua să trecem drept greci şi drept străini. În al treilea rînd, că nu vom vorbi niciodată englezeşte, în public, faţă de nimeni, în afară de sora ta. În al patrulea rînd, că vom trăi totdeauna laolaltă, ca fraţii.

William mi-a răspuns că e de acord cu toate condiţiile şi din toată inima, dar că lucrul cel mai anevoios va fi să nu vorbim englezeşte ; însă el îşi va da întreaga osteneală şi pentru asta, aşa că — într-un cuvînt — ne-am învoit să mergem de la Veneţia la Neapole, unde am convertit o mare sumă de bani în baloturi de mătase, am lăsat o altă sumă destul de mare la Veneţia, în mîna unui negustor şi, în sfîrşit, o a treia sumă, considerabilă, la Neapole, şi am luat cambii pentru o mulţime de bani ; cu toate acestea, am ajuns la Londra cu o încărcătură cum puţini negustori armeni mai aduseseră în ultimul an, căci am încărcat în două corăbii şaptezeci şi trei de baloturi de mătăsuri fine, afară de treisprezece baloturi de mătăsuri din ducatul Milanului, îmbarcate la Genua ; şi totuşi, am ajuns cu bine şi, la cîtva timp după aceea, m-am căsătorit cu devotata mea ocrotitoare, sora lui William, cu care mă simt mult mai fericit decît o meritam.

Iar acum, după ce v-am istorisit cu atîta limpezime întoarcerea mea în Anglia, după ce v-am făcut — cu atîta îndrăzneală — mărturisiri asupra felului meu de viaţă dus pe străine meleaguri, acum e timpul să vă părăsesc şi să nu vă mai povestesc nimic deocamdată, ca nu cumva vreunii dintre dumneavoastră să fie doritori de a se interesa pe-un plan subţire de

vechiul vostru prieten
CĂPITANUL BOB.

Lector : ANTOANETA RALIAN
Tehnoredactor : AURA IONESCU

Coli tipar : 19

Tiparul executat sub com. nr. 20 338 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii 1
București — Republica Socialistă România

Daniel Defoe este, alături de doamna de La Fayette, marele inventator al romanului modern. Toţi romancierii englezi îi datorează cîte ceva.

Edmond Jaloux

CĂPITANUL SINGLETON

•

COLONELUL JACK LEI 24

clu

Editura Univers